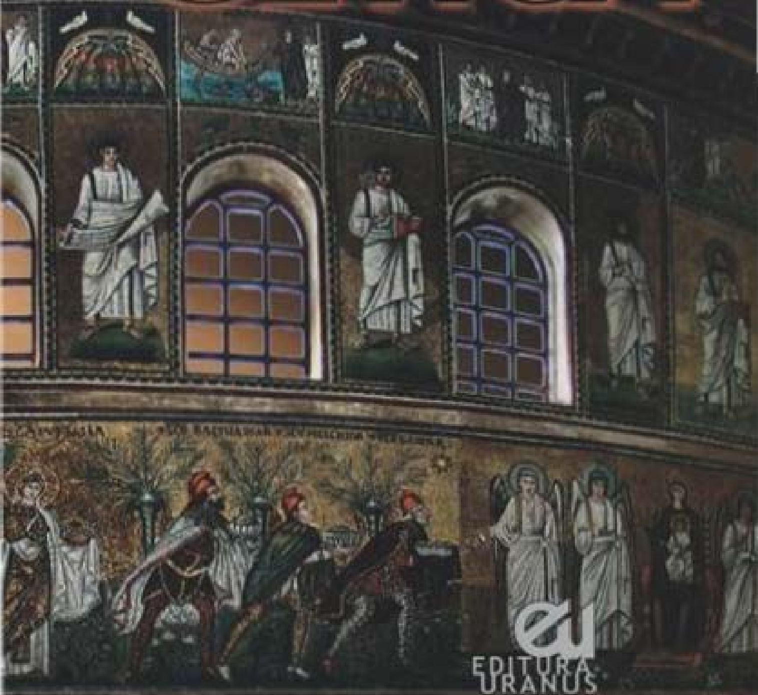
IORDANES

GETICA

Colecția *Marketing istoric*

GETICA
DE ORIGINE ACTIBUSQUE GETARUM
DESPRE ORIGINEA ȘI FAPTELE GEȚILOR

IORDANES

GETICA

DE ORIGINE ACTIBUSQUE GETARUM

DESPRE ORIGINEA ȘI FAPTELE GEȚILOR

Ediţie critică bilingvă latină – română

Traducere: prof. David Popescu

Îngrijire ediţie, Studiu introductiv: Gabriel Gheorghe

Prefaţă: Dumitru Ioncică

Bucureşti, 2014

©Editura URANUS, Bucureşti, str. Melineşti nr. 7, sector 4
www.editurauranus.ro
e.mail: office@editurauranus.ro
tel: 0722268633, fax: 0216836335 şi

Editura URANUS este recunoscută de către Consiliul Naţional pentru Cercetarea Ştiinţifică în domeniul „Istorie şi studii culturale"

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
IORDANES,
De origine actibusque Getarum = Getica/Despre originea şi faptele Geţilor/ trad.: David Popescu Studiu introductiv: Gabriel Gheorghe.
Ed.critică,rev.-Bucureşti: Uranus 2014
Bibliogr.
Index
ISBN 978-606-699-004-2
I.Popescu,David (trad.)
II.Gheorghe, Gabriel (pref.,ed.)

94(398.2)

Apărută la Bucureşti în luna octombrie 2014

Editor: Dumitru Ioncică
Versiunea engleză: Diana - Eugenia Ioncică
Coperta: Victor Ilie
Referenţi ştiinţifici:
Dr. Mircea Chelaru
Dr. Timotei Ursu

ISBN 978-606-699-004-2

Sumar

Contents

PREFAȚA EDITORULUI

DESPRE IZVOARE

Cel ce vrea să afle istoria Daciei din surse directe, adică din cronici contemporane evenimentelor sau apropiate ca timp, are parte de nişte surprize. Prima ar fi aceea că despre Dacia şi despre daci au scris nume ilustre, fie istorici, fie împăraţi sau cei din anturajul lor, ceea ce înseamnă că Dacia era un subiect demn de interes în acea vreme pentru contemporani. Menţionăm câteva nume dintr-o perioadă istorică cuprinsă între sec.1 î.Hr şi primele trei secole după Hristos: Diodor din Sicilia (*Cartea 21* din *Biblioteca istorică*), Dio Cassius (*Istoria romană, Cartea 67 şi 68*), Împăratul Augustus,Titus Livius, Dio Chrysostomos (*Getica*),Criton, (medicul personal al lui Traian (*Getica*), Traian (*De bello dacico*), Tacit (*biografia lui Traian*). A doua surpriză este că niciuna din operele autorilor citaţi referitoare la Dacia nu mai există! Ceea ce a ajuns la cunoştinţa publică se datorează unor referiri indirecte. Lista este mult mai lungă.

Unele explicaţii punctuale s-ar putea găsi.

Resentimente umane, să zicem. Când *Domițian*, de pildă, a decretat drept crimă citirea cărţilor despre daci ale lui *Titus Livius*, ne putem gândi la necazurile pricinuite de daci împăratului, care, învingător în două războaie, a trebuit totuşi să le plătească tribut învinşilor.

Apărarea reputaţiei ştirbite ar fi altă explicaţie, în cazul interdicţiei promulgate de împăratul *Caracalla*, privind simpla rostire a numelui *get* pentru a scoate din conştiinţa publică faptul că şi-a asasinat propriul frate, *Geta*, interdicţie urmată de un adevărat carnagiu soldat cu aproape 20 de mii de victime.

Totuşi, apar destule semne de întrebare. Ne-am putea folosi de câteva exemple dintr-o multitudine de cazuri.

Pe de o parte, ridicarea unei columne, o capodoperă arhitecturală consacrată victoriei romane asupra dacilor, care exprimă orgoliul

şi satisfacţia împăratului Traian, dar şi un neobişnuit omagiu şi o dovadă de respect la adresa unor mari învinşi, *dacii*, sau, mai târziu, construirea arcului lui Constantin cu acele statui de daci simbolizând nobleţea şi înţelepciunea unui neam şi alte asemenea, coroborate, pe de altă parte cu dispariţia dovezilor la vârful istoriei, amploarea interdicţiilor culminând câteva secole mai târziu cu dispoziţia papei Grigore cel Mare de ardere, pur şi simplu, a cărţilor despre daci.

Aceasta indică, în mod paradoxal, un contrast între bunul simţ public şi o evidentă acţiune politică al cărei scop nu ar fi altul decât o eventuală eliminare a dacilor din istorie.

Probabil că atunci matricea socială, istorică şi religioasă geto-dacă era atât de puternică şi transmisese atâtea elemente noii religii creştine care se consolida încât, pur şi simplu, nu puteau să capete legitimitate decât printr-un embargo. Nu ne vom lansa în consideraţii legate de cine ar fi avut acest interes de-a lungul timpului, deşi tema respectivă ar merita multe comentarii. Vom constata doar că pe la mijlocul primului mileniu după Hristos, peisajul istoric se schimbase mult, aşa încât o nouă carte de istorie nu mai putea suferi tratamentele brutale de odinioară. Ea putea fi omorâtă altfel, mai târziu, prin ignorare sau interpretare.

Această carte este *Getica* lui *Iordanes.*

Rostul acestei prefeţe este de a aşeza cartea în cadrul istoric necesar şi de a exploata nişte informaţii extrem de importante, trecute cu vederea de-a lungul istoriei, privind continuitatea şi rolul unui neam care, în afara faptului că stă la originea poporului român, poate fi în îndreptăţit considerat ca un contributor semnificativ la geneza popoarelor europene de mai târziu.

NOUL CONTEXT ISTORIC

Ne aflăm la aproape patru sute cincizeci de ani de la epoca plină de glorie când Traian cucerea Dacia. Scena istoriei este acum alta. Daco-geţii de odinioară, deveniţi acum ostrogoţi (cei din răsărit) şi vizigoţi (cei din apus) încep să aibă un cuvânt de spus în destinul imperiului. Roma cunoscuse schimbări radicale şi momente pline de

umilință. Fusese de două ori devastată de vizigoți, Alaric în anul 409, Atavulf în 412 și de vandali în anul 455. Imperiul Roman se află în plină disoluție. Criza politică a imperiului roman se adâncește încă din timpul împăratului Constantin odată cu diviziunea de la începutul secolului 4 în Imperiul Roman de Apus cu capitala la Roma și cel de Răsărit cu capitala la Constantinopol.

Între timp, creștinismul câștigă teren și tot mai multe populații, între care și goții, urmașii geților, se convertesc la creștinism.

Europa nascentă cunoaște invazia hunilor cu toate complicațiile survenite.

Contextul istoric al celor două imperii favorizează ample mutații demografice, cu consecințe decisive privind nașterea viitoarelor națiuni și limbi europene de mai târziu.

Goții, prin cele două ramuri născute din *ansi* (sacerdoții lui Decebal), adică *Balții*, respectiv vizigoții, și *Amalii*, adică ostrogoții, joacă un rol din ce în ce mai activ în cele două imperii. De fapt, încă din timpul lui Burebista daco-geții, apoi goții, s-au implicat de-a lungul timpului în viața și destinul imperiului roman. Auxiliari, clienți sau federați, aceștia și-au impus constant punctul de vedere în fața împăraților romani, iar după retragerea aureliană au dat imperiului mai mulți împărați, dacă ar fi să-i amintim doar pe Galerius, Constantin, Maximin, Regalianus sau Aureolus Acilius. Tot ce s-a întâmplat după ce Traian a cucerit o parte din Dacia arată că daco-geto-goții, nu numai că n-au dispărut, cum se spune, dar au fost foarte prezenți în istorie manifestându-se ca parte activă și conștientă de obârșia ei în toată această perioadă. Ar fi de menționat o similitudine plină de tâlc istoric. Ne amintim cum în anul 102, în timpul primului război, începutul vulnerabilizării lui Decebal a fost capturarea surorii acestuia, Bendis, care a fost dusă la Roma unde Traian intenționa s-o utilizeze ca miză într-un eventual joc diplomatic. Peste patru sute de ani, succesorul vizigotului Alaric, Atavulf, mai devastează încă o dată Roma și o ia ca ostatecă pe Placidia, sora împăratului Honoriu, pe care o ia în căsătorie „pentru ca neamurile, aflând de această căsătorie, să se teamă și mai mult la gândul că imperiul s-a unit cu *goții*". Am citat din § 160 din *Getica*.

Acum, la Ravenna, în calitate de aliat al împăratului de la Constantinopol, domneşte ostrogotul Teodoric cel Mare, printre ultimii descendenţi al dinastiei Amalilor, întemeiată de unul din *ansi*, Gapto. Cu privire la *ansi*, adică sacerdoții regatului dac al lui Decebal, credem că trebuie menționat că aceştia au scăpat furiei romane, casta religioasă fiind cruțată din rațiuni ținând probabil de respectul pe care Traian, el însuşi get, îl nutrea pentru străbunii săi. *Am venit pe meleagurile strămoşilor mei*, ar fi spus împăratul la prima expediţie în Dacia.

GETICA LUI IORDANES

Cartea a fost scrisă în anul 551 în limba latină şi reprezintă un compendiu al unei lucrări mai ample, realizată de senatorul Cassiodor în 12 volume, la comanda lui Teodoric cel Mare, împăratul ostrogot al goţilor şi romanilor de la Ravenna (454-526), care, conştient de originea sa getică, voia să lase posterităţii o dovadă scrisă în acest sens. Lucrarea lui Cassiodor a fost pierdută astfel încât, după moartea împăratului, un alt ostrogot, Iordanes, un apropiat al lui Cassiodor, a scris *Getica sau despre originea şi faptele geţilor,* în mod declarat inspirată din opera senatorului.

De-a lungul timpului, istoricii europeni au utilizat lucrarea lui Iordanes mai mult ca un instrument partizan şi de manipulare, în funcţie de interesele naţionale, decât ca un veritabil izvor istoric. În România, accesul la această carte a avut loc în anul 1939 prin ediţia lui G. Popa-Lisseanu, o traducere nefericită, lacunară şi plină de inexactităţi şi de adausuri imaginare, susţinând un punct de vedere bizar şi în afara adevărului istoric, care, în mod sigur a alimentat deruta istoricilor români.

Ediţia critică actuală utilizează ca versiune de bază ediţia în limba latină publicată de cel mai mare istoric al Romei din secolul XIX, Theodor Mommsen, şi cuprinde o versiune bilingvă, latină-română completă, structurată pe capitole şi paragrafe numerotate în ambele limbi, însoţită de o parte din notele lui Mommsen, de un cuprins şi un index de nume. Traducerea este realizată de prof. David Popescu. Cartea mai cuprinde un amplu şi erudit studiu introductiv cu bibliografie, două

anexe, precum și un index de nume, toate acestea aparținând domnului Gabriel Gheorghe îngrijitorul ediției. Față de ediția din 2001 a cărții publicate la Fundația Gândirea, ediția noastră conține multe actualizări, mai ales în studiul introductiv, foarte tehnic și extrem de bogat în informație, care coroborează informațiile unor istorici occidentali de incontestabilă reputație și devine acum un instrument de natură să risipească echivocurile cultivate intenționat privind opera lui Iordanes. Cu privire la bogăția și seriozitatea conținutului, s-ar putea face afirmația că studiul introductiv suplinește chiar și unele lacune ale ediției Mommsen, pe care le acuză unii cercetători

În ceea ce privește numele proprii vehiculate în studiul introductiv, în anexe sau în versiunea bilingvă latină-română apar uneori deosebiri de transcriere. Astfel una și aceeași persoană apare de exemplu Thiudemer/Theodemir, Gapto/Captus, Teodorid/Teoderid ș.a. Facem precizarea că acestea nu sunt rezultatul unor neglijențe ci apar ca atare în versiunile originare ale izvorului citat și, dintr-o pedanterie scuzabilă, au fost lăsate așa cum au fost găsite.

DESPRE AȘA-ZISA CONFUZIE GEȚI/ GOȚI

O seamă de istorici străini "au remarcat" confuzia pe care Iordanes ar fi făcut-o între geți și goți și de aici a ieșit o controversă bine fabricată, ajungându-se chiar și la enormitatea că autorul n-a știut despre ce scrie. Pretextul a fost acela că, deși în titlu se vorbește despre geți, în cuprinsul cărții apar referiri despre goți. Aici nu este vorba de superficialitate ci de-a dreptul de rea credință.

Reamintim că autorul *Geticii* este un got „coborâtor din neamul *amalilor*" (§266) care are conștiința că este get și vorbește despre originea și faptele geților, adică despre strămoșii săi, dar se adresează goților, contemporanilor săi. În cuprinsul cărții referirile la identitatea dintre *geți* și *goți* se fac în deplină cunoștință de cauză. La un moment dat, chiar precizează, referindu-se la o altă *Getică,* a istoricului Dio Chrysostomos, *„care geți, am dovedit mai înainte că au fost goți"* (§58). Indiferent ce grafie au cele două noțiuni, Iordanes știe foarte bine că acestea desemnează unul și același neam, aceeași realitate etnică.

Atunci când vorbeşte de originea şi peregrinările istorice ale neamului îi numeşte *goţi* situându-i ca vechime pe timpul lui Zamolxe (secolul V î.Hr, §39.), dar respectă opinia lui Dio Chrysostomos sau a lui Vergiliu care îi numeau *geţi* (§ 40).

Abordarea lui Iordanes este totodată şi o chestiune de stil şi de tehnică a discursului. Modalitatea de abordare a subiectului nu poate ignora publicul ţintă, adică societatea gotică a secolului VI. Vorbind despre *geţi* este nevoit să-şi alimenteze mereu argumentaţia cu corespondentul *goţi* dacă vrea să fie convingător.

Putem exemplifica cu un argument care, istoriceşte, nu poate fi pus la îndoială. În capitolul XI, care este un elogiu impresionant al contribuţiei spirituale a lui Deceneu căruia regele Burebista i-a dat putere aproape regală şi care, în afara sfaturilor militare pe care i le-a dat gloriosului rege, a exercitat un rol civilizator asupra oamenilor „văzând că au şi înzestrare naturală, i-a învăţat aproape toată filosofia căci el era maestru în această disciplină. Predându-le etica le-a domolit pornirile barbare, învăţându-i fizica, i-a făcut să trăiască în chip firesc după legi proprii pe care până acum le numesc *belagine* având-le scrise, instruindu-i în domeniul logicii le-a dezvoltat gândirea, făcându-i mai dezvoltaţi la minte decât celelalte neamuri..." (§ 68), ei bine, acest capitol începe astfel: „Pe când domnea peste goţi Burebista, a venit în Goţia Deceneu" (§ 67). Faptul că noi ştim astăzi despre Burebista că era geto-dac şi domnea peste un imperiu comparabil ca întindere cu cel roman nu impietează nici asupra adevărului istoric conţinut în capitolul XI al *Geticii* lui Iordanes, dar nici asupra modului în care tratează *gotul de atunci* acest subiect, în deplină cunoştinţă de cauză..

Prin cartea sa, Iordanes este primul istoric care subliniază încă din secolul 6 identitatea dintre geţi şi goţi, iar acest lucru are o covârşitoare importanţă istorică fiindcă întoarce pe dos toate tratatele de istorie cunoscute, inclusiv istoriografia română care, în mod straniu, a preferat punctul de vedere al unui vaccum istoric în dauna continuităţii populaţiilor daco-gete pe teritoriul românesc în perioada post-Traiană.

Pentru a ajunge la o concluzie cinstită nu era nevoie decât de o lectură atentă a acestei cărţi. În mod sigur, această lectură a fost făcută, dar nu de cine trebuia. Oricum, românii n-au făcut-o sau dacă a

făcut-o careva, a utilizat lucrarea ciuntită și denaturată a lui Popa-Lisseanu. Acela sau aceia au fabricat presupusa confuzie ca să expedieze în derizoriu și zeflemea această prețioasă lucrare. Am fost consternat și dezamăgit să aflu, la un moment dat, opinia unui cunoscut istoric român care împărtășea voios zeflemeaua.

Vom vedea mai departe că lucrarea lui Iordanes este o mică buturugă care încurcă socotelile multor istorici, mai ales, francezi și germani, aflați în căutarea unor origini ipotetice ale propriilor națiuni.

EPOS ȘI ISTORIE

Ca în orice epos, Iordanes narează despre originea goților, despre avatarurile călătoriei lor, împletește legende și mituri până ajunge la fapte istorice verificabile. În mod corespunzător, discernem un timp nedefinit al originilor, un timp legendar și mitic și un timp al evenimentelor istoriei propriu zise, când cartea poate fi socotită un adevărat izvor istoric căruia îi vom acorda mai multă importanță.

Nu ne vom opri asupra originii goților în viziunea lui Iordanes pentru că acest aspect a fost disecat magistral în studiul introductiv, observând în treacăt că meteahna exotismului este o caracteristică umană care funcționează la fel de bine în zilele noastre, ca și acum un mileniu și jumătate.

Trecutul mitic sau legendar istoric, eroii și episoadele homerice, amazoanele, războaiele cu perșii, Alexandru Macedon, Cezar, Burebista, Deceneu, Domițian, Diurpaneus (Decebal) ș.a. toate acestea sunt evocate în cheie eroică și în relație cu geto-goții alcătuind un tablou cu tentă generală glorioasă.

Intrarea în istorie se face treptat. Apar marile nume ale dinastiei amalilor, Gapto, Amal, Ostrogota, Ermanarich cel Mare, Thiudimer, Teodoric cel Mare, Amalasunta.

O mențiune specială: La foarte puțin timp de la retragerea împăratului Aurelian din Dacia (anul 275) Ermanarich cel Mare reface practic tot imperiul lui Decebal pentru aproape 80 de ani.

Revenim la carte.De aici încolo, toate faptele ostrogoților, deocamdată acestea, ocupă prim-planul, apoi ale vizigoților, gepizilor și

ale altor neamuri getice sunt văzute prin raportare directă la ce se întâmplă în imperiul roman. Intruziunea geto-gotică este tot mai pronunţată în treburile imperiului. Uneori se înţeleg bine. În timpul împăratului Severus, de pildă, un got viteaz, Maximin, este remarcat (§85 şi urm.) şi îi succede pe tron împăratului. Dacă tratatele sunt încălcate şi li se retrag stipendiile goţii nu ezită, se înarmează, şi devastează provinciile supuse romanilor cum face regele Ostrogota (§90,92) sau chiar mai mult, pornesc împotriva împăratului, cum ar fi regele Cniva versus Decius, când acesta din urmă îşi pierde în luptă mai întâi fiul apoi propria viaţă (§102,103). Alteori goţii fac ordine între propriile neamuri. Împreună cu vizigoţii, Ostrogota îi pune la punct pe gepizii conduşi de Fastida (§98-100). Exemplele pot continua. Oştile mobilizate ajung până la cifra de 70.000, iar teatrele de operaţiuni cuprind în general sudul Dunării ajungând până în Asia.Ne aflăm în jurul anului 250 când o parte din Dacia încă mai era sub stăpânire romană, iar imperiul roman se afla la apogeul crizei. Peste puţin timp începea retragerea aureliană, după care Ermanarich cel Mare din dinastia *amalilor*, care a trăit peste o sută de ani (§130), fondează marele regat al goţilor care înglobează multe neamuri (§116, 118-120).

Între timp la Roma continua degringolada. Împăratul Constantin cel Mare face primul pas spre sciziune, mutând capitala la Constantinopol cu ajutorul goţilor(§ 112).

VANDALII ŞI HUNII

Spre sfârşitul secolului 4 se petrec două evenimente cu consecinţe pe termen lung pentru geto-goţi: plecarea din Panonia a vandalilor înfrânţi în urmă cu 60 de ani de către în regele got Geberich (§ 114), dar acceptaţi de împăratul Constantin, şi apariţia hunilor în anul 375, care se stabilesc în Panonia părăsită de vandali.

Hunii au reprezentat un coşmar oribil pentru popoarele europene din acea vreme. Oripilat de modul în care aceştia îşi sluţeau copiii încă din leagăn pentru a inspira groază mai târziu când deveneau luptători, Iordanes le atribuie acestora o geneză halucinantă, o împerechere între duhurile care bântuiau mlaştina Meotidă (Marea de Azov) şi nişte femei care practicau magia în aceeaşi zonă (§121, 127-129).

Așadar, hunii lui Balamber, profitând de starea șubredă a sănătății lui Ermanarich și de faptul că ostrogoții erau în acel timp despărțiți de vizigoți, îi atacă și-i supun pe ostrogoți. O parte din ei vor rămâne subjugați hunilor (§130). Vizigoții, în aceste împrejurări, solicită împăratului Valens să le dea o parte din Tracia și Moesia în schimbul supunerii și creștinării. Valens, al cărui scop era să-i utilizeze pe geți „ca pe un zid al imperiului său în fața celorlalte popoare" (§131, 132), acceptă, dar niște intrigi și o foamete ascut spiritele și conflictul vizigoților cu romanii ia sfârșit cu înfrângerea și moartea lui Valens.

Succesorul lui Valens, numit de Gratian, este Theodosiu din Spania care s-a dovedit a fi un înțelept, „iubitor al păcii și al neamului goților" condus acum de Aithanaric, căruia împăratul îi acordă multă bunăvoință și îl invită la Constantinopol. Aici, regele got se întâmplă să moară și are parte de cele mai alese onoruri. După moartea lui, toată armata goților trece sub comanda împăratului Theodosiu supunându-se stăpânirii romane, goții redevin federați, ca pe vremea împăratului Constantin, cu 60 de ani în urmă (§145). Murind și Theodosiu, fiii lui se comportă ușuratic și suprimă drepturile obișnuite cuvenite auxiliarilor provocând reacția goților care îl aleg rege pe Alaric din familia *balților*, a doua după *amali* (§146).

Noul rege intră în Italia și își stabilește tabăra aproape de Ravenna. Îi propune împăratului Honorius „ca goții să se stabilească în Italia pe cale pașnică și să trăiască împreună cu poporul roman, ambele popoare ca și cum ar fi unul singur, iar dacă nu, pe cale războinică unul să-l alunge pe celălalt și învingătorul să domnească în siguranță asupra celui învins." Iată o propunere de tratat pe cât de îndrăzneață, pe cât de realistă. Împăratul, temându-se de ambele alternative, cere sfatul senatului pentru a găsi un mod de a-i scoate din Italia pe goți. Cea mai rezonabilă soluție a fost de a le oferi Galiile și Spaniile, și-așa devastate de vandalii lui Gyzeric. Alaric acceptă acest dar, întărit și prin jurământ sfânt ca și când ar fi o moștenire ce li se cuvenea goților și pornesc spre ținuturile care urmau sa le fie noua lor patrie. Numai că intervin niște complicații ale unui patriciu viclean care încearcă să-i atace pe goți (§ 152-155).

Înfuriat că fusese înșelat, Alaric și vizigoții săi devastează Roma, – „doar au jefuit-o, menționează Iordanes, nu i-au dat foc cum se

obişnuieşte de către păgâni şi nici n-au îngăduit să fie profanate locurile sfinte" (§156) –, iar succesorul lui, Atavulf, desăvârşeşte distrugerea şi pleacă încărcat de pradă.

Cum vandalii au reintrat în Galia, şi apoi în Spania, după ce cu ani în urmă le jefuiseră împreună cu francii şi burgunzii, Atavulf, amintindu-şi de isprăvile străbunului său Geberich, îşi lasă prăzile la Barcelona şi porneşte împotriva vandalilor lui Gyzeric şi supune Galiile şi Spaniile, dar după trei ani cade răpus de o sabie duşmană (§163).

Peste câţiva ani în fruntea goţilor „a fost aşezat ca rege Valia, un om destoinic şi înţelept"(§164). Acesta, văzând că vandalii, ajunşi în ţinuturile sale, adică pe teritoriul Spaniei continuă jafurile, porneşte cu armata împotriva lor, dar lupta nu mai are loc întrucât, printr-un concurs de împrejurări, vandalii sunt atraşi în Africa, aşa încât regele Valia obţine o victorie fără vărsare de sânge (§173). În ce priveşte relaţiile dintre romani şi vandali, acestea rămân conflictuale. În timpul împăratului Valentinian al III-lea, în ciuda tratatelor de pace vandalii se întorc din Africa şi devastează Sicilia în anul 440, iar în 455 distrug, pur şi simplu, Roma. Abia după moartea lui Gyzeric, romanii abandonează politica de război cu vandalii şi numai împăratul Iustinian rezolvă problema odată ce Tunisia şi Algeria devin provincie romană din care vandalii sunt expulzaţi definitiv.

La vizigoţi, după moartea regelui Valia urmează la domnie Theodorid, „om foarte moderat, cu deosebite înzestrări trupeşti şi sufleteşti. Contra lui,... romanii rupând tratatul de pace au pornit cu armatele în Galii împreună cu auxiliarii *huni* care trecuseră de partea lor" (§176). Cum lupta se încheie nedecis, romanii au revenit la tratatul de pace şi la clauzele lui.

Reamintim că ostrogoţii împreună cu multe alte neamuri se aflau în supunerea hunilor instalaţi în Panonia, conduşi acum de Atila care a venit la putere ucigându-şi prin înşelăciune pe fratele său Bleda.

Lupta dintre hunii aliaţi cu romanii încheindu-se nedecis, Atila face o pace înşelătoare cu vizigoţii. Este un prilej pentru Iordanes de a-i face un portret interesant lui Atila, relevându-i în afara calităţilor lui de luptător, orgoliul nemăsurat, cruzimea, viclenia şi caracterul duplicitar. Acestea, de fapt îl vor şi pierde.

Râvnind să stăpânească tot mai mult, Atila se lasă cumpărat de Gyzeric, regele vandalilor și încearcă să-i dezbine pe romani de vizigoți printr-o scrisoare plină de lingușiri (§185). Numai că împăratul Valentinian își dă seama de reaua credință a hunului și le propune vizigoților lui Theodorid o mare alianță în care vor intra mai mulți auxiliari, foști aliați ai romanilor. Într-o luptă teribilă care s-a dat pe Câmpiile Catalaunice (în zona Châlons din Franța de astăzi), oștile lui Atila și ale aliaților săi sunt împrăștiate, dar romanii n-au forțat victoria de teamă de teamă ca nu cumva, după distrugerea definitivă a hunilor, goții să pornească împotriva imperiului roman astfel că goții au fost povățuiți să se întoarcă în Galii, care deveniseră ținuturile lor (§ 192-216).

CĂDEREA HUNILOR

În urma unei solii de pace din partea papei Leon, Atila se întoarce în ținuturile sale din Panonia de unde, recurgând la alt vicleșug, îl amenință pe împăratul de răsărit Marcian cu devastarea provinciilor dacă nu-i plătește un tribut mai vechi, însă se întoarce împotriva vizigoților și alanilor cu scopul de a schimba rezultatul războiului. Dar, Torismud, regele vizigoților îi ghicește planul și pătrunde în zona stăpânită de alani unde are loc o luptă similară celei din Câmpiile Catalaunice, dar, de data aceasta decisivă, în urma căreia Atila, învins „a fost nevoit să se refugieze în sălașurile sale proprii." (§227). O retragere fără glorie a celui mai temut tiran al vremii, urmată de o moarte banală, în urma unei hemoragii nocturne, la propria-i nuntă, în anul 453.

Imperiul hunilor începe să iasă din peisaj. Primii care se ridică împotriva fiilor lui Atila sunt gepizii conduși de regele Ardaric care îi înving și-i alungă pe huni după care se stabilesc în vechea Dacie. În această situație, ostrogoții, eliberați și ei de sub stăpânirea hunilor, „socotesc preferabil să ceară conducerii romane noi pământuri decât să invadeze în mod primejdios altele străine" și astfel se stabilesc în Panonia (§264).

VULFILA

Potrivit lui Iordanes, alţi goţi care se numeau minori, altminteri un popor numeros, trăiau în Moesia, în regiunea Nicopole împreună cu pontificele lor, primatul Vulfila care i-a învăţat să scrie şi să citească. Goţii minori erau un „neam mare, dar sărac şi nerăzboinic, neavând de prisos decât turme de oi şi vite şi păşuni şi păduri pentru lemne" (§ 267).

REUNIREA GOŢILOR

Între timp, în imperiul de apus au loc evenimente grave. Impăratul Valentinian este asasinat de Maximus care pune mâna pe domnie ca un tiran. La aflarea veştii, Gyzeric şi vandalii săi vin cu o flotă înarmată din Africa şi devastează Roma (§235).

Întrucât la cârma imperiului se succed tot mai des principii, Eurich, regele vizigoţilor, văzând nesiguranţa imperiului roman, îşi consolidează puterea în Galii şi Spanii, supune Massilia şi Arelatum şi îi învinge pe burgunzi.

La rândul lor, ostrogoţii răbufnesc după o umilinţă acceptată de nevoie timp de aproape 80 ani: fac ordine în Panonia, îi lichidează pe hunii care mai ridicaseră capul, îi înving în mai multe războaie foarte dure pe suevii care le prădaseră vitele şi invadaseră Dalmaţia vecină şi le pricinuiau mari necazuri, precum şi pe alamani, aliaţii suevilor. Figura principală este regele Thiudimer, tatăl viitorului Teodoric cel Mare, care domnea peste ostrogoţi împreună cu fraţii săi Valamir şi Vidimer (§ 272-281). Valamir moare în lupta cu suevii. Acum intră în scenă şi Teodoric. Întors de la Constantinopol unde fusese dat ca ostatec de către tatăl său împăratului Leon, adolescentul de numai 18 ani, fără ştirea tatălui său trece Dunărea cu o mică armată şi îl ucide pe Babai, regele sarmaţilor şi se înapoiază victorios cu prăzile luate. În plus, cucereşte o cetate romană ocupată de sarmaţi pe care o trece sub jurisdicţia sa (§ 282).

Totuşi, apare criza. Prăzile luate din jur nu sunt suficiente pentru nevoile ostrogoţilor. Drept urmare, cei doi fraţi hotărăsc să atace ambele imperii. Thiudimer, cel mai în vârstă, vizează imperiul de răsărit, iar Vidimer, pe cel de apus unde împărat era Glycerius.

Intrând pe teritoriul Italiei, se întâmplă ca Vidimer să moară și să-l lase pe fiul său, tot Vidimer, ca successor. Diplomat, împăratul Glycerius îi face daruri acestuia și-l dirijează spre Galiile stăpânite de vizigoți, dar atacate atunci de diferite neamuri. În acest fel se produce unirea celor două rude despărțite de soartă până acum acum. „Astfel luând în stăpânire Galiile și Spaniile le-au pus sub jurisdicția lor, pentru ca nimeni altcineva să n-aibă în ele vreo putere" (§ 284).

Acestea se întâmplau în anul 474. Peste doi ani, actul de deces al Imperiului Roman de Apus va fi semnat de ultimul împărat, Augustulus (§243), în anul 476 când regele thorciling, Odoacru, ocupă Italia.

THEODORIC CEL MARE

Celălalt rege ostrogot, Thiudimer intră în Illyricum pe teritoriul Imperiului Roman de Răsărit fără a întâmpina vreo rezistență și încercuiește Thessalonicul în care se afla armata romană. Comandantul roman al orașului cedează și încheie un tratat cu goții cărora le oferă mai multe avantaje. Goții renunță la arme și se instaurează o perioadă de pace și liniște. După puțin timp Thiudimer se îmbolnăvește și înainte de moarte îl desemnează ca moștenitor al tronului pe fiul său Theodoric (§ 285-288).

Împăratul Zenon primește cu bucurie această știre și-l invită pe noul rege la Constantinopol numindu-l consul titular. Teodoric, asociat prin tratat cu imperiul, nu zăbovește mult în această funcție onorifică și-i cere împăratului printr-o scrisoare patetică permisiunea de a pleca să lupte pentru neamul său și pentru eliberarea Romei de sub „tirania regelui thorcilingilor și a rogilor" conduși de Odoacru, cel care făcea legea în Italia după anul 476 (§ 289-292).

Cu acceptul împăratului, Theodoric pleacă împreună „cu tot neamul goților" mai întâi în vecinătățile Panoniei, apoi în Italia. După trei ani de lupte îl învinge și-l ucide pe Odoacru în apropiere de Ravenna. La sfatul împăratului Zenon, Theodoric „și-a scos hainele sale particulare și îmbrăcămintea neamului său și a îmbrăcat hainele de împărat al goților și romanilor" Apoi a trimis o solie la regele francilor cerând-o în căsătorie pe fiica acestuia (§292-295). Sediul noului regat va fi la Ravenna.

Guvernarea lui Theodoric se bazează fie pe forţă, fie pe construirea unui sistem de relaţii de prietenie şi de rudenie cu popoarele învecinate. Astfel, pe Amalasuenta o căsătoreşte cu un amal din Spania, Eutharic, pe alte două fiice dintr-un concubinaj anterior le căsătoreşte, una cu Alaric, regele vizigoţilor şi pe alta cu Sigismund, regele burgunzilor, pe sora sa Amalafrieda cu regele vandalilor în Africa, iar pe o nepoată cu regele thuringilor, încât se poate spune că „n-a fost în imperiul de apus vreun neam care, cât timp a trăit Theodoric, să nu-i slujească acestuia, fie ca prieten, fie ca supus" (§ 303).

SCHIMBĂRI GEOPOLITICE

În linii mari aceasta este saga daco-geto-goţilor în primii cinci sute de ani după Hristos, aşa cum rezultă din *Getica* lui Iordanes.

Am încercat să punctez principalele momente ale evoluţiei geţilor fără să ies din cadrul cărţii dar ţinând cont în permanenţă de contextul istoric în care s-au petrecut evenimentele narate de Iordanes.

Prima grijă a fost să lămuresc aşa zisa confuzie geţi/goţi atribuită de unii istorici lui Iordanes, referindu-mă exclusiv la elementele cărţii spre deosebire de studiul introductiv al domnului Gabriel Gheorghe care invocă în ampla sa demonstraţie mari nume occidentale ale istoriei pentru a nu fi suspectat de partizanat.

Am insistat, în al doilea rând pe interferenţa în destinul istoric al geto-goţilor a hunilor şi vandalilor. Aceste popoare, fără a fi determinat vreo schimbare în structura societăţii vremii, au avut un rol decisiv în dinamica forţelor istorice din arealul european timp de circa 80 de ani, hunii între 375 şi 455, iar vandalii între 400 şi 477, influenţând în această perioadă relaţiile dintre geto-goţi şi Imperiul Roman de Apus, iar spre sfârşit, şi Imperiul de Răsărit. Hunii i-au ţinut pe ostrogoţi sub autoritatea lor în acest timp, o obedienţă greu de suportat dar acceptată pentru supravieţuirea populaţiei provocând apoi răbufnirea acestora după moartea lui Atila, unirea cu vizigoţii şi înfiinţarea regatului de la Ravenna. Vandalii, la rândul lor, prin amestecul lor repetat în zona Spaniilor şi Galiilor au determinat migrarea şi stabilirea vizigoţilor în aceste zone.

Migraţia nu a însemnat doar forţe armate, ci populaţii întregi, evident cu limba, datinile şi cultura lor, adică un pat etnic germinativ, cu potenţialul lui specific.

Urmările practice ale acestor mutaţii au fost absolut neîntâlnite în istoria Romei. Pentru prima dată pe teritoriul imperiului roman se înfiinţează formaţiuni statale conduse de geto-goţi. Prin regatul condus de vizigotul, de fapt, geto-gotul Teodoric cel Mare, guvernarea întregi Italii nu se mai face de la Roma, care nu mai există ca putere, ci de la Ravenna. La fel, Spaniile şi Galiile, denumirile de atunci ale viitoarelor state europene Franţa, Spania şi Portugalia se află *de jure* şi *de facto* sub conducerea vizigoţilor adică a geto-goţilor. Este adevărat că ostrogoţii şi vizigoţii se află sub suzeranitatea împăraţilor de la Constantinopol ai noului Imperiu Roman de Răsărit, dar ei guvernează de fapt şi nu alţii. Acum vizigoţii nu mai distrug Roma, ci construiesc. La fel se întâmplă şi în Spanii şi Galii. Roata istoriei s-a întors.

Aceste schimbări geopolitice, au fost determinate de huni şi vandali, aşa cum am spus, prin extinderea şi dinamizarea teatrelor de operaţiuni militare, dar cauza lor fundamentală rezidă în *tandemul politic şi economic geţi-romani* care a funcţionat în prima jumătate a mileniului de după Hristos, chiar şi în timpul ocupaţiei parţiale romane din Dacia şi care, mai cu seamă după retragerea aureliană şi-a schimbat accentul. Am văzut că printre împăraţii Romei s-au remarcat şi câţiva de origine dacă. Aceste evenimente au fost simptomatice şi au revelat faptul că statutul dacilor era în progres în ciuda istoriei aparente. De la auxiliari şi federaţi au ajuns, la un moment dat, parteneri. Desigur că totul s-a petrecut pe fondul unei disoluţii progresive a puterii Romei. Dar această disoluţie s-a produs şi din cauza dacilor care s-au dovedit mai tari în acest tandem şi mai adaptaţi situaţiei.

Mai târziu, după Teodoric cel Mare, geto-goţii au fost înfrânţi de oştile împăratului Justinian conduse de consulul Belizariu, amândoi căpătând numele de Vandalicul, Africanul şi *Geticul.* A fost doar un eveniment istoric cum vor mai fi fost şi altele în istorie. Indiferent ce s-a întâmplat mai târziu, vizigoţii şi ostrogoţii, adică geto-goţii nu s-au mai întors în ţinuturile lor de origine. Au rămas în Italia, Franţa, Spania şi Portugalia şi au devenit parte a istoriei acestor ţări şi a civilizaţiei lor.

Totodată, nu facem nici o greşeală dacă susţinem că la originea lor stau geţii cu limba şi datinile lor. Primele patru sute de ani de stăpânire getă *curată* au fost suficiente pentru consolidarea acestei amprente etnice.

Aceste ţări sunt vorbitoare astăzi de limbi aşa-zise *romanice*. Lor le-a fost adăugată şi România, succesoarea geţilor de odinioară prin grija unor istorici de o mediocritate evidentă. De fapt, ele vorbesc limba strămoşilor lor de care nimeni nu-şi mai aminteşte sau vrea să-şi amintească pentru că este prea greu de acceptat acest lucru. Goţii au întemeiat o cultură şi o civilizaţie pe care toată lumea le admiră, dar nimeni nu-şi închipuie că ogiva, de exemplu, elementul specific al arhitecturii gotice, a fost inventată de daci şi că ea a fost diseminată în construcţii de un arhitect de origine coptă în timpul ocupaţiei maure în Spania. La fel, nu prea se găsesc explicaţii de ce în provincia spaniolă Catalunia un român nu are probleme de comunicare cu localnicii mai mult decât un spaniol sau în sudul Franţei, un francez nu se înţelege cu populaţia locală care vorbeşte o limbă în care majoritatea cuvintelor sunt româneşti şi „are tot atâta nevoie de interpret pe cât un moscovit ar avea la Paris", ca să-l citez pe marele Racine.

DUMITRU IONCICĂ

EDITOR'S FOREWORD

ABOUT THE SOURCES

Whoever wants to find out about the history of Dacia from direct sources, that is, from chronicles contemporary to the events or close in time, is in for a couple of surprises. The first one would be that about Dacia or about the Dacians illustrious names have written, either historians or emperors, or those in their entourage, which means that Dacia was a subject worthy of interest at that time for the contemporaries. We would like to mention some names from a historical period comprised between the 1st century BC and the first three centuries after Christ: Diodorus Siculus (*Book 21* of the *Bibliotheca historica*), Dio Cassius (*Roman history, Book 67* and *68*), The emperor Augustus, Titus Livius, Dio Chrysostomos (*Getica*), Criton (Trajan's personal physician (*Getica*)), Trajan (*De bello dacico*), Tacitus (*Trajan's biography*). The second surprise is that none of the works of the authors quoted referring to Dacia exists anymore! What made it to the public knowledge is due to indirect references. The list is much longer.

We could find some punctual explanations.

Let us say, human resentments. When *Domitian*, for instance, decreed as a crime reading the books about the Dacians of *Titus Livius*, we can think of the troubles caused by the Dacians to the emperor, who, as the winner in two wars, still had to pay tribute to the defeated.

Defending prejudiced reputation would be another explanation, in the case of the interdiction promulgated by the emperor *Caracalla*, regarding the simple mention of the name *Get,* so as to remove from public awareness the fact that he assassinated his own brother, *Geta*, interdiction followed by a real carnage with almost 20,000 victims.

However, there are enough question marks. We could use some examples from a multitude of cases.

On the one hand, the erection of a column, an architectural masterpiece dedicated to the roman victory against the Dacians, which

expressed the pride and satisfaction of the emperor Trajan, but also an unusual homage and proof of respect addressed to the great defeated, the *Dacians*, or, later, the building of Constantine's arch, with those statues of Dacians symbolizing the nobility and wisdom of a people and others of this kind, corroborated, on the other hand, with the disappearance of evidence at the top of history, the amplitude of interdictions, culminating several centuries later with the disposition of pope Gregory the Great to simply burn the books about the Dacians.

This indicates, paradoxically, a contrast between public common sense and an obvious political action aimed at nothing other than an eventual elimination of the Dacians from history.

Probably, at the time, the Geto-Dacian social, historical and religious matrix was so powerful and had transmitted so many elements to the new consolidating Christian religion, that they simply could not obtain legitimacy other than through an embargo. We shall not embark on considerations related to who had the interest over time, although the respective topic would deserve a lot of comments. We shall just notice that, towards the middle of the first millennium after Christ, the historical scene had changed a lot, so that a new history book could no longer suffer the brutal treatments of previous times. It could be killed in another manner, later, through being ignored or interpreted.

This book is *Jordanes's Getica.*

The purpose of this preface is to set the book in the necessary historical context and to exploit some extremely important pieces of information, overlooked over history, regarding the continuity and the role of a people which, beside the fact that is at the origin of the Romanian people, can be justifiably considered as a significant contributor to the genesis of European peoples of later times.

THE NEW HISTORICAL CONTEXT

We are at almost 450 years from the glorious epoch when Trajan was conquering Dacia. The scene of history is now different. The Dacian-Gets of previous times, now become Ostrogoth (those from the East) and Visigoths (those from the West) start having a say in the destiny of the empire. Rome had known radical changes and moments

filled with humiliation. It had been twice devastated by the Visigoths, Alaric in the year 409, Ataulf in 412 and by the vandals in the year 455. The Roman Empire is in full dissolution. The political crisis of the Roman Empire deepens even from the time of the Emperor Constantine, with the division at the beginning of the 4th century in the Western Roman Empire, with the capital in Rome, and the Eastern Roman Empire, with the capital in Constantinople.

Meanwhile, Christianity gains ground and an increasing number of populations, among which the Goths, the followers of the Gets, convert to Christianity.

The nascent Europe knows the invasion of the Huns with all the complications which are entailed.

The historical context of the two empires favors ample demographical mutations, with decisive consequences regarding the birth of the future nations and European languages of later.

The Goths, through the two branches born out of the *Ansi* (Decebalus's priests), that is the *Balts*, respectively the Visigoths, and the *Amals*, that is the Ostrogoth, play a more and more active role in the two empires. In fact, even from the time of Burebista, the Dacian-Gets, then the Goths, were involved in time in the life and destiny of the Roman Empire. Auxiliary, clients or federates, they have constantly imposed their point of view in front of Roman emperors, and after the Aurelian withdrawal gave the Empire several emperors, if we were to mention just Galerius, Constantine, Maximin, Regalianus or Aureolus Acilius. Everything that happened after Trajan conquered part of Dacia shows that the Dacian-Geto-Goths have not only not disappeared, as they say, but were in history, manifesting themselves as an active party and aware of their origin in all this period. A similarity full of historical meaning would be worth mentioning. We remember how in the year 102, during the first war, the beginning of the vulnerability of Decebalus was the capturing of his sister, Bendis, who was taken to Rome where Trajan intended to use her as a stake in an eventual diplomatic game. After 400 years, the successor of the Visigoth Alaric, Ataulf, devastates Rome once again and takes as a hostage Placidia, the sister of the emperor Honorius, whom he marries 'for the peoples,

learning about this marriage, to be even more afraid at the thought that the empire has united with the *Goths*.' We have quoted from § 160 in *Getica*.

Now, in Ravenna, as an ally of the emperor from Constantinople, reigns the Ostrogoth Theodoric the Great, one of the last descendants of the dynasty of the Amals, founded by one of the *ansi*, Gapto. Regarding the *ansi*, that is the priests of the Dacian kingdom of Decebalus, we think that we should mention that they escaped Roman fury, the religious caste being spared for reasons related probably to the respect Trajan, himself a Get, had for his ancestors. *I came to the land of my ancestors,* the Emperor is said to have uttered on his first expedition in Dacia.

IORDANES'S GETICA

The book was written in the year 551 in Latin and represents a compendium of an ampler work, made by the senator Cassiodorus in 12 volumes, at the order of Theodoric the Great, the Ostrogoth emperor of the Goths and Romans from Ravenna (454-526), who, aware of his Getic origin, wanted to leave for posterity a written evidence in this sense. The work of Cassiodorus was lost so, after the death of the emperor, another Ostrogoth, Jordanes, close to Cassiodorus, wrote *Getica or On the origin and deeds of the Gets,* declaredly inspired by the work of the senator.

Over time, European historians used the work of Jordanes more as a one-sided instrument of manipulation, depending on national interests, rather than as a veritable historical source. In Romania, the access to this book took place in the year 1939, through the edition of G. Popa-Lisseanu, an unfortunate translation, lacunar and full of inexactitudes and imaginary additions, supporting a bizarre point of view, outside historical truth, which has definitely fueled the confusion of Romanian historians.

The current critical edition uses as a basic version the edition in Latin published by the greatest historian of Rome from the 19th century, Theodor Mommsen, and comprises a bilingual version, Latin-Romanian,

complete, structured on chapters and paragraphs numbered in both languages, accompanied by a part of Mommsen's notes, by a contents and an index of names. The translation is made by Professor David Popescu. The book also contains an ample and erudite introductory study with bibliography, two annexes, as well as an index of names, all these belonging to Mr. Gabriel Gheorghe, in charge of the edition. Compared to the edition of 2001 of the book published by the Gândirea Foundation, our edition contains many updates, especially in the introductory study, extremely technical and rich in information, which corroborates the information of Western historians of an incontestable reputation and now becomes an instrument meant to eliminate the intentionally cultivated equivocal regarding the work of Jordanes. Regarding the richness and seriousness of the contents, we could make the statement that the introductory study even makes up for some of the lacunas of the Mommsen edition, noticed by some researchers.

Regarding the proper names circulated in the introductory study, in the annexes or in the bilingual Latin-Romanian version, there are sometimes differences in transcription. Thus, one and the same person appears for instance as Thiudemer/Theodemir, Gapto/Captus, Teodorid/Teoderid a.s.o. We would like to specify that these are not the result of some negligence, but appear as such in the original versions of the quoted sources and, out of an excusable pedantry, were left just as they were found.

ON THE SO-CALLED CONFUSION GETS/ GOTHS

Some foreign historians 'noticed' the confusion Iordanes allegedly made between the Gets and the Goths, out of which a well manufactured controversy emerged, reaching the enormity that the author did not know what he was writing about. The pretext was that, although in the title he speaks about Gets, in the contents of the book there are references to the Goths. This is not superficiality but downright bad faith.

We would like to remind you that the author of *Getica* is a Goth 'coming from the people of the *Amals*' (§266) who is aware that he is a

Get and speaks about the origin and deeds of the Gets, that is, about his ancestors, but addresses the Goths, his contemporaries. In the contents of the book, the references to the identity between the *Gets* and the *Goths* are made while being fully aware. At a certain point, he even specifies, referring to another *Getica,* of the historian Dio Chrysostomos, *'which Gets we have proven before to be Goths'* (§58). Regardless of how you write the two notions, Iordanes knows full well that they designate one and the same people, the same ethnic reality. When he speaks of the origin and historical peregrinations of the people he calls Goths, situating them as age around the time of Zamolxis (the 5th century BC, §39), but he respects the opinion of Dio Chrysostomos or that of Vergil who called them *Gets* (§ 40).

Jordanes's approach is at the same time a question of style and discourse technique. The modality of approaching the subject cannot ignore the target audience, which is the Gothic society of the 6th century. Speaking of *Gets* he is forced to constantly fuel his argument-tation with the correspondent *Goths* if he wants to be convincing.

We can exemplify with an argument which, historically, cannot be questioned. In the 11th chapter, which is an impressive eulogy to the spiritual contribution of Deceneus to whom the king Burebista gave almost regal power and who, aside from the military advice he gave the glorious king, had a civilizing role on people, 'seeing that they also had a natural gift, he taught them almost all of philosophy, as he was a master in the subject. By teaching them ethics, he mitigated their barbaric instincts, by teaching them physics, he made them live in a natural way after their own laws which up to this moment they call *belagine,* having them written down, by instructing them in logic he developed their thinking, making them more developed as minds compared to other peoples...' (§ 68), well, this chapter starts like this: 'While Burebista reigned over the Goths, Deceneus came to Gothia'... (§ 67). The fact that we now know about Burebista that he was a Geto-Dacian and ruled over an empire comparable as size to the Roman one does not encroach on the historical truth contained in the 11th chapter of Jordanes's *Getica,* or on the way in which *the Goth of the time* treats this subject, while being fully aware.

Through his book, Jordanes is the first historian who underlines even from the 6th century the identity between the Gets and the Goths, and this has an overwhelming historical importance, as it turns upside down all the treatises of history known, including Romanian historiography, which has strangely preferred the point of view of a historical vacuum to the continuity of the Dacian-Gets population on the Romanian territory in the post-Trajan period.

To reach an honest conclusion, all that was needed was a careful reading of this book. Certainly, this reading was made, but not by the right people. Anyway, Romanians have not done it or, if anyone did, they used the curtailed and distorted work of Popa-Lisseanu. That person or persons manufactured the supposed confusion to belittle and mock this precious work. I was consternated and disappointed to find, at a certain moment, the opinion of a well-known Romanian historian who joyously took part in the mockery.

We shall see in the following that the work of lordanes is a little snag which ruins the accounts of many historians, especially French and German ones, looking for hypothetical origins of their own nations.

EPOS AND HISTORY

As in any epos, Jordanes narrates about the origin of the Goths, about the avatars of their journey, intertwines legends and myths, until he reaches verifiable historical facts. Correspondingly, we discern an indefinite time of the origins, a legendary and mythical time and a time of the events of history per se, when the book can be considered a real historical source to which we shall grant more importance.

We shall not stop on the origin of the Goths according to Jordanes, as this aspect was masterfully dissected in the introductory study, observing in passing that the weakness of exoticism is a human feature which functions equally well in our times as it did a millennium and a half ago.

The historical mythical or legendary past, the Homeric heroes and episodes, the amazons, the wars with the Persians, Alexander of

Macedon, Cesar, Burebista, Deceneus, Domitian, Diurpaneus (Decebalus) a.s.o., all these are evoked in a heroic key and in relation with the Geto-Dacians, making a general scene with a glorious trend.

The entry in history is made gradually. The great names of the dynasty of the Amals appear, Gapto, Amal, Ostrogota, Ermanarich the Great, Thiudimer, Teodoric the Great, Amalasunta.

A special mention: Very soon after the retreat of the emperor Aurelian from Dacia (the year 275) Ermanarich the Great practically rebuilds Decebalus's empire for almost 80 years.

Back to the book. From here on, all the deeds of the Ostrogoth, for now these, are in the forefront, then those of the Visigoths, of the Gepidae and of other Getic peoples are seen through direct rapport to what happens in the Roman Empire. The Geto-Gothic intrusion in the affairs of the empire is more and more pronounced. Sometimes they get along well. During the emperor Severus, for instance, a brave Goth, Maximin, is remarked (§85 and following) and succeeds the emperor to the throne. If treatises are broken, and their stipends are withdrawn, the Goths do not hesitate, they arm themselves, and devastate the provinces subjected to the Romans, as the king Ostrogota (§90, 92) does, or even more, they go against the emperor, like the king Cniva versus Decius, when the latter loses in battle first his son and then his own life (§102, 103). Other times, the Goths deal with their own peoples. Together with the Visigoths, Ostrogota puts in their place the Gepidae lead by Fastida (§98-100). The examples can continue. The armies mobilized reach the number of 70,000, and the theaters of operations comprise in general the South of the Danube, reaching Asia. We are around the year 250, when part of Dacia was still under the Roman rule, and the Roman Empire was at the climax of the crisis. Shortly after, the Aurelian retreat would start, after which Ermanarich the great, from the dynasty of the *Amals*, who lived over a hundred years (§130), founds the great kingdom of the Goths, which comprises many peoples (§116, 118-120).

Meanwhile in Rome, the confusion continues. The emperor Constantine the Great takes the first step towards scission, moving the capital to Constantinople with the help of the Goths (§ 112).

THE VANDALS AND THE HUNS

Towards the end of the 4th century, two events take place, with consequences on the long term for the Gets-Goths: the leaving of Pannonia of the Vandals defeated 60 years ago by the Goth king Geberich (§ 114), but accepted by the emperor Constantine, and the appearance of the Huns in the year 375, who settle in the Pannonia left by the Vandals.

The Huns represented a horrible nightmare for the European peoples of that time. Appalled by the way in which they disfigured their children even from the cradle, so as to inspire terror later, when they became fighters, Iordanes attributes to them a hallucinating genesis, a mating between the spirits haunting the Meotide swamp (The Azov Sea) and some women practicing magic in the same area (§121, 127-129).

So, Balamber's Huns, profiting of the poor state of Ermanarich's health, and of the fact that the Ostrogoth were at the time separated from the Visigoths, attack and subject the Ostrogoth. Some of them will remain subjugated by the Huns (§ 130). The Visigoths, under the circumstances, ask Emperor Valens to give them part of Thrace and Moesia, in return for submission and becoming Christians. Valens, whose goal was to use the Gets 'as a wall of his empire in front of the other peoples' (§131,132), accepts, but some intrigues and a famine aroused passions and the conflict of the Visigoths with the Romans ends with the defeat and death of Valens.

Valens's successor, appointed by Gratian, is Theodosius of Spain, who proved to be a wise man, 'lover of peace and of the people of the Goths', now lead by Aithanaric, to whom the Emperor shows a lot of goodwill and invites to Constantinople. Here, the Goth king happens to die and is given the highest of honors. After his death, all the army of the Goths passes under the command of Emperor Theodosius, being subjected to Roman rule, the Goths re-become federates, as in the time of Constantine, 60 years before (§145). When Theodosius dies, his sons behave carelessly and suppress the usual rights of the auxiliaries, thus provoking the reaction of the Goths, who choose as king Alaric of the family of the *Balți*, the second after the *Amals* (§146).

The new king enters Italy and sets up camp close to Ravenna. He proposes Emperor Honorius 'for the Goths to settle in Italy peacefully, and to leave alongside the Roman people, both peoples as one, and if not, through war, one of the peoples to drive away the other and the winner to rule safely over the defeated.' Here is a proposal of a treaty as bold as it was realistic. The emperor, fearing both alternatives, asks the Senate for advice to find a way to get the Goths out of Italy. The most reasonable solution was to offer them the Gauls and Spains, already devastated by the Vandals of Gyzeric. Alaric accepts this gift, strengthened through a sacred vow, as an inheritance which was due to the Goths, and they start towards the lands which were to become their new country. But the complications of a shrewd patrician intervene, who tries to attack the Goths (§ 152-155).

Enraged at being cheated, Alaric and his Visigoths devastate Rome, – 'they just robbed it, mentions Jordanes, not set it on fire, as customary with the pagans, and did not allow for the sacred places to be desecrated' (§156) –, and his successor, Ataulf, finishes the destruction and leaves burdened with the prey.

As the Vandals reentered Gaul, and then in Spain after they had robbed it together with the Francs and the Burgunds, years before, Ataulf, remembering the deeds of his ancestor Geberich, leaves his prey in Barcelona and goes against the Vandals of Gyzeric and subjects the Gauls and the Spains, but after three years falls, killed by an enemy sword (§163).

After several years, to lead the Goths, 'was chosen as king Valia, a wise and worthy man' (§164). He, seeing that the Vandals, reaching his lands, that is, the territory of Spain, continue the looting, starts with his army against them, but the battle never takes place as, by chance, the Vandals are attracted towards Africa, so that king Valia obtains a victory without bloodshed (§173). Regarding the relations between the Romans and the Vandals, they remain conflicting. During the Emperor Valentinian the 3rd, despite the peace treatises, the Vandals return from Africa and devastate Sicily in the year 440, and in 445 they simply destroy Rome. Only after the death of Gyzeric, the Romans abandon the war policy against the Vandals, and only the

Emperor Justinian solves the problem once Tunisia and Algeria become Roman provinces from which the Vandals are forever expelled.

With the Visigoths, after the death of King Valia, succeeds to the throne Theodorid, 'a very moderate man, with special spiritual and bodily endowments. Against him, the Romans, breaking the peace treaty, started with the armies in the Gauls, together with the Hun auxiliaries which had taken their side' (§176). As the fight ends undecidedly, the Romans came back to the peace treaty and its clauses.

We would like to remind you that the Ostrogoth, together with many other peoples, were under the rule of the Huns, installed in Pannonia, now led by Attila, who came to power by murdering though deceit his brother, Bleda.

The fight between the Huns allied with the Romans ending undecidedly, Attila makes a deceiving peace with the Visigoths. It is an opportunity for Jordanes to make an interesting portrait of Attila, revealing, aside of his qualities as a fighter, his huge ego, his cruelty, his shrewdness and duplicitous character. These will actually cause his fall.

Craving to rule over more and more lands, Attilla allows himself to be bought by Gyzeric, King of the Vandals, and tries to divide the Romans and the Visigoths though a letter full of compliments (§185). But Emperor Valentinian realizes the bad faith of the Hun and proposes to the Visigoths of Theodorid a great alliance, in which many auxiliaries will enter, as former allies of the Romans. In a terrible fight which took place on the Catalane Fields (in the Châlons area in today's France), the armies of Attila and of his allies are scattered, but the Romans did not force the victory, for fear that, after the definitive destruction of the Huns, the Goths might go against the Roman Empire, so the Goths were advised to go back to the Gauls, that is to their lands (§ 192-216).

THE FALL OF THE HUNS

Following a peace message from Pope Leon, Attila goes back to his lands in Pannonia from where, resorting to another ruse, threatens the Eastern Emperor Marcian with the devastation of his provinces if

he does not pay him an older tribute, but turns against the Visigoths and the Alans with the goal of changing the result of the war. But Torismud, the King of the Visigoths, guesses his plan, and breaks into the area ruled by the Alans, where a fight similar to that of the Catalane Fields takes place, but this time, decisive, following which Attila, defeated, 'was forced to retreat to his own dwellings' (§227). An inglorious retreat for the most feared tyrant of the time, followed by a banal death, due to a nocturnal hemorrhage, at his own wedding, in the year 453.

The empire of the Huns starts to leave the scene. The first who rise against the sons of Attila are the Gepidae, led by the king Ardaric, who defeat and banish the Huns, after which they settle in old Dacia. In this situation, the Ostrogoth, also freed from the rule of the Huns, 'deem preferable to ask the Roman leadership for new lands, rather than invade in a dangerous manner foreign ones' and thus settle in Pannonia (§264).

WULFILLA

According to Jordanes, other Goths, who were called minors, though a numerous people, lived in Moesia, in the Nikopol region together with their Pope, the primate Wulfilla, who taught them how to read and write. The minor Goths were 'a large people, but poor and peaceful, all that they had to spare being herds of sheep and cattle and pastures and forests for wood' (§ 267).

THE REUNIFICATION OF THE GOTHS

Meanwhile, in the Western Empire, serious events take place. The Emperor Valentinian is assassinated by Maximus, who takes the rule as a tyrant. When hearing the news, Gyzeric and his Vandals come with an armed fleet from Africa and devastate Rome (§235).

As at the helm of the empire the rulers succeed each other more and more often, Eurich, the King of the Visigoths, seeing the insecurity of the Roman Empire, consolidates his power in the Gauls and Spains, subjects Massilia and Arelatum and defeats the Burgunds.

In their turn, the Ostrogoth react after a humiliation accepted out of need for almost 80 years: they order Pannonia, liquidate the Huns who had raised their heads, defeat in several extremely tough wars the Suave who had plundered their cattle and invaded neighboring Dalmatia and caused them a lot of troubles, as well as the Alaman, the allies of the Suave.

The main character is the King Thiudimer, the father of the future Theodoric the Great, who ruled over the Ostrogoth together with his brothers Valamir and Vidimer (§ 272-281). Valamir dies in battle with the Suave. Now Theodoric enters the scene. Back from Constantinople, where he had been given as hostage by his father to the Emperor Leon, the only 18 year old adolescent, without his father's knowledge, crosses the Danube with a small army and kills Babai, the king of the Sarmatian and returns victoriously with his loot. Moreover, he conquers a Roman city occupied by the Sarmatian which he passes under his jurisdiction (§ 282).

Yet, the crisis appears. The loot is not sufficient for the needs of the Ostrogoth. Therefore, the two brothers decide to attack the two empires. Thiudimer, the elder, targets the Eastern Empire, while Vidimer, the Western one, whose emperor was Glycerius.

Entering the territory of Italy, it happens so that Vidimer dies and leaves his son, also called Vidimer, as a successor. A diplomat, Emperor Glycerius offers the latter gifts and directs him towards the Gauls ruled by the Visigoths, but at the time attacked by various peoples. This way, the union of the two relatives separated so far by the destiny, happens. 'Thus, taking under their rule the Gauls and the Spains, they placed them under their jurisdiction, so that nobody else could have any power in them' (§ 284).

These happened in the year 474. Two years later, the act of decease of the Western Roman Empire will be signed by the last emperor, Augustulus (§243), in the year 476, when the thorciling king, Odoacer, occupies Italy.

THEODORIC THE GREAT

The other Ostrogoth king, Thiudimer, enters Illyricum on the territory of the Eastern Roman Empire without any kind of resistance and surrounds Thessaloniki, where the Roman army was. The Roman commander of the city gives in and closes a treaty with the Goths, to whom he offers several advantages. The Goths put down their weapons, and a period of peace and quiet begins. Not long after, Thiudimer gets ill and before his death he designates as heir to the throne his son, Theodoric (§ 285-288).

The Emperor Zenon receives the news with joy and invites the new king to Constantinople, appointing him full consul. Theodoric, associated through the treaty with the empire, does not stay long in this honorary position and asks the emperor through a pathetic letter for permission to go and fight for his people and for freeing Rome from under the 'tyranny of the king of the Thorciling and of the Rog', led by Odoacer, who made the law in Italy after the year 476 (§ 289-292).

With the permission of the emperor, Theodoric leaves together with 'the whole people of the Goths', first in the vicinity of Pannonia, then in Italy. After three years of fights, he defeats and kills Odoacer near Ravenna. On the advice of the emperor Zenon, Theodoric 'removed his personal clothes and the wear of his people and put on the clothes of emperor of the Goths and of the Romans.' Then he sent a message to the king of the Francs, asking for his daughter's hand in marriage. (§292-295). The headquarters of the new kingdom will be in Ravenna.

Theodoric's rule is based either on force or on the building of a system of relations of friendship and kinship with the neighboring peoples. Thus, he marries Amalasuenta to an Amal from Spain, Eutharic, two other daughters from a previous marriage he marries one with Alaric, king of the Visigoths and one with Sigismund, king of the Burgunds, his sister, Amalafrieda, to the king of the Vandals in Africa, and a niece with the king of the Thuring, thus we can say that 'there was no people in the Western empire which, while Theodoric lived, did not serve him, either as a friend, or as a subject' (§ 303).

GEOPOLITICAL CHANGES

This is briefly the saga of the Dacian-Geto-Goths in the first 500 years after Christ, as it results from Jordanes's *Getica*.

We tried to point out the main moments in the evolution of the Gets, without leaving the framework of the book, but considering at all times the historical context in which the events narrated by Jordanes took place.

The first care was to clarify the said confusion Gets/Goths, attributed by some historians to Jordanes, by referring exclusively to the elements of the book, unlike the introductory study of Mr. Gabriel Gheorghe, who invokes in his ample demonstration great Western names of history so as not to be suspected of taking sides.

We insisted, in the second place, on the interference in the historical destiny of the Geto-Goths of the Huns and of the Vandals. These peoples, without having determined any change in the structure of the society of the times, had a decisive role in the dynamic of historical forces in the European areal for about 80 years, the Huns between 375 and 455, and the Vandals between 400 and 477, influencing in this period the relations between the Geto-Goths and the Western Roman Empire, and, towards the end, the Eastern Empire. The Huns kept the Ostrogoth under their authority in this time, an obedience which was hard to suffer but was accepted for the survival of the population, then provoking their outburst, after the death of Attila, the union with the Visigoths and the founding of the kingdom in Ravenna. The Vandals, in their turn, through their repeated interference in the area of the Spains and of the Gauls, determined the migration and the establishing of the Visigoths in these areas.

The migration did not just mean armed forces, but whole populations, obviously with their language, traditions and culture, that is, a germinating ethnic bed, with its specific potential.

The practical consequences of these mutations were absolutely novel in the history of Rome. For the first time on the territory of the Roman Empire, state formations lead by the Geto-Goths are formed. Through the kingdom lead by the Visigoth, actually, Geto-Goth,

Theodoric the Great, the governing of the whole Italy is no longer made from Rome, but from Ravenna. Similarly, the Spains and the Gauls, the then names of the future European states France, Spain and Portugal, are *de jure* and *de facto* under the rule of the Visigoths, that is, of the Geto-Goths. It is true that the Ostrogoth and the Visigoths are under the suzerainty of the emperors from Constantinople of the new Eastern Roman Empire, but they are the ones who govern, in fact, and not others. Now the Visigoths no longer destroy Rome, but they build. The same happens in the Spains and the Gauls. The wheel of history has turned.

These geopolitical changes were determined by the Huns and the Vandals, as we have said, through the expansion and dynamism of the theatres of military operations, but their fundamental cause resides in the *economic and political tandem Gets-Romans*, which functioned in the first half of the millennium after Christ, even during the partial Roman occupation in Dacia, and which, especially after the Aurelian retreat, changed its focus. We saw that among the emperors of Rome some of Dacian origins were noticeable. These events were symptom-matic and revealed the fact that the status of the Dacians was in progress, despite apparent history. From auxiliaries and federates, they became, at a certain point, partners. Of course everything happened against the background of a progressive dissolution of the power of Rome. But this dissolution took place also because of the Dacians, who proved to be tougher in this tandem and more adapted to the situation.

Later, after Theodoric the Great, the Geto-Goths were defeated by the armies of the Emperor Justinian lead by the consul Belisarius, both getting the name of the Vandalic, the African and the *Getic*. It was just a historical event, as others may have been in history. Regardless of what happened later, the Visigoths and the Ostrogoths, that is, the Geto-Goths never returned to their home countries. They stayed in Italy, France, Spain and Portugal and became part of the history and civilization of these countries. At the same time, we are not mistaken if we say that at their origin are the Gets, with their language and customs. The first 400 years of *actual* Getic rule were sufficient to consolidate this ethnic mark.

These countries now speak so-called *Romanic* languages. To them, Romania was added, the successor of the Gets of old times, through the care of historians of an obvious mediocrity. In fact, they speak the language of their ancestors, of whom nobody remembers or wants to remember, as it is too hard to accept. The Goths founded a culture and a civilization admired by the whole world, but nobody imagines that the ogive, for instance, the specific element of Gothic architecture, was invented by the Dacians, and that it was disseminated in constructions by an architect of Coptic origin during the Moorish occupation in Spain. Similarly, there are no real explanations why in the Spanish province of Catalonia, a Romanian has no more problems communicating with the locals than a Spanish, or why in the South of France a Frenchman will not understand the local population, who speaks a language in which most of the words are Romanian and 'has as much need of an interpreter as a Muscovite would have in Paris', to quote the great Racine.

DUMITRU IONCICĂ

Fecì quod potui,
faciant meliora potentes

STUDIU INTRODUCTIV

1. *Le plus grand dérèglement de l'esprit c'est de croire les choses parce qu'on veut qu'elles soient et non parce qu'on a vu qu'elles sont.*
   Bossuet
2. *Se ştia de mult că istoriografia antică abundă în falsuri şi legende*
   Mircea Eliade, *Jurnal II, p. 52*
3. *Istoria rasei umane este rescrisă cu noi procedee de stabilire a datelor şi cu descoperiri senzaţionale peste tot în lume.*
   Kendrick Frazier, *Human Evolution, „Science News", iulie 1975*
4. *Capacitatea de a lămuri propria istorie constituie pentru fiecare popor piatra de încercare a maturităţii sale.*
   Alexander von Humboldt
5. *L'histoire de l'humanite est celle de ses rêves.*
   Roisel, *L'idée spiritualiste, p. 157*

1 Generalităţi

1.1 După lectura a sute de volume referitoare la istoria românilor şi istoria limbii române, se constată că nici unul din eruditii autori ai acestora nu scrie, nici măcar nu sugerează, că româna este sau ar putea fi limba primordială a Europei, că geţii carpato-danubieni constituie poporul matcă al Europei din care, prin roiri succesive, s-au desprins în perioade distanţate în timp şi spaţiu, începând din mileniul III î.e.n., grupuri de oameni care au populat Europa şi Asia anterioară. De aceea, astfel de informaţii, fundamentale pentru istoria românilor, a europenilor, persanilor şi indienilor nu se pot afla decât din operele unor universităţi străine celebre sau din cărţile unor eminenţi savanţi şi universitari străini, mai ales apuseni.

Cărţile la care ne referim nu figurează măcar în bibliografiile tratatelor şi lucrărilor referitoare la istoria românilor apărute în ultimul veac, astfel că este de presupus că ele nu au fost cunoscute de autorii acestora.

O situaţie identică se întâlneşte referitor la istoria limbii române.

Din această constatare rezultă cel puţin o documentare deficitară a autorilor care au scris despre istoria românilor şi a limbii române.

1.2 După ce ne-am completat informaţia în acest domeniu de pe o arie mult mai extinsă decât cea folosită în mod obişnuit, am supus-o **criteriului de coerenţă**. Concordanţa dintre informaţiile furnizate de surse independente ne-a permis să conchidem că există o probabilitate mare ca aceste informaţii să reprezinte adevărul, deci că dovezile şi argumentele obţinute pot fi date publicităţii.

Evident, dacă cineva, cu informaţie mai bogată decât aceea la care am ajuns noi, va dovedi că ne-am înşelat în căutările noastre, vom fi gata să facem *nostra culpa*, punându-ne cenuşă-n cap.

1.3 În demersurile noastre nu am folosit decât documentaţii occidentale de primă mână, argumente de logică ce nouă ni s-au părut de necontestat şi soluţii date de natură, cărora omul, produs al naturii, nu putea decât să li se *conformeze*.

Rugăm pe binevoitorul cititor să aibă răbdare şi să critice sau să desfiinţeze afirmaţiile şi argumentele conţinute în acest studiu introductiv după ce l-a parcurs în întregime, efort pentru care îi mulţumim.

1.4 Folosind pluridisciplinaritatea, date de necontestat oferite de ştiinţe apărute posterior faptelor şi scrierilor analizate (arheologia, biologia, fiziologia, geologia, lingvistica, metodele ştiinţifice de datare etc.) sperăm că se va ajunge să se pună punct unor păreri, concepţii şi interpretări subiective, lipsite de acoperire ştiinţifică, datorite mai ales puţinătăţii cunoaşterii şi absenţei mijloacelor ştiinţifice de investigare şi datare din perioadele respective.

1.5 Printre erorile la care ne referim se află şi vestita *confuzie* atribuită lui **Iordanes** de către istoriografia medievală, preluată necritic, fie din interes, fie din comoditate sau prin contagiune de către istoriografia modernă şi prelungită până în contemporaneitate.

Până în prezent, la noi, în afară de juristul **Budai-Deleanu**, nu ne este cunoscut ca un istoric să fi analizat zisa confuzie şi să spună dacă ea rezistă chiar şi la o analiză critică elementară.

Această tendinţă spre potrivire a lucrurilor pentru a deveni convenabile şi acoperitoare pentru idei preconcepute ale istoriografilor medievali, mai ales francezi şi *germani*, care în dorinţa de a-şi afla o identitate, pe care felul în care s-a scris istoria românilor nu le-a permis să o descopere, nici azi, în mod real, au inventat un popor al **goţilor**, fără origine cunoscută, care, cum se va vedea, nu a existat independent de **geţi** şi nici nu putea să existe.

Această năzuinţă a istoriografiei apusene medievale a fost observată şi menţionată şi de alţi cercetători.

Istoricii francezi şi germani consideră că de la **Carol cel Mare** *pornesc principalele dezvoltări ale istoriei europene.*

Potrivit acestei versiuni, istoria Europei de la începutul secolului al IX-lea până la mijlocul secolului al XI-lea este istoria ascensiunii şi decăderii imperiului carolingian şi a ascensiunii urmaşilor lor, germanii. Se poate îndoi cineva de acest lucru?

Trebuie totuşi să ne îndoim deoarece acest punct de vedere tradiţional pune în centrul său statul francilor; restul Europei... rămâne în afara atenţiei şi este plasat la marginea evenimentelor, considerat periferic în raport cu ceea ce se întâmplă în teritoriile lui **Carol cel Mare** *şi ale urmaşilor săi. Istoricii naţionalişti din secolul al XIX-lea,* ***în special cei francezi şi germani, în căutarea originii naţionale,*** *au formulat agenda istoriografică pentru secolul al XX-lea, respectiv această şcoală de scriere a istoriei care porneşte de la filiaţia* **Carol cel Mare-Otto I-Henric al III-lea**... *Bizuindu-se excesiv pe cronicile mănăstireşti, istoricii naţionalişti par să uite celelalte forţe distructive care acţionau în Europa acelei epoci...*

Cartea de faţă demonstrează că centrul tradiţional al evenimentelor este greşit plasat: dacă trebuie să existe un singur centru, în acest centru nu trebuie să se afle carolingienii şi urmaşii lor... (5, p. 18-19), subl. ns. G.G.

2 Originile Europei şi sarabanda numelor istorice

2.1 *L'histoire est muette sur les origines de l'Europe. On peut faire remonter les premiers établissements des Hellènes en Grece au plus 2000 ans av.n.è.; les Italiots n'apparaissent que beaucoup plus tard et nous pouvons à peine soupçonner à ces dattes reculées l'existence des autres indo-européens, Celtes, Germains, Balto-slaves...* (6, p. 228)/ Istoria este mută în ce priveşte originile Europei. Se pot socoti primele aşezări ale elenilor în Grecia cu cel mult 2000 ani î.e.n, italioţii nu apar decât mult mai târziu şi noi abia putem bănui la aceste date îndepărtate existenţa altor indo-europeni, celţi, germani, balto-slavi...

La începutul secolului XX, când scrie **J. Mension**, istoria Europei cunoscută în acel timp putea apărea ca mută privitor la originile populaţiilor europene. Dar, de atunci s-au făcut cercetări, în urma cărora zona clară s-a întins în trecut cu câteva milenii, astfel că zonele mute atunci, în prezent *vorbesc*; numai că ele vorbesc pe limba lor, iar noi nu o înţelegem. De aceea, muţenia persistă pentru că realitatea şi noi nu vorbim limbi inteligibile între ele.

De aici s-au născut confuzii nenumărate. Nu-şi cunosc provenienţa şi începuturile nici alemano-deutscho-germano-nemetzko-tedesco-teutonii, nici francezo-celto-galii, nici italienii, nici polonii, nici hungaro-maghiarii, nici bulgarii etc., pentru că nu-şi cunosc istoria.

Să cităm şi părerea lui **Dimitrie Cantemir** (1673-1723):

Îmi pare că pornind a trata asupra vechii domnii a dacilor, nu am <în faţă> alt nimic decât intrarea într-un labirint de nestrăbătut şi nedescâlcit.*Căci dacă ar fi să privim la scriitorii cei mai de demult, orice se află peste Istru şi Pontul Euxin, către părţile crivăţului <se cheamă> cu un nume mai larg a fi* ***scitic****, iar cu un nume mai aparte* ***getic*** *sau* ***sarmatic****. Căci cunoaşterea fiecărui neam în parte socotim că este tot atât de departe de ştiinţa noastră pe cât este de încurcată prin schimbarea locurilor, a timpurilor şi a soartei* (Historia Moldo-Vlahică, Ed. Academiei, 1983, p.153), subl.ns.G.G.

Am citat acest text pentru că şi D.Cantemir arată, ca şi alţi autori, ce harababură s-a creat datorită neconcordanţei dintre nume şi realitatea etnică, neidentificată.

Sunt istorici care scriu despre **sciți, sarmați, germani** ș.a ca despre popoare în sine, dar dacă-i luăm în seamă pe unii din cei mai siguri autori, aflăm că toţi aceştia nu-s decât geţi. Quichérat, de exemplu, scrie **Gète, Gètes**, people **sarmate** établi sur le Danube.

În Collectanea etymologica, Hanovra, 1717, p.67, ilustrul **G.Wilhelm Leibniz** scrie că **Dacii, Geții** și **Frigienii** sunt strămoșii **Teutonilor** sau **Germanilor**, iar din **Daci** provin şi **Parții**, în principal **Arsacizii**.

Omul devine el însuşi când îşi cunoaşte istoria (12, p. 142), de unde rezultă că cine nu-şi cunoaşte istoria nu ajunge la existenţă, ci rămâne în indistincţiune, în non existenţă. De aceea, a trezit uimire, respectiv, şi numeroase discuţii, declaraţia istoricului **Dinu Giurescu**, făcută la TV: *a sosit timpul să renunţăm la istorie*.

D.G. dovedeşte că n-a înţeles psihologia inşilor şi a naţiunilor şi, mai ales, că nu s-a îndeletnicit cu lectura clasicilor culturii.

Poate, simţindu-şi carenţele, omul occidental, trăind activ, în concretismul cotidian, nemulţumit de condiţia sa încearcă să şi-o modifice chiar şi în iluzie. De aici tentaţia falsificării realităţii.

În aşa-zisul orient, omul religios, trăind mistic, în abstract, nu are ce falsifica, abstracţiunile neconţinând tentaţia schimbării lor.

Doctrina Bisericii Catolice era *Ex Oriente lux*, Lumina vine de la răsărit, ceea ce savanţii au stabilit că se petrece şi în planurile ştiinţelor.

Pour la langue, il arriva ce qui se produit presque régulièrement en pareil cas; ce fut celle de plus civilisés qui exerça sur l'autre son ascendant. Et les pus civilisés étaient incontestablement les Orientaux... (11.1, p. 361)/Cât priveşte limba, se întâmplă ca de obicei în astfel de cazuri: cea mai civilizată îşi exercită asupra celeilalte influenţa. Şi cei mai civilizaţi erau incontestabil orientalii.

Această realitate trebuie dovedită atât în plan istoric, cât şi în plan lingvistic.

F. Donald Logan (5,. 117 ş.u.) scrie: **Harta Vinlandei: marele fals.**

În 1965, în ajunul „Zilei lui Columb" Yale University Press a publicat, într-o manieră aproape scandaloasă, cea mai palpitantă descoperire cartografică a secolului. Cu o campanie publicitară neobişnuită pentru o editură universitară, aceasta a anunţat publicarea hărţii Vinlandei, o hartă precolumbiană a lumii în care era indicată Vinlanda. În ziarele

„New York Times", Chicago Tribune" *şi în alte ziare au apărut pe prima pagină articole cu titluri mari. Campania publicitară întreprinsă pentru a face reclamă hărţii Vinlandei a reuşit să atragă repede, cu forţa, atenţia lumii ştiinţifice. Rezultatele cercetărilor ştiinţifice plasează harta Vinlandei alături de omul din Pittdown, printre cele mai mari falsuri ale secolului XX.*

Donald Logan relatează pe mai multe pagini cum s-a produs acest fals de proporţii, dar pe noi nu ne interesează mobilurile şi desfăşurarea unora din falsurile ştiinţifice, ci faptul că astfel de falsuri se produc, chiar cu o frecvenţă îngrijorătoare, consecinţele acestora fiind falsificarea istoriei şi a istoriei limbii.

Mircea Eliade (13.2, p. 46-47) îl citează pe lordul **Acton**, care *în opt universităţi germane n-a întâlnit nici un om cu care să fie interesat să stea de vorbă,* dar avea un straniu interes în a confecţiona documente false: *Forgery is a vice very common amongst zealous Cristians and also with zealous liberals. Almost all societies begin with forged charters*/Falsul este un viciu foarte comun printre creştinii plini de râvnă şi, de asemenea, printre liberalii zeloşi. Aproape toate societăţile invocă, pentru începuturi, hrisoave falsificate.

Voltaire, în *Dictionnaire Philosophique* vol.IX,1832, p.155 scrie: *Comme nous avons déjà vingt mille ouvrages, la plupart en plusieurs volumes sur l'Histoire de France, qu'un homme studieux qui vivrait cent ans n'aurait pas le temps de les lire...Tous les origines des peuples sont visiblement des fables/* Avem deja douăzeci de mii de lucrări, cea mai mare parte în mai multe volume, despre istoria Franţei, încât un om studios care ar trăi şi o sută de ani n-ar avea timp să le citească ...Toate originile popoarelor sunt în mod vizibil nişte poveşti.

În cele mai multe cazuri, astfel de falsificări reprezintă rezultatul unor orgolii deplasate sau al unor deliruri de grandoare. Câţi împăraţi şi conducători de extracţie modestă nu şi-au construit o genealogie de provenienţă divină? Câţi profeţi nu au fondat o religie pe *voia lui Dumnezeu,* transmisă într-un vis, printr-un semn interpretat mistic etc.?

Iată comentariul lui **Mircea Eliade** la „profesiunea" de falsificator pasionat, afirmată deschis, a lordului **Acton**.

De comparat cu importanţa scrisorilor şi textelor apocrife în istoria ideilor şi a mitologiilor creştine: scrisoarea lui „Prêtre Jean", bunăoară,

sau „Fama Fraternitatis", prezentând societatea secretă a Rosicrucienilor etc. Scenariul e mult mai vechi: în epoca alexandrină, apocalipsele şi revelaţiile de tot felul (mistice, alchimice, gnostice) erau „descoperite" în temple, în caverne, în morminte. Ca şi textele tantrice, în India, de altfel. Subiectul e pasionant şi ar trebui analizat pe îndelete într-o zi.

Observaţia lordului **Acton** *îmi mai aminteşte şi altceva. Fraudele mediumurilor spiritiste şi ale unor „specialişti" în fenomenele parapsihologice.*

Ceea ce e curios: fraudele sunt efectuate (inconştient?) chiar de cei care făcuseră dovada anumitor însuşiri paranormale (13.2, p. 47, 48).

Oricine a parcurs un număr mare de lucrări nu a putut să nu observe numărul foarte mare de falsuri şi erori „ştiinţifice", încât eşti tentat să te întrebi: există oare ceva real, coerent, pur şi simplu, atâta vreme cât senzaţia că trăim într-o lume a falsurilor, unele intenţionate, din interes, din tendinţa spre mărire, altele din ignoranţă etc., nu te mai părăseşte.

Probabil, astfel de constatări l-au făcut pe **La Bruyère** să afirme că *omul se naşte mincinos*.

Privitor la practica curentă a cercetării în umanioarele franceze, **Jean Cocteau**, membru al Academiei, scrie: *Trouver d'abord, chercher ensuite*, concluzie la care ajunge şi filosoful român **Anton Dumitriu**: *Occidentul a răsturnat problema...; actul premerge principiului...*

Se poate constata astăzi... o preocupare demonică de „a face". Primatul faptului, iată ce conduce astăzi viaţa individului...

În logica obişnuită se dau premisele şi se caută apoi concluzia. În logica sentimentelor (**Ribot**), *se dă mai întâi concluzia şi se caută premisele care i se potrivesc. Concluzia este dorită, căutată şi se impune prin premise artificiale sau particulare.*

Această logică morbidă guvernează activitatea Occidentului: unui act care este dorit i se caută premise justificatoare. Dar acest act este orb. (15, p. 15)

Oarbe or fi astfel de acte, dar pe baza lor, în Apus, s-au scris istoria, lingvistica şi alte *ştiinţe* umaniste, care domină gândirea europeană. Astfel că, după aceste ştiinţe am ajuns să ne mişcăm asimptotic la realitate. Vom ajunge oare să o cunoaştem vreodată?

Or, tocmai realitatea ne scapă şi ni se oferă doar un substitut al ei.

L'histoire n'est pas l'art de disserter à propos des faits: elle est une science dont l'objet est de trouver et de bien voir les faits (16, p. 169).

Ce frumos sună lucrurile în principii. Jalea apare la trecerea de la principii la practică.

il ne faut pas croire d'ailleurs que ces légions (cele opt legiuni romane staţionate în Galia în timpul lui **Cezar**) *fussent composées d'Italiens/*nu este nevoie să se creadă că aceste legiuni erau compuse din italieni.

De ces vérités découle une conclusion légitime: ce n'est pas l'infusion du sang latin qui a transformé la Gaule. Est-ce la volonté de Rome? Les Romains ont-ils eu la pensée fixe et précise de transformer la Gaule? Il n'y a ni un texte, ni un fait qui soit vraiment l'indice d'une telle pensée. Les historiens modernes qui attribuent à Rome cette politique, transportent nos idées d'aujourd'hui dans les temps anciens et ne voient pas que les hommes avaient alors d'autres idées... mais il ne faut pas aller plus loin et lui imputer (à Rome, N.n) la volonté formelle de s'assimiler la Gaule. Il aurait été contraire à toutes les habitudes d'esprit des anciens qu'un vainqueur exigeât des vaincus de se transformer à son image.

Ni le sénat ni les empereurs n'eurent pour programme politique et ne donnèrent pour mission à leur fonctionnaires de romaniser les provinciaux (16, p. 99), subl. ns./Din aceste adevăruri rezultă o concluzie legitimă: în nici un caz infuzia de sânge latin a transformat Galia. O fi fost voinţa Romei? Au avut Romanii ideea fixă şi precisă de a transforma Galia? Nu există nici un text, nici un fapt care să fie într-adevăr indiciul unei astfel de gândiri. Istoricii moderni care atribuie Romei această politică transferă ideile noastre de azi în timpurile vechi şi nu văd că atunci oamenii aveau alte idei... dar nu trebuie mers mai departe şi a-i imputa Romei voinţa formală de a-şi asimila Galia. Ar fi fost contrar tuturor obiceiurilor celor vechi ca un învingător să pretindă învinşilor să se transforme după chipul şi asemănarea sa. **Nici senatul, nici împăraţii n-au avut un asemenea program politic şi n-au pretins funcţionarilor lor să-i romanizeze pe provinciali.**

După o astfel de prezentare a imposibilităţii vreunei romanizări a popoarelor supuse de armatele Romei, a cărei realitate este susţinută de faptul că legiunile nu erau compuse din italioţi (v. *Historia Augusta* p. 448: armeni, arabi, saraceni etc., p. 468: lembari, riparensi, castriani şi daci), că nu există nici un text al unui autor serios care să menţioneze o astfel de intenţie din partea senatului sau a vreunui împărat te-ai fi aşteptat ca **Fustel de Coulanges** să fie consecvent cu el însuşi, să părăsească această idee falsă şi să caute altundeva explicaţia realităţii lingvistice din Franţa, nu într-un fenomen de circumstanţă fără consecinţe posibile asupra idiomurilor vorbite în antichitate pe teritoriul Franţei.

N-o face, ci dimpotrivă alterează grav realitatea pentru a ajunge la o presupusă *autoromanizare* a galilor nesusţinută de nici un argument serios.

Pentru a-şi atinge scopul îi prezintă pe strămoşii lui gali lipsiţi de demnitate, acceptând cu voioşie condiţia de supuşi ai romanilor. Scrie chiar că nu s-au revoltat niciodată contra stăpânirii romane.

Autorul afirmă (16, p. 134): *L'histoire témoigne par plus d'un exemple de l'extrême facilité avec laquelle un peuple entier change de langue*/Istoria arată prin mai mult de un exemplu extrema ușurință cu care un popor întregîși schimbă limba..

Este un fals, o enormitate. Niciodată în istoria societăţii umane, nici un popor nu şi-a schimbat limba cu una străină, pur şi simplu pentru că nu este posibil, admiţând că ar fi existat mai multe limbi, ceea ce nu este dovedit şi nici probabil. Cea mai evidentă probă împotrivă este încercarea guvernelor Greciei moderne, după obţinerea independenţei, la 1829, de a schimba limba vorbită de populaţia actuală (*dimotiki*) cu o limbă savantă, artificială (*Katarevoussa*), menită să semene oarecum cu elina.

Scopul acestei acţiuni era acela de a se invoca o continuitate lingvistică între populaţia elenă din Grecia antică (blonzi, cu ochi albaştri, ten deschis) şi cea a Greciei moderne (bruni, cu ochi şi ten închise).

S-a pus în funcţiune tot arsenalul modern de stat. *Katarevoussa* s-a predat în şcoli, s-a folosit şi difuzat în presă, radio şi televiziune, cu mijloace moderne, studiate, de învăţare a limbilor străine.

După peste 170 de ani de eforturi ale administraţiei de stat, rezultatul a fost nul, populaţia a continuat să vorbească *dimotiki*, ignorând *katarevoussa*, care – li se spunea – ar fi fost limba strămoşilor lor.

Niciodată în istoria societăţii umane nu s-a făcut un experiment (atenţie! fără posibilitatea de experimentare nu poate exista o ştiinţă) mai cuprinzător (pe un popor întreg!), de durată mai lungă (peste 170 de ani), cu mijloace mai moderne şi costisitoare ca cel întreprins de guvernul Greciei moderne, din care să rezulte mai limpede imposibilitatea schimbării limbii unui popor.

Astfel că toate intuiţiile sau falsificările datorate unor profesori fără spirit critic cu care am fost dopaţi în timpul studiilor generale, că un popor a adoptat o altă limbă de dragul prestigiului unui alt popor, de o logică precară, nu constituie decât glume nesărate, nişte droguri cu care se încearcă deghizarea ignoranţei profesorale, a unei docte neştiinţe.

Oricum, răspândirea conceptului de romanizare în zonele din centrul Europei se datorează romaniştilor francezi şi, nu în ultimul rând, lui **Fustel de Coulanges**.

Sperăm să nu fie o concluzie pripită, dar, după cât se pare, la originea multor falsuri ştiinţifice care circulă în Europa stau părerile unor savanţi apuseni.

Într-un concentrat sapienţial publicat în presa noastră, ziaristul şi politologul american **Walter Lippmann** (1889 – 1974) scria: *unde toată lumea este de acord înseamnă că nimeni nu gândeşte prea mult.*

Cel mai mare istoric al limbii franceze, **Ferdinand Brunot**, (11, p. X, XI) scrie:

Notre pays a été romanisé. Mais quand et comment? Nul ne saurait répondre avec certitude, car c'est là de l'histoire la plus délicate, que vingt et cent textes ne suffiraient pas à élucider, attendu qu'en pareille matière on n'est que très rarement autorisé à

Ţara noastră a fost romanizată. Dar când şi cum? Nimeni n-ar putea să răspundă cu certitudine, căci aici e vorba de istoria cea mai sensibilă, pe care douăzeci şi o sută de texte n-ar ajunge să o elucideze, dat fiind că în această materie nu suntem autorizaţi

généraliser, et l'état d'une région, même attesté, ne signifierait rien pour une autre région, ni même pour un village à coté.

decât foarte rar să generalizăm: căci situaţia dintr-o regiune n-ar însemna nimic pentru o altă regiune, nici pentru un sat vecin.

Or, les textes manquent, si bien que tout est à peu près inconnu de ce problème essentiel. Nous ne savons ni quels étaient au juste les habitants à romaniser, ni quels ont été les agents romanisateurs.

Or, textele lipsesc, atât de mult că totul este aproape necunoscut din această problemă esenţială. Noi nu ştim nici cine erau în realitate locuitorii de romanizat, nici cine au fost agenţii romanizatori.

În textul de mai sus, *romanizarea* apare ca un dat de la *Domnul.* Nu avem nici o dovadă de realizare a faptului, dar îl acceptăm ca atare.

2.2 În ce priveşte istoria populaţiilor europene, se citează zeci de nume, despre care nu avem nici cea mai vagă informaţie care să permită identificarea acestora. Este pur şi simplu o *horă a numelor.* Nimeni n-ar putea spune nici măcar dacă aceste nume sunt transcrise corect, cu atât mai puţin ce sens au din punct de vedere etnic.

Numai la **Iordanes**, într-un ţinut unde *pământul este inospitalier pentru oameni şi vitreg pentru animale sălbatice, lupii îşi pierd vederea din cauza frigului* (§ 18), *se găsesc multe şi felurite neamuri* (§ 19) printre care numai în §21-24 se citează vreo 32 de „popoare": *screrefenii, suehansii, theustii, vagothii, bergioţii, hallinii, liothizii, ahelmilii, finaiţii, fervirii, gautigoţii, mixii, evagrii, otingii, raumaricii, aeragnaircii, finnii, scandzii, vinoviloţii, suetizii, granii, augandzii, eunixii, taetelii, rugii, arochii, ranii* etc.

Ce fel de popoare or fi acestea, despre care în afară de un nume, şi acela neverificabil, nu se ştie nimic, iar nimeni, după el nu le mai menţionează niciodată.

Nici **Iordanes** nici autorul iniţial, **Cassiodor**, n-au fost în Scandinavia („insula Scandza") să fi văzut ei înşişi aceste multe „popoare", şi nici n-au avut, după câte ştim astăzi, nişte documente anterioare din care să fi scos date despre aceste numeroase „popoare".

Istoria se scria în acele timpuri din auzite şi din imaginaţie.

O crustă groasă de presupuneri şi imaginaţie constituia materia ştiinţei istorice a secolelor anterioare.

Pe baza imagisticii cassiodoriene şi iordaniene, care au făcut din ţinutul inospitalier al Scandinaviei, împotriva naturii, o fabrică de popoare, *officina gentium,* unii savanţi apuseni, **Penka** (1886), **Wilsce, Lindenschmit** ş.a. au formulat ipoteza unui leagăn de formare a arienilor (indo-europenilor) în Peninsula Scandinavă, zonă care până la începutul *Holocenului* (etapa geologică actuală, începută cu cca 12000 ani în urmă) s-a găsit sub un strat gros de sute de ani sau chiar mii de metri de gheaţă (v. Istoria Suediei).

Cinci secole mai târziu, o populaţie deja rară nu se putea hrăni din resursele oferite de solul scandinav, chiar cel din sud, cel mai bun. Unul din cele mai sigure documente (v. 21, p. 10, 11) scrie(versiunea română, Mirela Gheorghe):

Costume fu jadis lonc tens	Odinioară, timp îndelungat fu obiceiul
En Danemarche entre Paens	În Danemarca între păgâni
Kant hom aveit plusors enfanz	Când omul avea mai mulţi copii
Et il les aveit norriz granz	Şi îi hrănise până se făceau mari
Un des filz reteneit par sort,	Unul din copii, reţinut prin tragere la sorţi
Ki ert son her emprès sa mort	Care era moştenitorul său după moartea sa
E cil sor ki il sort tomeit,	Iar cei cărora soarta le întorcea spatele
En altre terre s'en aleit,	În alte locuri se duceau.
Quer enfanz tant ilenc nessoient	Câţi copii se năşteau în acel loc
E filz è files toz creissoient	Toţi fiii şi fiicele care creşteau
Nes' pooit la terre soffrir	Nu putea pământul să-i suporte
Ne n'aveient soin d'els garir.	Şi nu exista grija să-i păstreze.

Aceeaşi idee o găsim exprimată similar în teza de doctorat a lui **Jane Acomb Leake** (v. 22, p. 81). A se vedea şi cartea lui **F. Donald Logan** (5).

Astăzi este de tot limpede că solul şi clima Scandinaviei n-au permis o dezvoltare normală a populaţiei, că excedentul natalităţii trebuia îndepărtat. În plus, absenţa totală a sării, de care mamiferele

depind fiziologic, deci natural, a constituit un factor prohibitiv pentru creşterea populaţiei în zona nordică europeană. Deci nici nu poate fi vorba ca Scandinavia să fi fost vreodată în istoria societăţii omeneşti *officina gentium*.

Ca urmare, în Scandinavia au ajuns populaţii dinspre sud, din spaţii favorizate de natură, în nici un caz aceasta n-a putut constitui factor primar pentru dezvoltarea demografică şi popularea unor zone situate la sud de Scandinavia.

Iar numerosul contingent de nume de popoare menţionat de **Cassiodor-Iordanes** nu reprezintă decât o formă de mitologie tardivă.

Scandinavia (Scandza cum scriu autorii medievali) era necunoscută, părea un dat fabulos.

În antichitate, şi mai târziu, *Omne ignotum pro magnifico*, tot ce e necunoscut pare grandios, mai ales că nimeni nu putea verifica adevărul unor astfel de poveşti.

Nimeni n-a mai pomenit vreodată de multele neamuri citate (ca nume) de **Cassiodor-Iordanes**. Realităţile demografice sunt neiertătoare: populaţiile puţin numeroase dispar. Aşa s-a întâmplat cu năvălitorii mongoloizi (huni, avari, pecenegi, cumani, bulgari etc.) care au dispărut fără urmă ca etnii în zona în care au ajuns în Europa. La unele dina cestea au rămas numele, dar aplicate altor realităţi etnice şi ceea ce e mai important, au dispărut ca limbă. Astfel că până în prezent nu cunoaştem nici o limbă a numelor de popoare citate de **Iordanes** sau a fostelor populaţii migratoare care au ajuns în Europa. Bunăoară, din graiul populaţiei bulgare sosite din Asia în Europa şi stabilită la 679 în sudul Dunării, populaţie dispărută între 1014-1018, se arată că nu au rămas decât 7-8 cuvinte (23, p. 4).

Atunci când getul **Theodoric cel Mare** îi cere lui **Cassiodor**, demnitar la curtea sa, să scrie o istorie a **geţilor**, acesta începe cu un ţinut fabulos, necunoscut, un început care nu putea fi verificat în acel timp, dar putea să pară verosimil, pentru că, se ştie, oamenii nu au nevoie de adevăr, ci de verosimil, un substitut al adevărului.

Este după părerea noastră, motivul pentru care „geţilor" li se pune începutul în „insula" Scandza"

L-am citat cu altă ocazie pe **Montaigne** care spune că *în nimic nu cred oamenii cu atâta tărie ca în ceea ce cunosc mai puţin*.

De aceea se şi crede în existenţa unor goţi, independent de geţi; nu se ştie de unde vin, nu se cunosc date istorice pentru începuturile lor, nu există nici o dovadă pentru legenda acestor începuturi şi, ca atare, nimic nu poate fi confruntat cu vreo dată istorică şi verificat în ce priveşte conţinutul de adevăr şi eroare.

De aici se vede că lordul **Acton** (v. mai sus § 2.1) avea dreptate: aproape toate societăţile invocă pentru începuturi hrisoave false.

Începuturile goţilor scandinavi sunt complet false şi sperăm că vom dovedi aceasta în mod convingător.

S-ar putea ca cineva să întrebe de ce am scris **getul** iar nu *gotul* **Theodoric**. Pentru că aşa rezultă din materia care ne-a rămas.

Theodoric a construit mai multe lăcaşuri de cult, printre care şi celebra **Sant' Apollinare Nuovo** din Ravenna, unde se găsea palatul imperial al lui **Theodoric**.

Iordanes scrie că la sfatul împăratului **Zenon** (§295) **Theodoric** *şi-a scos hainele sale particulare şi îmbrăcămintea neamului său şi a îmbrăcat hainele de* **împărat şi domn al goţilor şi romanilor**.

Roma fusese *rasă după obiceiul lăcustelor, dacă mai rămăsese ceva din ea după prima incursiune* (cea a lui **Alaric**, în 410) *jefuind Italia nu numai de averile particulare, dar şi de cele publice, fără ca împăratul* **Honoriu** *să se poată împotrivi în vreun fel, iar pe sora acestuia,* **Placidia**, a luat-o din oraş ca roabă (§159).

Ne surprinde că n-a fost observată similitudinea de situaţii: în 102 **Traian** ia ca roabă pe sora lui **Decebal** şi în 106 jefuieşte Dacia de bogăţii imense. Trei sute de ani mai târziu **Atafulf** jefuieşte bogăţiile Romei şi Italiei şi o ia ca roabă pe sora lui **Honoriu**.

Faptul că **Atavulf** se căsătoreşte legitim cu **Placidia** constituie într-adevăr o notă deosebită.

Însuşi **Hadrian**, succesorul lui **Traian**, venind în Dacia după 117, anul morţii lui **Traian**, exclamă: *Ce greşeală a făcut* **Traian**, *distrugând Dacia, căci Dacia constituia, prin natura aşezării, pavăza imperiului roman* (**M. Yourcenar**).

Revenind la *Sant' Apollinare Nuovo* din Ravena, în imensul mozaic al acesteia apar *cei trei magi*, dar nu în costumaţia orientală, tradiţională, ci *îmbrăcaţi ca tarabostes daci, având pe cap pileus, cuşma getică specifică*. În urma celor *trei magi*, fără legătură cu

aceştia, apar *sfintele mucenice* care poartă *îmbrăcăminte ţărănească românească: cămăşi albe cu poale lungi, catrinţe decorate cu motive variate, marame albe de borangic cu franjuri către glezne* (24).

O abatere de o asemenea anvergură de la canoanele tradiţionale ale Bisericii nu se putea concepe decât din ordinul lui **Theodoric**, şi nu se poate explica decât prin aceea că împăratul, ajuns stăpânul Romei, a voit şi a avut puterea să impună celebrarea strămoşilor săi **geţi**.

Nădejdea lui **Decebal** (v. mai departe § 3.5 scrisoarea lui **Plinius Secundus**) se împlinise: Imperiul fusese dărâmat prin loviturile oamenilor de la Dunăre, ***Roma însăşi învingătoarea tuturor popoarelor a trebuit să slujească supusă*** – famula = cel ce serveşte, rob, sclav – ***şi să primească jugul triumfului getic*** (sfântul **Isidor de Sevilla**, către 560-636).

În sec. XVII, **Johannes Tröster**, în *Vechea şi Noua Dacie germană*, reia aceeaşi idee sub forma: *grele îndatoriri a trebuit să suporte Dacia aproape 60 de ani, sub 20 de împăraţi romani, până când sub* **Gallienus** *dacii s-au deşteptat din nou, i-au bătut pe romani, le-au adus mari pagube şi, în sfârşit, au prădat imperiul roman şi au ocupat Roma, ca să se răzbune şi s-o ruşineze, de unde a ieşit proverbul:*

Nullum violentum diutumum (nimic din ceea ce este impus prin violenţă nu durează).

Un ciclu se încheiase! Hotărârea distrugerii Romei, luată de **Decebal** în 106, s-a împlinit prin **Theodoric cel Mare** înainte dea 500 e.n., după aproape 400 de ani.

Nu s-a scris însă adevărata istorie a geţilor (25, p. 193); *ideea getică e unul din miturile cele mai obsedante şi mai puternice din imaginaţia anticilor,* ibid. Aceste idei sunt dezvoltate de **Al. Busuioceanu**, profesor la Universitatea din Madrid, în ultimul capitol al cărţii sale (25) apărută postum la Bucureşti. Despre acest capitol, publicat separat în revista „Destin" **Mircea Eliade** scrie: *Studiul este pur şi simplu extraordinar. Deschide perspective nebănuite în înţelegerea şi valorificarea miturilor istoriografice medievale... Ar fi păcat ca o asemenea descoperire să rămână îngropată într-o revistă cu circulaţie limitată...* (scrisoarea din 8 martie 1953).

În ce priveşte viaţa de tip uman, nimic, niciodată n-a putut veni de pe masivul de gheaţă care a fost Peninsula Scandinavă până la

sfârşitul Paleoliticului (mileniul X î.e.n.). Masa calotei de gheaţă era atât de mare încât sudul peninsulei, arată geologii, era imersionat, sub nivelul actual al Mării Baltice.

De aceea nici nu se găsesc urme de viaţă de tip mamifer aici până târziu, către mileniul III î.e.n., când apare aici *civilizaţia resturilor de bucătărie, kjökkenmödding* numită de istoriografia suedeză.

Absenţa totală a sării în această zonă a făcut Peninsula Scandinavă total dependentă de zonele de sud, de unde aceşti nordici primeau sarea.

Cercetări fără reproş ale unor universităţi apusene celebre şi ale unor universitari nu mai puţin celebri au statuat că în ce priveşte familia primordială de popoare, cea zisă indo-europeană, nu există decât un spaţiu originar, anume cel carpatic, că Scandinavia este unul din spaţiile unde populaţiile indo-europene au ajuns târziu, în nici un caz spaţiu de formare şi de pornire.

A se vedea în acest sens Anexa 2, un scurt extras dintr-o cercetare amplă *The Cambridge History of India*, 6 volume a câte circa 800 pagini, realizată de către Universitatea din Cambridge (Marea Britanie). Această cercetare a fost întocmită în anii premergători primului război mondial, dar din cauza începerii acestuia, în 1914, tipărirea s-a făcut în 1922, după terminarea războiului.

Cercetarea a luat ca bază vechea literatură *vedică*, cele mai vechi monumente literare ale umanităţii şi, cum se poate vedea din rezumatul prezentat, ajunge la concluzia că faza primară a *Culturii Vedice* s-a desfăşurat în Carpaţi, cel mai probabil, iniţial, în Ardeal unde se găseşte, după Universitatea din Cambridge, *Ancient India* (India Veche).

Nu se vede ce s-ar putea opune concluziilor acestei cercetări. Ea beneficiază de mai multe cercetări posterioare care o confirmă.

Una din cele mai probante este cercetarea întocmită sub auspiciile Universităţii Californiei din Los Angeles (UCLA) de către **Marija Gimbutas**, profesoară de arheologie la această universitate (fig. 1).

Criteriul avut în vedere în această cercetare este concludent şi grăitor, fără posibilitate de replică: resturile din neolitic descoperite de arheologi.

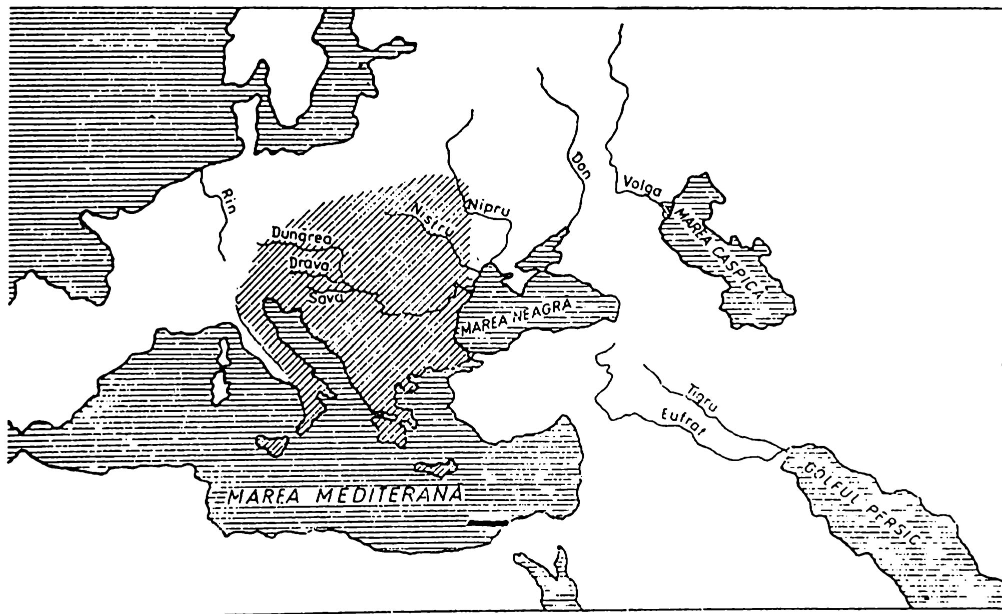

Fig. 1. Vechea Civilizaţie Europeană ca parte a lumii străvechi în perioada maximei sale expansiuni, mileniul V î.e.n.

Oriunde trăieşte, omul lasă urme ale prezenţei sale. Unde sunt descoperite aceste urme sunt păstrate cu grijă în muzee şi în alte spaţii special amenajate.

Din harta prezentată, referitor la Neolitic (mileniul V î.e.n.) reiese foarte clar că în acel moment numai Spaţiul Carpatic şi unele zone pericarpatice prezintă urme de locuire de către om. Restul Europei, inclusiv şi mai ales Peninsula Scandinavă, este o imensă pată albă.

Ex nihilo nihil fit (din nimic nu se naşte nimic), deci nici din Peninsula Scandinavă nu a putut veni nimic, decât în viziune mitologică.

Pentru alte surse pertinente în context, a se vedea Studiul introductiv din volumul nostru *Studii de cultură şi civilizaţie românească*, Bucureşti, Fundaţia Gândirea, 2001, (p. 30-34).

3 **Confuzie sau superficialitate?**

Goţii între realitate şi ficţiune istorică

3.1 Există istorici, atât în Apusul Eurpoei cât şi la noi care cred şi afirmă că **Iordanes, get** prin naştere, după cum arată el însuşi, i-ar fi confundat pe aşa-zişii goţi cu geţii, că aşa-zişii goţi ar fi o realitate istorică şi le-au şi stabilit o origine aşa-zis germanică.

3.2 Am lecturat de cel puţin patru ori, cu „creionul" în mână şi cu note *Istoria Geţilor* scrisă de **Iordanes** la 551 e.n., dar şi numeroase alte surse istorice, şi n-am găsit temeiurile afirmaţiilor de mai sus.

3.3 **Iordanes** nu putea confunda pe nimeni şi nimic, căci opera lui este un rezumat al celor 12 cărţi ale senatorului şi istoricului roman **Flavius Magnus Aurelianus Cassiodorus** (c. 485-578), născut, deci după căderea Romei sub **Odoacru**. Ajuns la maturitate demnitar la curtea lui **Theodoric cel Mare**, foarte probabil la cererea acestuia, **Cassiodor** scrie o **istorie a geţilor** intitulată *De origine actusque Getarum* (v. la **Mommsen, Iordanes** §1) astăzi de negăsit.

Deci dacă ar putea fi vorba de o confuzie, aceasta nu ar putea aparţine decât lui **Theodoric cel Mare** (!) sau lui **Cassiodor**, în nici un caz lui **Iordanes** care face,din memorie, un simplu rezumat al unei opere mult mai ample.

3.4 Oricum este o îndrăzneală nemaipomenit să corectezi (pe ce bază?) un text scris cu 14 secole în urmă aşa cum au făcut mulţi zişi

istorici occidentali şi, după ei, **Popa Lisseanu** care traduce *getarum* cu *goţilor* ş.a. În ştiinţă asta se numeşte fals. La **Popa Lisseanu**, astfel de falsuri abundă (v. nota asupra ediţiei).

Din nefericire, *în istorie, legendele fac carieră mai mare ca faptele reale* (**Mommsen**).

Acest fals comis, fie din neştiinţă sau comoditate, fie intenţionat, nu interesează, se prelungeşte prin şcoală şi *mass-media*, şi ajunge să se umfle ca un balon, pe post de realitate istorică.

3.5 Pentru a lămuri lucrurile trebuie să pornim cu începutul: probabil în anul 108 e.n., **Caius Plinius Cecilius Secundus**, cunoscut şi sub numele de **Pliniu cel Tânăr**, publică a VIII-a carte de scrisori, în care figurează şi scrisoarea 4, către **Caninius**.

C. Plinius către iubitul său **Caninius** (Un poem despre războaiele cu dacii).

Foarte bine faci că te pregăteşti să scrii despre **războiul cu dacii**. *Căci unde mai găseşti un subiect atât de actual, atât de bogat, atât de vast, în sfârşit atât de plin de poezie şi, cu toate că faptele sunt adevărate, atât de fabulos? Vei vorbi despre schimbarea albiei unor fluvii, despre tabere cocoţate pe munţi prăpăstioşi, despre un rege care, izgonit din domnie, alungat chiar din viaţă, nu-şi pierde deloc nădejdea; şi pe deasupra despre sărbătorirea a două triumfuri, unul pentru prima oară asupra unui popor până atunci neînfrânt, celălalt – pentru ultima oară. O singură, dar extremă dificultate, şi anume că este o teribilă cutezanţă să te măsori cu aceste fapte în poezie, chiar pentru talentul tău, care poate atinge totuşi sublimul şi poate să se ridice până la înălţimea celor mai măreţe opere. O dificultate mai este şi aceea că numele proprii barbare şi sălbatice, în primul rând chiar acela al regelui, nu sunt potrivite cu versurile greceşti* (traducere: **Liana Manolache**, în volumul *Opere complete*, Ed. Univers, 1977) (subl. ns.).

Noi nu am găsit încă, în cultura română, citată şi comentată această scrisoare, deşi conţinutul ei ni se pare deosebit de important pentru relaţiile de după **Traian** dintre Spaţiul Carpatic şi cel Italic.

Ce rezultă din această scrisoare?

După ce intervenţia armatei chineze în extremitatea de est a Imperiului Roman n-a funcţionat (v. **Carlo Troya**) şi **Decebal** a realizat

că nu va mai putea rezista mult la cea mai mare concentrare de forţe a Imperiului Roman din întreaga sa istorie şi-a adunat „Consiliul de stat" compus din casta sacerdotal-regală a *sarabilor*, din care proveneau regii şi sacerdoţii geţilor, şi le-a cerut să jure că nu vor lăsa răgaz Imperiului Roman până nu-l vor distruge, până nu vor rade Roma de pe faţa pământului.

În nici un alt fel nu se poate înţelege fraza lui **Plinius cel Tânăr: un rege care izgonit din domnie, alungat chiar din viaţă nu-şi pierde deloc nădejdea.**

Cine-şi mai formulează speranţe pentru lumea de aici după moarte?

Dacia/Geţia reprezenta în antichitate polul civilizaţiei şi spiritualităţii, Roma = Radix omnia malorum (rădăcina tuturor relelor).

Se poate scrie un volum considerabil cu ororile produse în Europa de Imperiul Roman.

La Avaricum (în 52 î.e.n.) **Cezar**, agresor al populaţiilor din Galia, după un asediu mai lung cucereşte oraşul, şi îl supune unui măcel: toţi cei 40.000 de locuitori, inclusiv **femeile** şi **copiii** sunt trecuţi prin ascuţişul sabiei.

Acest însemn de *barbarie nec plus ultra* face şi el parte, ca şi alte numeroase acte de acelaşi fel, din ceea ce unii oameni de cultură, la noi începând, se pare, cu **Ovid Densușianu**, au declarat şi repetat obsesiv mai apoi, *prestigiul Romei*.

3.6 Că lucrurile stau aşa, iar nu altfel, reiese din succesiunea şi înverşunarea cu care geţii liberi au atacat Imperiul Roman.

Mai mult, în *Anuarele daco-geţilor* întocmite de **Carlo Troya**, publicate de către **Neigebaur** (v. Anexa 1) găsim scris: În 134, **Almal**, fiul lui **Captus**, *îi pregăteşte pe geto-dacii săi să se răzbune împotriva romanilor*, de unde rezultă respectarea cuvântului de ordine al lui **Decebal**, ceea ce se confirmă prin succesiunea atacurilor daco-geţilor contra imperiului roman, conform datelor reţinute de istorie.

Din păcate n-am găsit nici un studiu, nici o listă a succesiunii loviturilor date de geţi imperiului roman, după 106, data cuceririi unei părţi a Daciei, astfel că a trebuit să ne mulţumim cu sporadicele menţiuni înregistrate de istorie pe care le-am putut obţine din sursele curente.

Vasile Pârvan (*Dacia*, E.Ş., 1967, p. 150-151) scrie: *...dacii, ca naţiune politică, n-au acceptat niciodată stăpânirea romană; cei care n-au căzut în cele două mari războaie s-au retras în Dacia septentrională, care n-a fost atinsă de cucerirea romană, şi de acolo – ca „daci liberi" – au invadat necontenit provincia, fie singuri, fie în tovărăşia germanilor migratori* (?, nota ns.), *până ce la urmă romanii, sub* **Aurelian**, *s-au retras din nou pe malul drept al Dunării, lăsând Dacia în mâinile goţilor* (??).

Gândirea lui **Pârvan** apare, cel puţin, ca inconsecventă: dacă **dacii au lovit necontenit provincia** *pentru ce şi cum s-a ajuns ca romanii s-o lase în mâinile unor aşa-zişi goţi?*

Oricum, **Carlo Troya** (v. Anexa 1) este mai logic când scrie: *Aceştia continuă mereu războaiele* **daco-geţilor** *pentru a le smulge romanilor din nou ţara lor bogată în aur, Transilvania, şi fertilele Moldova şi Valahia...*

În sfârşit, **daco-geţii sau goţii au zdruncinat jugul roman în Dacia Traiană** şi **Ermanaric cel Mare**, *din neamul* **Amalilor**, *posedă* **din nou** *vechile frontiere până la Dunăre...* (care sperăm se va recunoaşte şi de către cei mai aprigi susţinători ai tezei factice goţii≠geţi, că vechile frontiere nu erau ale unor goţi, inexistenţi la momentul istoric respectiv, ci ale **geţilor**, nota ns).

Dar **Carlo Troya** precizează:

174 Amal domneşte peste daco-geţi şi este întemeietorul Amalilor, deci dinastia Amalilor este daco-getă, ceea ce scrie cu toată claritatea şi **Iordanes** în încheierea operei sale (§ 315).

3.7 **Jan Trynkowski**, mare istoric polonez preocupat în principal de antichitate şi de istoria greco-romană, dar şi bun cunoscător al istoriei românilor scrie (v. „Magazin istoric", nr. 1/1980, p. 16-18): *polonezii ar fi urmaşii acelor daci care, neîmpăcându-se cu cucerirea romană, şi-au părăsit locurile de baştină şi s-au mutat la nord.*

Dacă luăm în seamă cercetarea Universităţii Californiei din Los Angeles, întocmită de profesorul arheolog **Marija Gimbutas** (v. mai înainte), reiese cu claritate că spaţiul polonez de astăzi, acoperit de gheaţă, ca şi nordul Germaniei, până la începutul Holocenului (etapa geologică actuală), n-au putut fi populate decât dinspre sud, din spaţiul carpatic, după prelungirea drumurilor sării.

Această realitate dependentă de natură este atât de neîndoielnică, încât faţă de ea nu se poate formula nici o împotrivire. De aceea ni se pare normal ca:

a. **Jakob Grimm** (1785-1863), în *Istoria limbii germane* să arate că *denumirile dacice de plante, păstrate la* **Dioscoride** (medic grec din perioada împăraţilor **Claudius** (41-54 e.n.) şi **Nero** (54-68 e.n.) *pot fi găsite şi în fondul limbii germane.*

b. **Waclaw Aleksander Maciejowski** (1792-1833) să publice lucrarea *Geto-dacii vistulieni şi niprieni, strămoşii polonilor*.

Romanii nu au ajuns nici în Maramureş, cu atât mai puţin în şesul dintre Carpaţii păduroşi şi Marea Baltică, spaţiu de expansiune al populaţiei carpatice.

Aici şi-au organizat atacurile contra Imperiului Roman, armatele Geto-Dace, numite de unii şi gotice.

3.8 Pentru succesiunea acestor atacuri, cum am arătat, nu am aflat un studiu special; parţial ele pot fi ilustrate prin menţiunile care s-au păstrat în diverse surse.

1) În **164, Marc Aureliu** respinge atacurile geto-dacilor (v. Anexa 1).

2) În **181, Commodus** plăteşte sume mari daco-geţilor, iar 12000 de daco-geţi primesc dreptul de a se aşeza în provincia romană Dacia (**Dio Cassius,** LXXII, 3 + Anexa 1).

3) În **184, Commodus** a fost nevoit să ducă mai multe războaie împotriva barbarilor care locuiau dincolo de hotarele Daciei (**Dio Cassius,** LXXII, 8).

4) **Lampridius** menţionează o rebeliune în provinciile Panonia şi Dacia (Anexa 1).

5) În **213 Caracalla** poartă război cu goţii (Anexa 1).

6) În **215** Dacii îl atacă pe împăratul **Macrinus,** care îi împacă cu Aur (Anexa 1).

7) În **218** Dacii liberi produseseră mai pagube în Dacia sub **Macrinus** (**Dio Cassius,** LXXVIII, 27).

8) În **235 Maximinus Trax** îi bate pe daco-geţi şi sarmaţi (Anexa 1).

9) În **237, Maximinus** şi **Baldinus** plătesc tribut daco-geţilor (Anexa 1).

10) În **238**, goţii aliaţi cu carpii invadează provinciile romane din Peninsula Balcanică (Istoria lumii în date, p. 50).

11) În **242**, goţii şi sarmaţii îl înfrâng pe **Gordianus** în Tracia (Anexa 1).

12) În **248**, Invazie a geţilor cu carpii, bastarnii şi vandalii (Istoria lumii în date, p. 50).

13) În **250-251** Puternică invazie a goţilor conduşi de **Kniva**. **Decius** este înfrânt şi ucis la Abritus, în 251 (**Am. Marcellin**, XXXI, 5, 16; **Dexipp**, Anexa 1 etc.).

14) În **252**, împăratul **Gallus** cumpără pacea de la goţi, care se retrag cu pradă mare (Anexa 1).

15) În **253**, totuşi goţii, împreună cu burgunzii, invadează Tracia, dar sunt respinşi de împăratul **Aemilian** (Anexa 1).

16) În **255**, noi invazii ale goţilor, carpilor şi burgunzilor – pătrund până în Italia.

17) În **258**, sub **Valerianus**, goţii se retrag în faţa lui **Aurelian**, general al acestuia.

18) În **259** goţii invadează Asia Mică, de unde sunt aduşi strămoşii lui **Ulfila**.

19) În **261** împăratul **Claudius** îi bate pe goţi şi-şi ia titlul de **Gothicus** (v. şi **Am. Marcellin**, XXXI, 5, 17).

20) În **267 Gallienus** pierde în întregime provincia romană Dacia, dar generalul său, **Marcian**, îi alungă pe goţi din Iliria.

21) În **271** împăratul **Aurelian** sărbătoreşte un triumf asupra goţilor.

22) În **331/332** Invazie a goţilor în sudul Dunării, dar sunt respinşi de împăratul **Constantin** (Anexa 1, Ist. *Lumii în date* etc.

23) În **378**, împăratul **Valens** moare, ars, într-o casă de ţară împreună cu câţiva apropiaţi, în urma luptelor cu goţii (**Am. Marcellin**, XXXI, 13, 14-17; **Zosimos**, IV, 24 etc.).

Am spicuit mai sus o parte din atacurile date de daco-geţi sau goţi împotriva Imperiului Roman, din cele menţionate de cronicari.

Dar câte vor fi rămas nemenţionate şi câte se vor fi pierdut odată cu cronicile în care apăreau, pentru că, datorită vicisitudinilor vremurilor, istoria pe care o cunoaştem este una fragmentară.

Cum am spus, în acest domeniu cercetarea este deficitară. Nu există o lucrare cu această temă, nici în istoriografia occidentală, nici la noi. Unii vorbesc de anumite atacuri daco-getice sau gotice, alţii de altele, pe epoci.

Totuşi ni se pare că frecvenţa acestor atacuri şi finalitatea lor, că Italia a avut împăraţi sau regi goţi (geţi) contribuie la sprijinirea ipotezei că este vorba de o acţiune dirijată, concertată, consecutivă războaielor dintre **Traian** şi **Decebal**, cum am arătat.

Să sperăm că studii ulterioare vor aduce mai multă lumină în acest colţ întunecat de istorie, în care daco-geţii sunt consideraţi fondatori ai spaniolilor (25, p. 179), ai popoarelor nordice (v. *Gesta Normanorum, Cronica ducilor de Normandia,* **Carolus Lundius** etc.) ai teutonilor (v. **Leibniz**, *Collectanea Etymologica*) şi, prin saxoni şi frizieni, ai olandezilor al căror nume naţional este şi azi Daci (Dutch) şi ai Anglilor.

În timp ce **Traian**, născut la Italica (Spania), abia dacă este menţionat în cronicile spaniole, 25, p. 178.

Faptul că în Franţa actuală apare o *Pays de Dax (Daks),* ai cărei locuitori se numesc *Daci (Dace),* ca să folosim transcrierea franceză, că pe harta Londrei apare un *Campus Dacorum* şi multe altele pe care nu le cunoaştem dovedesc că în adâncimea timpului istoria Europei are destule zone nelămurite sau direct obscure.

Faptul că lingvistica occidentală nu a înregistrat măcar vorbele populare ale limbilor vorbite pe teritoriile sale îngreunează mult un studiu de sinteză credibil care să tindă către aflarea realităţii.

3.9 Goţi ≡ Geţi

Asupra identităţii din titlul acestui subcapitol nu poate exista nici cea mai mică umbră de îndoială. Argumentele, cum se va vedea, sunt atât de numeroase şi peremptorii că numai cei care au trecut pe deasupra subiectului nu le-au observat.

Nu-i includem între aceştia pe cei care, prin natura lor, sunt destinaţi să reproducă ideile altora, *să creadă fără să cerceteze,* chiar dacă ar fi absurd ceea ce li se propune să creadă.

Evident se exclud cu totul cei care, începând cu istoriografia medievală, occidentală, mai ales franceză şi germană (a se vedea în

cap. 1 sentinţa istoricului american **F. Donald Logan**) au avut tendinţa de falsificare a istoriei în căutarea unei identităţi proprii.

Pentru a crea confuzie, aceşti istorici au adăugat un **h** la got, ceea ce constituie fie un fals, fie o eroare.

La aceeaşi concluzie ajunge şi cercetătoarea americană **J.A. Leake**: *in the time of* **King Alfred** *the mention of the Goths, whose name is correctly given by* **Alfred** *as* **Gotan** *(without the erroneous* ***th*** *of the classical forms* (22, p. 108)/... în timpul regelui **Alfred**... menţionarea goţilor, al căror nume este corect dat de **Alfred** ca **Got**/an (fără eronatul **th** din formele clasice).

The old approach to Beowulf as an historical document was born of **Germanic nationalism**, *of the ardent desire to fiind in this oldest Teutonic epic recollections of the true heroic deeds performed by a real Germanic tribe* (22, p. 7)/ cea mai veche considerare a lui Beowulf ca un document istoric a fost generată de naţionalismul german, din dorinţa arzătoare de a găsi în amintirea celui mai vechi poem epic teutonic a unor fapte eroice adevărate aparţinând unui trib germanic real, sublinierile noastre.

Trebuie să spunem că autoarea ajunge la concluzia că **geaţii**, pe care istoriografia germană dorea să şi-i apropie, ca un trib germanic real, sunt de fapt **geţii**!

3.9.1 La geaţi s-a adăugat o vocală, dar prin această schimbare nu s-a născut o nouă etnie, operaţie cu desăvârşire imposibilă chiar pentru un *prestigitator mundi.*

De la *rumân* la *român*, de la *francez* la *franţuz* s-a schimbat o vocală, dar s-a schimbat şi consoana vecină, *sârb/serb* etc., se schimbă vocale, chiar şi consoane, dar prin această operaţie de rutină nu se nasc alte naţii.

3.9.2 Nicăieri, nici la **Cassiodor-Iordanes** nu se indică nici o dată la care ar fi apărut aceşti aşa-zişi goţi. Fiind vorba de un arbore genealogic fabulos nu se puteau marca măcar naşterile protagoniştilor selectaţi şi bătăliile date, prin ani calendaristici.

Cu goţii s-a dorit să se facă o excepţie cum am arătat şi cum au remarcat şi alţii (**F. Donald Logan, J.A. Leake** etc.), dar scopul acestei

„excepţii" introduse de istoriografia medievală, în principal germană, dar şi franceză, avea scop politic, nu reprezenta o realitate.

O zbatere inutilă în perspectivă istorică căci ori cum ar fi întors-o istoriografii francezi, germani şi alţii în Evul Mediu, adevărul nu se putea să nu iasă la iveală.

Toţi, dar absolut toţi istoricii din sec. XIX recunosc şi scriu că latinii, celţii, germanii etc. vin din aşa-zisul orient al Europei. Printre aceştia se găseşte şi vestitul istoric german **Mommsen**:

Răsăriţi din aceeaşi tulpină din care s-au născut şi popoarele **elene, italice şi germanice, celţii** *au imigrat* **fără îndoială, ca şi acestea, dinspre partea orientală a Europei** (*Istoria Romană,* vol. I, p. 195), subl. ns.

Dacă „goţii" ar avea o existenţă de sine stătătoare şi ar fi „germanici", deşi în acest sens nu este nimic dovedit şi, în afară de declaraţii, nu se găseşte nicăieri în ultimii aproape 2000 de ani nici cea mai insignifiantă probă, ei n-ar putea fi decât geto-daci, la originile Europei altă populaţie neexistând.

Să vedem ce spun cei mai erudiţi savanţi în acest sens, şi mai ales ce arată faptele, pentru că *rostul teoretizărilor de tot felul nu este acela de a înlătura faptele, ci de a încerca să explice mai corect, mai aproape de realitate faptele.*

La 1717, în *Collectanea Etymologica* a ilustrului **Gottfried Wilhelm Leibniz** (1646-1716) găsim, spus direct:

... les Teutons ou Germains sont les plus anciens Celtes. En voicy en deux mots la raison. Les Teutons viennent d'Ascenez, qui a été fils ainé de Gomer, père des Celtes ou Gaulois. Cet Ascenez est de la tige des Daes, en latin Dae et Dai, depuis ***appellés daces et Gètes par les Grecs****. Il a aussi été le père des Phrigiens.* ***De ces Daes & des Phrygiens sont sorti les Teutons ...***

Teutonii sau Germanii sunt cei mai vechi celţi. Iată în două cuvinte motivul. Teutonii vin din Ascenez, care a fost fiul cel mai mare a lui Gomer, tatăl Celţilor sau Galilor. Acest Ascenez este din spiţa Daes-lor, în latină Dae şi Dai, de atunci numiţi Daci şi Geţi de către greci. El a fost de asemenea tatăl Frigienilor. Tot din aceşti Daes sau Daci au ieşit

De ces mêmes Daes ou Daces sont sorti les Parthes, principalement les Arsacides. *Les Parthes dès les premiers tems se sont repandus dans la Perse Ces grandes liaisons qu'il y a toujours eu entre les Celtes & les Teutons a fait qu'on les a souvent confondus dans l'histoire & entre eux, comme ils venoient presque de la mesme origine, ils se sont presque toujours traités de* ***frères****. Et c'est peut être de la qu'est venu le mot de Germani, que les Romains leur ont donné ; comme l'a fort bien remarqué* ***Strabon*** (v. *Geografia*, vol. II, Ed. Ştiinţifică, 1974, p. 155).

Parţii, în principal Arsacizii. Din primele timpuri parţii s-au răspândit în Persia... Aceste importante legături care au existat totdeauna între Celţi şi Teutoni au făcut că adesea au fost confundaţi în istorie şi între ei, cum ei aveau aproape aceeaşi origine, ei s-au tratat aproape totdeauna ca fraţi. Şi poate că de aici a venit cuvântul *germani* pe care li l-au dat romanii; cum **Strabon** a observat-o foarte bine (v. *Geografia*, vol. II, Ed. Ştiinţifică, 1974, p. 155).

Tocmai din această pricină, cred eu, romanii le-au dat acest nume, ca şi cum ar vrea să spună că ei au o origine comună (cu celţii); într-adevăr „germani" în limba romanilor înseamnă „fraţi gemeni"

Ştirile de mai sus, pe care le publică **Leibniz** în cartea sa, constituie un memoriu pe care i-l adresează Abatele **F.P. Pezron** la 23 februarie 1699.

Numele germani nu li l-au putut da romanii decât dacă ei i-au considerat fraţi ai lor. Nu poţi numi pe cineva frate pentru că e frate cu un terţ. Toţi oamenii aveau fraţi naturali.

Teutonii nu şi-au spus niciodată germani. Ar fi fost un nonsens să te numeşti pe tine însuţi frate.

De aceea nu s-a auzit până astăzi decât *Ich bin Deutsch* = Dac. Olandezii se numesc şi astăzi *Daci* (Dutch).

The earlier names (of the German) *were Almain and Dutch (The Oxford Dictionary of English etymology,* by **C.T. Onions**, 1966 – numele cele mai timpurii ale germanilor au fost Aleman şi Dac.

De altfel, **Cezar** în *De bello gallico* (Cartea VI, Cap. 25) scrie că Germanii se învecinau cu Dacii, ceea ce găsim şi la **Strabon** (VII, 3 şi 12).

Înainte de **Leibniz** sau după el, o pleiadă de străluciţi cărturari saşi fiecare cu argumente proprii susţine că teutonii sunt urmaşii dacilor, idee combătută formal, în principiu, de unii oameni de cultură români.

Şi Universitatea din Cambridge susţine această idee (vol I, p. 71 – anexa 2) atunci când arată că din Spaţiul Carpatic au roit (după părerea noastră aceste părăsiri ale Spaţiului Carpatic, de după mileniul III î.e.n., nu pot fi catalogate *migraţii*, cum sunt numite de autorii acestei lucrări): *indo-persanii, grecii, tracii, albanezii, italioţii, celţii, germanii* şi *slavii*.

Dacă ţinem seama de condiţiile geologice ale Europei ca şi de condiţia fiziologică a omului nu se poate evita constatarea că după retragerea gheţarilor din nordul actualei Germanii şi din actuala Polonie populaţia a expandat (a roit) din sud, din Spaţiul Carpatic, care n-a fost afectat de glaciaţiuni, era suprapopulat şi, mai ales, asigura minimul de condiţii de viaţă.

3.10. Deoarece, repetăm scopul istoriografiei medievale germane şi franceze era acela de a-şi găsi o identitate, prin schimbarea unei vocale s-a descoperit apariţia unui nou popor, *goţii* cărora li s-a dat o apartenenţă aşa-zis germanică.

Am mai spus-o, german înseamnă *frate bun, din aceiaşi părinţi*, dar în antichitate nu apăruse această grupare vagă, artificială de aşa-zise familii de popoare: *germanice, romanice, slave*.

Nu se ştie până astăzi ce criterii determină calificarea de *romanic, germanic, slav*. Un început de criteriu ar fi limba. Dar în antichitate şi evul mediu nu existau diferenţe mari de limbă. Vorbitorul de latină vulgară se putea înţelege cu vorbitorul de *teutonică* sau *theodiscă* (29, p. 1, passim). Ei au plecat toţi dintr-o vatră în care au vorbit o limbă comună. De aceea s-a şi numit indo-europeana **comună**. Diferenţierile s-au produs cu trecerea timpului şi, mai ales, după apariţia oamenilor şcoliţi, a cărturarilor, a lingviştilor, a gramaticilor.

Din sec. IX, limba *theodisca* nu pare să aibă altă semnificaţie decât cea de **limbă vulgară** (29, p. 1) subl.ns.

Limba germană actuală este o operă de cabinet, târzie, impusă de sus în jos abia către sfârşitul secolului XVIII şi mai ales în sec. XIX.

Le grammarien le plus réputé du XVIIIe siècle, **Adelung,** *pensait comme* **Gattsched,** *que le haut allemant était arrivé vers 1750 au plus haut point possible de perfection et qu'il falait en quelque sorte l'immobiliser dans cet état.*

Il s'appliqua à réglementer les déclinaisons et les conjugaisons, à **décréter** *quelles locutions étaient correctes et quelles fautives, et fonda soit par sa Deutsche Sprachlehre zum Gebrauch der Schulen in den preussischen Landen (1781), soit par son Umständliches Lehregebäude (1782), l'enseignement scolaire de la grammaire* (29, p. 166).

Vers le milieu du VIIIe siècle l'Allemagne possède pour la première fois une langue commune ... (29, p. 167) subl.ns.

Deci, admiţând limba drept criteriu, aşa-zişii goţi nu pot fi ataşaţi unui sistem neconstituit, inexistent la momentul apariţiei şi desfăşurării goţilor, pentru că, neexistând o limbă germană înainte de secolul XVIII, pe baza acestui criteriu nu putea fiinţa o familie de limbi germanice.

Chiar dacă **Luther**, traducând, în sec XVI, Biblia în teutonică, preia masiv cuvinte din latină şi, două secole mai târziu, **Adelung** imaginează o limbă germană pe baza dialectelor germane de sus (haut-allemand), aceste realităţi nu existau în secolele II-VI ca să poată motiva o aşa-zisă apartenenţă germanică.

În termeni reali, nu se vede cum *calitatea de frate bun ar putea defini o etnie*.

Este demn de subliniat cum gândesc şi ce constată chiar cei mai avizaţi doctori în lingvistică, vorbitori ai dialectelor constituite în Europa, mai ales după Evul Mediu.

Il n'y a pas de langue commune sans enseignement scolaire (29, p. 167).

Şi această constatare, afirmată apăsat, marchează diferenţa netă dintre limbă şi dialecte. În cazul limbii, universalitatea înţelegerii este naturală şi nedependentă de vreo formă de învăţământ şcolar. Înainte de apariţia oricărei forme de învăţământ şcolar vorbitorii de limbă română din Bucovina se înţelegeau perfect cu cei din Banat, cu cei din Ardeal, cu cei din Oltenia sau chiar din dreapta Dunării, până în munţii Pindului.

Aşa ceva în Franţa, Anglia, Ialia, Germania etc. este de neconceput. A se vedea şi **Albert Dauzat**, *Les Patois*, Paris, 1938, p. 27:

*Dans le Midi, presque personne même dans les classes cultivées, ne parle le français: passé Montmorillon, rapporte **La Fontaine**, „on ne parle quasi plus français" Et **Racine** afirme qu'à Uzès il a „autant besoin d'interprète qu'un Moscovite en aurait besoin dans Paris".*

***Grègoire**, à la suite d'une remarquable enquête qu'il avait faite en 1790 sur la diffusion du français dans les provinces, était arrivé à la conclusion suivante: „Au moins six millions de Français [sur 25 millions], surtout dans les campagnes ignorent la langue nationale; un nombre égal est à peu près incapable de soutenir une conversation suivie; en dernier résultat, le nombre de ceux qui la parlent purement n'excède pas trois millions; et, probablement, le nombre de ceux qui l'écrivent correctement est encore moindre. (Rapport lu à la Convention, séance du 16 prairial, an II)*

În Midi (jumătatea de sud a Franţei) aproape nimeni, nici chiar în clasele culte nu vorbeşte franceza: trecut de Montmorillon, arată **La Fontaine**: „aproape nu se mai vorbeşte franceza" Şi **Racine** afirmă că la Uzès el are „tot atât nevoie de interpret pe cât un moscovit ar avea la Paris"

Grigore, în urma unei remarcabile anchete întreprinse în 1790 privitor la răspândirea francezei în provincii, ajunsese la următoarea concluzie: „cel puţin şase milioane de francezi (din 25 milioane), mai ales în mediul rural, nu cunosc limba naţională; un număr egal este practic incapabil să susţină o conversaţie curentă; ca rezultat final, numărul celor ce o vorbesc corect nu depăşeşte trei milioane, şi probabil numărul celor care o scriu corect este încă mai mic. (Raport citit în Convenţie (şedinţa din 16 aprilie, anul II)).

3.11 În *Getica* (**Iordanes**) nu se găseşte nici cea mai neînsemnată aluzie referitoare la o aşa-zisă germanitate a zişilor goţi.

Iordanes foloseşte de 24ori cuvântul *german(-a)*, în paragrafele: 17, 60, 67, 93, 120, 129, 159, 164, 180, 191, 199, 223, 229, 253, 257, 263, 265, 266, 268, 270, 274, 283, 299 şi 306, de 19 ori cu sensul propriu, de frate sau soră.

De exemplu în

§164 **germanam suam Placidiam** subiectionis obprobrio liberare

să elibereze pe **sora sa Placidia** de ruşinea robiei.

§229 Post cuius decessum **Theoderidus germanus** eius vesaegotharum in regno succedens

După moartea lui a urmat la domnia vizigoţilor **fratele său Theodorid.**

§ 299 Et ut in plenum suam progeniem dilataret, **Amalafridam germanam suam** matrem Theodahadi, qui postea rex fuit, Africa regi Vandalorum coniuge dirigit.

Şi ca să-şi mărească familia, pe **sora sa Amalafrida**, mama lui **Theodat**, care apoi a fost rege, a căsătorit-o în Africa cu regele vandalilor.

etc.

Am spus că între 24 folosiri ale cuvântului germanus apar şi 5 utilizări cu sens de popor, atribuit de latini teutonilor, în § 17, 67, 120, 191, 257. Iată, cu titlu de exemplu

§ 67 Quem Dicineum suspiciens Buruista dedit ei pene regiam potestatem; cuius consilio **Gothi Germanorum terras**, quas nunc Franci optinent, populati sunt

Burebista luându-l pe lângă el pe **Deceneu**, i-a dat putere aproape regală şi, **după sfatul acestuia, goţii au devastat pământurile germanilor**, pe care le stăpânesc acum francii.

de unde se vede care erau relaţiile între goţii „germanici" şi germanii nominali, alias teutonii. Celelalte menţiuni sunt de ordin general.

3.11.1 În sec.VI **Belizariu**, vestitul general al lui **Iustinian,** învingându-i pe aşa-zişii goţi în Italia, îşi ia titlul triumfal de **GETICUS MAXIMUS**.

Or titlul triumfal nu se putea lua decât după numele poporului pe care l-ai învins. Ar fi fost o formă de paranoia să-i înfrângi pe goţi şi să-ţi iei titlul triumfal de Gepidicus Maximus, deşi cele două nume aparţin de fapt la două ramuri ale aceleiaşi populaţii. Aşa ceva nu se cunoaşte în istorie. Dacă n-ar fi fost vorba de două nume frecvent interschimbabile ale aceleiaşi populaţii de bază, geţii fiind numele vechi cu o istorie glorioasă în spate, de o largă răspândire, nu s-ar fi putut ca **Belizariu** să-şi ia titlul triumfal de **GETICUS MAXIMUS**.

3.11.2 După istoriografia occidentală vizigoţii au stat în sudul Franţei peste 400 de ani. În realitate ei se găsesc şi azi acolo. Istoricii apuseni considerându-i germanici, iau ca model germana lui **Luther** şi a lui **Adelung** din sec. XVIII, şi se miră că nu găsesc nici o urmă de germanism în secolele IV-VIII când acesta nu se născuse încă:

la colonisation des Visigoths en Gaule et en Espagne **ne laissa aucune empreinte** *sur la langue puisque, relativement* **peu nombreaux,** *il furent absorbés par la population romanisé qui habitait ces pays* (30, p. 137)/ colonizarea vizigoţilor în Galia şi în Spania nu lăsă nici o urmă în limbă pentru că, relativ puţin numeroşi, ei fură absorbiţi de populaţia romanizată care locuia aceste teritorii.

Deşi autorul era tânăr când scria aceste rânduri, regretabil, îi scapă că pe pagina anterioară scrisese: Les Gothes (cu falsificarea **th**!), l'un des peuples germains **les plus nombreux**!

În afară de dogma *germain*, care n-a fost dovedită niciodată, autorul n-are o idee clară nici despre ce înseamnă germanic din punct de vedere etnic, nici dacă goţii erau *les plus nombreux* (p. 136) sau *peu nombreux* (p. 137).

De asemenea ignoră că pătura conducătoare a Spaniei, *chiar târziu când goţii dispăruseră, trebuia, pentru a-şi întemeia nobleţea, să dovedească sau măcar să afirme descendenţa din* **geţi** (nu goţi, nota ns.), 25, p. 180.

Este interesant că în timp ce diverşi istorici şi lingvişti, pe baza dogmei unui germanism al aşa-zişilor goţi, caută nebuloase urme aşa-zise germanice în Midi-ul Franţei, la sud de Loara, noi am găsit peste 1300 de cuvinte româneşti, mai ales în cele trei volume de câte cca 800 p. ale Dicţionarului *des idiomes romans du Midi de la France* de **Gabriel Azaïs,** ca şi în alte texte din aceeaşi regiune. De exemplu: *ades, cocă, cloşcă, a muşca, sigur, a băga, a adăsta, jos, sus, berc* etc. etc.

Dar o asemenea influenţă „germanică" se regăseşte peste tot în Europa, inclusiv în frisiana veche şi saxona veche, ceea ce arată superficialitatea cercetărilor care au avut ca obiect acest aspect.

3.11.3 În legătură cu ideea germanismului aşa-zişilor goţi, cu desăvârşire imposibil, pe de-a întregul inventat, să-l cităm şi pe eminentul **N. Iorga**:

Regalitatea germanică ori este de creaţie romană, şi atunci ea n-are decât un sens local, legat de un singur grup, natural sau artificial, ori este amintirea, pe care o păstrează acea seminţie a dreptului de stăpânire pe care-l au înaintaşii zeului tutelar sau al şefului divin. **Ea n-are în sine nimic naţional.**

A crede că aceste rase fruste, cu superstiţii confuze, fără nimic scris ca bază a unei gândiri comune, capabile de a fi transmise de la o generaţie la alta, fără „carte", fără „biblie", fără istorie, fără genealogii chiar, să fi venit pentru a înnoi în sens naţional este una dintre acele **erezii** *pe care singur romantismul dezlănţuit din primii ani ai secolului al XIX-lea a putut să le conceapă* (14, p. 110), subl. ns.

Iată de ce am numit germanismul invocat în contul aşa-zişilor goţi de către istoriografia medievală de sorginte teutonică sau teodiscă o iluzie romantică care cântă, instinctual, în urechile unor istorici interesaţi, ca un pian smintit care scoate sunete fără să i se atingă clapele.

3.11.4 Puteau aşa-zişii goţi să apară şi să umple pagini de hârtie fără străvechea anterioritate a geţilor, unica realitate etnică în străfunduri de istorie euro-indo-iranică?

Excelentul istoric care a fost juristul **Ion Budai Deleanu**, mai ales în ce priveşte *Getica* lui **Iordanes**, constată:

dacă lăsăm la o parte lucrurile pe care **Iordanes** *le povesteşte despre migraţia goţilor din Scandinavia şi înaintarea lor până în Sciţia, celelalte povestiri ale sale îi privesc în întregime pe* **geţi** (2.1, p. 164).

Dr. **Alexandru Bădin** (31, p. 138): *Goţii au fost studiaţi intens şi cu pasiune iar originea lor scandinavă a fost considerată de unii cercetători ca o* **simplă legendă.**

Că Scandinavia a fost populată dinspre sud, că nimic n-a putut veni din ea, rezultă şi din textul lui **Procopius din Caesarea** (32, C II, 15): *Herulii îşi căutară sălaşuri în locurile cele mai îndepărtate ale lumii locuite pe atunci ... se îndreptară spre insula Thule şi au rămas acolo.*

Procopius este contemporan cu **Iordanes** astfel că există dovada că Herulii, pe care **Iordanes** îi citează ca locuitori ai insulei Scandza, sunt veniţi acolo dinspre sud.

Procopius continuă: *În această insulă pământul este în cea mai mare parte pustiu* ... (ibid).

În § 13 **Iordanes** scrie că Britania, care se găseşte mai la sud faţă de Scandza, se găseşte *hrană mai degrabă pentru vite decât pentru oameni*, de unde fecunditate mai la nord ca să apară o *officina gentium*?

În ţinuturi în cea mai mare parte pustii se şi prăsesc populaţii...

Am văzut mai înainte (s.cap. 2.2) că datorită incapacităţii solului, chiar din sudul Scandinaviei, de a-şi hrăni populaţia, oricât de dragi le-ar fi fost copiii, numai unul, prin tragere la sorţi, putea rămâne în familie, ceilalţi trebuind să plece, nu interesa unde. Nimeni nu le purta de grijă (*Cronica ducilor de Normandia).*

Iordanes îşi începe povestea aşa-zişilor goţi (§ 25) astfel:

Se spune că din această insulă Scandza, ca dintr-o fabrică de naţiuni sau ca dintr-un pântece de neamuri, au răsărit odinioară goţii cu regele lor, pe nume **Berig**.

Începutul este ca în toate poveştile: *Se spune că*

Nu există nici un document, nici o formă de probă ci doar un fel de *lumea spune*. Dar ce dovadă poate constitui *gura lumii* în istorie?

Şi **Cassiodor-Iordanes** continuă: din această insulă **au răsărit odinioară** *Goţii*. Când odinioară? Cu 600 de ani î.e.n.?, pentru că sunt puşi să poarte lupte cu **Cirus** (558- către 528 î.e.n.), cu **Darius** (521-486 î.e.n.) sau 700-800 de ani mai târziu când acest nume apare la unii cronicari? Nu ştim nimic. Astfel de apariţii şi dispariţii se găsesc numai în *1001 de nopţi.*

În § 29 autorii se arată surprinşi că **Josephus Flavius** (37-100 e.n.) nu menţionează pe goţi. Cum ar fi putut să-i menţioneze dacă pe vremea sa nu existau?

Ioseph Flavius nu-i menţionează până la 100, cât a trăit el, dar nu-i menţionează nici **Dion Chrisostomul** la 120, nici **Clement din Alexandria** (150-215 e.n.) nu ştie de goţi, nici **Dio Cassius** → 236 e.n. etc.

Ce fel de popor ar putea fi acela care obţine victorii de răsunet se bate cu armatele imperiului roman şi nu este măcar amintit de principalii cronicari ai timpului?

Să vedem cât adevăr se găseşte la apariţia aşa-zişilor goţi şi gepizi.

În § 94, 95, ca să explice *cum sunt rudă* **geţii** cu **gepizii, Iordanes** reia felul în care au sosit din insula Scandza aşa-zişii goţi: *trebuie să-ţi aminteşti ce ţi-am spus la început că goţii, ieşind din sânul insulei Scandza cu* **Berig** *regele lor au fost duşi* **cu numai trei corăbii** *până la ţărmul de dincolo al Oceanului, adică în Gothiscandza.*

Dintre aceste corăbii, una mergând mai încet, se spune că a dat numele neamului, fiindcă în limba lor leneş se spune **gepanta**. *Aşa s-a făcut ca dintr-o poreclă, un cuvânt niţel schimbat să devină nume al* **gepizilor**.

De aici aflăm că în această povestire goţii ar fi venit din Scandinavia cu trei corăbii dintre care două cu *goţi*, iar una cu *gepizi*.

Ce înseamnă aceasta ca număr de persoane?

Iordanes nu spune câţi inşi ar putea cuprinde o corabie. A nu se uita că ne aflăm, cel mai probabil, în primele secole ale erei noastre.

Albert Bayet (33, p. 92): *Mai grozavi sunt Normanzii ... o iau de-a lungul coastelor pe corăbii cu câte 60 de oameni.*

În antichitate este greu de conceput că se construiau corăbii atât de mari.

Să considerăm totuşi, pentru demonstraţie, că goţii ar fi venit din Scandza în corăbii de câte 60 de persoane, ceea ce înseamnă că au sosit pe ţărmul nordic al Poloniei de azi, în Gothiscandza, cum scrie **Iordanes** (§ 94), maximum **120 de goţi** şi **60 de gepizi**, care s-au separat şi s-au îndreptat în direcţii diferite.

Dar, nenorocire, când trecea peste un pod, jumătate din armata goţilor s-a prăbuşit fără salvare şi fără să mai poată trece cineva peste râu (§ 27).

Care armată?

Dacă au venit 120 de goţi, evident cu soţii şi copii, altfel dispăreau într-o generaţie, să vedem ce armată se putea obţine la o populaţie de 120 de persoane.

În Roma cezarilor, unde exista oarecare igienă şi oarecare posibilitate de îngrijire medicală la *durée de la vie n'aurait pas dépassé en moyenne dixhuit ans* (34, p. 47) – durata de viaţă n-ar fi depăşit 18 ani.

Mortalitatea infantilă era înspăimântătoare şi se consideră că atingea 50% din nou-născuţii până la un an (jumătate din copiii nou-născuţi mureau până la un an).

La 1911, în Franţa mureau încă până la un an peste 100.000 copii (34, p. 14).

Durata medie de viaţă a crescut foarte încet de-a lungul timpului. În Franţa era la 1789 de 28-29 ani (34, p. 14). *În Germania de sud, speranţa medie de viaţă a noilor născuţi de ambele sexe se situează la circa 20 de ani în sec. XVII-XVIII, Brandenburg şi Saxonia inferioară, sec. XVIII şi prima jumătate a sec. XIX, Mecklenburg, secolul XIX deja 22 de ani* (**G. Kurth** şi **O. Roehrer-Ertl**) (Actes du II-ème Congrès International de Thracologie, Bucureşti, 1980, vol. III, p. 417).

Armata nu a putut reprezenta către 10% din populaţie decât în ultimul secol, când speranţa de viaţă tindea către triplare sau chiar către împătrire faţă de cea din antichitate şi din Evul Mediu.

Or, admiţând, prin absurd, că goţii ar fi putut mobiliza 10% din populaţie, din cei 120 de goţi debarcaţi nu se ştie când în Gothiscandza, fosta lor armată se putea ridica la maxim 12 luptători.

Cu aceşti 12 luptători, cum coboară din corăbii îi *atacă şi-i alungă din propriile locuinţe pe ulmerugi, îi subjugă şi pe vandali* şi au cucerit mai multe popoare (§ 26), iar sub al cincilea (!) rege (**Filimer**) care a urmat după **Berig** (ceilalţi trei regi dintre **Berig** şi **Filimer** n-au fost menţionaţi niciodată) au luat hotărârea să plece mai departe.

În § 27 li se întâmplă nenorocirea cu înecarea a jumătate din armată. Admiţând că în luptele date cu ulmerugii, vandalii şi celelalte popoare cucerite, goţii istoriografiei medievale germane n-au pierdut nici un ostaş (!) cu marea armată de şase soldaţi, *goţii au cucerit pământul dorit, s-au încleştat în luptă cu neamul spaliilor câştigând biruinţa* (§ 28). *De aici au înaintat victorioşi până la marginea Sciţiei.*

Că istoricii medievali germani puteau crede în astfel de lupte de desene animate cu eroi mitologici e aproape de înţeles, dar ca **Herwig Wolfram**, în contemporaneitate, profesor la Universitatea din Viena (26) să încerce să justifice pe astfel de basme existenţa goţilor ca *populus germanus* este regretabil şi ridicol.

Îi era permis lui **Herodot** chiar şi *agramatului* **Iordanes** să creadă şi să scrie (**Iordanes** reproducând „ştiinţa" unor autori greci şi latini predecesori) astfel de fabule, pentru că în vremea lor pluridisciplinaritatea nu exista. Atunci se putea spune că *istoria este o poveste mincinoasă care ni se înfăţişează ca adevăr.*

Scuzele pe care le aveau scriitorii acelor vremuri de demult nu le mai au istoricii de azi. Azi un istoric trebuie să ştie *geologie, fiziologie, sociologie, etnografie, antropologie,* să folosească *mijloacele moderne de datare* etc.

Pentru că nu e de mirare că numeroase adevăruri sunt încă ascunse cunoaşterii după 2000 de ani şi chiar mai mult.

Sperăm ca temerile lui **Iorga** să nu mai fie tot atât de acute azi, căci cunoştinţele s-au înmulţit şi posibilităţile de aflare a adevărului au sporit în proporţie foarte mare.

Privitor la aceste aspecte, **N. Iorga** spunea: *cu această direcţie s-au format profesori secundari de istorie de o mediocritate convenabilă; cu durere, însă, e silit cineva să constate că numărul lucrătorilor ştiinţifici ieşiţi din universităţile noastre e cu totul fără însemnătate. Dacă nu pe toate terenurile, în istorie, desigur, regresul faţă de ce se producea altădată e incontestabil. Autodidacţii entuziaşti de odinioară, ducându-se, nu lasă decât locuri goale* (14, p. 74).

Spaţiul nu ne îngăduie, dar orice istoric ar trebui să facă un calcul elementar în urma căruia ar constata el însuşi că cei 60 de gepizi şi cei 120 de goţi, debarcaţi în Gotiscandza au dispărut fără urme.

Hunii, după cercetări savante, ar fi fost circa 2000 la număr, nu 60 sau 120 şi nu a rămas nici unul, după câteva generaţii.

Astfel că nu poate fi nici o urmă de îndoială, dacă ar fi fost reali, goţii veniţi din Scandinavia cu cele trei corăbii au dispărut curând după sosire, iar nu că s-au înmulţit încât în § 199 să se vorbească de *nenumărata armată a gepizilor* din care 15.000 au pierit (aici li se asociază şi francii care luptau de partea cealaltă a baricadei) la Câmpiile Catalaunice (§ 217).

Iar goţii, să nu se lase mai prejos, i-au oferit lui **Constantin cel Mare** 40.000 de ostaşi şi alţii, mult mai mulţi, au vânzolit toată Europa. Numai în Germania n-au ajuns niciodată aceşti „germanici".

Călugării şi actorii pot crede în astfel de minuni, dar istoricii, care reclamă statut de oameni de ştiinţă, cum ar putea să le acorde cel mai neînsemnat credit? Acest fel de istorie poate justifica de ce **Malebranche** *dispreţuia istoria şi nu-i acorda mai multă importanţă decât ştirilor din mahalaua sa,* de ce **Darlu** *o socotea cea mai puţin onorabilă dintre*

operele imaginaţiei, iar **Louis Bourdeau** *respingea lucrările istoricilor la rangul de fabule, împreună cu basmele Mamei mele Gâsca şi afirma hotărât că istoria nu e şi nu poate fi ştiinţă* (ap. 35, p. 182).

După cum am arătat mai sus, apariţia „marelui" popor al goţilor nu se deosebeşte, generic decât ca procedeu, de apariţia hunilor (§121), ultimii provenind din câteva femei practicante ale magiei – numite cu un cuvânt „strămoşesc" *haliurne*.

Trebuie să spunem că n-am găsit nimic asemănător cu acest cuvânt în elină, latină, engleză, franceză, germană, nici chiar în vocabularul lui **Ulfila**, folosit la traducerea Bibliei, ceea ce constituie încă o dovadă că între aşa-zişii goţi şi zisa lume germanică nu se pot găsi legături de filiaţie sau de similitudine.

Singura similitudine identificabilă este cu cuvântul românesc *aiurite*.

Aceste *aiurite* sunt alungate din mijlocul goţilor şi *văzându-le duhurile necurate cutreierând prin deşert le-au îmbrăţişat şi s-au împreunat cu ele şi au dat naştere hunilor* (§ 122).

Istoricii germani, inclusiv prof. **Wolfram** n-au de ce să se supere, e istoria pe care ei au folosit-o pentru a-i inventa pe goţi, astfel că trebuie s-o accepte şi pentru generarea hunilor din *aiuritele* goţilor.

Nu se poate să accepţi din opera aceloraşi autori numai părţile care-ţi convin şi pe altele să le respingi.

Dacă a primit-o **Theodoric cel Mare** şi nu i-a tăiat capul lui **Cassiodor**, cum a făcut cu **Simmachus** şi cu **Boethiu**, dar pentru alte „greşeli" trebuie s-o primească pe de-a-ntregul şi misticul profesor al Universităţii din Viena care, fără reţinere, falsifică sperând că-i va ieşi pasienţa. Numai că nu înţelege că are în mânecă o carte falsă, că maslul este inutil şi lipsit de rezultat. Din zecile de autori elini şi latini care scriu că goţii nu-s decât geţii, obţinuţi printr-o simplă schimbare de vocală, prof. **Wolfram** nu citează pe nici unul, nici pe germanul **Nicolao Petreio** care-şi tipăreşte cartea la Leipzig în 1695.

Asta, *curat-murdar*, se cheamă *obiectivitate* ştiinţifică: luăm din Biblie (din **Iordanes** şi din toată literatura pertinentă) numai ce ne convine.

Da, dar asta-i religie, politică etc., nu ştiinţă.

Astfel arată unii oameni de „ştiinţă" chiar în sec. XX.

3.12 La Câmpiile Catalaunice **Atila** ţine *hunilor, ostrogoţilor, gepizilor* şi celorlalte populaţii din lagărul lui un discurs de îmbărbătare pentru a porni la luptă (§202,203,204,205,206).

În ce limbă le-a vorbit, ca să-l înţeleagă atâtea felurite neamuri?

La această întrebare trebuia să răspundă dl. **Wolfram** şi alţi mari istorici. Nu ştim de ce n-au făcut-o. Unii au zis că ar fi fost o limbă gotă, strămoaşă a germanei de azi, ceea ce este o aiureală. Atila a învăţat gota? Când şi de la cine?

Istoria limbii germane arată clar (vezi mai înainte) că actuala germană e o confecţie târzie,din sec. XVIII, a lui **Adelung**, iar o limbă gotă nu a existat niciodată.

Mais le gotique n'est pas l'ancêtre de l'allemand (29, p. 32) / Dar gota nu este strămoaşa germanei.

Noi sperăm că s-ar putea ajunge la acea limbă pe care o vorbeau toate popoarele din *barbaricum*, dar şi cele din Grecia şi Italia antică.

În acest sens mărturia eminentului prelat maghiar **Otrokocsius** este lămuritoare: *Non neglexit Priscus illud etiam nobis consignare; quas ille linguas expertus est circa* **Atilam**, *in usu potissimum fuisse... Supponit in his, quod ipsorum quoque Hunnorum aliqui, ob commercia cum Romanis, operam dabant Linguae Gothicae (quae cognata Alanicae) & Ausoniae. Ubi per Ausoniorum linguam, intelligo Walachicam, quasi corruptam Latinam* (cap. 4, § XVI)./ N-a neglijat acel **Priscus** chiar să ne consemneze care ar fi fost limbile folosite în jurul lui **Atila**... Presupune în acestea că unii dintre huni chiar, datorită legăturilor cu romanii, îşi dădeau silinţa să înveţe limba gotică (care e înrudită cu alanica) şi cu ausonica. **Unde, prin limba ausonică înţeleg valaha, leită latina coruptă** (vulgară, n. ns.), subl. ns.

Că împăraţii romani înţelegeau aşa-zisa limbă barbară rezultă şi din ceea ce scrie **Iordanes** (§ 83, 84): **Maximin**, un cioban „got" a cerut împăratului **Alexandru Sever, în limba părinţilor săi** (cu 50 de ani înainte de părăsirea Daciei, de către **Aurelian**, populaţia continua să vorbească aşa-zisa limbă barbară n. ns) permisiunea să lupte cu militarii pregătiţi pentru un concurs.

După părerea noastră în legătură cu limba aşa-zisă barbară este strict necesar un studiu condus cu seriozitate şi pasiune pentru a se ajunge la lămurirea conţinutului noţiunii de *limbă barbară*.

3.13 Între 582 şi 602, cronicarul împăratului **Mauricius, Teofilact Simocata** scrie despre **geţi**, despre **oştile geţilor** (p. 63, 126, 136,181 ş.a., dar nici cea mai vagă menţiune despre aşa-zişii goţi).

Geţii apar şi în sec. IX, la patriarhul Photios, nu şi aşa-zişii goţi.

Sunt şi alte aspecte care se cer lămurite, dar spaţiul nu ne îngăduie să continuăm.

De ce nu sunt menţionaţi concomitent, în Spaţiul Carpatic sau în alt spaţiu geţi şi goţi ca două popoare diferite, vecine? De ce nu se menţionează nici o luptă între ele. Cele mai frecvente certuri se produc între vecini.

Sunt amintite lupte între goţi şi gepizi (deşi sunt acelaşi popor) între avari şi gepizi, între toţi aceştia şi romani, dar niciodată între geţi şi goţi etc.

4 Autori şi cronicari despre identitatea dintre geţi şi goţi

Numărul cronicilor în care se scrie că goţii nu sunt decât un alt nume pentru geţi este foarte mare. Chiar numărul cronicilor publicate care fac această menţiune este considerabil. Desigur şi din acestea, ca din toate cronicile antichităţii şi Evului Mediu, o mare parte s-a pierdut.

În cele de mai jos vom spicui o parte din acestea, fără o ordine cronologică.

4.1 **Philostorgius** (368-425) *sciţii de dincolo de Istru pe care* **cei vechi îi numeau geţi**, iar **cei de acum îi numesc goţi** **Ulfila** a fost hirotonit episcop al creştinilor din **ţara getică** (Istorica eclesiastică).

4.2 **Claudius Claudianus** (Panegiric, 395, Împotriva lui Rufinus, 396 şi De bello Gothico, 402) scrie de peste 50 de ori **getic, dac, cetele getice, cetele blonde** (ale geţilor) şi o singură dată gotic, în titlu, pe care l-a considerat un alt nume, dar fără semnificaţie proprie.

4.3 Împăratul **Iulian – Apostatul** (331-363), în *Cezarii* după ce-l pune pe **Traian**, *căruia îi plăcea să cam bea, ceea ce îi slăbea uneori puterea de înţelegere*, să se laude: singur am cutezat să merg împotriva

neamurilor care locuiesc dincolo de Istru şi am nimicit (?) neamul **geţilor**, care au fost mai războinici decât oricare dintre oamenii care au trăit cândva – şi aceasta nu numai datorită tăriei trupului lor, dar şi pentru că îi convinsese să fie astfel slăvitul lor **Zamolxis**. Crezând că nu mor, că doar îşi schimbă locuinţa, ei sunt mai porniţi pe lupte decât ar fi înclinaţi să întreprindă o călătorie.

În elogiul împăratului **Constantius, Constantin II** (337-340), învingând cu armele pe **geţi**, ne-a făcut rost de o pace trainică...

4.4 **Ausonius**, către 310 – către 395, într-o epigramă îl roagă pe împăratul **Gratian** (367 – 383) să-l oprească pe **geticul Marte** şi scrie despre **geţi** unde istoricii s-ar fi aşteptat să scrie goţi.

4.5 **Prudentius** (348 – către 405) în *Divinitatea lui Christos,* de asemenea nu-i ascultă pe istoricii moderni şi scrie **geţi** unde aceştia ar fi aşteptat goţi, iar pe **Alaric** îl numeşte **tiranul get.**

4.6 **Hieronymus** (345-420) scrie că există autoritate (îndreptăţire) pentru a-i numi pe goţi **geţi** (22, p. 37).

În acest enunţ se vădeşte că nu-i vorba de nici o confuzie, ci de discernământ, de reprezentare corectă a realităţii.

Iar în altă parte (ibidem) scrie: Et certe Gothos omnes retro eruditi magis Getas quam Gog et Magog appellare consueverunt./ **Şi în mod cert toţi învăţaţii din trecut** au folosit... pentru **goţi**, numele **get,** decât Gog şi Magog.

Ni se explică, deci, că toţi învăţaţii din trecut, indiferent dacă scrierile lor au ajuns sau nu până la noi, foloseau pentru goţi numele **geţilor**, în baza realităţii etnice pe care o cunoşteau.

4.7 **Eugeniu de Toledo**, în Carmina XXXIX (*Hexastichus de inventoribus litterarum*). *6: Gulfila (sic) promsit Getarum quas videmus ultima (sc litteras).*/ În şase versuri despre inventatorii literelor: Wulfila a dat la iveală ultimele (litere) pe care le vedem, ale **geţilor** (25, p. 165).

4.8 **Carol Lundius**, în *Zamolxis, primus Getarum legislator, Uppsala 1687 scrie: p. 3 Nempè unam eandemque Gentem Getas et Gothas fuisse.*/ **Fără îndoială geţii şi goţii au fost una şi aceeaşi naţiune.**

În acest volum această idee este reluată încă de câteva ori, la ea subscriind cei mai importanţi oameni de cultură ai momentului: *Strălucitul* **Messenius, Boxhorn, Loccen, Sheringham, Hachenberg** şi alţii.

4.9 **Johann Filstich**, în *Încercare de istorie românească*, E.Ş.E., 1979, p. 33, scrie:

*Istoricii se ceartă straşnic pentru a hotărî dacă **geţii**, **dacii** şi **goţii** sunt un singur popor cu mai multe nume, au ba. Dintre cei noi arată aceasta* **Lorenz Toppeltinus, Martin Schmeitzel**, *cel din urmă încercând să lămurească acest lucru îndoielnic în* **Istoria sa** *scrisă de mână prin următoarele temeiuri*:

(1) **Mărturia celor mai vechi scriitori**

(2) **Întâmplările cele petrecute la fel**

(3) **Potrivirea felului de trai, a obiceiurilor, a limbii şi a locuitorilor ţării.**

Se adaugă că **nici de unde se trage numele de got nu este limpede** (sublinierile ns.).

J. Filstich adaugă: **Philipp Cluverius** (**Klüver**, 1580-1623) în cartea a treia a cărţii sale *Germaniae antiquae libri III* spune că *au greşit cei care au amestecat geţii cu goţii.*

Cum ar fi putut spune altfel când el, dar şi alţii, după cum am dovedit, sperăm, şi-au pus toată speranţa într-un semn de întrebare: există goţi independent de geţi şi ar putea ei să le aducă o oarecare identitate?

4.10 **Bossuet** (1627-1704), (*Discours sur l'histoire universelle*, Hachette, 1883: **les Goths, autrefois appelés les Gètes** (p. 97).

4.11 **Quicherat** (1799-1884), (*Thesaurus poeticus linguae latinae*, Hachette, 1899, p. 469): **Gètes**, *nation scythique établie sur le Danube;* **postérieurement les Goths.**

4.12 **Eusebiu din Caesarea** (260-340) în *Constantin către sacra adunare*: *Te întreb pe tine **Decius**... când ai căzut cu toată oştirea pe câmpiile scitice, conducând mult lăudatele trupe ale romanilor ca să lupte împotriva **geţilor**, în bătaie de joc.*

4.13 **André Thévet** (1502-1590), călugăr franciscan, în *Cosmographie Universelle*, cap. *De la Valachie, Transylvanie, Bulgarie et Servie* scrie: *Originea poporului acestei ţări în întregime, aşa cum susţin cei mai mulţi, vine de la* **geţi**, *numiţi astfel de romani*, **pe care noi** *de atunci* **i-am numit goţi.**

4.14 **Gottfried Wilhelm Leibniz**, (1646-1716) *Collectanea etymologica*, Hanovra, 1717: **Cimmerios&Cimbros, Getas&Gothos, Sacas&Saxones, Dahas&Dacos eosdem aut cognatos esse**, *solis nominibus non temere crediderim* (p. 73).

4.15 **Paulo Orosius** (spre sfârşitul sec. IV – sec. V) a scris o *Istorie împotriva păgânilor* din care s-a inspirat **Bossuet: Geţii aceia care acum sunt numiţi goţi** (*Getae illi qui et nunc Gothi*, I, 16, 2).

4.16 **Bonaventura Vulcanius**, scrie la 1597 o carte cu titlul: *De Literis et Lingua GETARUM sive Gothorum/Despre literele şi limba geţilor sau goţilor.*

Această carte conţine multe aspecte interesante, dar spaţiul nu ne îngăduie să le prezentăm.

4.17 **Nicolao Petreio** într-o carte tipărită la 1695, care are ca obiect tocmai originea cimbrilor şi goţilor, luându-şi în sprijin o serie de autori anteriori, scrie:

1) *Getas autem Gothos postea nominatos esse non dubium est* (p. 78) **Că geţii au fost după aceea numiţi goţi** nu este nici o îndoială.

2) qui progressi tenuerunt eam regionem, quae nunc Vvalachia dicitur / care de la început au locuit aceeaşi regiune care acum se numeşte Valahia.

3) et **Philippus** I Chron I *dicit Getas postea Gothos nominates./* Geţii au fost mai apoi numiţi goţi.

4) It. I. 2 *A Gethis Gothes nominatos non dubium est* / **nu este nici un dubiu că goţii au fost numiţi după** (numele) **geţilor** (p. 80)

Arătări similare, sprijinite pe alţi autori, se găsesc pe mai multe pagini.

4.18 **Procopius**, în *Despre războaie* III 2, 2 scrie: *Neamurile gotice erau şi sunt şi astăzi multe la număr dar, dintre toate, cele mai mari şi mai vrednice de luat în seamă sunt goţii, vandalii, vizigoţii şi gepizii. Altădată li se spunea sarmaţi şi melanhleni, iar unii îi numeau* **neamuri getice**. 3 Toţi aceştia se deosebeau între ei **prin nume** (!!), după cum am mai spus, dar încolo **sunt în toate la fel**. 4 Toţi sunt **albi la trup** şi cu **părul blond, înalţi de statură, frumoşi la chip** şi folosesc acelaşi legi. 5 Toţi sunt de credinţa lui Arius şi **au o singură limbă**, numită gotica.

Eu cred că la obârşie **se trag toţi dintr-un neam**, iar mai târziu s-au deosebit după numele şefilor care i-au condus. 6 **Acest neam locuia în vechime dincolo de fluviu Istru** (sublinierile ne aparţin).

4.19 **Carlo Troya** (37, p. 5-7) scrie: *Il mio scopo principalissimo ... si divideva in due punti;*/Scopul meu principal se împarte în două puncte:

1 **Di mostrare, che i Geti di Zamolxi e di Decebalo furono i progenitori de Goti di Teodorico e degli Amali /** De a arăta că Geţii lui Zamolxe şi ai lui Decebal au fost strămoşii goţilor lui Theodoric şi ai Amalilor/

2 *Di porre in chiarezza, che quella razza Getica o Gotica fu diversa dalla Germanica...* / De a pune în lumină că acel neam getic sau gotic fu diferit de cel germanic.

Carlo Troya aduce numeroase dovezi că **goţii nu-s decât geţii** care au populat atât nordul cât şi apusul Europei, dar nu putem aborda aceste aspecte care depăşesc tematica studiului nostru.

Numeroşi alţi autori din diferite naţiuni au atestat identitatea dintre geţi şi goţi dar spaţiul nu ne îngăduie să-i cităm.

4.20 **Robert Sheringham** în *De Anglorum Gentis origine disceptatio,* 1670, 514 p., are trei capitole care au acelaşi titlu:

IX, p.179-188 *Getas Gothósque unam fuisse gentem ostenditur* / se arată că geţii şi goţii au fost un singur neam.

X, p.189-197 *Getas Gothósque unam fuisse gentem,* è *locis quibus Gothi exierint, ostenditur/*se dovedeşte, după locurile de unde au plecat goţii, că geţii şi goţii au fost acelaşi neam.

XI, p.198-232 *Getas Gothicam fuisse gentem ex lingua insuper monstratur/* pe deasupra se dovedeşte pe baza limbii că geţii şi goţii sunt neam.

Deoarece e limpede că **goţii** au deţinut toate acele regiuni pe care scriitorii veacului precedent au relatat că le ocupau **geţii**, şi pornind tot din acele zone au devastat Italia, Galia şi alte teritorii, e logic ca goţii sa fi fost fără-ndoială geţi.

Ptolomeu, contemporan cu împăratul **Antoninius Pius** (139, 161), nu a menţionat nici un neam de goţi în Sciţia, Tracia, Mysia, Panonia, nici la Istru sau la Marea Neagră.

Să reținem totuși mirarea lui **R. Sheringham**: *Nu trecu nici jumătate de secol când goții, în pâlcuri dese, au zdrobit statul roman din toate aceste părți. De unde au răsărit dintr-o dată odraslele atât de numeroase ale goților? Dacă n-ar fi fost geți, goții ar fi trebuit să fi ieșit din pământ sau să fi plouat din cer cu goți.*

În ceea ce priveşte data apariției goților, **Mommsen**, *Istoria romană,* Ed. Enciclopedică,1991, vol.IV, p.117, menționează: *Anul 238, în plus un an de război civil între patru împărați, este desemnat ca începutul războiului împotriva goților numiți acum pentru prima oară.* Iată că n-a fost nevoie chiar de o jumătate de secol.

4.21 **Fabre-d'Olivet**, *Les vers dorés de Pythagore, expliqués par.../*Versurile aurii ale lui Pitagora, explicate de..., 1813, p.19.

Les Gètes, en grec Γέζας, étaient, selon **Ælius Spartianus**, *et selon l'auteur de* **Monde *primitif*** (**Court de Géblin**, t.IX, p.49*), les mêmes peuples que les Goths. Leur pays, appellé Gétie, qu'on devrait prononcer Ghetie, dérive du mot Goth, qui signifie Dieu dans la plupart des idiomes du nord de l'Europe. Le nom de Daces n'est qu'un adouccissement de celui des Traces, dans un dialecte différant/* Goţii, în greacă Getas, erau după **Ælius Spartianus** și după autorul **Lumii primitive** (**Court de Géblin**, t.IX, p.49), aceleaşi popoare cu goţii. Ţara lor numită Geţia care ar trebui pronunţată Gheţia, derivă din cuvântuş Got, care înseamnă Dumnezeu în cea mai mare parte a idiomurilor din nordul Europei. Numele dacilor nu-i decât o îndulcire a celui al tracilor într-un dialect diferit.

4.22 **Isidor din Sevilla** (circa 560-636), *Etimologicale,* Liber IX, *De linguis, gentibus, regnis, militia, civibus, affinitatibus/* Despre limbi, popoare, regate, miliţie, localităţi, rudenie.

Cap.2 *De gentium vocabulis/*Despre numele popoarelor

§ 89 *Gothi a* **Magog** *filio* **Iaphet** *nominati putantur, de similitudine ultimae syllabe,* **quos veteres magis Getas quam Gothos vocaverunt;** *gens fortis et potentissima, corporum mole ardua, armorum genere terribilis* (subl.ns.)/ Se crede că **goţii** au fost numiţi după numele lui **Magog,** fiul lui **Iafet,** după asemănarea ultimei silabe, **pe care cei vechi i-au numit mai mult geţi decât goţi,** neam robust şi foarte puternic, datorită mărimii corpurilor, teribili prin felul armelor pe care le folosesc.

4.23 **Sigebert Gemblaceuse,** la anul 1112 **Gothi qui apud antiques Getae dicti sunt** (*apud Pistorii Scriptores*, I, 695)/ Goţii pe care cei vechi îi numeau geți.

4.24 **Theodor Mommsen** (1817-1903), socotit cel mai important istoric al Romei antice, în vol. **Iordanis, Romana et Getica,** recensuit Theodorus Mommsen, Berlini, apud Weidemannos, MDCCCLXXXII, p.61, nota 1, scrie: *Gothi a Magog filio Iaphet nominati putantur de similitudine ultimae syllabae, quod veteres Getas quam Gothas vocaverunt... immo Gothos eosdem esse atque Getas/* de la similitudinea ultimei silabe se crede că goţii au fost numiţi de la Magog, fiul lui Iafet, pe care cei vechi i-au numit mai ales geţi decât goţi... fără îndoială că goţii sunt aceiaşi cu geţii.

4.25 Sir **William Temple** (1628-1699), *Of Heroic Virtus,* vol. III, p.365 *that Odin, or Woden, or Goden (according to the different northern dialect) was the first hero ofthe western Scythian; that he leds a mighty swarm of the Getes, under the name of Goths* **from the Asiatic Scythia into the farthest north-west parts of Europe;** that he seated and spread his kingdom round the whole Baltic sea and over all the islands in it.

4.26 **William Camden** (1551-1623), arheolog şi istoric britanic, citat de **Jane Acomb Leake** în vol. *The Geats of Beowulf* (The University of Wisconsin Press, 1967), p.109, menţionează:

The **Jutae,** *who are by many supposed to be named from* **Gutae, Getae** *or* **Goths** *are know to have inhabited the upper part of the Cimbrica Chersonesus, still called by the Danes Juitland...*

We must take care however not to suppose this, as Jornandes does, ***the country of the Goths who conquered Europe****; for the most ancient and credible writers say they lived* ***beyond the Ister, on the Pontus Euxinus, and were anciently called Getae*** (Nota 34, p.171)

4.27 **John Pinkerton,** *Recherches sur l'origine et les divers des Scythes ou Goths, Paris, 1804*

Première partie. **Identité des Scythes, des Gètes et des Goths**

*Chapitre Ier* **Les Scythes,les Gètes et les Goths sont un seul people**

p.20 **C'est donc une vérité historique que les Scythes, les Gètes et les Gothsne sont qu'un seul et même peuple.**

Înainte de a trage concluzia menţionată **J.Pinkerton** face câteva comentarii pe care, credem, ar fi util să le împărtăşim cititorului:

Scriitorii care vin după **Dio Cassius,** care către anul 250 e.n. îi numeşte încă geţi, stabilesc în mod netăgăduit că geţii erau aceiaşi cu goţii, iar bunul simţ ar fi suficient să ne convingă: căci, cum s-ar putea ca această naţiune a geţilor atât de însemnată şi remarcabilă la autorii antici să fi dispărut dintr-o data! Goţii au ieşit din spaţiul geţilor şi pentru o cât de mică putere de înțelegere nu-i nevoie de autorităţi pentru a recunoaște identitatea (p.13)

Niciun autor înainte de Cluverius (Cluvier) nu visase că goţii ar fi diferiţi de geţi; chiar și în perioadele cele mai obscure identitatea lor se vedea (p. 12-13)

Este de-ajuns să se observe că **în istorie autorităţile sunt faptele.**

Noi trebuie deci să privim ca un adevăr istoric că geţii şi goţii erau acelaşi popor (p.14).

4.28 **Canon Rawlinson,** *Herodotus,* vol.III, p.60, scrie: The identity of the Getae with the Goths of later time is more than a plausible conjecture, it may be regarded as historically certain/*I dentitatea geților cu goții în timpurile din urmă este mai mult decât o presupunere plauzibilă, ea poate fi considerată din punct de vedere istoric sigură.*

4.29 **Iohannes Magnus Gothus,** *Historia de omnibus Gothorum, Sueromque regibus,* Roma 1619,S4, liber I,CIV, p.16. De reţinut acest adevăr de necontestat: **Geţii şi goţii au fost unul şi acelaşi neam care s-au numit şi sciţi!**

4.30 **Fr. Wilhelm Bessel,** *De rebus Geticis,* Academia din Gottingen, 1854.

Gothi a veteribus plerumque vocati sunt Getae/ *La cei mai mulţi dintre antici goții erau numiţi geţi.*

4.31 Am vrea să spunem câteva cuvinte despre *Getica* lui **Iordanes.**

În § 3 **Iordanes** spune: *am făcut în expunere unele adaosuri potrivite din istoricii greci şi latini, amestecând în cuprins,* **la început, la mijloc şi la sfârşit** *multe din cele pe care le-am socotit utile* (subl. ns.)

Deci, rezumând o **istorie a geţilor** el a adăugat diverse ştiri din diverşi autori pe care i-a folosit, dar fără să-i citeze. Cum unii autori

anteriori lui începuseră să scrie got pentru get, **Iordanes** foloseşte grafia pe care a găsit-o la autorii respectivi. De aceea apare de atâtea ori scris got în loc de get.

Totuşi, atunci când scrie din amintire el scrie get, nu got. În această operă găsim de 25 de ori **get** iar uneori got e pus pentru variaţia stilului.

De exemplu, în § 61, 62 scrie despre luptele lui **Tomiris**, regina geţilor, şi **Cirus**, în sec. VI î.e.n., când în nici un caz nu ar fi putut fi vorba de o naţiune gotă.

Totuşi, deşi în lupta cu parţii lui **Cirus** nu apar, normal, decât **geţii** şi regina lor **Tomiris**, pentru coloarea stilului, **Iordanes** scrie: *acolo şi atunci a văzut neamul* **goţilor** *pentru prima dată corturi de mătase,* goţi care faptic, nu fuseseră menţionaţi ca participanţi la luptă, pentru că, mai ales atunci, nu puteau să existe.

Fraza ni se pare similară stilistic cu una ca aceasta: La Termopile **grecii** au luptat pe viaţă şi pe moarte cu perşii lui **Xerxes**. Acolo au văzut **elenii** pentru prima oară steagul persan cu cap de lup şi coadă de şarpe.

Rezultă de aici că elenii erau alt popor? Nicidecum.

Se va spune poate că alternanţa greci/eleni este cunoscută. Dar alternanţa get/got, dacă nu-i cunoscută poate deveni.

Fraze similare se pot imagina cu orice popor, toate având cel puţin două dacă nu mai multe nume.

Dacă ni s-ar da o frază ca aceasta

La Mărăşeşti **românii** au dat lupte aprige pentru a opri atacul german al lui von **Mackensen**. Acolo au văzut **valahii** pentru prima dată avioane de luptă.

Situaţiile prezentate sunt similare, pe unele le acceptăm, pe altele nu. De ce?

Pentru că unele fac parte din depozitul nostru de cunoştinţe, primit falsificat de la o istoriografie interesată, pe altele şcoala nu ni le-a relevat.

Că la **Iordanes** figurează o clară identitate goţi=geţi, găsim destule exemple, dar trebuie răbdare pentru a citi cu atenţie opera, să nu ne încredem în istorici care falsifică din interes.

În § 94, **Iordanes** îi explică lui **Castalius** cum sunt rudă geţii cu gepizii, ceea ce este o realitate de nedezminţit. Istoricii medievali interesaţi ne-au spus că este o confuzie între geţi şi goţi. Or am dovedit că povestea cu ieşirea din Scandinavia e o simplă fabulă, de primit de către **Theodoric** în sec. VI, dar imposibil de luat în considerare după 14 secole, la nivelul cunoaşterii de azi.

În § 118 **Hermanaric cel Mare** este conducătorul neamurilor **getice**, iar în § 121 **Filimer** este al cincilea şef al **geţilor** după plecarea din Scandinavia. Aceste menţiuni sunt preluate de **Iordanes** din opera lui **Cassiodor**. Cei care le declară *confuzii* fie că nu au lecturat cu atenţie opera, fie au crezut fără control, fără spirit critic declaraţiile istoriografiei medievale interesate.

În § 58 **Iordanes** scrie: Istoricul **Dio,** cel mai harnic cercetător de antichităţi, care a dat operei sale titlul **Getica** (care geţi am dovedit mai înainte că au fostgoţi, după cum spune **Paulo Orosius**).

În § 40 la care se face trimitere în textul latin, citat din **Dio Chrisostomul** (circa 30-120) găsim o dată *goţi*, dar cu atributele date cu mult înainte *geţilor* şi de două ori *geţi, getice*, cu menţiuni de mare importanţă, că **Marte** „tatăl lui Romulus şi al lui Remus", s-a născut la geţi şi ocroteşte ogoarele getice (**Vergiliu**, *Eneida,* c.III, versul 35), ceea ce nu convine unor istorici.

Însă în § 315 şi 316 rezultă cu toată claritatea că:

a. **Iordanes** este **get** de neam

b. A scris o **istorie a geţilor**, aşa cum arată titlul, atât la el cât şi la **Cassiodor.**

Căci cum s-ar putea înţelege altfel de cum sunt scrise rândurile:

Aceasta a fost **originea geţilor** *şi nobleţea de neam a amalilor, ca şi faptele bărbaţilor viteji.*

Unde ar putea fi confuzia?

El s-a ocupat de istoria geţilor, aşa cum l-a rugat fratele **Castalius** – să rezume într-o cronică scurtă opera senatorului **Cassiodor** *despre originea şi faptele geţilor.*

Asta i s-a cerut, asta a făcut. Deci concluzia este coerentă cu premisa. Unde ar putea fi confuzia?

Aşa-zişii goţi, dacă ar fi existat, ar fi avut şi ei, probabil, o istorie. Normal, ei n-o au. Ei apar din loc în loc pentru culoarea stilului, dar istoria nu este a lor, ci a **geţilor**, iar regii şi sacerdoţii geto-daci apar la locul lor, ca personaje istorice.

În § 316, Iordanes adaugă: *Tu care mă citeşti, să ştii că eu am urmat scrierile înaintaşilor* – confirmă iar ce a spus în premise (v. § 3), ceea ce dovedeşte constanţă şi continuitate, nu confuzie.

Şi adaugă: *să nu creadă cineva că, în favoarea neamului mai înainte arătat, pentru că îmi trag obârşia din acel neam, am adăugat ceva în plus peste cele aflate sau citite.*

Care este neamul mai înainte arătat?

Este clar că vorbim de neamul **geţilor** menţionat câteva rânduri mai sus (§315). Aşadar, **Iordanes** este get, cum o spune el însuşi, iar nu got, cum s-a scris de multe ori fără control și cu rea credință. În afară de logica textului lui **Iordanes**, argumentaţia mea se sprijină și pe concluziile unor mari oameni de cultură şi savanţi ca **Bossuet, Quicherat, C. Lundius, Messenius, Boxhorn, Hieronymus, Leibniz, Procopius, Carlo Troya**, ca să nu citez decât câteva nume.

De altfel, deoarece pentru aşa-zişii goţi n-am găsit elemente definitorii pentru etnie, pentru orice etnie, trebuie să convenim că, după cunoştinţele disponibile în prezent, ei nu au avut şi nu au o existenţă reală, fiind un simplu nume al altei realităţi etnice, nume folosit uneori pentru variaţia stilului, cum aflăm la toate popoarele europene.

Astfel că cei care caută cuvinte gote în limba română o pot face în pace şi linişte până la capăt. Astfel de cuvinte neexistând, nu există nici riscul vreunei găselniţi, a celei mai mărunte tulburări în ritmul căutărilor.

Deşi este o operă importantă, atât pentru istoria Europei, cât şi pentru cea a României, *Getica* lui **Iordanes**, scrisă în sec. VI, nu a fost tradusă şi publicată decât o singură dată în România, în 1939, în vol. XIV al colecţiei *Izvoarele istoriei românilor*, în traducerea lui **G. Popa-Lisseanu.**

O reeditare prin reproducere anastatică a fost făcută în Italia, în anul 1986, de *Centrul European de studii Tracice*, prin *Editura Nagard*.

Din păcate, traducerea lui **Popa-Lisseanu** e viciată de numeroase erori. atât de fond cât şi de formă, astfel că C.E.S.T. n-a făcut decât o operă mecanică, de fotocopiere, iar nu o operă ştiinţifică.

Popa-Lisseanu a preluat teza falsă a existenţei unor confuzii între *geţi* şi *goţi*, fără nici un control al adevărului, şi aproape peste tot unde **Iordanes** scrie *get, geţilor* a scris *got, goţilor*, nemulţumindu-se să facă o traducere, adică o redare în româneşte, cât mai aproape de textul autorului, ci şi-a îngăduit să-i corecteze, fără nici un temei, cele scrise cu circa 1400 de ani în urmă.

Titlul operei, atât la **Cassiodor**, cât şi la **Iordanes**, care rezuma, cu adăugiri diverse din alţi autori, opera lui **Cassiodor**, este

De origine actusque **Getarum**

pe care **G. Popa-Lisseanu** l-a tradus: *Despre originea şi faptele Goţilor*, ceea ce este fals.

După lectura operei nu se poate afla (v. Studiul introductiv) cine ar fi putut fi goţii în afară de un alt nume pentru geţi, aşa cum se află la toate popoarele: greci/eleni, teutoni/deutsch/germani, francezi/celţi/gali, englezi/britanici, români/valahi etc.

Pentru cuvântul **got** nu se găseşte nici o semnificaţie.

Geţi = din pământ (răsăriţi din pământ, cei mai vechi oameni)

Υηῖτης = de la terre (Bailly)

dar şi

Υῆ = pământul	Liddel and Scott's
Θῆσ/αι= a creşte	Greek – English Lexicon

de unde

ΥῆΘῆσ/αι = a creşte din pământ,

populaţia primordială în viziunea elenă

Opera lui **Cassiodor** este scrisă în timpul vieţii lui **Theodoric cel Mare**, foarte probabil, la cererea acestuia. Dacă **Theodoric** a cerut şi, în orice caz, a primit ca titlul operei sale să fie *De origine actusque* **Getarum**, cu ce drept vii tu după atâta timp, să transferi opera unui nume care nu are o semnificaţie reală?

Una este să faci nişte comentarii, să justifici de ce crezi că ar putea fi mai bine goţi decât geţi, şi alta este să scrii părerea ta în locul voinţei autorului. Deci **Popa-Lisseanu** aruncă în neant atât voinţa şi ştiinţa autorilor faptici (**Cassiodor** şi **Iordanes**) dar şi pe a autorului moral, **Theodoric cel Mare**.

Acest fals continuă şi unde este clar vorba de geţi:

§ 40: *Atât au fost de lăudaţi geţii, încât s-a spus că* **Marte** s-a născut la ei şi este citat **Vergiliu** cu sentinţa binecunoscută: *Tatăl Gravidus care ocroteşte ogoarele getice*.

Popa-Lisseanu scrie că **Marte** s-a născut la goţi, dar *ocroteşte ogoarele geţilor* (era prea mult să falsifice şi citatul din **Vergilius**) ceea ce e o caricatură a ceea ce a voit să spună autorul;

§ 94: Autorii scriu: cum sunt **geţii** rudă cu gepizii, iar **Popa-Lisseanu** scrie goţii;

§ 121: Se scrie **Filimer** al cincilea şef al geţilor, **Popa-Lisseanu** traduce goţilor.

La fel şi în § 129, 132 ş.a.

Numeroase neconcordanţe apar la **Popa Lisseanu** între textul latin şi cel tradus.

În textul latin (după **Mommsen**) paragrafele sunt numerotate de la 1 la 316, în traducerea lui **Popa-Lisseanu** nu este numerotat nici un paragraf, ceea ce îngreunează urmărirea şi verificarea concordanţei textului tradus cu cel original.

În textul latin (**Mommsen**) cap. V cuprinde § 30-46, iar la **Popa-Lisseanu** capitolul are § 30-42, după care apare un alt cap. V.

Chiar în textul latin, **Popa-Lisseanu** a omis § 133, 140, 157, 177, 191, 238, 239, 248, 260 şi 312.

Pe lângă cele semnalate, se găsesc şi numeroase erori de tipar, de ortografie etc.

Pentru toate defectele ei, această ediţie nu poate fi considerată reprezentativă.

Pe de altă parte ediţia **Popa-Lisseanu** a fost tipărită, cum se obişnuia în acel timp, într-un tiraj redus. Oricum ea este de multă vreme de negăsit chiar la anticari.

De aceea, în 1991, i-am propus eminentului nostru dascăl de latină şi elină din liceu, prof. **David Popescu**, excelent traducător de texte latine clasice (**Horatiu, Cicero, Suetoniu, Ovidiu, Aulus Gellius, Boethius, Ammianus Marcellin** etc.) să facă o nouă traducere a *Geticii* lui **Iordanes**.

La 2 septembrie 1991, când îşi aniversa a 86-a zi de naştere, ne-a înmânat traducerea, dar fără note, pe care urma să le facă mai târziu.

Credeam că va mai trăi mult şi bine, căci arăta ca un brad falnic şi nu suferea de nimic. Din păcate, datorită unui stupid accident, a încetat din viaţă pe neaşteptate, în ziua de 19 octombrie 1991.

N-a mai apucat să facă notele şi nici să revizuiască traducerea.

Când am luat în mână traducerea în vederea pregătirii pentru publicare am constatat unele absenţe şi scăpări care trebuiau neapărat îndreptate: de zeci de ori a scris în română *vesegoţi* în loc de vizigoţi, *Actius* în loc de **Aetius**, *Danubiu în loc de Dunăre, burgundieni* în loc de *burgunzi*, Theodahat în loc de **Theodat**, *Thracia, Scythia* etc., etc.

În unele locuri s-au găsit inconsecvenţe şi neconcordanţe la traducerea propriu-zisă, cum se întâmplă în orice traducere brută. Dispărând regretatul nostru dascăl, am apelat pentru o lectură şi verificare a traducerii la Prof. **Nicolae Ionescu**, care a tradus şi o parte din notele din **Mommsen**, pe care am decis să le folosim, măcar în parte, în lipsa erudiţiei traducătorului.

O a doua lectură de control a făcut-o Prof. Dr. **Gheorghe Sterpu**.

Amândoi au sesizat mai ales erori de detaliu în modul de exprimare, scăpări de stil. Şi unuia şi celuilalt le aducem mulţumirile noastre.

În ce priveşte prezentarea lucrării, toate citatele ca şi titlurile de opere s-au cules cu caractere cursive, nume proprii ca şi cuvintele (textele) pe care am voit să le subliniem le-am cules cu aldine. Ghilimelele nu apar decât în cazul titlurilor periodice, cum prevăd normele editoriale.

Ediţia este bilingvă, pe două coloane, cu § românesc în dreptul § latin echivalent.

Am parcurs la Biblioteca Academiei patru ediţii ale acestei cărţi în latină şi cea mai completă şi erudită ni s-a părut cea a lui **Mommsen**, tipărită în 1882, pe care am folosit-o la traducere.

Cum am spus, datorită dispariţiei traducătorului am tradus parţial notele din ediţia **Mommsen**.

Traducerea din latină a notelor a fost făcută de **Cătălina Popescu**, căreia, de asemenea, îi aducem călduroase mulţumiri.

Gabriel Gheorghe

Fecì quod potui,
faciant meliora potentes

INTRODUCTORY STUDY

1. *Le plus grand dérèglement de l'esprit c'est de croire les choses parce qu'on veut qu'elles soient et non parce qu'on a vu qu'elles sont.*
   Bossuet
2. *It was long known that ancient historiography was full of fakes and legends*
   Mircea Eliade, *Journal II, p. 52*
3. *The history of the human race is rewritten with new techniques for establishing dates and sensational discoveries all over the world.*
   Kendrick Frazier, *Human Evolution, „Science News", iulie 1975*
4. *The capacity to understand its own history represents for each people the touchstone of its maturity.*
   Alexander von Humboldt
5. *L'histoire de l'humanite est celle de ses rêves.*
   Roisel, *L'idée spiritualiste, p. 157*

1 Generalities

1.1 After reading hundreds of volumes referring to the history of Romanians and the history of the Romanian language, one can notice that none of the erudite authors of the volumes writes, or even suggests, that Romanian is or could be the primordial language of Europe, that the Carpathian-Danube Gets are the mother-bee people of Europe from which, through successive swarming, sprung in periods distanced in time and space, starting with the 3rd millennium BC, groups of people which populated Europe and Anterior Asia. Therefore, such information, fundamental for the history of Romanians, Europeans, Persians and Indians is not be found anywhere but in the works of famous foreign universities or from the books of eminent foreign scholars and academics, especially western.

The books that we are referring to do not even appear in the bibliographies of the treatises and works on the history of the Romanians published in the last century, thus it is safe to assume that they were not known by their authors.

An identical situation is to be found referring to the history of the Romanian language.

This observation points at least to a deficient documentation of the authors who wrote about the history of Romanians and of the Romanian language.

1.2 After completing the information in this field on a much larger area than the one commonly used, we subjected it to the **coherence criterion**. The concordance between the information supplied by independent sources allowed us to conclude that there is a high probability that this information represents the truth, thus that the evidence and arguments obtained can be made public.

Obviously, if somebody, with more information than the one we obtained, will prove us wrong in our research, we shall be ready to do *nostra culpa*, and to repent in sackcloth and ashes.

1.2 In our demarches we only used first class western documentation, logical arguments which to us seemed undisputable and solutions given by nature to which man, as a product of nature, could only *conform*.

1.3 We ask the benevolent reader to be patient and criticize or level away the statements and arguments in this introductory study only after having completely read it, an effort for which we would like to thank him.

1.4 By using multi-disciplinary approaches, indisputable data offered by sciences emerged after the facts and writings analyzed (archaeology, biology, physiology, geology, linguistics, scientific dating methods etc.) we hope that an end can be put to some subjective opinions, conceptions and interpretations, lacking scientific arguments, due primarily to the scant knowledge and to the absence of scientific means of investigation and dating in the respective periods.

1.5 Among the errors we are referring to is the famous *confusion* attributed to **Iordanes** by medieval historiography, taken

over uncritically, either because of some interest, or due to convenience or through contagion by modern historiography and extended till contemporaneity.

Up to the present, here, beside the jurist **Budai-Deleanu** we do not know of any historian analyzing the said confusion and saying whether it can resist even an elementary critical analysis.

Actually, it is about a tendency to match things so that they are convenient and useful for the preconceived ideas of medieval historiographers, especially the French and *German*. These, in the desire to find an identity, invented a people of the **Goths**, with no known origin, which, as we shall see, did not exist independently of the **Gets** and could not exist.

This aspiration of western medieval historiography was noticed and mentioned by other researchers as well.

French and German historians consider that the main developments of European history start from **Carol the Great**.

According to this version, the history of Europe from the beginning of the 9th century till the middle of the 11th century is the history of the ascent and decline of the Carolingian empire and of the rise of their descendants, the Germans. Can anybody doubt this?

We must however doubt it, as this traditional point of view places in the center the state of the Francs; the rest of Europe... remains unnoticed and is placed at the outskirts of the events, being considered marginal as compared to what is happening in the territories of **Carol the Great** *and his followers. Nationalistic historians of the 19th century,* ***especially the French and the German, in search of their national origin****, formulated the historiographical agenda for the 20th century, namely this school of writing history which starts from the filiation* **Carol the Great-Otto-Henry the 3rd...** *Relying exclusively on the chronicles of the monasteries, nationalistic historians seem to forget the other destructive forces acting in the Europe of the period...*

The current book demonstrates that the traditional center of the events is wrongly placed; if there must be just one center, in this center we should not place the Carolingians and their descendants...(5, p. 18-19), our highlighting G.G.

2 The Origins of Europe and the saraband of historical names

2.1 L'histoire est muette sur les origines de l'Europe. On peut faire remonter les premiers établissements des Hellènes en Grece au plus 2000 ans av.n.è.; les Italiots n'apparaissent que beaucoup plus tard et nous pouvons à peine soupçonner à ces dattes reculées l'existence des autres indo-européens, Celtes, Germains, Balto-slaves... (6, p. 228)/ History is mute regarding the origins of Europe. One can account for the first settlements of the Greek in Greece in 2000 years BC at the most, the Italiotes appear only much later and we can only suspect at these distant dates the existence of other Indo-Europeans, Celts, Germans, Baltic-Slaves...

At the beginning of the 20th century, when **J. Mension** writes, the history of Europe known at the time could appear mute regarding the origins of the European populations. But, since then, research has been made, following which the clear area extended in the past with several millennia, therefore the areas which were mute then, *speak* at the present moment; only they speak in their tongue, and we do not understand it. Thus, the muteness persists because reality and we do not speak the same language.

This gave birth to countless confusions. Their origin and beginnings are not known to the Allemand-Deutsch-German-Nemetzko-Tedesco-Teutons, or to the French-Celtic-Gals, or to the Italians, the Polish, the Hungarian, the Bulgarians, etc. because they do not know their history.

Let us also quote the opinion of **Dimitrie Cantemir** (1673-1723):

I am sorry that when starting to tackle the old reign of the Dacians, I have <in front of me> nothing but the entrance to a labyrinth which cannot be traveled or disentangled. *For if we were to look at the writers from the past, anything that lies over the Hister and the Euxine Pontus, towards the parts of the North Wind <is called> with a wider name to be Scythian, and with a more specific name* ***Gothic*** *or* ***Sarmatian.*** *For the knowledge of each particular people we deem to be as far from our mastery as it is confusing through the change of places, times and of faith* (Historia Moldo-Vlahică, Ed. Academiei, 1983, p.153), our highlighting G.G.

I have quoted this text because D. Cantemir also shows, like other authors, the mess created due to the mismatch between names and unidentified ethnic reality.

There are historians who write about the Scythian, the Sarmatian, the German, a.s.o, as about separate peoples, but if we consider the safest authors, we find out that all these are nothing but Gets. Quichérat, for example writes '**Gète, Gètes**, people **sarmate** établi sur le Danube.'; ('**Gets, Gets, Sarmatian** people established on the Danube'). In Collectanea etymologica, Hanovra, 1717, p.67, the illustrious **G.Wilhelm Leibniz** writes that the **Dacians, Gets** and **Phrygians** are the ancestors of the **Teutons** or **Germans**, and from the **Dacians** come the **Parthians**, mainly the **Arsacid**.

A man becomes himself when he knows his history (12, p. 142), from where it follows that who does not know his history does not get to existence, but is left in indistinctness, in non-existence. Therefore, the statement of the historian **Dinu Giurescu**, made on TV, has caused astonishment and numerous discussions: *it's time that we gave up history.*

D.G. proves that he did not understand the psychology of individuals and of nations and, especially, that he did not read the classics of culture.

Maybe, feeling his deficiencies, the Western man, living actively, in the daily concreteness, unsatisfied with his condition, tries to alter it even if just in illusion. From here springs the tendency to falsify reality.

In the so-called Orient, the religious man, living mystically, in the abstract, has nothing to falsify, as abstractions do not contain the temptation to change them.

The doctrine of the Catholic Church was *Ex Oriente lux*, Light comes from the East, which scientists established happens in the domains of sciences as well.

Pour la langue, il arriva ce qui se produit presque régulièrement en pareil cas; ce fut celle de plus civilisés qui exerça sur l'autre son ascendant. Et les pus civilisés étaient incontestablement les Orientaux... (11.1, p. 361)/As for the language, it happens as usually in such cases: the most civilized exercises its influence on the other. And the most civilized were undoubtedly the oriental.

This reality must be proven both in the plane of history, and on a linguistic level.

F. Donald Logan (5, 117 and the following) writes: **The map of Vinland: the big fake**.

In 1965, on the eve of 'Columbus Day', Yale University Press published, in an almost scandalous manner, the most exciting cartographic discovery of the century. With an advertising campaign unusual for a university press, it has announced the publishing of the map of Vinland, a pre-Columbian map of the world in which Vinland was indicated. In the newspapers 'New York Times', 'Chicago Tribune' *and in other newspapers, articles with big headlines appeared. The publicity campaign made to advertise the map of Vinland managed to draw quickly, and forcefully, the attention of the scientific world. The results of scientific research place the map of Vinland together with the man of Pittdown, as the greatest fakes of the 20th century.*

Donald Logan tells on several pages how this major fake took place, but we are not interested in the motives and operation of some scientific facts, but the fact that such counterfeiting takes place, even with a worrying frequency, their consequences being the falsification of history and of the history of the language.

Mircea Eliade (13.2, p. 46-47) quotes Lord **Acton**, who, in *eight German universities has not met any man whom he would be interested to talk to,* but had a strange interest in making false documents: *Forgery is a vice very common amongst zealous Christians and also with zealous liberals. Almost all societies begin with forged charters.*

Voltaire, in *Dictionnaire Philosophique* vol.IX,1832, p.155 writes: *Comme nous avons déjà vingt mille ouvrages, la plupart en plusieurs volumes sur l'Histoire de France, qu'un homme studieux qui vivrait cent ans n'aurait pas le temps de les lire...Tous les origines des peuples sont visiblement des fables/* We already have twenty thousand works, most of them in several volumes, about the history of France, so a studious man who lived a hundred years would not have time to read them all... All the origins of peoples are visibly stories.

In most cases, such falsifications represent the result of misplaced pride or of delusions of grandeur. How many emperors and leaders of

modest origins constructed for themselves a genealogy of divine provenance? How many prophets founded a religion on *God's will*, transmitted through a dream, through a mystically interpreted sign etc.?

Here is **Mircea Eliade**'s comment to the profession of passionate counterfeiter, openly stated by Lord **Acton**.

To compare with the importance of letters and apocryphal texts in the history of ideas and of Christian mythologies: the letter of „Prêtre Jean", for instance, or „Fama Fraternitatis", presenting the secret society of the Rosicrucian etc. The script is much older: in the alexandrine period, the apocalypses and revelations of all kinds (mystical, alchemical, gnostic) were 'discovered' in temples, caves, graves. Just as the tantric texts in India. The subject is exciting and should be analyzed at length someday.

The observation of Lord **Acton** *reminds me of something else. The frauds of the psychic mediums and of some 'specialists' in parapsychological phenomena.*

What is strange: the frauds are made (unconsciously?) by the very same persons who had given proof of some paranormal gifts (13.2, p. 47, 48).

Whoever read a large number of works could not help but notice the large number of fakes and 'scientific' errors, which makes you wonder: is there something real, coherent, simple, as long as the sensation that we live in a world of fakes, some intentional, out of interest, the tendency towards grandeur, some out of ignorance etc., stays with you.

It was probably such observations that made **La Bruyère** state that *man is born a liar*.

Regarding the current practice of research in French humanities, **Jean Cocteau**, a member of the Academy, writes: *Trouver d'abord, chercher ensuite*, (*First find, then search*), a conclusion reached by the Romanian philosopher **Anton Dumitriu** as well: *The Occident has turned the matter upside down...; the act goes before the principle...*

We can see today...a demonic preoccupation with 'doing'. The primacy of the fact, here is what leads today the life of the individual...

In ordinary logic, the premises are given and then the conclusion is searched for. In the logic of sentiments (**Ribot**), *the conclusion comes first and you look for the premises which fit. The conclusion is desired, searched for and imposed through particular or artificial premises.*

This morbid logic governs the activity of the Occident: a desired act is matched with justifying premises. But this act is blind. (15, p. 15)

Blind as these acts might be, on their bases, in the West, history, linguistics and other humanities were written, and dominate European thought. Thus, following these sciences, we came to move asymptotically to the reality. We will ever get to know it?

As it is precisely reality that we miss and we are only offered a substitute.

L'histoire n'est pas l'art de disserter à propos des faits: elle est une science dont l'objet est de trouver et de bien voir les faits (16, p. 169). / History is not the art of dissertation on the facts; it is a science whose object is to find the facts and see them well (16, p. 169).

Things look so nice in principle. The problem appears when going from principle to practice.

... il ne faut pas croire d'ailleurs que ces légions (the eight Roman legions stationed in Gaul during the reign of **Cezar**) *fussent composées d'Italiens/* there is no need to believe that these legions were composed of Italians.

De ces vérités découle une conclusion légitime: ce n'est pas l'infusion du sang latin qui a transformé la Gaule. Est-ce la volonté de Rome? Les Romains ont-ils eu la pensée fixe et précise de transformer la Gaule? Il n'y a ni un texte, ni un fait qui soit vraiment l'indice d'une telle pensée. Les historiens modernes qui attribuent à Rome cette politique, transportent nos idées d'aujourd'hui dans les temps anciens et ne voient pas que les hommes avaient alors d'autres idées... mais il ne faut pas aller plus loin et lui imputer (à Rome, N.n) la volonté formelle de s'assimiler la Gaule. Il aurait été contraire à toutes les habitudes d'esprit des anciens qu'un vainqueur exigeât des vaincus de se transformer à son image.

Ni le sénat ni les empereurs n'eurent pour programme politique et ne donnèrent pour mission à leur fonctionnaires de romaniser les

provinciaux (16, p. 99), our highlighting/From these truths follow a legitimate conclusion: not under any circumstances was the infusion of Latin blood the one who transformed Gaul. Was it the will of Rome? Did the Romans have the fixed and precise idea to transform Gaul? There is no text, no fact which would really be the clue of such a thought. Modern historians who attribute this politics to Rome transfer our current ideas to ancient times and do not see that people had different ideas then... but we must not go further and impute to Rome the formal will to assimilate Gaul. It would have been contrary to all habits of the ancient for a winner to claim that the defeated transform themselves to their likeness. **Neither the senate, nor the emperors had such a political program or claimed that their officials Romanize the provincials.**

After such a presentation of the impossibility of a Romanization of the peoples subjected by the armies of Rome, whose reality is supported by the fact that the legions were not composed of Italiotes (see *Historia Augusta* p. 448: Armenians, Arabs, Saracens etc., p. 468: Lembars, Riparensi, Castrian and Dacians), that there is no text by a serious author which mentions such an intention from the senate or from an Emperor, one would have expected **Fustel de Coulanges** to be consistent, to leave this false idea and to look elsewhere for an explanation of the linguistic reality in France, not in an accidental phenomenon without possible consequences on the idioms spoken in ancient times on the territory of France.

He does not do it, quite the contrary, he gravely alters reality to get to a supposed self-Romanization of the Gauls, unsupported by any serious arguments.

To reach his goal, he presents his Gaul ancestors as lacking dignity, joyously accepting the condition of Roman subjects. He even writes that they never rebelled against the Roman domination.

The author states (16, p. 134): *L'histoire témoigne par plus d'un exemple de l'extrême facilité avec laquelle un peuple entier change de langue/* History shows through more than one example the extreme ease with which a whole people changes its language...

It is false, an enormity. Never in the history of human society has a people changed its language for a foreign one, simply because it is not possible, granting that several languages did exist, which is neither proven, nor likely. The most obvious test to the contrary is the attempt of the governments of modern Greece, after obtaining their independence, in 1829, to change the language spoken by the current population (*dimotiki*) to a savant language, an artificial one (*Katarevoussa*), meant to resemble somewhat the Hellenic language.

The goal of this action was to invoke a linguistic continuity between the Hellenic population in ancient Greece (blonde, blue-eyed, with fair complexion) and the one in modern Greece (dark haired, with dark eyes and complexion).

The whole modern state arsenal was put in motion. *Katarevoussa* was taught in schools, used and broadcasted in the press, radio, television, with modern means, studied, to learn foreign languages.

After over 170 years of efforts of the state administration, the result was null, the population continued to speak *dimotiki*, ignoring *katarevoussa*, which, they were told, was the language of their ancestors.

Never in the history of human society has there been an experiment (attention! without the possibility for experimenting a science cannot exist) more comprehensive (on a whole people!), of a longer duration (over 170 years), with more modern and more expensive means than the ones undertaken by the government of modern Greece, from which the impossibility of changing a people's language resulted more clearly.

Thus, all the insights or falsifications due to teachers without a critical spirit with which we have been drugged during general studies, that a people adopted another language for the sake of the prestige of another people, of a precarious logic, are nothing but bad jokes, some drugs to attempt the disguise of teachers' ignorance, of a trained lack of knowledge.

Either way, the spread of the concept of Romanization in the areas of Central Europe is due to French Romanists and, not lastly, to **Fustel de Coulanges**.

We hope this is not a rash conclusion but, apparently, at the origin of many scientific fakes circulating in Europe are the opinions of Western scholars.

In a concentrated sapiential published in our press, the American journalist and political scientist **Walter Lippmann** (1889-1974) wrote: *where everybody agrees, nobody gives the matter much thought.*

The greatest historian of the French language, **Ferdinand Brunot**, (11, p. X, XI) writes:

Notre pays a été romanisé. Mais quand et comment? Nul ne saurait répondre avec certitude, car c'est là de l'histoire la plus délicate, que vingt et cent textes ne suffiraient pas à élucider, attendu qu'en pareille matière on n'est que très rarement autorisé à généraliser, et l'état d'une région, même attesté, ne signifierait rien pour une autre région, ni même pour un village à coté.

Our country has been Romanized. But when and how? Nobody could answer for certain, for this is the most delicate history, which one hundred and twenty texts would not suffice to elucidate, as in this matter we are but rarely allowed to generalize: for the situation in one region would mean nothing for a diferent region, or for a neighbouring village.

Or, les textes manquent, si bien que tout est à peu près inconnu de ce problème essentiel. Nous ne savons ni quels étaient au juste les habitants à romaniser, ni quels ont été les agents romanisateurs.

For the texts are missing, so much that everything is virtually unknown in this essential matter. We do not know who were in reality the people to Romanize, or who the Romanizing agents were.

In the text above, *Romanization* appears to be a given from the *Lord*. We do not have any proof of the fact, but we accept it as such.

2.2 As for the history of European populations, tens of names are quoted, about which we do not have the slightest information that would allow for their identification. It is simply *a saraband of names*. Nobody could even say if these names are correctly transcribed, much less what their meaning is from an ethnic point of view.

In **Iordanes** only, in a land where *the land is inhospitable for the people and vicious for wild animals, the wolves lose their sight due to the cold* (§ 18), *there are many and varied peoples* (§ 19) among which only in §21-24 some 32 'peoples' are quoted: the *screrefens, suehans, theusts, vagoth, bergiot, hallins, liothide, ahelmils, finaite, fervirs, gautigoth, mixi, evagri, otings, raumarics, aeragnaircs, finns, scandz, vinoviloth, suetide, grans, augand, eunix, taetels, rug, aroch, ran* etc.

What kind of peoples are these, of which, aside from a name, which cannot be verified, nothing is known, and nobody, after him, ever mentions again?

Neither **Iordanes,** nor the initial author, **Cassiodorus**, have ever been to Scandinavia ('the island of Scandza') to see for themselves these many 'peoples', nor did they have, to our current knowledge, previous documents from which they could have pulled data about these numerous 'peoples'.

History was written in those times from hearsay and from imagination.

A thick crust of suppositions and of imagination represented the matter of the science of history in previous centuries.

Based on Cassiodorus and Jordanes's imagery, which made from the inhospitable land of Scandinavia, against nature, a factory of people, *officina gentium,* some Western scholars, **Penka** (1886), **Wilsce, Lindenschmit** a.s.o, formulated the hypothesis of a cradle of formation of the Arian (Indo-European) in the Scandinavian Peninsula, an area which, till the beginning of the *Holocene* (the current geological era, started about 12,000 years before), was under a thick layer of ice, of hundreds of even thousands of meters (see The History of Sweden).

Five centuries later, an already scant population could not feed itself from the resources offered by the Scandinavian soil, even from the South, which was the best. One of the most certain documents (v. 21, p. 10, 11) says (the Romanian version by Mirela Gheorghe):

Costume fu jadis lonc tens	Erstwhile, for a long time there was a custom
En Danemarche entre Paens	In Denmark among the heathen

Kant hom aveit plusors enfanz	When a man had several children
Et il les aveit norriz granz	And had fed them until they had grown up
Un des filz reteneit par sort,	One of the children, chosen through a draw
Ki ert son her emprès sa mort	Was his heir after his death
E cil sor ki il sort tomeit,	And those not favored by fate
En altre terre s'en aleit,	Would go elsewhere.
Quer enfanz tant ilenc nessoient	All the children born in that place
E filz è files toz creissoient	All the sons and daughters who grew up
Nes' pooit la terre soffrir	Could not be sustained by the land
Ne n'aveient soin d'els garir.	And there was no care for them to be kept.

We find the same idea expressed similarly in the PhD thesis of **Jane Acomb Leake** (see 22, p. 81). See also the book of **F. Donald Logan** (5).

Today it is abundantly clear that the soil and the climate of Scandinavia did not allow for a normal development of the population, that the surplus in natality had to be removed. Moreover, the total absence of salt, on which mammals depend physiologically, represented a prohibitive factor for the increase of population in the North of Europe. So we cannot speak of Scandinavia ever having been, in the history of human society, *officina gentium*.

Therefore, populations from the South arrived in Scandinavia, from areas favored by nature, not under any circumstances has this represented a primary factor for the demographic development and for some areas situated South of Scandinavia being populated.

And the numerous contingent of peoples' names mentioned by **Cassiodorus-Jordanes** represents nothing but a late form of mythology.

Scandinavia (Scandza as medieval authors write) was unknown; it seemed like a fantastic given.

In ancient times, and later, *Omne ignotum pro magnifico,* all that is unknown seems grandiose, especially that nobody could verify the truth of such stories.

Nobody mentioned again the many peoples quoted (as names) by **Cassiodorus-Iordanes**. Demographical realities are unforgiving: little numerous populations disappear. This is what happened to the Mongol invaders (the Huns, Avars, Pechenegs, Cumans, Bulgarians etc.) who disappeared without a trace as ethnic groups in the area they arrived to in Europe. For some of these, the names remained, but applied to other ethnic realities and, what is more important, have disappeared as a language. Thus, up to the present, we do not know of any language of the names of peoples quoted by **Iordanes** or of the former migrant populations who arrived in Europe. For instance, from the idiom of the Bulgarian population arrived from Asia in Europe and established in 679 in the South of Danube, population which disappeared between 1014-1018, it is shown that there are just 7-8 words left (23, p. 4).

Thus, when the Get **Theodoric the Great** asks **Cassiodorus**, a dignitary at his court, to write a history of the **Gets**, he starts with a fantastic land, unknown, a beginning that could not be verified at the time, but could seem veridical, as, it is known, people do not need the truth, but the verisimilar, a substitute of the truth.

It is, in our opinion, the reason why the Gets are said to have begun in the "'island' of Scandza"

I quoted on another occasion **Montaigne** who says that *people believe in nothing as strongly as in the things they know the least.*

That is why they believe in the existence of some Goths, independent of the Gets; it is not known where they come from, there are no known historical data on their beginnings, there is no proof for the legend of these beginnings and, thus, nothing can be confronted against any historical data or verified as far as their contents of truth and error are concerned.

This shows that Lord **Acton** (see above § 2.1) was right: almost all societies invoke for their beginnings fake charters.

The beginnings of the Scandinavian Goths are completely false and we hope to prove this convincingly.

Someone might wonder why I wrote the **Get** and not the *Goth* **Theodoric.** Because thus it follows from the matter we have left.

Theodoric built several places of worship, among which the famous **Sant' Apollinare Nuovo** from Ravenna, where the imperial palace of **Theodoric** was.

Iordanes writes that on the advice of the Emperor **Zenon** (§295) **Theodoric** *removed his own clothes and the costume of his people and wore the clothes of* **Emperor and Lord of the Goths and of the Romans.**

Rome had been *wiped away in the fashion of the locusts, if something was left of it after the first incursion,* (that of **Alaric**, in 410) *robbing Italy not only of the private wealth, but also of the public, without the Emperor* **Honorius** *being able to fight in any way, and his sister,* **Placidia**, was taken from the city as a slave (§159).

We are surprised that the similarity of situations was not noticed: in 102 **Trajan** takes as a slave **Decebalus's** sister and in 106 robs Dacia of immense wealth. Three hundred years later, **Atavulf** robs the riches of Rome and of Italy and takes as a slave **Honorius's** sister.

The fact that **Atavulf** marries **Placidia** legitimately represents indeed a special fact.

Hadrian himself, the successor of **Trajan,** coming to Dacia after 117, the year of **Trajan's** death, exclaims: *What a mistake* **Trajan** *has made, by destroying Dacia, for Dacia represented, through its position, the shield of the Roman Empire* (**M. Yourcenar**).

Returning to *Sant' Apollinare Nuovo* in Ravena, in the immense mosaic of the church there are *the three magi,* but not in the traditional, oriental, costume, but *dressed as Dacian tarabostes, wearing on their heads the pileus, the specific Getic headgear.* Behind the *three magi,* not related to those, there are the *saint martyrs* wearing *Romanian peasant's costumes: white blouses with long hems, skirts decorated with various patterns, white silk headkerchiefs with fringes towards the ankles* (24).

A transgression of such amplitude from the traditional canons of the Church could not be conceived of if not for **Theodoric's** order, and could not be explained otherwise than through the fact that the Emperor, once the master of Rome, wanted and had the power to impose the celebration of his **Get** ancestors.

Decebalus's hope (see further § 3.5 the letter of **Plinius Secundus**) had come true: the Empire had been struck down through the blows of the people from the Danube, ***Rome itself, the vanquisher of all peoples, had to serve obediently*** – famula = the one who serves, prisoner, slave – ***and to receive the yoke of Getic triumph*** (Saint **Isidore of Seville,** towards 560-636).

In the 17th century, **Johannes Tröster,** in *The New and Old German Dacia,* reiterates the same idea under the form: *severe hardships did Dacia have to suffer for almost 60 years, under 20 Roman emperors, until under* **Gallienus** *the Dacians awoke again, beat the Romans, brought them a lot of damages and, finally, plundered the Roman Empire and occupied Rome, to take revenge and to shame it, from whence the saying:*

Nullum violentum diutumum (nothing imposed though violence ever lasts).

A cycle had ended! The decision to destroy Rome, taken by **Decebalus** in 106, was fulfilled through **Theodoric the Great** before 500 BC, after almost 400 years.

The true history of the Gets was not written though (25, p. 193); *the Getic idea is one of the most powerful and haunting myths in the imagination of the ancients,* ibid. These ideas are developed by **Al. Busuioceanu,** Professor at the Madrid University, in the last chapter of his book (25), published posthumously in Bucharest. About this chapter, published separately in the 'Destiny' magazine, **Mircea Eliade** writes: *The study is simply extraordinary. It opens novel perspectives in the understanding and putting to use of medieval historiographical myths...It would be a shame for such a discovery to be buried in a magazine of limited circulation...* (Letter of 8 March, 1953).

As for human life, nothing could have ever come from the massif of ice which was the Scandinavian Peninsula till the end of the Paleolithic (10th millennium BC). The mass of the ice cap was so big that the South of the peninsula, as shown by geologists, was immersed, under the current level of the Baltic Sea.

That is why traces of mammal life could not be found here till later, towards the end of the 3rd millennium BC, when there appears

here *the civilization of leftovers, kjökkenmödding,* as called by Swedish historiography.

The total absence of salt in the area made the Scandinavian Peninsula totally dependent on the Southern areas, from where the Nordic got their salt.

Research beyond reproach of famous Western universities and of not less famous professors showed that, as far as the primordial family of peoples is concerned, the one called Indo-European, there is only one primary space, that is the Carpathian one, that Scandinavia is one of the spaces where the Indo-European populations arrived late, and not under any circumstances a space of formation and of origin.

See in this sense Annex 2, a short extract from an ample research, *The Cambridge History of India,* 6 volumes of about 800 pages each, made by the Cambridge University (Great Britain). This research was made in the years before the First World War, but due to its beginning, in 1914, the printing was made in 1922, after the war ended.

The research took as a basis the old Vedic literature, the oldest literary monuments of humanity and, as one can see from the summary presented, it reaches the conclusion that the primary phase of Vedic Culture took place in the Carpathians, most likely, initially in Ardeal (Transylvania) where *Ancient India* can be found, according to the Cambridge University.

We cannot see what could oppose the conclusions of this research. It benefits from several subsequent researches which confirm it.

One of the most revealing is the research undertaken under the auspices of the University of California in Los Angeles (UCLA) by **Marija Gimbutas**, Professor of Archeology at this university (fig. 1).

The criterion considered in this research is conclusive and telling, without any possibility of rebuke: the remains from the Neolithic discovered by archeologists.

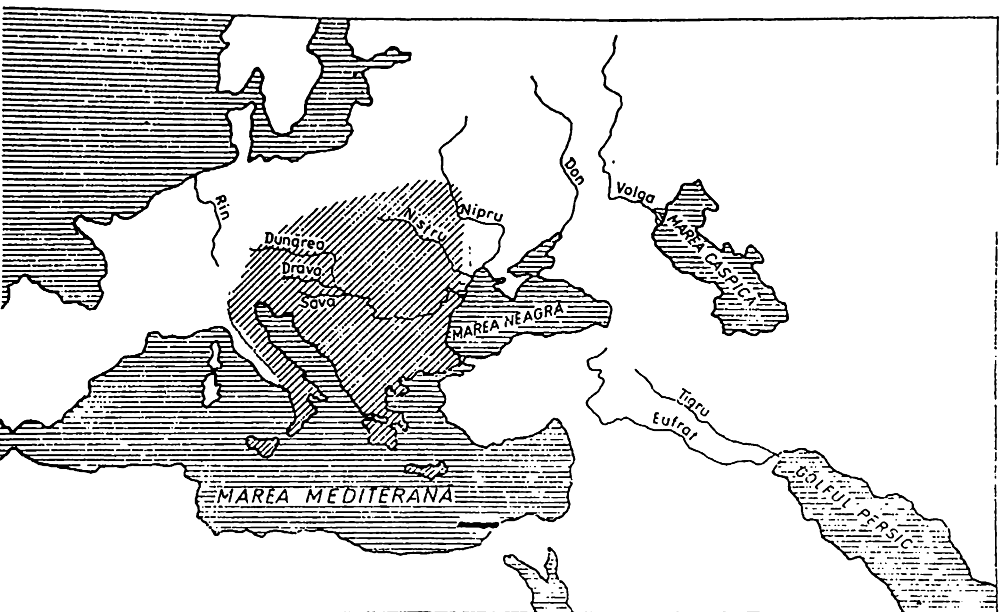

Fig. 1. The Old European Civilization as part of the ancient world in the period of its maximum expansion, the 5th millennium BC

Wherever he lives, man leaves traces of his presence. Where these traces are discovered, they are carefully kept in museums and in other spaces especially designed for this.

From the map presented, referring to the Neolithic (the 5th millennium BC) it shows clearly that at that moment only the Carpathian Space and some peri-Carpathian areas present traces of being inhabited by man. The rest of Europe, including (and especially) the Scandinavian Peninsula, is a huge white spot.

Ex nihilo nihil fit (from nothing, nothing is born), so from the Scandinavian Peninsula nothing could have come, other than in a mythical version.

For other pertinent sources in context, see the Introductory study to our volume *Studies in Romanian culture and civilization*, Bucharest, Gândirea Foundation, 2001, (p. 30-34).

3 Confusion or superficiality?

The Goths between reality and historical fiction

3.1 There are historians, both in the West of Europe and in our country, who believe and state that **Jordanes**, a **Get** by birth, as he shows himself, had confused the so-called Goths with the Gets, that the so-called Goths are a historical reality and they even established for them a so-called Germanic origin.

3.2 I have read at least four times, 'pencil' in hand, and taking notes, *The History of the Gets* written by **Jordanes** in 551 AC, but also numerous other historical sources, and I have not found the grounds of the statements above.

3.3 **Jordanes** could not confuse anybody or anything, as his work is a summary of the 12 books of the Roman senator and historian **Flavius Magnus Aurelianus Cassiodorus** (c. 485-578), who was therefore born after the fall of Rome under **Odoacer**. Having become after reaching maturity a dignitary at the court of **Theodoric the Great**, very likely at his request, **Cassiodorus** writes a **history of the Gets** entitled *De origine actusque Getarum* (see **Mommsen, Jordanes** §1) which is today impossible to find.

So if there was a confusion, it could only belong to **Theodoric the Great** (!) or to **Cassiodorus**, and not under any circumstances to **Jordanes,** who makes, out of memory, a simple summary of a much ampler work.

3.4 Anyway, it is an unheard of impudence to correct (on what grounds?) a text written 14 centuries ago, like many so-called historians from the West did and, following them, **Popa Lisseanu,** who translates *getarum* by *to the Goths*, a.s.o. In science this is called a fake. With **Popa Lisseanu,** such fakes abound (see the note on the edition).

Unfortunately, *in history, legends make a bigger career than real facts* (**Mommsen**).

This fake made either from ignorance or for convenience, or intentionally, it does not interest us, is perpetuated through school and the *mass-media*, and ends up being blown up like a balloon and presented as historical reality.

3.5 To set things straight, we must start at the beginning: probably in the year 108 AC, **Caius Plinius Cecilius Secundus,** also known by the name of **Plinius the Young,** publishes the 8th book of letters, in which we find the 4th letter, to **Caninius.**

C. Plinius to his beloved **Caninius** (A poem about the wars with the Dacians).

*You do very well to prepare to write about **the war with the Dacians**. For where can you find a subject so current, rich, vast, finally so full of poetry and, although the facts are real, so fantastic? You will speak about the change of the bed of rivers, about camps high up on steep mountains, about a King who, banished from power, even from life, does not lose hope; and moreover, about the celebration of two triumphs, one for the first time, over a people undefeated till then, the other – for the last time. Just one, but extreme, difficulty, namely that it is a terrible daring to measure your talent against these facts in poetry, even for your talent, who can, nevertheless, reach the sublime, and can rise to the heights of the greatest works. Another difficulty is that the barbarian and savage proper names, in the first place even that of the*

King, are not suited to Greek verses (Romanian translation: **Liana Manolache**, in the volume *Complete works*, Univers Publishing House, 1977) (our highlighting).

We have not found yet, in Romanian culture, comments and quotations for this letter, although its contents seem to be extremely important for the relations after **Trajan** between the Carpathian and the Italic spaces.

What ensues from this letter?

After the intervention of the Chinese army in the Eastern extremity of the Roman Empire did not function, (see **Carlo Troya**) and **Decebalus** realized that he could not last much longer to the biggest concentration of forces of the Roman Empire in its entire history, he gathered his 'State council', composed of the sacerdotal-royal caste of the Sarab, from which came the kings and the priests of the Gets, and asked them to swear that they would not rest till the Roman Empire is destroyed, until they wipe Rome away from the face of the earth.

There is no other way to interpret the phrase of **Plinius the Young:** ***a King who, banished from power, even from life, does not lose hope.***

Who else formulates hope for the world on earth after death?

Dacia/Geţia represented in ancient times the pole of civilization and of spirituality, Rome = Radix omnia malorum (the root of all evils).

A considerable volume can be written with the horrors produced in Europe by the Roman Empire.

In Avaricum (in 52 BC) **Cezar**, the aggressor of the populations in Gaul, after a long siege conquers the city and subjects it to slaughter: all the 40,000 inhabitants, including **women** and **children**, are killed by the sword.

This sign of barbary *nec plus ultra* is also part, like numerous other such acts, of what some men of culture in our country, starting, it seems, with **Ovid Densusianu**, have declared and obsessively repeated afterwards to be *the prestige of Rome*.

3.6 That things are like these, and not differently, comes out from the succession and the vengeance with which the free Gets attacked the Roman Empire.

Moreover, in the *Annuals of the Dacian-Gets* made by **Carlo Troya**, published by **Neigebaur** (see Annex 1) we find: In 134, **Almal**, the son of **Captus**, *prepares his Dacian-Gets to take revenge against the Romans,* from where it follows that **Decebalus's** order was respected, which is confirmed by the succession of the attacks of the Dacian-Gets against the Roman Empire, according to the data recorded by history.

Unfortunately we could not find any study, any list of the succession of the blows given by the Gets to the Roman Empire after 106, the date of the conquest of a part of Dacia, thus we had to settle for the sporadic mentions recorded by history we could obtain from current sources.

Vasile Pârvan (*Dacia*, E.Ş., 1967, p. 150-151) writes: *...the Dacians, as a political nation, have never accepted Roman dominion; those who did not die in the two great wars withdrew to Septentrional Dacia, which was not touched by the Roman conquest, and from there – as 'free Dacians' – have continuously invaded the province, either alone, or in the company of the migrant Germans* (?, our note), *until the Romans, under* **Aurelian,** *have once again retreated on the right shore of the Danube, leaving Dacia in the hands of the Goths* (??).

Pârvan's thought appears to be, at the least, inconsistent: if **the Dacians have continuously hit the province** *why and how did the Romans come to leave it in the hands of some so-called Goths?*

Anyway, **Carlo Troya** (see Annex 1) is more logical when he writes: *They continue the wars of the* **Dacian-Gets** *to once again snatch from the Romans their country rich in gold, Transylvania, and the fertile Moldavia and Wallachia...*

Finally, the **Dacian-Gets or the Goths have shaken the Roman yoke in Trajan Dacia** *and* **Ermanaric the Great,** *from the people of the* **Amals, once again** *possesses the old frontiers up to the Danube* (which I hope will be recognized even by the fiercest supporters of the factual thesis Goths≠Gets, that the old frontiers were not of some Goths, inexistent at that historical moment, but of the **Gets**, our note).

But **Carlo Troya** specifies:

174 Amal rules over the Dacian-Gets and is the founder of the Amals, so the dynasty of the Amals is Dacian-Get, which **Jordanes** also clearly writes in the end of his work (§ 315).

3.7 **Jan Trynkowski**, a great Polish historian, preoccupied especially by antiquity and Greek and Roman history, but also a good specialist in the history of the Romanians, writes (see „Magazin istoric", no. 1/1980, p. 16-18): *the Polish would be the offspring of those Dacians who, not at peace with Roman conquest, have left their native places and moved North.*

If we take into account the research of the University of California in Los Angeles, made by the Professor of Archeology **Marija Gimbutas** (see before), it clearly reveals that the nowadays Polish space, covered in ice, just as the North of Germany, till the beginning of the Holocene (the current geological era), could only be populated from the South, from the Carpathian space, in the continuation of the roads of salt.

This reality dependent on nature is so much beyond doubt that no contest can be formulated against it. Therefore, we find it normal that:

a. **Jakob Grimm** (1785-1863), in *The history of the German language* shows that *the Dacian names of plants, saved by* **Dioscoride** (a Greek doctor from the period of the emperors **Claudius** (41-54 AC) and **Nero** (54-68 AC) *can also be found in the fund of the German language.*

b. **Waclaw Aleksander Maciejowski** (1792-1833) publishes the work *The Vistulian and Niprian Dacian-Gets, the ancestors of the Polish,*

The Romans did not even get to Maramureş, let alone the plane between the *Foresty* Carpathians and the Baltic Sea, the space of expansion of the Carpathian population.

Here the Getic-Dacian armies, called by some gothic, organized their attacks against the Roman Empire.

3.8 For the sequence of these attacks, as we have shown, we did not find a special study. They can be partially illustrated through the mentions which were kept in various sources.

1) In **164, Marcus Aurelius** rejects the attacks of the Dacian-Gets (see Annex 1)

2) In **181, Commodus** pays high amounts to the Dacian-Gets, and 12,000 Dacian-Gets get the right to settle in the Roman province Dacia (**Dio Cassius**, LXXII, 3 + Annex 1).

3) In **184, Commodus** was forced to wage several wars against the barbarians who lived beyond the borders of Dacia (**Dio Cassius**, LXXII, 8).

4) **Lampridius** mentions a rebellion in the Pannonia and Dacia provinces (Annex 1).

5) In **213 Caracalla** fights against the Goth (Annex 1).

6) In **215** Dacians attack emperor **Macrinus**, who appeases them with gold (Annex 1).

7) In **218** the free Dacians had caused great damages in Dacia under **Macrinus** (**Dio Cassius**, LXXVIII, 27).

8) In **235 Maximinus Trax** defeats the Dacian-Gets and the Sarmatians (Annex 1).

9) In **237, Maximinus** and **Baldinus** pay tribute to the Dacian-Gets (Annex 1).

10) In **238**, the Goths allied with the Carps invade the Roman provinces in the Balkan Peninsula (The history of the world in dates, p.50).

11) In **242**, the Goths and the Sarmatians defeat Gordianus in Tracia (Annex 1).

12) In **248**, Invasion of the Goths with the Carps, Bastarns and Vandals (The history of the world in dates, p.50).

13) In **250-251** Strong invasion of the Goths lead by **Kniva**. **Decius** is defeated and killed in Abritus, in 251 (**Am. Marcellin**, XXXI, 5, 16; **Dexipp**, Annex 1 etc.).

14) In **252**, the emperor **Gallus** buys the peace from the Goths, who withdraw with a big loot (Anexa 1).

15) In **253**, however, the Goths, together with the Burgunds, invade Thrace, but are rejected by the emperor **Aemilian** (Annex 1).

16) In **255**, new invasions of the Goth, Carps and Burgunds – reaching all the way to Italy.

17) In **258**, under **Valerianus**, the Goths retreat faced with **Aurelianus**, one of his generals.

18) In **259** the Goths invade Asia Minor, where the ancestors of **Wulfilla** are brought from.

19) In **261** the emperor **Claudius** defeats the Goths and gets the title away from **Gothicus** (see also **Am. Marcellin**, XXXI, 5, 17).

20) In **267 Gallienus** loses in its entirety the Roman province Dacia, but his general, **Marcianus**, drives the Goths away from Illyria.

21) In **271** the emperor **Aurelian** celebrates a triumph over the Goths.

22) In **331/332** Invasion of the Goths South of the Danube, but they are rejected by the emperor **Constantine** (Annex 1, *The history of the world in dates*, etc.).

23) In **378**, the emperor **Valens** dies, burnt, in a country house, together with some collaborators, following the fights with the Goths (**Am. Marcellin**, XXXI, 13, 14-17; **Zosimos**, IV, 24 etc.).

We have selected above some of the attacks of the Dacian-Gets or Goths against the Roman Empire, from the mentions of the chroniclers.

But there must be so many others left unmentioned or lost together with the chronicles in which they appeared, because, due to the vicissitudes of the times, the history we know is a fragmentary one.

As I said, in this domain research is deficient. There is no work with this theme, either in Western historiography, or in ours. Some speak of some Dacian-Getic or Goth attacks, some of others, in various periods.

However, it seems to us that the frequency of these attacks and their finality, the fact that Italy had emperors or kings who were Goth (or Gets) contributes to the support of the hypothesis that this is a directed, focused action, following the wars between **Trajan** and **Decebalus**, as we have shown.

Let us hope that subsequent studies will shed more light on this dark corner of history, in which the Dacian-Gets are considered to be founders of the Spanish (25, p. 179), of Nordic peoples (see *Gesta Normanorum, The Chronicle of the dukes of Normandy,* **Carolus Lundius** etc.), of the Teutons (see **Leibniz**, *Collectanea Etymologica*)

and, through the Saxons and the Frisians, of the Dutch, whose national name is even today Daci (Dutch) and of the Angles.

While **Trajan**, born in Italica (Spain), is hardly mentioned in the Spanish chronicles, 25, p. 178.

The fact that in current France there is a *Pays de Dax (Daks)*, whose inhabitants are called *Daci (Dace)*, to use the French transcription, that on the map of London there is a *Campus Dacorum*, and many others that we are not aware of, prove that in the depths of time the history of Europe has many areas which are unclear or downright obscure.

The fact that Western linguistics has not recorded even the folk words of the languages spoken on its territories makes a credible synthesis that would tend towards the discovery of the truth much more difficult.

3.9 Goth ≡ Gets

On the identity in the title of this sub-chapter there can be no shadow of a doubt. The arguments, as we shall see, are so numerous and peremptory that only those who have passed over the subject did not notice them.

We do not include among the latter those who, by their nature, are meant to reproduce other people's ideas, *to believe without searching*, even if what they are supposed to believe is absurd.

Obviously, we completely exclude those who, starting with medieval Western historiography, especially French and German (see in Chapter 1 the sentence of American historian **F. Donald Logan**) had the tendency to falsify history in the search of their own identity.

So as to create confusion, these historians added an **h** to got, which is either a fake, or an error.

The American researcher **J.A. Leake** reaches the same conclusion: *in the time of* **King Alfred**... *the mention of the Goths, whose name is correctly given by* **Alfred** *as* **Gotan** *(without the erroneous* **th** *of the classical forms)* (22, p. 108).

The old approach to Beowulf as an historical document was born of **Germanic nationalism**, *of the ardent desire to find in this oldest Teutonic epic recollections of the true heroic deeds performed by a real Germanic tribe* (22, p. 7).

We must say that the author reaches the conclusion that the **geaţii**, which the German historiography wanted to appropriate, as a real Germanic tribe, are really the **Gets**!

3.9.1 To **geaţi** a vowel was added, but through this change a new ethnic group was not born, as this operation is utterly impossible even for a *prestigitator mundi*.

From *rumân* to *român*, from *francez* to *franţuz* a vowel was changed, but also the neighboring consonant, *sârb/serb* etc., vowels change, even consonants, but through this routine operation new nations are not born.

3.9.2 Nowhere, not even in **Cassiodorus-Jordanes**, can we find a date when these so-called Goths appeared. As it is a fantastic genealogical tree, the dates of birth of the protagonists selected and the battles given, in years, could not even be marked.

With the Goths, an exception was planned to be made, as we have shown and as others have noticed (**F. Donald Logan, J.A. Leake** etc.), but the goal of this 'exception' introduced by medieval historiography, mainly the German one, but also the French, had a political purpose, and did not represent a reality.

A useless struggle from a historical perspective, as however hard French, German and other historiographers in the Middle Ages tried, the truth could not stay hidden.

All, but all the historians in the 19th century admit and write that the Latin, Celts, Germans, etc. come from the so-called Orient of Europe. Among them, the famous German historian **Mommsen**:

Sprung from the same stem from where the **Hellenic, Italian and German** *peoples were born*, **the Celts have undoubtedly** *immigrated*, **like them, from the Oriental part of Europe** (*Istoria Romană*, vol. I, p. 195), our highlighting.

If the 'Goths' had an independent existence and were 'Germanic', although in this sense nothing is proven and, aside from statements, there is nowhere to be found, in the last almost 2,000 years, the most insignificant of evidences, they could only be Dacian-Gets, as there is no other population at the origins of Europe.

Let us see what the most erudite scholars say in this respect, and especially what facts show, for *the point of theorizations of all kinds is not to eliminate the facts, but to try to explain the facts more correctly, closer to reality.*

In 1717, in *Collectanea Etymologica* of the illustrious **Gottfried Wilhelm Leibniz** (1646-1716) we find, said directly:

...les Teutons ou Germains sont les plus anciens Celtes. En voicy en deux mots la raison. Les Teutons viennent d'Ascenez, qui a été fils ainé de Gomer, père des Celtes ou Gaulois. Cet Ascenez est de la tige des Daes, en latin Dae et Dai, depuis ***appellés daces et Gètes par les Grecs.*** *Il a aussi été le père des Phrigiens.* ***De ces Daes*** *& des* ***Phrygiens sont sorti les Teutons... De ces mêmes Daes ou Daces sont sorti les Parthes, principalement les Arsacides.*** *Les Parthes dès les premiers tems se sont repandus dans la Perse... Ces grandes liaisons qu'il y a toujours eu entre les Celtes & les Teutons a fait qu'on les a souvent confondus dans l'histoire & entre eux, comme ils venoient presque de la mesme origine, ils se sont presque toujours traités de* ***frères.*** *Et c'est peut être de la qu'est venu le mot de Germani, que les Romains leur ont donné; comme l'a fort bien remarqué* ***Strabon*** (v. *Geografia*, vol. II, Ed. Ştiinţifică, 1974, p. 155).

The Teutons or the Germans are the oldest Celts. Here is why, in two words. The Teutons come from Ascenez, who was the eldest son of Gomer, the father of the Celts or of the Gauls. This Ascenez is from the line of the Daes, in Latin – Dae and Dai, henceforth called Dacian and Gets by the Greek. He was also the father of the Phrygian. Also from these Daes or Dacians came the Parts, mainly the Arsacides. From early times the Parts spread in Persia...These important ties which always existed between the Celts and the Teutons have made so that they were often mistaken for each other in history, and, as they had almost the same origin, they have almost always treated each other like brothers. And maybe this is where the word *Germans* came from, which was given to them by the Romans; as **Strabon** very well noticed (see *Geografia*, vol. II, Ed. Ştiinţifică, 1974, p. 155).

For this very reason, I think, the Romans called them by this name, as if they wanted to say that they had a common origin (with the Celts): indeed, 'Germans' in the language of the Romans means 'twin brothers'.

The news above, published by **Leibniz** in his book, represents a memoir addressed to him by the Abbot **F.P. Pezron** on the 23rd February 1699.

The name Germans could not be given to them by the Romans unless they considered them their brothers. You cannot call somebody brother because he is the brother of a third person. All the people had natural brothers.

The Teutons never called themselves Germans. It would be nonsensical to call yourself brother.

That is why all that was heard until today was *Ich bin Deutsch* = Dacian. The Dutch are called even today *Dacian* (Dutch).

The earlier names (of the German) *were Almain and Dutch (The Oxford Dictionary of English etymology,* by **C.T. Onions**, 1966.

Moreover, **Cesar** in *De bello gallico* (Book VI, Chapter 25) writes that the Germans were neighbors with the Dacians, which also we find in **Strabo** (VII, 3 and 12).

Before **Leibniz** or after him, a myriad of brilliant Saxon scholars, each with his own arguments, state that the Teutons are the offspring of the Dacians, an idea fought against formally, in principle, by some Romanian men of culture.

The University of Cambridge supports this idea as well (vol. I, p. 71 – annex 2) when it shows that from the space of the Carpathians spread (in our opinion these leavings of the Carpathian Space, after the 3rd millennium BC, cannot be termed *migrations*, as they are called by the authors of this work): *the Indo-Persians, the Greeks, the Thracians, the Albanians, the Italiotes, the Celts, the Germans* and the *Slavs*.

If we take into account the geological conditions of Europe, as well as the physiological condition of man, we cannot avoid the observation that after the retreat of the glaciers from the North of the current Germany and current Poland, the population spread (swarmed) from the South, from the Carpathian Space, which was not affected by

the glaciations, was overpopulated and, especially, ensured the minimum conditions for supporting life.

3.10. Because, we repeat, the goal of German and French medieval historiography was to find an identity, through the change of a vowel the appearance of a new people was discovered, *the Goths,* who were given a so-called German origin.

We have said it before, German means *full brother, from the same parents,* but in ancient times this vague, artificial grouping of the so-called families of peoples: *Germanic, Romanic, Slav* had not appeared.

It is unknown till today which criteria determine the qualification of *Germanic, Romanic, Slav.* The start of a criterion would be the language. But in ancient times and in the Middle Ages there were no significant language differences. The speaker of Vulgar Latin could understand the speaker of Teutonic or *Theodisc* (29, p. 1, passim). They all left from a hearth where they spoke a common language. That is why it was called **Common** Indo-European. The differences came in time, and, especially, after the appearance of scholars, linguists, grammarians.

From the 9th century, the *Theodisc* language does not seem to have any other significance than that of **vulgar language** (29, p. 1) our highlighting.

The current German language is a government language, late, imposed from the top down, towards the end of the 18th century and especially in the 19th century.

Le grammarien le plus réputé du XVIIIe siècle, **Adelung,** *pensait comme* **Gattsched,** *que le haut allemant était arrivé vers 1750 au plus haut point possible de perfection et qu'il falait en quelque sorte l'immobiliser dans cet état.*

Il s'appliqua à réglementer les déclinaisons et les conjugaisons, à **décréter** *quelles locutions étaient correctes et quelles fautives, et fonda soit par sa Deutsche Sprachlehre zum Gebrauch der Schulen in den preussischen Landen (1781), soit par son Umständliches Lehregebäude ... (1782), l'enseignement scolaire de la grammaire...* (29, p. 166).

Vers le milieu du VIIIe siècle l'Allemagne possède pour la première fois une langue commune... (29, p. 167) our highlighting./ *The most famous grammarian of the 18th century,* **Adelung**, *thought like* **Gattsched**, *that high German had reached towards 1750 the highest possible point of perfection and that it had in some way to be immobilized in that state.*

He therefore started to regulate the declensions and the conjugations, to decree which locutions were correct and which were wrong, and founded either through his Deutsche Sprachlehre zum Gebrauch der Schulen in den preussischen Landen (1781), or through his Umständliches Lehregebäude (1782), the teaching of grammar in school... (29, p. 166).

Towards the middle of the 18th century, Deutschland possesses for the first time a common language...(29, p. 167) our highlighting.

So, admitting language as a criterion, the so-called Goths cannot be attached to a system which had not been constituted, inexistent at the moment of the appearance and development of the Goths, because, as there was no German language before the 18th century, based on this criterion a family of Germanic Languages could not be founded.

Even though **Luther**, when translating, in the 16th century, the Bible in Teutonic, takes over massively words from Latin and, two centuries later, **Adelung** imagines a German language based on the German dialects above (haut-allemand), these realities did not exist in the 2nd-6th centuries to motivate a so-called Germanic belonging.

In real terms, we cannot see how *the quality of full brother could define an ethnicity.*

It is worth underlining what even the most competent doctors in linguistics, speaking the dialects constituted in Europe, especially after the Middle Ages, notice and how they think.

Il n'y a pas de langue commune sans enseignement scolaire (29, p. 167)./**There is no common language without school teaching** (29, p. 167).

This statement too, made firmly, marks the net difference between language and dialects. In the case of a language, the universality of

understanding is natural and independent of any form of school teaching. Before the appearance of any form of school teaching, the speakers of Romanian from Bucovina understood perfectly those in Banat, in Ardeal, in Oltenia or even right of the Danube, up to the Pindus Mountains.

This is inconceivable in France, England, Italy, Germany. See also **Albert Dauzat**, *Les Patois*, Paris, 1938, p. 27:

*Dans le Midi, presque personne même dans les classes cultivées, ne parle le français: passé Montmorillon, rapporte **La Fontaine**, „on ne parle quasi plus français". Et **Racine** afirme qu'à Uzès il a „autant besoin d'interprète qu'un Moscovite en aurait besoin dans Paris".*

***Grègoire**, à la suite d'une remarquable enquête qu'il avait faite en 1790 sur la diffusion du français dans les provinces, était arrivé à la conclusion suivante: „Au moins six millions de Français [sur 25 millions], surtout dans les campagnes ignorent la langue nationale; un nombre égal est à peu près incapable de soutenir une conversation suivie; en dernier résultat, le nombre de ceux qui la parlent purement n'excède pas trois millions; et, probablement, le nombre de ceux qui l'écrivent correctement est encore moindre. (Rapport lu à la Convention, séance du 16 prairial, an II)*

In Midi (the Southern half of France) almost nobody, not even in the cultivated classes, speaks French: after Montmorillon, **La Fontaine** shows: „French is almost not spoken anymore" **Racine** also states that in Uzès he „has as much need of an interpreter as a Muscovite would have in Paris"

Gregory, following a remarkable investigation made in 1790 regarding the spread of French in the provinces, had reached the following conclusion: „at least six million French people (out of 25 million), especially in the rural area, do not know the national language; an equal number is practically incapable of having a current conversation; as a final result, the number of those speaking it correctly does not surpass three million, and probably the number of people writing correctly is even lower. (Report read in the Convention (the meeting of 16 April, 2nd year)).

3.11 In *Getica* (**Jordanes**) there cannot be found the slightest allusion referring to the so-called germanity of the said Goths.

Jordanes uses 24 times the word *German*, in the paragraphs: 17, 60, 67, 93, 120, 129, 159, 164, 180, 191, 199, 223, 229, 253, 257, 263, 265, 266, 268, 270, 274, 283, 299 and 306, 19 times in the proper meaning, of brother or sister.

For instance in

§164 **germanam suam Placidiam** subiectionis obprobrio liberare	to free **his sister Placidia** from the shame of slavery.
§229 Post cuius decessum **Theoderidus germanus** eius vesaegotharum in regno succedens	After his death, **his brother Theodorid** followed as king of the Visigoths.
§ 299 Et ut in plenum suam progeniem dilataret, **Amalafridam germanam suam** matrem Theodahadi, qui postea rex fuit, Africa regi Vandalorum coniuge dirigit.	And to increase his family, he married **his sister Amalafrida**, the mother of **Theodat**, who was afterwards king, to the king of the Vandals, in Africa. etc.

We said that among the 24 uses of the word *germanus* there are 5 uses as people, attributed by Latins to the Teutons, in § 17, 67, 120, 191, 257. Here, as an example:

§ 67 Quem Dicineum suspiciens Buruista dedit ei pene regiam potestatem; cuius consilio **Gothi Germanorum terras**, quas nunc Franci optinent, populati sunt	**Burebista** taking **Deceneu** by his side gave him almost regal power and, **following his advice, the Goths devastated the lands of the Germans**, now owned by the Francs.

from where it can be seen what were the relations between the 'Germanic' Goths and the nominal Germans, alias the Teutons. The other mentions are of a general order.

3.11.1 In the 6th century **Belisarius**, the famous general of **Justinian**, defeating the so-called Goths in Italy, gets the triumphal title of **GETICUS MAXIMUS.**

But the triumphal title could only be got after the name of the people you defeated. It would have been a form of paranoia to defeat the Goths and get the triumphal title of Gepidicus Maximus, although the two names belong in fact to two branches of the same population. Such a thing is not known in history. If it had not been for two names frequently inter-changeable of the same basic population, Gets being the old name, with a glorious history behind it, of a wide spread, it would not have been possible for **Belisarius** to get the triumphal title of **GETICUS MAXIMUS.**

3.11.2 According to Western historiography, the Visigoths stayed in the South of France for over 400 years. In reality, they are there even today. The Western historians considering them Germanic, take as a model the German of **Luther** and of **Adelung** from the 18th century and are surprised not to find any trace of Germanism in the 4th -8th century, when it was not even born:

la colonisation des Visigoths en Gaule et en Espagne **ne laissa aucune empreinte** *sur la langue puisque, relativement* **peu nombreaux,** *il furent absorbés par la population romanisé qui habitait ces pays* (30, p. 137)/ the colonization of the Visigoths in Gaul and Spain left no trace in the language because, being relatively few, they were absorbed by the Romanized population living in these territories (30, p. 137).

Although the author was young when writing these lines, regrettably, he misses the fact that on the previous page he had written: Les Gothes (with the falsification **th**!), l'un des peuples germains **les plus nombreux!/** The Goths (with the falsification **th**!), one of **the most numerous** German peoples!

Aside from the dogma *germain (German),* which was never proven, the author does not have a clear idea either about what Germanic means from an ethnic point of view, or if the Goths were *les plus nombreux* (p. 136) / *the most numerous* or *peu nombreux* (p. 137) / *few.*

Also, he ignores the fact that the leading class of Spain, *even later, when the Goths had disappeared, had, so as to ground their nobility, to prove or at least state their descent from the* **Gets** (not Goths, our note), 25, p. 180.

It is interesting that, while various historians and linguists, based on the dogma of a Germanism of the so-called Goths, look for nebulous so-called Germanic traces in the Midi of France, South of Loire, we found over 1,300 Romanian words, especially in the three volumes of about 800 pages each of the Dictionary *des idiomes romans du Midi de la France* (*of Roman idioms of the Midi of France*) by **Gabriel Azaïs,** as in other texts from the same region. For example: *ades, cocă, cloşcă, a muşca, sigur, a băga, a adăsta, jos, sus, berc* etc. etc. (*often, batter, hen, to bite, sure, to put in, to wait, up, down, tailless* etc.)

But such a 'Germanic' influence is to be found everywhere in Europe, including in Old Frisian and Old Saxon, which shows the superficiality of the research that focused on this aspect.

3.11.3 Related to the idea of the Germanism of the so-called Goths, which is utterly impossible, entirely invented, let us quote the eminent **N. Iorga**:

German royalty is either a Roman creation, and then it has only a local sense, tied to a single group, natural or artificial, or is the memory, which that people keeps, of the right of dominion the ancestors of the tutelary God or the divine master have. **It has nothing national in itself.**

To believe that these rudimentary races, with confuse superstitions, without anything written as a basis of a common thought, capable of being transmitted from one generation to another, without 'books' or learning, with no 'bible', without history, even without genealogies, have come to renew in a national sense is one of those **heresies** *which only the unbridled Romanticism of the first years of the 19th century could have conceived* (14, p. 110), our highlighting.

Here is why we called the Germanism invoked on account of the so-called Goths by medieval historiography of Teutonic or Teodisc origin a romantic illusion which plays, instinctively, in the years of

some interested historians, like a mad piano which makes sounds without its keys being touched.

3.11.4 Could the so-called Goths appear and fill pages without the ancient anteriority of the Gets, the only ethnic reality in the depths of Euro-Indo-Iranian history?

The excellent historian who was the jurist **Ion Budai Deleanu**, especially regarding **Iordanes's** *Getica*, remarks:

if we leave aside the things that **Jordanes** *tells about the migration of the Goths from Scandinavia and their advance to Scythia, his other accounts regard entirely the* **Gets** (2.1, p. 164).

Dr. **Alexandru Bădin** (31, p. 138): *The Goths have been studied intensely and passionately and their Scandinavian origin has been considered by some researchers as a* **simple legend**.

That Scandinavia was populated from the South, and that nothing could have come from it, results also from the text of **Procopius of Caesarea** (32, C II, 15): *The Heruli found shelter in the farthest places of the world inhabited at the time...they headed for the island of Thule and stayed there.*

Procopius is the contemporary of **Jordanes**, thus there is proof that the Heruli, which **Jordanes** quotes as inhabitants of the island of Scandza, have come there from the South.

Procopius continues: *On this island, the land is for the most part barren ...* (ibid).

In § 13 **Jordanes** writes that in Britain, there is *food rather for cattle than for people,* so where can you find fecundity up north for an *officina gentium* to appear?

In lands for the most part barren populations really breed...

We saw before (s. cap. 2.2) that, due to the incapacity of the soil, even from the South of Scandinavia, to feed its population, no matter how dear they held their children, only one, through a draw, could stay in the family, the others having to leave, it did not matter where. Nobody cared for them (*The Chronicle of the Dukes of Normandy)*.

Jordanes starts his story of the so-called Goths thus (§ 25):

It is said that from this island of Scandza, as from a factory of nations or a womb of peoples, the Goths once sprung together with their king, called **Berig.**

The start is, like in all stories: *It is said that*

There is no document, no form of evidence, but just a kind of *people say*. But what evidence can *hearsay* rêpresent in history?

And **Cassiodorus-Jordanes** continues: from this island, *the Goths* **once sprung**. When is 'once'? 600 years BC?, as they are made to ware fights with **Cyrus** (558 – towards 528 BC), with **Darius** (521-486 BC) or 700-800 years later when this name appears in some chroniclers? We know nothing. Such apparitions and disappearances are to be found only in *1001 Nights.*

In § 29 the authors are surprised that **Josephus Flavius** (37-100 AC) does not mention the Goths. How could he mention them if in his time they did not exist?

Josephus Flavius does not mention them till 100, while he lived, but neither does **Dion the Chrysostom** at 120, nor **Clement of Alexandria** (150-215 AC) knows of the Goths, nor **Dio Cassius** → 236 AC. etc.

What kind of people could this be, which has resounding victories, battles the armies of the Roman Empire, and is not even mentioned by the main chroniclers of the time?

Let us see how much truth is found in the appearance of the so-called Goths and Gepidae.

In § 94, 95, so as to explain *how the* **Gets** and the **Gepidae are related, Iordanes** retells the way the so-called Goths arrived from the island of Scandza: *you must remember what I told you in the beginning, that the Goths, coming out of the heart of the island of Scandza with* **Berig,** *their king, were taken* **by only three boats** *to the other shore of the ocean, that is in Gothiscandza.*

Of these boats, one going slower, it is said that it gave the name of the people, as in their language 'lazy' is said **gepanta**. *Thus it was that, from a nickname, a slightly changed word became the name of the* **Gepidae**.

From this we find out that, in this story, the Goths had allegedly come from Scandinavia by three boats, two of which had *Goths* and one *Gepidae*.

What does this mean as number of people?

Jordanes does not say how many people one boat could hold. Let us not forget that we are, most probably, in the first centuries of our era.

Albert Bayet (33, p. 92): *The Normands are greater... they go along the coasts in ships with 60 people each.*

In ancient times, it is hard to conceive that such large ships were being built.

Let us consider though, for demonstration's sake, that the Goths had come from Scandza in ships of 60 people each, which means that on the Northern shore of today's Poland, in Gothiscandza, arrived as **Jordanes** writes (§ 94), a maximum of **120 Goths** and **60 Gepidae,** which got separated and headed in different directions.

But, misfortune, when crossing a bridge, half of the army of the Goths fell with no hope of being saved and without anyone else being able to cross the river (§ 27).

Which army?

If 120 Goths came, obviously with their wives and children, they would have been gone in a generation; I wonder what army they could obtain with a population of 120 people.

In the Rome of the Caesars, where there was some kind of hygiene and some possibility of medical care, la *durée de la vie n'aurait pas dépassé en moyenne dixhuit ans* (34, p. 47) – life span would have not exceeded 18 years.

Child mortality was terrifying and it was considered to reach 50% of the new-born up to a year (half of the newly-born children died before being one year old).

In 1911, in France, over 100,000 children still died before being one year old (34, p. 14).

Average lifespan increased very slowly over time. In France it was of 28-29 years in 1789 (34, p. 14). *In Southern Germany, average life expectancy of newly-born of both sexes is situated around 20 years old in the 17th-18th centuries, Brandenburg and Lower Saxony, 18th century and the first half of the 19th century, Mecklenburg, 19th century already 22.* (**G. Kurth** and **O. Roehrer-Ertl**) (Actes du II-ème Congrès International de Thracologie, Bucharest, 1980, vol. III, p. 417).

The army could only represent towards 10% of the population in the last century, when life expectancy tended towards being trebled, or even quadrupled, compared to that in antiquity or in the Middle Ages.

So, admitting, ad absurdum, that the Goths could have mobilized 10% of the population, out of the 120 Goths disembarked we do not know when in Gothiscandza, their former army could rise to a maximum of 12 fighters.

With these 12 fighters, as they get off the ships, they *attack and drive away from their own homes the Ulmerugs, they subjugate also the Vandals* and conquer several peoples (§ 26), and under the fifth (!) king (**Filimer**) which followed after **Berig** (the other three kings between **Berig** and **Filimer** were never mentioned) made the decision to move on.

In § 27 the misfortune with the drowning of half of the army happens. Admitting the fact that, in the fights with the Ulmerugs, the Vandals and the other peoples conquered, the Goths of medieval German historiography lost no soldiers (!) with the great army of six soldiers, *the Goths conquered the desired land, went into battle with the people of the Spals, being victorious* (§ 28). *From here they went on as conquerors to the edge of Scythia.*

That German medieval historians could believe in such cartoonish fights with mythological heroes is almost understandable, but for **Herwig Wolfram**, in contemporaneity, a Professor at the Vienna University (26) to try to justify based on such fairytales the existence of the Goths as *populus germanus* is regrettable and ridiculous.

Herodotus and even the *illiterate* **Jordanes** were allowed to believe and to write (**Jordanes** reproducing the 'knowledge' of previous Greek and Latin authors) such fables, as in their time multi-disciplinarity did not exist. Then, it could be said that *history is a misleading story presenting itself as truth.*

The excuses that the writers of those ancient times used to have are no longer valid for today's historians. Today, a historian should know *geology, physiology, sociology, ethnography, anthropology,* to use *modern dating means* etc.

Because it is no wonder that numerous truths are still hidden from knowledge 2000 years later and even more.

We hope that **Iorga's** fears will be less acute today, as knowledge has increased and the possibilities for finding out the truth have risen in a very large proportion.

Referring to these aspects, **N. Iorga** said: *with this direction, secondary history teachers of a convenient mediocrity were formed; it is with sorrow, though, that someone is forced to remark that the number of scientific researchers came out of our universities is entirely insignificant. If not in all fields, in history, of course, the decline compared to what used to be produced is incontestable. With the enthusiastic self-taught researchers of other times gone, only empty places are left* (14, p. 74).

The space is not enough here, but any historian should make an elementary calculation following which he would see that the 60 Gepidae and 120 Goths disembarked in Gotiscandza have disappeared without a trace.

The Huns, according to savant research, were about 2,000, not 60 or 120, and there was none left, after a couple of generations.

Thus, there can be no shadow of a doubt that, if they were real, the Goths come from Scandinavia on the three ships, would have disappeared soon upon arrival, and not multiplied, so that in § 199 we could speak about *the countless army of the Gepidae* out of which 15,000 perished (here the Francs are associated, which fought on the other side of the barricade) in the Catalane Fields (§ 217).

And the Goths, so as not to be outdone, offered **Constantine the Great** 40,000 soldiers and others, many more, made a fuss all over Europe. It was only in Germany that these 'Germanic' people never arrived.

Monks and actors can believe such miracles, but how could historians, who reclaim the status of scientists, give them the slightest of credit? This kind of history can justify why **Malebranche** *despised history and gave it no more importance than to the news in his own neighborhood,* why **Darlu** *deemed it the least honorable of the works of imagination,* and **Louis Bourdeau** *rejected the works of historians as*

fables, together with Mother Goose stories, and stated decidedly that history was not and could not be a science (ap. 35, p. 182).

As we have shown above, the appearance of the 'great' people of the Goths is not different, generically, except for the procedure, from the appearance of the Huns (§ 121), the latter coming from some women practicing magic-called by an 'ancient' word *haliurne*.

We must say that we have found nothing similar to this word in Greek, Latin, English, French, German, not even in **Wulfilla's** vocabulary, used to translate the Bible, which constitutes yet another proof that between the so-called Goths and the said Germanic world there cannot be found any relations of filiation or similitude.

The only similarity identifiable is with the Romanian word *aiurite (scatterbrains)*.

These *aiurite* are banished from the Goths and *seeing them, the evil spirits roaming the desert embraced them and mated with them and gave birth to the Huns* (§ 122).

German historians, including prof. **Wolfram** have no reason to be upset, it is the history they used to invent the Goths, thus they have to accept it as well for the generation of the Huns from the *aiuritele (scatterbrains)* of the Goths.

It is not possible to accept from the work of the same authors just the parts that suit you and to reject the others.

If **Theodoric the Great** accepted it and did not behead **Cassiodorus,** as he did with **Simmachus** and with **Boethius**, but for other 'mistakes', the mystical professor of the Vienna University, who, with no restraint, falsifies in hope of things turning out to his benefit, must also fully accept it. Only he does not understand that he is holding up his sleeve a fake card, that the rigging is useless and without result. Of the tens of Greek and Latin authors who write that the Goths are just the Gets, obtained through a simple change of a vowel, prof. **Wolfram** does not quote any, including the German **Nicolao Petreio** who prints his book in Leipzig in 1695.

This is not called scientific objectivity: we take from the Bible (from **Jordanes** and from all pertinent literature) only what we like.

Yes, but this is religion, politics etc., not science.

This is what some 'scientists' look like even in the 20th century.

3.12 In the Catalaunic Fields, **Attila** makes to the *Huns, Ostrogoth, Gepidae* and to the other populations in his camp a pep talk to go to battle (§202, 203, 204, 205, 206).

Which language did he use, for so many peoples to understand?

Mr. **Wolfram** and other great historians should have answered this question. We do not know why they did not. Some said that it was a Gothic language, the ancestor of today's German, which is nonsense. Did Attila learn the Gothic language? When and from whom?

The history of the German language shows it clearly (see before) that the current German is a late confection, of the 18th century, of **Adelung,** and a Gothic language never existed.

Mais le gotique n'est pas l'ancêtre de l'allemand (29, p. 32) / But the Gothic is not the ancestor of German.

We hope that we could reach that language spoken by all the peoples in *barbaricum*, but also those of Greece and ancient Italy.

In this sense, the testimony of the eminent Hungarian prelate **Otrokocsius** is enlightening: *Non neglexit Priscus illud etiam nobis consignare; quas ille linguas expertus est circa* **Atilam**, *in usu potissimum fuisse... Supponit in his, quod ipsorum quoque Hunnorum aliqui, ob commercia cum Romanis, operam dabant Linguae Gothicae (quae cognata Alanicae) & Ausoniae. Ubi per Ausoniorum linguam, intelligo Walachicam, quasi corruptam Latinam* (cap. 4, § XVI)./ That **Priscus** did not even neglect to write down the supposed languages used around **Attila**... He supposes that some of the Huns even, due to the ties to the Romans, tried hard to learn the Gothic language (which is related to the Alanic) and to the Ausonic. **Where, by Ausonic I understand the Wallachian, the same as the corrupt Latin** (vulgar, our note), our highlighting.

That Roman emperors understood the so-called barbaric language results also from what **Iordanes** writes (§ 83, 84): **Maximin,** a 'Goth' shepherd asked the emperor **Alexander Sever, in his parents' tongue** (50 years before the leaving of Dacia, by **Aurelian,** the population continued to speak the so-called barbaric language, our note) for permission to fight with the military prepared for a contest.

In our opinion, regarding the language so-called barbaric, a study conducted with seriousness and passion to clarify the content of the notion *barbaric language* is strictly necessary.

3.13 Between 582 and 602, the chronicler of the emperor **Mauricius, Teofilact Simocata** writes about the **Gets**, about the **armies of the Gets** (p. 63, 126, 136, 181 a.s.o., but not the slightest mention of the so-called Goths).

The **Gets** also appear in the 9th century, with the patriarch Photios, and not the so-called Goths.

There are other aspects which deserve to be clarified, but the space does not allow us to continue.

Why aren't there mentions, at the same time, in the Carpathian Space or in another space, of the Gets and of the Goths as two different, neighboring peoples? Why is there no mention of a fight between them? The most frequent fights appear between neighbors.

There are fights mentioned between the Goths and the Gepidae (although they are the same people), between the Avars and the Gepidae, between all these and the Romans, but never between the Gets and the Goths, etc.

4 Authors and chroniclers about the identity between the Gets and the Goths

The number of chronicles in which it is written that the Goths are just another name for the Gets is very big. Even the number of published chronicles making this mention is considerable. Of course from these as well, as from all the chronicles of ancient times and of the Middle Ages, a large part is lost.

Below, we shall glean a part of these, with no chronological order.

4.1 **Philostorgius** (368-425) *the Scythians beyond the Hister which the* **old ones called Gets, and the ones from now call the Goths... Ulfila** was ordained episcope of the Christians in **the land of the Gets** (Ecclesiastical history).

4.2 **Claudius Claudianus** (Panegyric, 395, Against Rufinus, 396 and De bello Gothico, 402) writes over 50 times **Getic, Dacian, Getic**

bands, blonde bands (of the Gets) and just once Gothic, in the title, which he considered just another name, with no significance of its own.

4.3 The emperor **Julian – the Apostate** (331-363), in *Caesars* after making **Trajan**, *who kind of liked to drink, which sometimes weakened his power of understanding,* brag: I was the only one who dared to go against the people living beyond the Hister and I destroyed (?) the people of the **Gets**, who were more belligerent than any of the people who ever lived – and this is not only due to the strength of their bodies, but also because their glorious **Zamolxis** had convinced them to be such. Believing they did not die, but just changed their home, they are more prone to fight than they would be to go on a journey.

In the eulogy to emperor **Constantius, Constantin II** (337-340), defeating with his arms the **Gets**, got us a lasting peace...

4.4 **Ausonius**, towards 310 – towards 395, in an epigram, asks the emperor **Gratian** (367-383) to stop the **Getic Mars** and writes about the **Gets** where historians would have expected him to write Goths.

4.5 **Prudentius** (348 – towards 405) in *Christos's divinity,* also does not listen to modern historians and writes **Gets** where they would have expected Goths, and calls **Alaric the Get tyrant.**

4.6 **Hieronymus** (345-420) writes that there is authority (justification) to call the Goths **Gets** (22, p. 37).

In this statement, it is obvious that there is no confusion, but judgment, correct representation of reality.

And somewhere else (ibidem) he writes: Et certe Gothos omnes retro eruditi magis Getas quam Gog et Magog appellare consueverunt./ **And certainly all the scholars in the past** used for **Goths**, the name **Get**, rather than Gog and Magog.

We are explained, thus, that all the scholars in the past, regardless of whether their writings got to us or not, used for the Goths the name of the **Gets**, based on the ethnic reality they knew.

4.7 **Eugenio de Toledo**, in Carmina XXXIX (*Hexastichus de inventoribus litterarum*). *6: Gulfila (sic) promsit Getarum quas videmus ultima (sc litteras).*/ In six verses about the inventors of letters: Wulfila revealed the last (letters) we see, those of the **Gets** (25, p. 165).

4.8 **Carol Lundius**, in *Zamolxis, primus Getarum legislator, Uppsala 1687 writes: p. 3 Nempè unam eandemque Gentem Getas et Gothas fuisse./* **No doubt the Gets and the Goths were one and the same nation.**

In this volume, this idea is reiterated several times, the most important men of culture of the moment acceding to it: *The brilliant* **Messenius, Boxhorn, Loccen, Sheringham, Hachenberg** and others.

4.9 **Johann Filstich**, in *An attempt at Romanian history,* E.Ş.E., 1979, p. 33, writes:

Historians fiercely fight to determine if the ***Gets****, the* ***Dacians*** *and the* ***Goths*** *are a single people with several names or not. Among the new ones, this is shown by* **Lorenz Toppeltinus, Martin Schmeitzel,** *the latter trying to clear this doubtful thing in his handwritten* **History** *on the following grounds*:

(1) **The testimony of the oldest writers**

(2) **The events happened in the same manner**

(3) **The match of the way of living, of the habits, of the language and of the inhabitants of the country.**

It is added that **it is not clear where the name of Goth comes from** (our highlighting).

J. Filstich adds: **Philipp Cluverius (Klüver,** 1580-1623) in the third book of his book *Germaniae antiquae libri III* says that *the ones who mixed the Gets with the Goths were wrong.*

How could he have said differently when he, as well as others, as we hope to have proved, put all their hope in a question mark: are there Goths independent of the Gets and could they bring to them some kind of identity?

4.10 **Bossuet** (1627-1704), (*Discours sur l'histoire universelle,* Hachette, 1883: **les Goths, autrefois appelés les Gètes** (p. 97)./**the Goths, formerly called the Gets** (p. 97).

4.11 **Quicherat** (1799-1884), (*Thesaurus poeticus linguae latinae,* Hachette, 1899, p. 469): **Gètes,** *nation scythique établie sur le Danube;* **postérieurement les Goths./Gets,** *Scythian nation established on the Danube;* **posteriorly the Goths.**

4.12 **Eusebius of Caesarea** (260-340) in *Constantine to the sacred gathering*: *I am asking you,* ***Decius****... when did you fall with all your army on the Scythian fields, leading the much praised troops of the Romans to fight against the* ***Gets****, in mockery.*

4.13 **André Thévet** (1502-1590), Franciscan monk, in *Cosmographie Universelle*, cap. *De la Valachie, Transylvanie, Bulgarie et Servie* writes: *The Origin of the people of this entire country, like most people say, comes from the* **Gets**, *called such by the Romans,* **which we have since called the Goths.**

4.14 **Gottfried Wilhelm Leibniz**, (1646-1716) *Collectanea etymologica*, Hanovra, 1717: **Cimmerios&Cimbros, Getas&Gothos, Sacas&Saxones, Dahas&Dacos eosdem aut cognatos esse**, *solis nominibus non temere crediderim* (p. 73).

4.15 **Paulo Orosius** (towards the end of the 4th century – 5th century) wrote a *History against the heathens* **Bossuet** got inspired by: **Those Gets which are now called the Goths** (*Getae illi qui et nunc Gothi*, I, 16, 2).

4.16 **Bonaventura Vulcanius**, writes in 1597 a book entitled: *De Literis et Lingua GETARUM sive Gothorum/ Of the letters and language of the Gets or Goths.*

This book contains a lot of interesting aspects, but the space does not allow us to present them.

4.17 **Nicolao Petreio** in a book printed in 1695, which has as an object precisely the origin of the Cimbros and of the Goths, using as support a series of previous authors, writes:

1) *Getas autem Gothos postea nominatos esse non dubium est* (p. 78) **That the Gets were afterwards called the Goths** is unquestionable.

2) qui progressi tenuerunt eam regionem, quae nunc Vvalachia dicitur / which from the beginning lived in the same region which is now called Walachia.

3) et **Philippus** I Chron I *dicit Getas postea Gothos nominates.*/ The Gets were then called the Goths.

4) It. I. 2 *A Gethis Gothes nominatos non dubium est* / **there is no doubt that the Goths were called after** (the name of) **the Gets** (p. 80)

Similar instances, supported by other authors, are to be found on several pages.

4.18 **Procopius**, in *On wars* III 2, 2 writes: *The Gothic peoples were and still are numerous... but, out of all, the biggest and most worthy of interest are the Goths, the Vandals, the Visigoths and the Gepidae. Erstwhile they were called Sarmatian and Melanhlen, and some called them* **Getic peoples.**3 All these differentiated themselves through **names** (!!), as we have said, but otherwise **they are in all things similar.** 4 They are all **white bodied** and with **blonde hair, tall, with beautiful faces** and use the same laws. 5 They are all of Arius's faith and **have a single language,** called Gothic.

I think that at the origin **they all come from one people**, and later they differentiated themselves after the names of the leaders which headed them. 6 **This people lived in ancient times beyond the Hister River** (highlighting ours).

4.19 **Carlo Troya** (37, p. 5-7) writes: *Il mio scopo principalissimo ... si divideva in due punti;*/My main goal is divided in two points:

1 **Di mostrare, che i Geti di Zamolxi e di Decebalo furono i progenitori de Goti di Teodorico e degli Amali / To show that Zamolxis and Decebalus's Gets were the ancestors of the Goths of Theodoric and of the Amals.**

2 *Di porre in chiarezza, che quella razza Getica o Gotica fu diversa dalla Germanica...* / To show that the Getic or Gothic people was different from the Germanic one...

Carlo Troya brings numerous proofs that **the Goths are nothing than the Gets** who populated both the North and the West of Europe, but we cannot tackle these aspects which go beyond the theme of our study.

Many other authors of different nations attested the identity between the Gets and the Goths but space does not allow us to quote them.

4.20 **Robert Sheringham** in *De Anglorum Gentis origine disceptatio,* 1670, 514 p., has three chapters with the same title:

IX, p.179-188 *Getas Gothósque unam fuisse gentem ostenditur* / it shows that the Gets and the Goths were one people.

X, p.189-197 *Getas Gothósque unam fuisse gentem, è locis quibus Gothi exierint, ostenditur/* it proves, after the places the Goths left from, that the Gets and the Goths were the same people.

XI, p.198-232 *Getas Gothicam fuisse gentem ex lingua insuper monstratur/* on top, it proves based on the language that the Gets and the Goths were related.

Because it is clear that the **Goths** owned all those regions which the writers of the previous century related that the **Gets** occupied, and starting also from those zones devastated Italy, Gaul and other territories, it is

Ptolemy, contemporary with the emperor **Antoninius Pius** (139,161), has not mentioned any people of Goths in Scythia, Thrace, Mysia, Pannonia, neither at the Hister or the Black Sea.

Let us remember though the surprise of **R. Sheringham**: *Not half a century passed till the Goths, in frequent groups, crashed the Roman state in all these parts. Where did the so numerous offspring of the Goths suddenly come from? If they had not been Gets, the Goths should have come out of the earth or it should have rained Goths.*

Regarding the date of apparition of the Goths, **Mommsen,** *Roman History,* Ed. Enciclopedică, 1991, vol. IV, p.117, mentions: *The year 238, on top, a year of civil war between four emperors, is designated as the start of the war against the Goths now named for the first time.* So it did not take half a century after all.

4.21 **Fabre-d'Olivet,** *Les vers dorés de Pythagore, expliqués par.../The golden verses of Pythagoras, explained by...*, 1813, p.19.

Les Gètes, en grec Γέζας, étaient, selon **Ælius Spartianus,** *et selon l'auteur de* **Monde *primitif*** **(Court de Géblin,** t.IX, p.49*), les mêmes peuples que les Goths. Leur pays, appellé Gétie, qu'on devrait prononcer Ghetie, dérive du mot Goth, qui signifie Dieu dans la plupart des idiomes du nord de l'Europe. Le nom de Daces n'est qu'un adouccissement de celui des Traces, dans un dialecte différant/* The Goths, in Greek Getas, were, according to **Ælius Spartianus** and the author of **Primitive world (Court de Géblin,** t.IX, p.49), the same people as the Goths. Their country called Getia which should be pronounced Ghetia, derives from the word Got, which means God in

most of the idioms in the North of Europe. The name of the Dacians is just a palliation of that of the Thracians in a different dialect.

4.22 **Isidore of Seville** (about 560-636), *Etimologicale,* Liber IX, *De linguis, gentibus, regnis, militia, civibus, affinitatibus/* On languages, peoples, kingdoms, militia, localities, relations.

Cap.2 *De gentium vocabulis*/About the names of peoples

§ 89 *Gothi a* **Magog** *filio* **Iaphet** *nominati putantur, de similitudine ultimae syllabe,* **quos veteres magis Getas quam Gothos vocaverunt;** *gens fortis et potentissima, corporum mole ardua, armorum genere terribilis* (our highlighting)/ It is believed that **the Goths** were named after the name of **Magog,** the son of **Japheth,** after the resemblance of the last syllable, **which the old called more Gets than Goths,** a robust and very strong people, due to the size of the bodies, terrible through the weapons they use.

4.23 **Sigebert Gemblaceuse,** in the year 1112 **Gothi qui apud antiques Getae dicti sunt** (*apud Pistorii Scriptores,* I, 695)/ The Goths which the old called the Gets.

4.24 **Theodor Mommsen** (1817-1903), considered the most important historian of ancient Rome, in vol. **Iordanis, Romana et Getica,** recensuit Theodorus Mommsen, Berlini, apud Weidemannos, MDCCCLXXXII,p.61, note 1, writes: *Gothi a Magog filio Iaphet nominati putantur de similitudine ultimae syllabae, quod veteres Getas quam Gothas vocaverunt...immo Gothos eosdem esse atque Getas/* from the similitude of the last syllable it is believed that the Goths were named from Magog, the son of Japheth, which the old named rather Gets than Goths...without a doubt the Goths are the same with the Gets.

4.25 Sir **William Temple** (1628-1699), *Of Heroic Virtus,* vol. III, p.365 *that Odin, or Woden, or Goden (according to the different northern dialect) was the first hero ofthe western Scythian; that he leds a mighty swarm of the Getes, under the name of Goths* **from the Asiatic Scythia into the farthest north-west parts of Europe;** that he seated and spread his kingdom round the whole Baltic sea and over all the islands in it.

4.26 **William Camden** (1551-1623), a British archeologist and historian, quoted by **Jane Acomb Leake** in vol. *The Geats of Beowulf* (The University of Wisconsin Press, 1967), p.109, mentions:

The **Jutae**, *who are by many supposed to be named from* **Gutae, Getae** *or* **Goths** *are know to have inhabited the upper part of the Cimbrica Chersonesus, still called by the Danes Juitland...*

We must take care however not to suppose this, as Jornandes does, ***the country of the Goths who conquered Europe****; for the most ancient and credible writers say they lived* ***beyond the Ister, on the Pontus Euxinus, and were anciently called Getae*** (Nota 34, p.171)

4.27 **John Pinkerton**, *Recherches sur l'origine et les divers des Scythes ou Goths, Paris, 1804*

Première partie. **Identité des Scythes, des Gètes et des Goths**

Chapitre Ier **Les Scythes, les Gètes et les Goths sont un seul people**

p.20 **C'est donc une vérité historique que les Scythes, les Gètes et les Gothsne sont qu'un seul et même peuple.**

Before drawing the conclusion mentioned, **J. Pinkerton** makes some comments which, we believe, it would be useful to share with the readers:

The writers coming after **Dio Cassius,** which towards the year 250 AC still calls them Gets, established beyond doubt that the Gets were the same with the Goths, and common sense should be enough to convince us: as, how could this nation of the Gets, so important and remarkable in ancient authors, suddenly disappear! The Goths came out of the space of the Gets and for even a small power of understanding there is no need of authorities to recognize their identity (p.13)

No author before Cluverius (Cluvier) had dreamt that the Goths were different from the Gets; even in the most obscure times, their identity showed (p. 12-13)

It is enough to notice that **in history the authorities are the facts.**

We have thus to see as a historical truth that the Gets and the Goths were the same people (p.14).

4.28 **Canon Rawlinson,** *Herodotus,* vol. III, p.60, writes: The identity of the Getae with the Goths of later time is more than a plausible conjecture, it may be regarded as historically certain.

4.29 **Iohannes Magnus Gothus,** *Historia de omnibus Gothorum, Sueromque regibus,* Roma 1619, S4, liber I, CIV, p.16. To remember this incontestable truth: **The Gets and the Goths were one and the same people, which was also called the Scythian!**

4.30 **Fr. Wilhelm Bessel,** *De rebus Geticis,* The Gottingen Academy, 1854.

Gothi a veteribus plerumque vocati sunt Getae/ *With most of the old ones, the Goths were called Gets.*

4.31 We would like to say a few words about **Jordanes's** *Getica.*

In § 3 **Jordanes** says: *we made in the exposition some suitable additions from the Greek and Latin historians, mixing in the contents,* **at the beginning, the middle and the end** *many of those we considered useful* (our highlighting).

So, summarizing a **history of the Gets,** he added various pieces of news from various authors he used, but without quoting them. As some of the previous authors had begun to write Goth for Get, **Jordanes** uses the script he found at the respective authors. That is why we see so often Goth written instead of Get.

However, when he writes from memory, he writes Get and not Goth. In this work, we find the word Get 25 times and sometimes Goth is used for variation in style.

For instance, in § 61, 62 he writes about the fights of **Tomyris,** the queen of the Gets, and **Cyrus,** in the 6th century BC, when not under any circumstances could he talk about a Gothic nation.

However, although in the fight with **Cyrus's** Parts, only the **Getae** and their queen **Tomyris** appear, of course, for the colour of style, **Jordanes** writes: *then and there has the people of the* **Goths** *seen for the first time silken tents,* Goths who, in fact, had not been mentioned as taking part in the fight because, especially then, they could not have existed.

The phrase seems to us to be similar in style with one like this: In Termopile the **Greeks** fought fiercely against **Xerxes's** Persians. That is where the **Hellene** saw for the first time the Persian flag with the head of the wolf and the tail of a snake.

Does it follow from this that the Hellene were a different people? Not in the slightest.

It will be said perhaps that the alternation Greek/Hellene is well known. But for the alternation Get/Goth, if it is not known, it can become so.

Similar phrases can be imagined with any other people, as all people have two if not several names.

If we were given a phrase like this one:

In Mărăşeşti **Romanians** gave fierce fights to stop the German attack of von **Mackensen**. There it was where the **Wallachians** saw fighter planes for the first time.

The situations presented are similar, but we accept some of them, and not others. Why?

Because some are part of our deposit of knowledge, which we received, falsified, from an interested historiography, while others were not revealed by our schools.

That in **Jordanes** there is a clear identity Goths=Gets, we can find enough examples, but we must have the patience to read the work carefully, and not trust historians who falsify out of interest.

In § 94, **Jordanes** explains to **Castalius** how the Gets relate to the Gepidae, which is an undeniable reality. Interested medieval historians told us that there is a confusion between the Gets and the Goths. But we have proved that the story with the coming out of Scandinavia was a simple fable, receivable by **Theodoric** in the 6th century, but impossible to consider after 14 centuries, at the level of current knowledge.

In § 118 **Hermanaric the Great** is the leader of the **Getic** peoples, and in § 121 **Filimer** is the 5th head of the **Gets** after leaving Scandinavia. These mentions are taken over by **Jordanes** from the work of **Cassiodorus.** Those who declare them to be *confusions* have either not read the work carefully, or believed without control, with no critical spirit the statements of the interested medieval historiography.

In § 58 **Jordanes** writes: The historian **Dio,** the most diligent researcher of antiquities, who gave his work the title **Getica** (which Gets we have proven before to be Goths, as **Paulo Orosius** says).

In § 40 where there is a reference in the Latin text, a quote from **Dio the Chrysostom** (about 30-120) we find once the term *Goths*, but with the attributes given long before to the *Gets,* and twice *Gets, Getic,* with highly important mentions, that **Mars** "the father of Romulus and of Remus", was born at the Gets and protects Getic fields (**Vergil**, *The Aeneid,* c.III, verse 35), which does not suit some historians.

But in § 315 and 316 it shows with all clarity that:

a. **Jordanes** is a **Get** as people

b. He wrote a **history of the Gets**, as the title shows, both for him and for **Cassiodorus.**

As how can one understand differently from the way the lines are written?

This was the **origin of the Gets** *and the nobility of the people of the Amals, as the deeds of the brave men.*

Where could the confusion be?

He dealt with the history of the Gets, as the brother **Castalius** asked him to – to summarize in a short chronicle the work of the senator **Cassiodorus** *on the origin and the deeds of the Gets.*

It is what he was asked to do, and what he did. So the conclusion is coherent with the premise. Where could the confusion be?

The so-called Goths, had they existed, would have also had, probably, a history. Of course, they do not have it. They pop up from place to place for the color of the style, but the history is not theirs, it is the **Gets's**, and the Geto-Dacian kings and priests appear in their places, as historical characters.

In § 316, Iordanes adds: *You who read me, know that I followed the writings of the forerunners* – he confirms again what he said in the premises (v. § 3), which proves constancy and continuity, not confusion.

And he adds: *let nobody believe that, in favor of the people shown before, because I am from that people, I have added something over the facts learned or read.*

What is the people shown before?

It is clear that we speak of the people of the **Gets,** mentioned a few lines above (§315). So **Jordanes** is a Get, as he says it himself, and

not a Goth, as it was written many times without control and in bad faith. Beside the logic of Jordanes's text, my argumentation is also supported by the conclusions of great men of culture and savants, like **Bossuet, Quicherat, C. Lundius, Messenius, Boxhorn, Hieronymus, Leibniz, Procopius, Carlo Troya** etc., to quote but a few names.

Moreover, since for the so-called Goths we did not find defining elements for the ethnicity, for any ethnicity, we have to convene that, according to the knowledge available currently, they did not have and do not have a real existence, being a simple name of another ethnic reality, a name sometimes used for variation in style, as we find for all European peoples.

Thus, those looking for Gothic words in Romanian can do so in peace and quiet till the end. Such words being inexistent, there is no risk of a find, of the slightest trouble in the rhythm of the research.

*

Although it is an important work, both for the history of Europe and for that of Romania, **Jordanes's** *Getica,* written in the 6th century, has only been translated and published in Romania once, in 1939, in the 14th volume of the collection *The Sources of Romanian History,* in the translation of **G. Popa-Lisseanu**.

A re-publishing through anastatic reproduction was made in Italy, in the year 1986, by the *European Center for Thracian Studies,* through the *Nagard Publishing House.*

Unfortunately, **Popa-Lisseanu's** translation is flawed, both in the contents and in form, so that ECST only did a mechanical work, of photocopying, and not a scientific work.

Popa-Lisseanu took over the false thesis of the existence of a confusion between the *Gets* and the *Goths,* with no control of veracity, and almost everywhere **Jordanes** writes *Get, to the Gets,* he wrote *Goth, to the Goths,* making not only a translation, that is, a rendering in Romanian, as close to the author's text as possible, but he was bold enough to correct, with no grounds, those words written 1,400 years ago.

The title of the work, both in **Cassiodorus**, and in **Jordanes**, who was summarizing, with various additions from other authors, **Cassiodorus's** work is

De origine actusque **Getarum**

which **G. Popa-Lisseanu** translated: *On the origin and deeds of the Goths, w*hich is false.

After reading the work we cannot know (see the Introductory Study) who could the Goths be if not another name for the Gets, like we see in all peoples: Greek/Hellene, Teuton/Deutsch/German, French/Celts/Gaul, English/British, Romanian/Wallachian etc.

For the word **Goth** we cannot find a meaning.

Gets = from the Earth (sprung from the earth, the oldest people)

Υηῑτης = from terre (Bailly)

but also

Υῆ = the earth	Liddel and Scott's
Θῆσ/αι= to grow	Greek – English Lexicon

from where

ΥῆΘῆσ/αι = to grow from the earth,

the primordial population in the Hellenic view

The work of **Cassiodorus** is written during the life of **Theodoric the Great**, very probably at his request. If **Theodoric** asked and, in any case, has received, that the title of his work be *De origine actusque* **Getarum**, what right do you have, after all this time, to transfer the work to a name without a real significance?

It is one thing to make some comments, to justify why you think it would be better to say Goths instead of Gets, and another thing altogether to write your opinion instead of the will of the author. So **Popa-Lisseanu** throws in the abyss both the will and knowledge of the factual authors (**Cassiodorus** and **Jordanes**), as well as that of the moral author, **Theodoric the Great**.

This fake continues even where it is clearly about the Gets:

§ 40: *The Gets were so praised that it has been said that* **Mars** was born in their land and **Vergil** is quoted with the well-known sentence: *Father Gravidus protecting Getic lands.*

Popa-Lisseanu writes that **Mars** was born with the Goths, but *protects Getic lands* (it was too much to falsify the quote from **Vergil**), which is a caricature of what the author wanted to say;

§ 94: The authors write: how the **Gets** relate to the Gepidae, and **Popa-Lisseanu** writes Goths;

§ 121: It is written **Filimer** the 5th head of the Gets, **Popa-Lisseanu** translates of the Goths.

The same in § 129, 132 a.s.o.

There are numerous discrepancies with **Popa Lisseanu** between the Latin text and the translated one.

In the Latin text (according to **Mommsen**) the paragraphs are numbered from 1 to 316, in **Popa-Lisseanu's** translation no paragraph is numbered, which makes the tracking and checking of the concordance between the translation and the original text harder.

In the Latin text (**Mommsen**) chapter 5 comprises § 30-46, and in **Popa-Lisseanu** the chapter has § 30-42, after which there is another chapter 5.

Even in the Latin text, **Popa-Lisseanu** omitted § 133, 140, 157, 177, 191, 238, 239, 248, 260 and 312.

Besides the errors mentioned, there are numerous typographical errors, spelling errors etc.

For all its flaws, this edition cannot be considered representative.

On the other hand, the **Popa-Lisseanu** edition was printed, as customary at the time, in a limited run. Anyway, it has been long unavailable, even in secondhand bookshops.

That is why, in 1991, I suggested to our eminent teacher of Latin and Greek from high school, prof. **David Popescu**, an excellent translator of classical Latin texts (**Horatio, Cicero, Suetonius, Ovid, Aulus Gellius, Boethius, Ammianus Marcellin** etc.) to make a new translation of **Jordanes's** *Getica*.

On the 2nd of September 1991, when he was celebrating his 86th birthday, he handed us the translation, but without the notes, which he was to make later.

We thought that he would live long and well, as he looked like a towering fir and did not suffer from anything. Unfortunately, due to a

stupid accident, he unexpectedly died, on the day of October 19th 1991.

He did not get a chance to make the notes and to revise the translation.

When I took the translation with a view to prepare it for publicshing, I noticed some gaps and omissions which had to be corrected: tens of times he wrote in Romanian *vesegoţi* instead of Visigoths, *Actius* instead of **Aetius**, *Danubiu* instead of *Dunăre, burgundieni* instead of *burgunds*, Theodahat instead of **Theodat**, *Thracia, Scythia* etc., etc.

In some places there were discrepancies and inconsistencies in the translation per se, as it happens in any raw translation. As our regretted teacher had disappeared, we resorted for a reading and checking of the translation to Prof. **Nicolae Ionescu**, who also translated part of the notes from **Mommsen**, which we decided to use, at least in part, missing the erudition of the translator.

A second control reading was made by Prof. Dr. **Gheorghe Sterpu**.

They both noticed especially errors of detail in the way of expressing, style omissions. We would like to thank them both.

Regarding the presentation of the paper, all the quotations, as well as the titles of works were written in italics, and the proper names as well as the words (texts) we wanted to underline were written in bold. The inverted commas only appear for periodicals, according to editorial norms.

The edition is bilingual, on two columns, with Romanian § facing the equivalent Latin §.

We have read in the Academic Library four editions of this book in Latin and the most complete and erudite seemed to us the **Mommsen** one, printed in 1882, which we used for the translation.

As we have said, due to the disappearance of the translator, we have translated in part the notes from the **Mommsen** edition.

The translation from Latin of the notes was made by **Cătălina Popescu**, to whom we would also like to bring our warmest thanks.

Gabriel Gheorghe

ANEXA 1
La Sudiul introductiv

1. Carlo Troya despre daco-geto-goți

Învățatul cercetător istoric al Italiei, **Carlo Troya** din Neapole (cf. **J.F.Neigebaur** (20), a **dovedit că strămoşii actualilor români,** cum se numesc moldo-valahii, **au fost geţii şi dacii, cunoscuţi părinţilor istoriei; că acelaşi popor a apărut însă mai târziu în istorie sub numele de goţi**. Redăm un extras din lista lui **Troya** despre **Anuarele daco-geţilor**, deoarece marea sa lucrare se găseşte în puţine mâini dincoace de Alpi:

După relatarea lui Herodot privitoare la geţi, deja **înaintea anului 500 înaintea erei noastre geţii au fost în Tracia. Zamolxe şi arhitectura lor erau cunoscute**. Curând după aceea au ajuns în război cu **Darius** şi mai târziu,

în **340** cu **Filip al Macedoniei**, pe malul drept al Dunării,

iar în **335** cu **Alexandru**, peste Dunăre. Geţii, dacii şi tracii vorbeau aceeaşi limbă; ei i-au respins pe macedoneni.

În **295 Dromichete** este regele geţilor de pe malul stâng al Dunării.

În **109 daco-geţii invadează Tracia** până când i-a respins **Minucius Rufus**.

În **84** sub regele geto-dacilor **Berebistes, Deceneu introduce scrisul, precum şi artele şi ştiinţele**; ambii dau legile numite **Bellagines**.

În **80 Berebistes** realizează o unire a popoarelor getice care se întind până la Nistru sub numele de tirageţi; tot el distruge Macedonia şi în

75 Iliria şi îşi extinde imperiul până în Boemia; **Cezar** spune că **dacii se limitează cu Pădurea Hercinică**.

În **46** geţii lui **Berebistes** ocupă Olbia de pe Bug; **Cezar** pregă-teşte, prin **Octavian**, războiul împotriva lor.

În **34 Cotiso** invadează Tracia, **Augustus** vrea să-l căsătorească cu o fiică de a sa.

În **29** au loc războaiele civile între **Dapiges** şi **Roles**; război cu sarmaţii.

În **28 Licinius Crassus** îl face prizonier pe **Zirosses** în Genucla.

În **16 Cotiso** trece cu geţii peste Dunărea îngheţată.

În anul **10** daco-geţii sunt respinşi de către **Tiberiu**; după care izbucnesc noi certuri, pe care în anul

9 al erei noastre le menţionează **Strabon**.

În **17 Ovidiu** îl cântă pe **Augustus** în **limba geţilor**, care, după **Strabon**, este aceeaşi cu limba tracică şi dacică.

În 70 **Mucianus** se opune, sub **Vespasian**, pătrunderii daco-geţilor.

Potrivit lui **Dio Cassius, Duras**, regele geţilor, renunţă la stăpânire în favoarea lui **Decebal**.

În **85** *tribalii* şi *sarmaţii, iazigii* şi *tirageţii* se aliază cu el. **Decebal** îşi întăreşte capitala, Sarmisegetuza, şi se aliază cu *parţii*.

În **88 Appius Sabinus** este atacat în Moesia de către Decebal şi cade în luptă; după care **Domiţian** concentrează în Moesia toate forţele militare ale Italiei.

În **89 Cornelius Fuscus** pătrunde în ţara geţilor, dar şi el e înfrânt împreună cu legiunile sale. **Tacitus** spune că *nu îndrăzneşte să indice numărul romanilor ucişi*, relatează **Paulus Orosius** care ar fi citit această afirmaţie în cărţile lui Tacitus atunci încă existente, astăzi pierdute. Geţii care s-au distins mai mult în această luptă au fost numiţi *ausen* sau *asen*, eroi, pe care **Zamolxe** îi favorizează cel mai mult şi autorul lor învăţat crede că au plecat cu **Odin** în Scandinavia. Printre aceşti *aseni* se găsea **Captus**, strămoşul dinastiei regale de mai târziu a *ostrogoţilor*, fiul său a fost **Almar**, al cărui fiu **Augi** a fost tatăl lui **Amal**, strămoşul gintei de eroi a **Amalilor**. Fiul său **Isarca** l-a zămislit pe **Ostrogot**, acesta pe **Unilt**, acesta pe **Atal**, acesta pe **Achiulf**, acesta pe **Ufila**, tatăl lui **Ermanarich cel Mare** şi al lui **Vidulf**, acesta l-a creat pe **Valveraus**, acesta pe **Vinitos**, acesta pe **Theodemir**, acesta pe **Theodorich cel Mare**, aşa cum scriu **Cassiodor** şi **Jordanes**.

În **90 Domiţian** încheie pace cu **Decebal** şi trimite arhitecţi romani în **Dacia**, unde însă **exista deja şi mai înainte o cultură importantă.**

În **93 Decebal** îl trimite pe fratele său **Diegis** la **Domiţian**.

Din anul **95 Domiţian** plăteşte un dar anual lui **Decebal**, iar **Dio Christostomos** este trimis la geţi în Olbia.

În **98** a scris **Tacitus**, în lucrarea sa *Germania*, că *Germania se separă de daci* spre răsărit *montibus et mutuo metu* (prin munţi şi frică reciprocă) şi că prima este încă într-o stare naturală, brută, în timp ce Dacia era temută deja ca un stat înfloritor.

În **100 Decebal**, a cărui stăpânire mergea de la Tisa până la Boristenes, unde se găsea Olbia, îşi întăreşte cetăţile din munţi şi se pregăteşte de război.

În **101 Traian** îi bate pe geţi.

În anul **102** tabăra romană de la *Tapis* este asediată de către daci; dar **Traian** pătrunde mai departe ocupă mai multe cetăţi, printre care una din vecinătatea Sarmisegetuzei, unde a fost făcută prizonieră sora lui **Decebal**. Învăţatul autor arată că goţii se remarcau permanent printr-o *cinstire mai puţin cunoscută în antichitatea clasică pentru sexul feminin şi un anumit cavalerism* şi că amazoanele au apărut la goţi. Traian încheie pace cu **Decebal** şi se întoarce la Roma.

În **104** începe al doilea război dacic.

În **105** cade o cetate dacică cu trei ziduri.

În **106** Traian construieşte podul peste Dunăre.

În **107 Decebal** îşi îngroapă comorile în *Strei* sau *Sargeţia*: Sarmisegetuza este asediată, generalii iau otravă la un ospăţ de rămas bun, iar **Decebal** se sinucide cu pumnalul, înaintea căderii capitalei. După **Ptolemeus**, partea mare a teritoriului geto-dacilor pe care l-au cucerit romanii, s-a extins de la Tisa până la Grath. De acolo până la Nistru marele imperiu rămase neatins şi se extindea de la Marea Azovului, peste Basarabia, Bucovina, în Maramureş şi Galiţia până la Pădurea Hercinică. **Daco-geţii pierduseră *numai o treime din ţara lor* şi au continuat războiul împotriva romanilor**, dar **numele geţilor apare transformat de obicei în acel al goţilor**. Când **Traian** în

117 moare, urmaşul său **Hadrian** a considerat că este periculos să apere împotriva lor Dacia romană şi, făcând abstracţie de faptul că această provincie era ocupată de colonişti italici, a distrus podul de pe Dunăre. Între timp, în Dacia anterioară s-au remarcat familiile **Valten** şi **Captus.**

În **131** filosoful **Celsius** *compară religia creştinilor cu aceea a lui* **Zamolxe**, a *daco-geţilor, care au continuat să formeze un imperiu puternic.*

În **134 Amal, fiul lui Captus, îi pregăteşte pe geto-dacii săi să se răzbune împotriva romanilor** *şi aceştia fac urmaşului lui* **Hadrian, Antonin,** în **153,** *mult necaz; acesta îi respinge, totuşi, din nou, peste Carpaţi şi peste Grath.*

În **161 Augi** *stăpâneşte peste* **daco-geţi sau goţi**, pe care **Ptolemeus** *îi mută în marea câmpie situată între Carpaţi şi Marea Baltică şi care era numită Sarmaţia Europeană,* în timp ce domneşte **Marc Aureliu,** *sub care marele geograf indică în mod exact drumul comercial de la provincia romană Dacia până la Baltica.*

În **164 Marc Aureliu** *respinge* **atacurile geto-dacilor** şi în **168 Drigisar** şi **Nabiportas** sunt aduşi la Roma ca ostateci.

În **174 Amal domneşte peste daco-geţi** şi este întemeietorul **Amalilor.** Vandalii, *veniţi de la Baltica, sunt primiţi ca popoare auxiliare în provincia Dacia;* în **Imperiul Amalilor** imigrează alte hoarde şi barbari, de asemenea şi o parte a burgunzilor care sunt primiţi ca aliaţi.

În **178 Tarrutenius Paternus** este trimis de către **Marc Aureliu** acolo împotriva sciţilor, pe care îi înfrânge. După aceasta, în **181 Commodus** *a plătit sume mari* **daco-geţilor** dintre care **10.000 s-au aşezat în provincia romană Dacia.** Totuşi **Lampridius** menţionează *o rebeliune în provinciile Pannonia şi Dacia.* **Lucian** menţionează că *învăţătura lui* **Zamolxis** *despre nemurirea sufletului dovedeşte cultura importantă a daco-geţilor,* şi în **193** *o laudă,* de asemenea, şi **Clement din Alexandria** şi **Tertulian.**

În **211** Creştinismul a fost introdus la ei. Din **Iulius Capitolinus** se dovedeşte că **numele goţilor a devenit un nume comun acum pentru aceste popoare.**

În **213 Caracalla** este numit, după asasinarea fratelui său **Geta, Geticus Maximus, Quasi Gothicus**; *el poartă război împotriva goţilor, iar după încheierea păcii îşi formează o gardă personală din goţii cei mai viteji, care sunt numiţi leii scitici; o dovadă că goţii sunt adesea confundaţi cu sciţii.*

În **215 Dacii** *îl atacă pe împăratul* **Macrinus,** care îi împacă cu aur.

În **235 Maximinus Thrax** *îi bate pe daco-goţi şi sarmaţi.*

În **237 Maximinus** şi **Baldinus** *plătesc tribut daco-goţilor.*

În **242** *goţii şi sarmaţii îl înfrâng pe* **Gordianus** în Tracia, care în **244** moare, în timp ce **Isarca** din neamul **Amalilor** trăieşte sub goţi care încheie alianţe cu mai multe popoare din Sarmaţia Europeană, aşa încât în anul **246** împăratul **Filip** *trebuie să plătească tribut goţilor.*

În **249** regele **Ostrogotha,** fiul lui **Isarca**, invadează Tracia; senatorul **Decius** *pedepseşte soldaţii romani pentru că nu au rezistat.*

În **250 Gundarich** şi **Argait** *au zădărnicit cuceririle lui* **Ostrogotha** în *Moesia; gepizii, o seminţie gotică,* îi înfrâng pe *burgunzi.* Ambele copleşite de **Ostrogotha** sunt anexate la imperiul acestora, aşa încât burgunzii pierd treptat obiceiul german al răscumpărării în bani, care era obişnuit la **daco-goţi**, deoarece **ei depăşiseră cu mult în cultură popoarele germanice cu castele lor. Ostrogotha** *distruge*, sub împăratul **Decius**, colonia *Apulensis* (Alba Iulia) *din centrul Daciei romanilor,* aşa încât a trebuit să fie din nou populată cu romani şi barbari, **Cniva** a devenit urmaşul lui **Ostrogotha**, şi, de asemenea, **Unilt** fiul său. **Origenes** scrie învăţăturile lui **Zamolxis** la goţi au multe elemente asemănătoare cu monoteismul evreilor. Şi scriitorii greci se ocupă foarte mult de **Zamolxis**.

În **251** după **Dessippus** *sciţii numiţi goţi îl înfrâng pe împăratul* ***Decius,*** deşi continuă să apară monede romane cu *legenda Dacia capta.* **Tabela Peutingeriană** scrie **Gaeti** şi **Daci**.

În **252** Împăratul **Gallus** *cumpără pacea de la goţi,* care se retrag cu pradă mare. Totuşi deja în

253 invadează Tracia împreună cu **burgunzii** ..., sunt însă respinşi de către împăratul **Aemilian**.

În **255** au loc *noi invazii ale goţilor, carpilor şi burgunzilor,* pe care **Zosimus** îi numeşte *popoare scitice. Aceştia pătrund până în Italia;* dar sub **Valerian** în **258** *se retrag din faţa generalului acestuia* **Aurelian,** aşa încât evacuează Tracia până la vărsarea Dunării, însă în

259 *invadează Asia Mică* unde li se opune **Successian,** *şi de unde sunt aduşi strămoşii lui* **Ulfilas**.

În **261** sub **Claudius Gothicus,** în armata romană se remarcă **Regilianus,** născut în Dacia Romană, *din familia lui* **Decebal**. De aceea

nu erau aşezaţi acolo toţi Dacii, cei rămaşi însă au adoptat obiceiuri romane.

În **267** potrivit lui **Eutropius**, împăratul **Galienus pierde întreaga provincie a Daciei** în faţa popoarelor scitice, dar generalul său **Marcian** *îi alungă pe goţi din Iliria*; **Atal** fiul lui **Unilt** trăieşte printre ei.

În **269** are loc un nou război scitic; **Trebellius Pollio** menţionează, printre alţii, pe *ostrogoţi, tratungi* şi *verttingi* sau *vizigoţi*; **Claudius** îi înfrânge şi o ia *prizonieră pe prinţesa gotă* **Unila**, *care se găsătoreşte* cu **Bonosus**.

În **271** împăratul **Aurelian** *sărbătoreşte un triumf asupra goţilor*, iar popoarele scitice până dincolo de Prut au trimis soli la el. Totuşi, *goţii* sub **Eucaba, Canabaud** (**Cniva**) *invadează din nou Tracia şi Iliria*; după **Vopiscus**, *soldaţii din Dacia Traiană sunt numiţi daciscii*. **Aceştia continuă mereu războaiele daco-goţilor pentru a smulge romanilor din nou ţara lor bogată în aur, Transilvania şi fertilele Moldova şi Valahia**, adică provincia romană Dacia. În sfârşit, în **274 Aurelian**, împărat energic, *restauratorul Imperiului, se hotărăşte*, totuşi, *să abandoneze această provincie, cucerire a lui* Traian. Mulţi colonişti au trecut în Moesia, care a obţinut în parte numele de **Dacia Aureliană**. **În sfârşit, daco-geţii sau goţii au zdruncinat jugul roman în Dacia Traiană şi Ermanarich cel Mare, din neamul Amalilor, posedă iar vechile frontiere până la Dunăre, aşa încât marele imperiu al goţilor se întindea, după Jordanes, de la Marea Neagră până în Moravia, iar în vest se mărgineşte cu popoarele germanice, în timp ce în nord poartă război la Marea Baltică cu vandalii.**

În **282** Aliatul împăratului **Probus, Thieridat** al Armeniei *îi atacă pe goţi*, care în

291 poartă război şi cu popoarele germanice, însă în

320 pierd bătăliile împotriva lui **Constantin**; totuşi în

323 trec din nou peste Dunăre, în Tracia. Creştinismul a pătruns la ei cu atât mai uşor, cu cât credeau şi mai înainte într-un singur zeu.

În **331 Constantin** *îi respinge din nou pe goţi*, ia însă în solda sa 40.000. În schimb **Ermanarich** se îndreaptă în

334 contra Germaniei şi spre Marea Baltică, unde dă peste *veneţi, o populaţie slavă, pe care o înfrânge. Germania se găsea atunci încă pe cea mai de jos treaptă a culturii şi împăratul* **Iulian** găseşte în

361 *foarte aspră limba popoarelor germanice, în timp ce goţii erau mult mai avansaţi în cultură*, aşa încât **Ulfilas** *a tradus deja Biblia* în limba lor, deşi după **Iamblichius**, *la goţi a continuat încă şi cultul lui* **Zamolxis**. Această parte a **marelui popor al goţilor** s-a îndreptat spre Marea Baltică, unde **Ermanarich** *a înfrânt şi alte popoare slave decât pe anţi şi slavini.*

În **365** Împăratul **Valens** poartă *război cu goţii creştini* de la Dunăre, unde **Athanarich,**

în **372** îi persecută pe creştini.

În **374** **Ermanarich cel Mare**, în vârstă de aproape o sută de ani trăieşte încă în timpul *primelor invazii ale hunilor dinspre Marea Neagră*. Aceştia întrerup treptat legătura dintre goţii de la Dunăre şi cei de la Marea Baltică. *Goţii nordici au introdus acolo cultul lui* **Zamolxis,** care era numit acolo **Odin**; *ei au înfiinţat o ţară a ostrogoţilor, o ţară a vizigoţilor* şi au *numit cucerirea lor din Peninsula Crimeea*: **Dacia** sau **Dania** şi ambele nume rămaseră multă vreme în uz, dar ştirea despre originea comună s-a pierdut.

În **376** **Athanarich** începe construirea Valului din Dacia, de la Dunăre până la Nistru, din care se mai găsesc încă urme, dar trebuie să se retragă spre Caucaland. *Cu aprobarea împăratului* **Valens** *ostrogoţii şi vizigoţii au trecut, împreună cu episcopul lui* **Ulfilas,** *peste Dunăre,* pentru a se aşeza în Tracia; conduşi de **Titriger, Alarich, Farnob, Sueriel** şi **Coria**, se războiesc cu legiunile romane; şi în

378 cade împăratul **Valens**, iar **Ulfilas** îşi ia în anul

379 reşedinţa în Moesia, în timp ce împăratul **Theodosius** *luptă în Tracia cu goţii*, care după moartea lui **Ermanarich** se împart în mai multe stăpâniri.

În **395** **Alarich**, din *neamul vizigot al balţilor*, pustieşte Macedonia şi Grecia; **Unitar**, din neamul **Amalilor**, luptă împotriva slavilor anţi, în timp ce **Unnimerad**, fiul lui **Ermanarich**, se afla sub domnia hunului **Belamin**. În acea vreme hunii s-au infiltrat ca secui, mai întâi în Carpaţi, la izvoarele Mureşului şi ale Oltuli.

În **398** **Ioan Chrisostomus** *converteşte mulţi goţi la creştinism*, dar una dintre căpeteniile lor mai de seamă, **Travitter**, *rămâne fidel credinţei lui* **Zamolxis**.

În **400 Alarich** merge cu *vizigoţii săi în Italia*, însă (în)

402 este *înfrânt la Verona de către* **Stilico**; *după aceea cucereşte în*

409 *Roma*, şi moare, în

410 în timp ce *ostrogoţii se aşază în nord, acolo, de asemenea, nu există nici o urmă despre obiceiul germanic al răscumpărării în bani* (Wehrgeld), *dar se găseşte învăţătura lui* **Zamolxis**. Printre huni se menţine **Torrismund**, fiul lui **Unnimerad** şi episcopul **Xelina**, urmaşul lui **Ulfilas**.

În **411 Benismund** îi urmează lui **Torrismund**, iar în

414 Sisegar, episcopul goţilor, din şcoala lui **Ulfilas**, urmează vizigoţilor sub **Ataulf**, care ia în căsătorie pe sora împăratului **Honorius**, şi în

415 moare în Barcelona.

În **430** *limba goţilor*, a lui **Ulfilas**, *se răspândeşte la Walafried pe Main şi la Dunăre.*

În **436** hunii de **Atila** distrug imperiul burgund aflat sub conducerea lui **Guntar**, care a primit cavaleri goţi şi a desfiinţat Wehrgeldul germanic.

În **437** are loc *lupta dintre vizigoţi şi huni pe Câmpiile Catalaunice*, unde rămâne **Theodorich I**, căruia îi urmează fiul său **Torrismund**.

În **453** cu moartea lui **Atila** se distruge imperiul hunilor, **Anderich** domneşte din nou în Dacia Traiană.

În **456** se naşte **Theodorich**, *din neamul ostrogoţilor Amali.* El devine **rege al Italiei**; *sub el, la fel ca şi la vizigoţi se cultivă limba dacogoţilor* a lui **Ulfilas** aşa cum arată **papirusul din Arezzo şi Neapole**, *un calendar şi omeliile ostrogoţilor a căror identitate cu* **Codex Argenteus** a lui **Ulfilas** au dovedit-o învăţaţii cardinali **Mai** şi **Castiglioni**. **Theodorich**, *care a construit multe biserici ariene (şi vizigoţii din Spania erau adepţii acestei învăţături) a stăpânit până în anul* **526** şi i-a lăsat fiicei sale **Amalesunda** regatul, care după moartea ei s-a dezmembrat; în timp ce **Amaralich**, regele vizigot din Spania s-a căsătorit cu fiica regelui francilor.

În **533 Clotar I**, fiul lui **Clodovig**, a construit la *Rouen o biserică* **Manu Gothica**.

În **570** a fost construită *biserica gotică din Tolosa din Spania.*

În **670** Regele **Vamba** ridică o *clădire gotică în Tolosa.*

În **711** Arabii găsesc în Spania *arhitectura gotică* în plină înflorire, iar *danezii se mai numesc încă daci.*

În **820 se cunosc învățați goți în Spania**

În **878** normanzii apar pe coasta de nord a Franţei.

În **911 norvegienii** se numesc **goţi** şi **daci**, potrivit cronicii **Gesta Normanorum**.

În **1042** sub **Eduard Confesorul legile daneze ajung în Anglia** şi **danii** sau **dacii** *se mai numesc încă* **Dani** et **Daci** et **Guti**.

În **1087** *varegii din Rusia* şi aproape concomitent normanzii din Sicilia ca urmaşi ai lui **Zamolxis**, sunt formaţi de **Ulfilas**; limba sa în **1091** este concepută însă ca *limbă bisericească la Conciliul din Leon*.

Acestea ar fi faptele cele mai importante din care onorabilul *autor al istoriei Italiei*, **Carlo Troya** lucrare care a apărut în mai multe volume până la moartea lui **Theodorich**, a regelui ostrogot al Italiei, în **526** şi era continuată asiduu de el. Troya deduce **identitatea geţilor de la Dunărea de Jos cu dacii, al căror mare imperiu fusese cucerit numai în parte de către Traian, în timp ce restul de două treimi din imperiu a continuat să existe dincolo de Prut şi de Carpaţi. Dacii, mai mult sub numele de goţi, aproape o sută şaptezeci de ani au luptat împotriva romanilor, pentru ţara cu aur, Transilvania** şi au distrus puternica *Colonia Apulensis*, Alba Iulia, până când, în sfârşit, **Aurelian le-a cedat cucerirea lui Traian** şi **a trebuit să retragă legiunile din Dacia**.

Învăţatul **Troya** a adăugat la a sa **Istorie a Italiei**, ca anexă, **Fasti Getici, Gotici şi Daco-Normanci** din care s-a comunicat acest extras. **Tabelele istorice sunt prevăzute cu indicarea exactă a izvoarelor, cele mai multe din Procopiu** şi **Jordanes**, în special însă din cronicile englezilor, francezilor şi germanilor, menţionându-se foarte frecvent învăţatul nostru. O pondere importantă acordă el relatării canonicului **Dubo de S. Quintin**, care *a scris la dictarea nepotului ducelui şi cuceritorului Normandiei*, **Rollo**, *istoria strămoşilor săi*, pe la anul **1015** (Scriptores Norman. And. Duchesnii) şi cronicii editate de **Langenbeck**, în care **Hugo de S. Victor** spune că **normanzii au venit din Sciţia de Jos şi sunt de origine daneză, pentru că au pornit din Dacia.**

În aceste tabele cronologice **Troya** al nostru dovedeşte că, atunci când s-a răspândit creştinismul la goţi, regele lor **Ermanarich cel Mare**, după ce **Constantin** i-a învins în sud pe goţi şi i-a respins peste Dunăre, s-a îndreptat spre nord şi a desăvârşit cucerirea ţărilor de la Marea Baltică,

unde *se izbise mai întâi de slavi, pe atunci cu totul necunoscuţi, de vendi*; că de atunci *învăţătura monoteismului şi a nemuririi sufletului* după **Zamolxis** a devenit cunoscută în nord transformată în **Odin**, că **şi cultura dacilor se regăseşte şi este dezvoltată în continuare în Edda, în timp ce vizigoţii şi ostrogoţii fiind creştini adepţi ai lui Arie au construit în Romana şi Spania primele biserici ariene în stil gotic**, aşa cum tot **meşteri goţi au construit şi biserica de la Rouen** din Franţa. **Conaţionalii nordici încă necreştinaţi, goţii** din ţara de est şi de vest a **goţilor din Suedia şi Danemarca sau Dacia**, au jefuit sub numele de normanzi, până când, în sfârşit, au fost ei înşişi creştinaţi. În acest mod **cultura germană a pornit propriu-zis din Dacia Centrală, bogată în aur, şi din capitala acesteia Sarmisegetuza, din Valea Haţegului din Transilvania; aceasta a cuprins întreaga Europă, întâlnindu-se în Sicilia şi în Neapole cu antichitatea imperială.** De aceea merită ca arhitectura gotică să poarte pe drept cuvânt numele acesta, iar **fineţea cavalerilor suedezi** constituie încă **resturi ale nobilei culturi şi a prestigiului de care s-a bucurat sexul feminin întotdeauna la goţi**; în sfârşit, **runele ar fi fost cea mai veche scriere a dacilor, înainte ca Ufilas să fi descoperit literele lui pentru marea sa operă.**

Învăţatul autor atrage atenţia că **goţii culţi nu trebuie confundaţi cu germanii** lui **Tacitus, nici cu francii**, *şi îi condamnă pe aceia care vor să găsească numai slavi în Sarmaţia şi în întregul răsărit al Europei până la Isar şi Saale, spunând că ei ar putea să afirme la fel de bine că* **Homer şi-a scris opera de fapt în limba slavă**. (Sublinierile noastre).

(Traducerea din germană aparţine **Anei Maria Coman-Iliescu** şi a fost publicată în „Analele de istorie” nr. 1/1981.)

ANNEX 1
To the Introductory Study

1. Carlo Troya about the Dacian-Geto-Goths

The learned researcher, historian of Italy, **Carlo Troya** from Naples (cf. **J.F.Neigebaur** (20), **has proven that the ancestors of the current Romanians, as the** Moldo-Wallachians are called, **were the Gets and the Dacians, known to the parents of history; that the same people later appeared in history as the Goths.** We give an extract from **Troya's** list about **The Annuals of the Dacian-Gets**, as his great work is found in few hands this side of the Alps:

According to the account of Herodotus regarding the Gets, already **before the year 500 BC the Gets were in Thrace. Zamolxis and their architecture were well-known.** Soon afterwards they were in war with **Darius** and later,

in **340** with **Philippe of Macedonia**, on the right shore of the Danube,

and in **335** with **Alexander**, over the Danube. The Gets, the Dacians and the Thracians spoke the same language; they rejected the Macedonians.

In **295 Dromichaetes** is the king of the Gets on the left shore of the Danube.

In **109 the Dacian-Gets invade Thrace** until rejected by **Minucius Rufus.**

In **84** under the king of the Dacian-Gets **Berebistes, Deceneu introduces writing, as well as arts and sciences;** they both give the laws called **Bellagines.**

In **80 Berebistes** makes a union of Getic peoples which spread towards the Dniester under the name of Tiragets; he also destroys Macedonia and in

75 Illyria and expands his empire up to Bohemia; **Cesar** says the **Dacians stretch to the Hercinic Forest.**

In **46 Berebistes's** Gets occupy Olbia on the Bug; **Cesar** prepares, through **Octavian**, the war against them.

In **34 Cotiso** invades Thrace, **Augustus** wants to marry him with one of his daughters.

In **29** the civil wars between the **Dapiges** and **Roles** take place; war with the Sarmatians.

In **28 Licinius Crassus** makes **Zirosses** prisoner in Genucla.

In **16, Cotiso** crosses with the Gets over the frozen Danube.

In the year **10** the Dacian-gets are rejected by **Tiberius**; after which new fights break out, which in the year

9 of our era **Strabo** mentions.

In **17 Ovid** praises **Augustus in the language of the Gets** which, after **Strabo** was the same with the Thracian and the Dacian language.

In 70 **Mucianus** opposes, under **Vespasian**, the entering of the Dacian-Gets.

According to **Dio Cassius, Duras**, the king of the Gets, gives up the rule in favor of **Decebalus**.

In **85** the *tribals* and the *Sarmatians, Iazig* and *Tiragets* ally with him. **Decebalus** strengthens his capital, Sarmisegetuza, and becomes the ally of the *parts*.

In **88 Appius Sabinus** is attacked in Moesia by Decebalus and falls in battle; after which **Domitian** focuses in Moesia all the military forces of Italy.

In **89 Cornelius Fuscus** enters the country of the Gets, but he is also defeated together with his legions. **Tacitus** says *he does not dare to indicate the number of the Romans killed,* **Paulus Orosius** relates, who had read this information in the books of Tacitus, then existent, now lost. The Gets who distinguished themselves the most in this battle were called *ausen* or *asen*, heroes, which **Zamolxis** favors the most, and their learned author believed that they have left with **Odin** in Scandinavia. Among these *asen* we find **Captus**, the ancestor of the regal dynasty of later of the *Ostrogoth*, his son was **Almar**, whose son **Augi** was the father of **Amal**, the ancestor of the heroic nation of the **Amals**. His son **Isarca** conceived **Ostrogoth**, this **Unilt**, this **Atal**, this **Achiulf**, this **Ufila**, the father of **Ermanarich the Great** and of **Vidulf**, this created **Valveraus**,

this **Vinitos**, this **Theodemir**, this **Theodorich the Great**, as **Cassiodorus** and **Jordanes** write.

In **90 Domitian** makes peace with **Decebalus** and sends Roman architects in **Dacia**, where however **there was even before an important culture.**

In **93 Decebalus** sends his brother **Diegis** to **Domitian**.

From the year **95 Domitian** pays a yearly gift to **Decebalus**, and **Dio Christostomos** is sent to the Gets in Olbia.

In **98 Tacitus** wrote, in his work *Germania*, that *Germany is separated from the Dacians* to the East *montibus et mutuo metu* (through the mountains and mutual fear) and that the first is still in a natural state, raw, while Dacia was already feared as a flourishing state.

In **100 Decebalus**, whose rule went from Tisa to Boristenes, where Olbia was, strengthens his cities in the mountains and prepares for war.

In **101 Trajan** defeats the Gets.

In the year **102** the Roman camp from *Tapis* is under siege from the Dacians; but **Trajan** breaks in farther, occupies several cities, among which one in the vicinity of Sarmisegetuza, where **Decebalus's** sister was made a prisoner. The learned author shows that the Goths were permanently noted for a *respect, less common in classical antiquity, for the feminine gender and a certain chivalry* and that the amazons appeared at the Goths. Trajan makes peace with **Decebalus** and gets back to Rome.

In **104** the second Dacian war starts.

In **105** a Dacian city with three walls falls.

In **106** Trajan builds the bridge over the Danube.

In **107 Decebalus** burries his treasures in *Strei* or *Sargeţia*: Sarmisegetuza is under siege, the generals take poison during a farewell feast, and **Decebalus** kills himself with the dagger, before the fall of the capital. After **Ptolemeus**, the great part of the Geto-Dacian territory the Romans conquered spread from Tisa to Grath. From there till the Dniester the great empire remained untouched and stretched to the Azov Sea, over Basarabia, Bucovina, in Maramureş and Galiţia till the Hercinic Forest. The **Dacian-Gets had lost *only a third of their***

country **and continued the war against the Romans,** but **the name of the Gets appears usually transformed in that of the Goths.** When **Trajan** in

117 dies, his successor **Hadrian** considered that it was dangerous to defend against them the Roman Dacia and, ignoring the fact that this province was occupied by Italic colonists, destroyed the bridge over the Danube. Meanwhile, in anterior Dacia the families **Valten** and **Captus** were remarked.

In **131** the philosopher **Celsius** *compares the Christian religion to that of* **Zamolxis,** of the *Dacian-Gets, which continued to form a strong empire.*

In **134 Amal,** the son of **Captus, prepares his Dacian-Gets to take revenge against the Romans** *and they cause the successor of* **Hadrian, Antonin,** *a lot of trouble* in **153***; he rejects them, however, again, over the Carpathians and over Grath.*

In **161 Augi** *rules over the* **Dacian-Gets or Goths,** which **Ptolemeus** *moves in the great field situated between the Carpathians and the Baltic Sea and which was called European Sarmatia,* under the reign of **Marc Aureliu,** *under which the great geographer indicates exactly the commercial road from the Roman province Dacia to the Baltica.*

In **164 Marc Aureliu** *rejects* **the attacks of the Dacian-Gets** and in **168 Drigisar** and **Nabiportas** are brought to Rome as hostages.

In **174 Amal rules over the Dacian-Gets** and is the founder of the **Amals.** The Vandals, *come from the Baltic, are received as auxiliary peoples in the Dacian province;* in the **Amal Empire** other hordes and barbarians immigrate, also a part of the Burgunds which are received as allies.

In **178 Tarrutenius Paternus** is sent by **Marc Aurelius** there against the Scythians, whom he defeats. After this, in **181 Commodus** *paid large sums to the* **Dacian-Gets** among which **10,000 settled in the Roman province Dacia.** However, **Lampridius** mentions a *rebellion in the Pannonia and Dacia provinces.* **Lucian** mentions that the *teaching of* **Zamolxis** *about the immortality of the soul proves the important culture of the Dacian-Gets,* and in **193** *praises it,* also **Clement of Alexandria** and **Tertulian.**

In **211** Christianity was introduced at them. From **Iulius Capitolinus** it is proved that **the name of the Goths had now become a common name for these peoples.**

In **213 Caracalla** is called, after the assassination of his brother **Geta, Geticus Maximus, Quasi Gothicus**; *he wages war against the Goths, and after the closing of the peace he forms a personal guard from the bravest Goths, who are called the Scythian lions; proof that the Goths are often mistook for the Scythians.*

In **215 the Dacians** *attack the emperor* **Macrinus**, who appeases them with gold.

In **235 Maximinus Thrax** *defeats the Dacian-Goths and the Sarmatians.*

In **237 Maximinus** and **Baldinus** *pay tribute to the Dacian-Goths*

In **242** the *Goths and the Sarmatians defeat* **Gordianus** in Thrace, who dies in **244**, while **Isarca** from the people of the **Amals** leaves under the Goths who closes alliances with several peoples from European Sarmatia, so that in the year **246** the emperor **Philip** *must pay tribute to the Goths.*

In **249** the king **Ostrogotha**, the son of **Isarca**, invades Thrace; the senator **Decius** *punishes Roman soldiers for not resisting.*

In **250 Gundarich** and **Argait** *impeded the conquests of* **Ostrogotha** in *Moesia; the Gepidae, a Gothic nation,* defeat the *Burgunds.* Both overwhelmed by **Ostrogotha** they are annexed to their empire, so that the Burgunds lose gradually the German custom of the redeeming in money, which was common with the **Dacian-Goths**, as **they had by far surpassed in culture the Germanic peoples with their castes. Ostrogotha** *destroys,* under Emperor **Decius**, the *Apulensis* colony (Alba Iulia) *from the center of Roman Dacia,* so that it had to be once again populated with Romans and barbarians, **Cniva** became the successor of **Ostrogotha**, and, likewise, **Unilt** his son. **Origenes** writes that the teachings of **Zamolxis** with the Goths have a lot in common with the monotheism of the Jews. The Greek writers also write a lot about **Zamolxis**.

In **251** after **Dessippus** the *Scythians called the Goths defeat the emperor* ***Decius,*** although Roman coins with the *legend Dacia capta* continue to appear. The **Peutingerian Table** writes **Gaeti** and **Dacians.**

In **252** Emperor **Gallus** *buys peace from the Goths,* who retreat with big loot. However, already in

253 they invade Thrace together with the **Burgunds** ..., but are rejected by the emperor **Aemilian.**

In **255** there are *new invasions of the Goths, Carps and Burgunds,* which **Zosimus** calls *Scythian peoples. They break into Italy;* but under **Valerian** in **258** *they retreat from his general* **Aurelian,** so that they evacuate Thrace till the mouth of the Danube, but in

259 *invade Asia Minor* where they are opposed by **Successian,** *and where from the ancestors of* **Ulfilas** *are brought.*

In **261** under **Claudius Gothicus,** in the Roman army **Regilianus** is remarked, born in Roman Dacia, *from the family of* **Decebalus.** That is why not all Dacians were set there, but the ones who stayed adopted Roman customs.

In **267** according to **Eutropius,** the emperor **Galienus loses the entire province of Dacia** to the Scythian peoples, but his general **Marcian** *drives the Goths away from Illyria;* **Atal** the son of **Unilt** leaves among them.

In **269** there is a new Scythian war; **Trebellius Pollio** mentions, among others, the *Ostrogoth, Tratung* and *Vertting* or *Visigoth;* **Claudius** defeats them and takes as a *prisoner the Gothic princess* Unila, *who marries* **Bonosus.**

In **271** Emperor **Aurelian** *celebrates a new triumph over the Goths,* and Scythian peoples till beyond the Prut sent messengers to him. Yet, the *Goths* under **Eucaba, Canabaud** (**Cniva**) *invade again Thrace and Illyria;* after **Vopiscus,** *soldiers in Trajan Dacia are called daciscs.* **They always continue the wars of the Dacian-Goths to snatch from the Romans again their country rich in gold, Transylvania and the fertile Moldova and Wallachia,** that is, the Roman province Dacia. Finally, in **274 Aurelian,** an energetic emperor, the *restorer of the Empire, decides,* however, *to abandon this province, the conquest of* Trajan. Many colonists moved to Moesia, who obtained in part the name **Aurelian Dacia. Finally, the Dacian-Gets or Goths shook the Roman yoke in Trajan Dacia and Ermanarich the Great, from the people of the Amals, possesses once again the old frontiers till the Danube, so that the**

Great empire of the Goths spread, according to **Jordanes, from the Black Sea till Moravia, and in the West it neighbors the Germanic peoples, while in the North they wage war at the Baltic Sea against the Vandals.**

In **282** the ally of the emperor **Probus, Thieridat** of Armenia *attacks the Goths,* who in

291 are at war with the Germanic peoples, yet in

320 lose the battles against **Constantine**; yet in

323 cross the Danube again, in Thrace. Christianity penetrated there all the easier as they believed before in a single god.

In **331 Constantine** *once again rejects the Goths,* but he takes in his army (for pay) 40,000. In return **Ermanarich** heads in

334 against Germany and towards the Baltic Sea, where he comes across the *Venets, a Slavic population, which he defeats. Germany was at the time still on the lowest level of culture and the emperor* **Iulian** finds in

361 *the language of the Germanic people very rough, while the Goths were much more advanced as a culture,* so that **Ulfilas** *has already translated the Bible* in their language, although according to **Iamblichius,** *the cult of* **Zamolxis** *continued with the Goths.* This part of the **great people of the Goths** headed towards the Baltic Sea, where **Ermanarich** *defeated also other Slavic peoples, aside from the Ants and the Slavin.*

In **365** the emperor **Valens** wages *war with the Christian Goths* from the Danube, where **Athanarich,**

In **372** persecutes the Christians.

In **374 Ermanarich the Great,** aged almost a hundred, still lives during *the first invasions of the Huns from the Black Sea.* They gradually severe the ties between the Goths from the Danube and those from the Baltic Sea. *The Northern Goths introduced there the cult of* **Zamolxis,** who was called there **Odin**; *they created a country of the Ostrogoth, a country of the Visigoths and they called their conquest from the Crimea Peninsula*: **Dacia** or **Dania** and both names were in use for a long time, but the knowledge about their common origin was lost.

In **376 Athanarich** starts the building of the Dacian Mound, from the Danube to the Dniester, of which traces are still found, but must withdraw towards Caucaland. *With the approval of the emperor* **Valens,** *the Ostrogoth and the Visigoth crossed, together with his bishop,* **Ulfilas,** *over the Danube,* to settle in Thrace; lead by **Titriger, Alarich, Farnob, Sueriel** and **Coria**, they battle against the Roman legions; and in

378 emperor **Valens** falls, and **Ulfilas** takes in the year

379 residence in Moesia, while emperor **Theodosius** *fights the Goths in Thrace,* who after the death of **Ermanarich** divide in several rules.

In **395 Alarich**, of *the Visigoth people of the Balts,* ravages Macedonia and Greece; **Unitar**, of the people of the **Amals**, fights against the Ant Slavs, while **Unnimerad**, the son of **Ermanarich**, was under the reign of the Hun **Belamin**. At that time, the Huns were infiltrated as Székely, first in the Carpathians, at the source of the Mureş and Olt.

In **398 Ioan the Chrysostom** *converts many Goths to Christianity,* but one of their most important leaders, **Travitter**, *stays loyal to the faith in* **Zamolxis**.

In **400 Alarich** goes with his *Visigoth to Italy,* but (in)

402 he is *defeated in Verona by* ***Stilico***; *afterwards he conquers in*

409 *Rome,* and dies, in

410 while the *Ostrogoth settle in the North where, also, there is no trace of the Germanic custom of redeeming in money* (Wehrgeld), *but we find the teaching of* **Zamolxis**. Among the Huns, **Torrismund** is maintained, his son **Unnimerad** and the bishop **Xelina**, the successor of **Ulfilas**.

In **411 Benismund** follows **Torrismund**, and in

414 Sisegar, the bishop of the Goths, from the school of **Ulfilas**, follows the Visigoth under **Atault**, who marries the sister of the emperor **Honorius**, and in

415 dies in Barcelona.

In **430** *the language of the Goths,* of **Ulfilas**, *spreads in Walafried on Main and on the Danube.*

In **436** the Huns lead by **Attila** destroy the Burgund Empire under the lead of **Guntar**, who received Goth chevaliers and abolished the Germanic Wehrgeld.

In **437** the *fight between the Visigoth and the Huns on the Catalane Fields* takes place, where **Theodorich I** remains, who is followed by his son, **Torrismund**.

In **453** with the death of **Attila** the empire of the Huns is destroyed, **Anderich** rules again in Trajan Dacia.

In **456 Theodorich** is born, *from the people of the Amal Ostrogoth*. He becomes **king of Italy**; *under him, the same as with the Visigoth, the language of the Dacian-Goth of* **Ulfilas** *is cultivated* like the **papyrus of Arezzo and Napoli** shows, *a calendar and the homilies of the Ostrogoth whose identity with the* **Codex Argenteus** of **Ulfilas** was proven by the learned cardinal **Mai** and **Castiglioni**. **Theodorich,** *who built many Arian churches (the Visigoths from Spain were also the adepts of this teaching) ruled till the year* **526** and left to his daughter **Amalesunda** the kingdom, which was dismembered after her death; while **Amaralich**, the Visigoth king from Spain married the daughter of the king of Francs.

In **533 Clotar I**, the son of **Clodovig**, built in *Rouen a church* **Manu Gothica**.

In **570** *the gothic church of Tolosa in Spain* was built.

In **670** King **Vamba** raises a *gothic building in Tolosa*.

In **711** The Arab find in Spain *gothic architecture* in full bloom, and the *Dane are still called Dacians.*

In **820 Goth scholars are known in Spain**

In **878** Normand appear on the North cost of France

In **911 the Norwegian** are called **Goths** and **Dacians**, according to the chronicle **Gesta Normanorum**.

In **1042** under **Edward the Confessor Danish laws reach England** and the **Dani** or **Dacians** *are still called* **Dani** et **Daci** et **Guti**.

In **1087** the *Vareg in Russia* and almost concomitantly the Normand in Sicilia as the followers of **Zamolxis**, are formed by **Ulfilas**; his language in **1091** is though conceived as the *church language at the Leon Council.*

These would be the most important facts from which the honorable *author of the history of Italy,* **Carlo Troya,** work which appeared in several volumes till the death of **Theodorich,** the Ostrogoth king of Italy, in **526** and was assiduously continued by him. Troya deduces the **identity of the Gets from the Lower Danube with the Dacians, whose great empire had only been conquered in part by Trajan, while the rest of two thirds of the empire continued to exist beyond the Prut and the Carpathians. The Dacians, more under the name of Goths, for almost 170 years fought against the Romans, for the country with gold, Transylvania,** and have destroyed the powerful *Colonia Apulensis,* Alba Iulia, until in the end, **Aurelian gave over to them Trajan's conquest and had to withdraw the legions from Dacia.**

The learned **Troya** has annexed to his **History of Italy, 'Fasti Getici, Gotici and Daco-Normanci'** from which this extract was taken. **The historical tables are endowed with the exact indication of sources, mostly from Procopius** and **Jordanes,** but especially from the chronicles of the British, French and German, our learned man being frequently mentioned. He gives an important share to the account of the canonical **Dubo of S. Quintin,** who *wrote on the dictation of the nephew of the duke and conqueror of Normandy,* **Rollo,** the *history of his ancestors,* around the year **1015** (Scriptores Norman. And. Duchesnii) and to the edited chronicle **Langenbeck,** in which **Hugo de S. Victor** says that the **Normand came from Lower Scythia and are of Danish origin, as they started from Dacia.**

In these chronological tables our **Troya** proves that, when Christianity spread to the Goths, their king **Ermanarich the Great,** after **Constantine** defeated the Goths in the South and rejected them over the Danube, headed North and finished conquering the countries form the Baltic Sea, where *he had first come against the Slavs, at the time completely unknown, the Vendi;* that since then *the teaching of monotheism and of the immortality of the soul* after **Zamolxis** became known in the North transformed in **Odin,** that **the culture of the Dacians also is to be found and continues to be developed in Edda, while the Visigoth and Ostrogoth, being Christian adepts of Arie built in Romana and Spain the first Arian churches in the Gothic style,** just

as also the **Goth masters built the church in Rouen** in France. **The Nordic conationals yet not Christianized, the Goth from the country of East and West of the Goth of Sweden and Denmark or Dacia,** robbed under the name of Normands, until, finally, they were themselves Christianized. In this way, **the German culture started actually from Central Dacia, rich in gold, and from its capital, Sarmisegetuza, from Valea Haţegului in Transylvania; it comprised the whole of Europe, meeting in Sicilia and in Napoli with the imperial antiquity.** That is why Gothic architecture deserves this name, and the **finesse of Swedish knights** constitutes still **remains of the noble culture and of the prestige the feminine gender always enjoyed with the Goths;** finally, **the runes were the oldest writing of the Dacians,** before **Ufilas had discovered his letters for his grand work.**

The learned author draws the attention to the fact that the **cultivated Goths should not be mistaken for Tacitus's Germans, or for the Francs,** *and condemns those who only want to find Slavs in Sarmatia and in the entire East of Europe till the Isar and Saale, saying that they might as well say that* **Homer actually wrote his work in the Slavic language** (Our highlighting).

(The translation from German belongs to **Ana Maria Coman-Iliescu,** and was published in 'The History Annals', no. 1/1981)

ANEXA 2
La Studiul introductiv

Universitatea din Cambridge:
Carpaţii, leagănul civilizaţiei euro-indo-iranice

Ancient India, faza primară a Culturii Vedice.
În cele de mai jos, cităm rezumativ numai
câteva paragrafe din *The Cambridge history of India*, vol. I, cap. III,
The Arians (Arienii), p. 67-71

*the climate in which they lived belonged to the temperate zone... To their habitat we may assign, with **considerable certainty**, the **oak**, the **beech**, the **willow**, and some **coniferous** trees. The **birch** seems to have been known to them and possibly the **lime**; less certainly the elm. (p. 67) subl. ns*

Arienii primitivi trăiau în zona **temperată**, **cunoşteau cu mare certitudine stejarul, fagul, salcia, anumite specii de conifere şi**, se pare, **mesteacănul**, posibil **teiul** şi, mai puţin sigur, **ulmul**.

(*They*) *were in all probability not a nomad but a **settled people**.* (*They*) *seem also to (p. 67) have been familiar with corn (p. 68).*

După toate probabilităţile erau **sedentari**, pentru că, după câte se pare, **grâul** le era familiar.

*The useful animals best known to them were the **ox** and **cow**, the **sheep**, the **horse**, the **dog**, the **pig**, and probably some species of **deer**. The **ass**, the **camel** and the **elephant** were apparently unknown to them in early times. Of birds we may gather from the languages*

Animalele folositoare cele mai cunoscute erau: **boul** şi **vaca, oala, calul, câinele, porcul** şi unele specii de **cerb**. În timpurile străvechi, se pare, nu cunoşteau **măgarul, cămila** şi **elefantul**. Dintre păsări, putem deduce din limbă că ei cunoşteau **gâsca** şi **raţa**. Cea mai

*that they knew the **goose**, and the **duck**. The most familiar bird of prey was apparently the **eagle**. The **wolf** and **bear** were known, but not the **lion** or the **tiger** (p. 67, 68)*

familiară pasăre răpitoare era, după cât se pare, **aquila** (uliul). **Lupul şi ursul** erau cunoscuţi, dar nu **leul** şi **tigrul**.

From these data is it possible to locate the primitive habitat from which the speakers of these languages derived their origin?

Din aceste date este posibil să localizăm habitatul primitiv din care îşi trag originea vorbitorii acestor limbi.

It is not likely to be India, as some of earlier investigators assumed, for neither flora not fauna, as determined by their language, is characteristic of this area... still less probable is the district of the Pamirs, one of the most cheerless regions on the face of the earth. Central Asia, which has also been contended for as their home, is not probable, even if we admit that its conspicuous lack of water, and consequent sterility in many areas, is of later development.

Nu este probabil (ca habitatul primitiv) să fie India, cum presupun primii investigatori, întrucât nici flora, nici fauna, cum se reflectă ele în limbă, nu sunt caracteristice acestei zone. Şi mai puţin probabil este Pamirul, una din cele mai mohorâte regiuni de pe faţa pământului. Nu este probabil ca „Asia Centrală", considerată şi ea ca loc de baştină al arienilor, să fi îndeplinit acest rol, chiar dacă admitem că lipsa evidentă a apei şi, deci sterilitatea mai multor zone, ar fi un fenomen mai recent.

*If indeed these early men knew the **beech**, they must have lived to the west of a line drawn from Königsberg in Prussia to the Crimea and continued thence through Asia Minor. In the Northern plains of Europe there is*

Dacă într-adevăr aceşti oameni cunoşteau **fagul** trebuie să fi locuit la vest de o linie care pleacă de la Königsberg, în Prusia, până în Crimeea şi, de acolo, continuă prin Asia Mică. Nu există o zonă care să îndeplinească aceste

*no area which will satisfactorly fulfil the conditions. As we know it **in primitive times it is a land o great forests.***

condiţii în câmpiile din nordul Europei. După câte ştim, în **timpurile primitive era o ţară acoperită de păduri.**

*Is there any part of Europe which combines **pastoral and agricultural** country in close connexion, which has in combination **hot low-lying plains suitable for the growth of grain, and rich upland pasture suitable for flocks and herds,** and the same time trees and birds of the character already described?*

Există vreo parte a Europei care combină **agricultura** cu **păstoritul,** strâns legate una de cealaltă, care să aibă **şesuri calde, potrivite culturii grâului şi păşuni bogate,** la altitudine, **necesare turmelor şi cirezilor**, şi, în acelaşi timp, arbori şi păsări de felul celor menţionate mai sus?

*There is apparently **only one such area in Europe, the area which is bounded on its eastern side by the Carpahians, on its south by the Balkans, on its western side by the Austrian Alps and the Böhmer Wald, and on the north by the Erzgebirge and the mountains which link them up with the Carpahtians** (p. 68).*

Există, după toate aparenţele, **o singură astfel de arie în Europa,** anume aria **delimitată** la **est** de **Carpaţi**, la **sud** de **Balcani**, la **vest** de către **Alpii Austriei** şi **Böhmer Wald,** şi la **nord de către Erzgebirge şi munţii care fac legătura cu Carpaţii.**

__In this area__ indeed were the __original habitat__ – and, __curiously enough, though it fulfils so many of the conditions,__ it seems not before to have been suggested – the spread of the Indo-Germanic languages becomes easily intelligible.

Dacă această zonă este într-adevăr **habitatul originar** – şi, **destul de curios, că deşi îndeplineşte atât de multe condiţii, nu pare să fi fost propusă până acum** – răspândirea limbilor indo-germanice devine uşor de înţeles.

No doubt the most inviting direction from which to issue from this land in search of new homes would be along the course of the ***Danube*** *into* ***Wallachia,*** *from which it is not difficult to pass south towards the* ***Bosporus*** *and the* ***Dardanelles*** *(p. 69) subl. ns.*

Fără îndoială că direcţia cea mai atrăgătoare de a ieşi din această zonă în căutarea de noi spaţii de locuit ar fi de-a lungul **Dunării** în **Valahia** de unde nu este greu de trecut spre **Bosfor** şi **Dardanele**.

What evidence have we of such a migration, and, if it took place, what was its date? In all probability the migration of peoples from the primitive habitat, which we have located in the areas which we now call Hungary, Austria and Bohemia, did not take place at a very remote period. It is indeed probable that all the facts of this migration, so far as we know them, can be explained without postulating an earlier beginning for the migration than 2500 B.C. It must be remembered, however, that these migrations were not into unpeopled areas, that before they reached the frontiers of India, or even ***Mesopotamia,*** *the Wiros must have had many hard struggles with populations already existing, who regarded thei passage as they would that of some great cloud of destroying locusts which devoured*

Ce dovezi avem noi despre o astfel de migraţiune, şi în cazul în care a avut loc, care a fost data? După toate probabilităţile, migraţia popoarelor din habitatul primitiv pe care noi l-am localizat în zonele ce se numesc acum (1913! nota ns.) **Ungaria, Austria, Boemia,** nu a avut loc într-o perioadă foarte îndepărtată. Toate datele despre această migraţiune, atât cât le cunoaştem, pot fi explicate fără postularea unei date anterioare anului 2500 î.e.n. Trebuie reţinut faptul că aceste migraţii nu au avut loc pe zone nepopulate, că înainte de a atinge frontiera **Indiei** sau chiar a **Mesopotamiei**, *wiros-ii* trebuie să fi avut de luptat cu populaţiile deja existente care considerau trecerea lor asemănătoare unui nor de lăcuste distrugătoare care le devorau substanţa şi îi lăsau să piară de foame sau să supravieţuiască în

their substance and left them to perish by starvation, or to survive in the misery of captives to cruel conquerors. We must suppose that success could have been achieved only by wave after wave following at no long intervals: for if their successors delayed too long, the migrants of the first advancing wave were likely to be cut off or absorbed. In historical times, we know that many tribes thus passed into ***Asia*** *from* ***Europe****, among them the* ***Phrygians****, the* ***Mysians****, and* ***Bithynians****. It has been plausibly* ***argued that the Armenian stock was the first wave of the Phrygian advance****, and evidence can be adduced which makes it probable that still earlier waves of conquering tribes advancing from west to east were represented by the remote ancestors of modern Persan and modern Hindus. (p. 70-71), subl. ns.*

mizeria captivităţii unor cuceritori cruzi. Trebuie să presupunem că succesul s-ar fi putut obţine numai în valuri succesive care urmau la intervale scurte: căci dacă succesorii lor ar fi întârziat prea mult, primul val de migratori ar fi fost oprit sau absorbit. Ştim că în timpuri istorice multe triburi au trecut astfel în **Asia** din **Europa**, printre acestea fiind **frigienii, misienii** şi **bitinienii.** S-a arătat în mod plauzibil că **armenii** au fost **primul val al migraţiei frigiene** şi se pot aduce dovezi care fac posibilă afirmaţia că triburi şi mai vechi de cuceritori venind din vest spre est erau reprezentaţi de strămoşii îndepărtaţi ai persanilor şi indienilor moderni (subl. ns.).

BIBLIOGRAFIE
la Studiu Introductiv

1 **IORDANIS.** *Romana et Getica,* recensuit Theodorus MOMMSEN, Berolini, apud Weidmannos, MDCCCLXXXII

2 **BUDAI DELEANU,** Ion. *De originibus populorum Transylvaniae /* Despre originea popoarelor din Transilvania, ediţie de **Ladislau Gyémánt,** Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1991, 2 vol.

2.1 Vol I, 336 p.

2.2 Vol II, 559 p.

3 **LEIBNITII,** Godofr. Guileilmi, *Collectanea etymologica,* Hanoverae, Sumptibus Nicolai Foersteri, MDCCXVII

4 **BOSSUET,** *Discours sur l'histoire universelle,* Paris, Librairie Hachette,1883, 518 p.

5 **LOGAN,** Donald F. *Vikingii în istorie,* Ed. Bălcescu, Bucureşti, 1990, 229 p.

6 **MENSION,** Joseph, *Le pays d'origine des indo-européens,* în „Revue des questions scientifiques" Bruxelles 1911

7 **TUCIDIDE,** *Războiul peloponeziac* (Traducere M. Jakota), Editura Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1941, 568 p.

8 **RAPSON,** E.J. (edited by) *The Cambridge History of India,* Cambridge, At the University Press, 1922, vol I, 799 p.

9 **ZABOROWSKY,** M.S,. *Les peuples Aryens d'Asie et d'Europe.* Leur origine en Europe, Octave Doin, Paris, 1908, 439 p.

10 **PIGANIOL,** André, *Histoire de Rome,* PUF, Paris, 1939, 576 p.

11 **BRUNOT,** Ferdinand, *Histoire de la langue française des origines à 1900,* tome 1, 545 p.

12 **ELIADE,** Mircea, *L'Epreuve du labyrinthe (entretiens avec Cl. H. Rocquet),* Belfond, Paris, 1978 (v. şi ediţia română, Ed. Dacia, 1990)

13 **ELIADE**, Mircea. *Jurnal*, Ed. Humanitas, 1993

13.1 Vol. I, 668 p.

13.2 Vol. II, 558 p.

14 **IORGA**, N., *Generalităţi cu privire la studiile istorice*, ediţia IV, Ed. Polirom, 1999, 998 p.

15 **DUMITRIU**, Anton, *Orient şi occident*, Editura Societăţii de cultură naţional liberală, Bucureşti, 1943, 201 p.

16 **DE COULANGES**, Fustel, *Histoire des institutions politiques de l'ancienne France. La Gaule romaine*, Librairie Hachette, 1934, 332 p.

17 **WARNER** Rex, *Iulius CAESASR*, EER, Bucureşti, 1972, 675 p.

18 **XENOPOL**, A.D., *Scrieri sociale şi filosofice*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1967, 432 p.

19 **LEFÈVRE**, André, *Les races et les langues*, Félix Alcan, Paris, 1893, 303 p.

20 **NEIGEBAUR**, J.F. *Beschreibung der Moldau und Walachei* (Descrierea Moldovei şi a Valahiei), Breslau, Verlag John Urban Kern, 1859

21 **WACE**, Robert, *Le Roman de Rou et des ducs de Normandie* (sec XII), Rouen, Edouard Frère, 1827

22 **LEAKE**, Jean Acomb, *The Geats of Beowulf*, The University of Wisconsin Press, 1967, 212 p.

23 **BUZBUCHI**, Antoni. *Cuvinte comune la Homer şi în latino-macedoneană*, Salonic, 1979 (mss., 36 p.)

24 **CORYLL**, S. *Valahia în cartea genezei*, Ed Promedia Plus, Cluj Napoca, 1996

25 **BUSUIOCEANU**, Alexandru, *Zamolxis sau Mitul Dacic în istoria şi legendele spaniole*, Ed. Meridiane, 1985, 216 p.

26 **WOLFRAM**, Herwig, *Geschichte der Goten*, Verlag C.H. Beck, München, ed. II, 1980, 486 p + hărţi

27 **PETREIO**, Nicolao, *Cimbrorum et Gothorum origines, migrationes, bella, atque coloniale*, Libris Doubus à ..., Lipsiae, Ex officina Johann Melchior Lieben, Anno 1695, 116 p.

28 **VULCANIUS**, Bonaventura, *De Literis & Lingua GETARUM sive Gothorum... Ex officina Plantiniana*, apud Franciscum Raphdengium, 1597, 109 p.

29 **TONNELAT**, Ernest, *Histoire de la langue Allemande*. Paris, Armand Colin, 1927, 204 p.

30 **EAST**, Gordon, *Géographie historique de l'Europe*. Paris, Gallimard, 1939, 398 p.

31 **BĂDIN**, Alexandru, *Dacia din vestul şi din estul Europei*. Ed. Albatros, 1998, 438 p.

32 **PROCOPIUS din Cesarea**, *Războiul cu goţii*, Editura Academiei, 1963, 304 p.

33 **BAYET**, Albert, *Istoria Franţei*, Ed. Forum, f.a. 277 p.

34 **LEGRAND** M.-A. (Dr.), *La longévité à travers les âges*, Paris, Flammarion, 1911, 308 p.

35 **FRANCE**, Anatole. *Viaţa literară*, Ed. Univers, 1978

36 **OTROKOCSIUS**, Foris Franciscus. *Origines hungarice*, apud Leonardum Strik, 1683

37 **TROYA**, Carlo, *Fasti Getici o Gotici*, appendice al Storia d'Italia del Medio Evo, 5, vol. 3 (3 vol. 1893, 1376 p. + vol. IV, 1840, 592 + 80 p., vol. V, 1841, 47 + CCCCLI p.)

38 **FULLBROOK**, Mary, *Scurtă istorie a Germaniei*, Institutul european, 2002, 336 p.

DE ORIGINE ACTIBUSQUE GETARUM

DESPRE ORIGINEA ȘI FAPTELE GEȚILOR

CUPRINS - GETICA[1]

[1] Cuprinsul, cu mici modificări, este luat din ediţia Migne.

1 Volentem me parvo subvectum navigio oram tranquilli litoris stringere et minutos de priscorum, ut quidam ait, stagnis pisciculos legere, in altum, frater Castali, laxari vela compellis relictoque opusculo, quod intra manus habeo, id est, de adbreviatione chronicorum, suades, ut nostris verbis duodecem Senatoris volumina **de origine actusque Getarum** ab olim et usque nunc per generationes regesque descendentem in uno et hoc parvo libello choartem: dura satis imperia et tamquam ab eo, qui pondus operis huius scire nollit, inposita.

2 Nec illud aspicis, quod tenuis mihi est spiritus ad inplendam eius tam magnificam dicendi tubam: super omne autem pondus, quod nec facultas eorundem librorum nobis datur, quatenus eius sensui inserviamus, sed, ut non mentiar, ad triduanam lectionem dispensatoris eius beneficio libros ipsos antehac relegi. Quorum quamvis verba non recolo, sensus tamen et res actas credo me integre retinere.

3 Ad quos et ex nonnullis historiis Grecis ac Latinis addedi convenientia, initium finemque et plura in medio mea dictione permiscens. Quare sine contumelia quod exigisti suscipe libens, libentissime lege; et si quid parum dictum est et tu, ut vicinus genti, commemoras, adde, orans pro me, frater carissime. Dominus tecum. Amen.

1 În timp ce eu, într-o mică barcă, vreau să mă ţin aproape de ţărmul liniştit şi să prind peştişori mărunţi din apele celor de altădată, cum spunea cineva, tu mă îndemni, frate **Castalius**, să dau drumul pânzelor în larg şi, lăsând la o parte mica lucrare pe care o am în mâini, adică prescurtarea cronicilor, să expun cu cuvintele mele, într-o singură carte scurtă, cuprinsul celor douăsprezece volume ale Senatorului **despre originea şi faptele geţilor**, sarcină destul de grea şi impusă parcă de cineva care nu vrea să ştie de dificultăţile unei astfel de lucrări (subl. ns. G.G.).

2 Nu ţii seamă că respiraţia îmi este slabă, neînstare să sufle în goarna vestitoare a unei întreprinderi atât de măreţe. Dar mai presus de orice greutate este aceea că n-am la îndemână acele volume, ca să le pot reda exact cuprinsul, deşi, ca să nu mint, le-am citit în trei zile prin bunăvoinţa omului de încredere al autorului. Nu le reproduc cuvânt cu cuvânt, dar cred că le redau integral ideile şi faptele.

3 Am făcut în expunere unele adaosuri potrivite din istoricii greci şi latini, amestecând în cuprins, la început, la mijloc şi la sfârşit, multe pe care le-am socotit utile. De aceea, fără supărare, ceea ce ai cerut primeşte cu bunăvoinţă şi citeşte cu cea mai mare îngăduinţă. Iar dacă ţi se pare că este puţin ceea ce am spus, tu, ca vecin de neam, adaugă ce ştii din proprii amintiri şi te roagă pentru mine, prea iubite frate. Domnul să fie cu tine! Amin!

I

4 Maiores nostri, ut refert Orosius, totius terrae circulum Oceani limbo circumseptum triquadrum statuerunt elusque tres partes Asiam, Eoropam et Africam vocaverunt[1] De quo trepertito orbis terrarum spatium innumerabiles pene scriptores existunt, qui non solum urbium locorumve positiones explanant, verum etiam et quod est liquidius, passuum miliariumque dimetiunt quantitatem, insulas quoque marinis fluctibus intermixtas, tam maiores, quam etiam minores, quas Cycladas vel Sporadas cognominant, in inmenso maris magni pelagu sitas determinant.

5 Oceani vero intransmeabiles ulteriores fines non solum describere quis adgressus est, verum etiam nec cuiquam licuit transfretare, quia resistente ulva et ventorum spiramine quiescente inpermeabilis esse sentitur et nulli cognita nisi ei qui eam constituit.

6 Ceterior vero eius pelagi ripa, quam diximus totius mundi circulum, in modum coronae ambiens fines suos, curiosis hominibus et qui de hac re scribere voluerunt perquaquam innotuit, quia et terrae circulum ab incolis possidetur et nonnullae insule in eodem mare habitabiles sunt, ut in orientali plaga et Indico Oceano Hyppodem, Iamnesiam[2], Solis perustam quamvis inhabitabilem, tamen omnino sui spatio in longo latoque extensam: Taprobanem quoque, in qua (excepto oppida vel possessiones) decem munitissimas urbes decoram[3].

7 Sed et aliam omnino gratissimam Silefantinam: nec non et Theron, licet non ab aliquo scriptore dilucidas, tamen suis possessoribus affatim refertas. Habet in parte occidua idem Oceanus aliquantas insulas et pene cunctis ob frequentiam euntium et redeuntium notas. Et sunt iuxta fretum Gaditanum haut procul una Beata et alia quae dicitur Fortunata. Quamvis nonnuli et illa gemina Galliciae et Lysitaniae promuntoria in Oceani insulas ponant, in quarum una templum Herculis, in alia monumentum adhuc conspicitur Scipiones, tamen quia extremitatem Galiciae terrae continent, ad terram magnam Europae potius quam ad Oceani pertinent insulas.

I

4 După cum arată Orosius, strămoşii noştri au împărţit în trei părţi suprafaţa întregului pământ mărginit de Ocean şi le-au numit Asia, Europa şi Africa. Există nenumăraţi scriitori care, tratând despre această întreită parte a globului pământesc, arată clar nu numai aşezarea oraşelor şi a locurilor, ci şi, ceea ce este şi mai clar, distanţele în paşi şi mile, precum şi insulele existente în mijlocul mărilor, atât mari, cât şi mici, pe care le numesc Cyclade sau Sporade, determinându-le poziţia în imensa întindere de ape.

5 Ţinuturile nepătrunse, până dincolo de Ocean, nu numai că n-a ajuns nimeni să le descrie, dar n-a putut măcar să le străbată, din cauza rezistenţei algelor şi a adierii prea liniştite a vânturilor, făcând astfel ca ele să nu fie cunoscute decât de cel ce le-a creat.

6 În schimb, ţărmul de dincoace al Oceanului, pe care l-am numit cerc al întregii lumi, fiindcă-i înconjoară hotarele ca o coroană, a fost cunoscut de oameni curioşi, care au voit să scrie despre aceste lucruri, arătând că nu numai suprafaţa pământului este stăpânită de locuitori, dar şi unele insule sunt locuite, ca, de pildă, cele din partea orientală şi din *Oceanul Indian*, şi anume: *Hippode, Iamnesia* şi insula *Solis* care, deşi nelocuită din cauza arşiţei soarelui, este totuşi destul de întinsă şi-n lumgime şi-n lăţime, precum şi frumoasa *Taprobane* care, în afară de cetăţi şi de ferme, are zece oraşe foarte bine întărite.

7 Foarte plăcute sunt, de asemenea, *Silefantina* şi *Theron*, nemenţionate de vreun scriitor, dar pline totuşi de locuitori. În partea de apus acelaşi Ocean are câteva insule, aproape toate cunoscute de mulţimea celor ce se duc sau vin din ele. Şi lângă marea *Gaditană* se găsesc nu departe insulele numite una *Beata*, iar cealaltă *Fortunata*. Deşi unii pun între insule cele două promotorii, *Galicia* şi *Lusitania*, în care se vede până astăzi într-unul templul lui **Hercule**, iar în celălalt monumentul lui **Scipio**, totuşi, fiindcă se găsesc la marginea *Galiciei*, ţin mai degrabă de pământul marii Europe, decât de insulele Oceanului.

8 Habet tamen et alias insulas interius in suo estu, quae dicuntur Baleares, habetque et alia Mevania[4], nec non Orcadas numero XXXIII quamvis non omnes excultas[5].

9 Habet et in ultimo plagae occidentalis aliam insulam nomine Thyle, de qua Mantuanus[6] inter alia: „tibi serviat ultima Thyle” Habet quoque is ipse inmensus pelagus in parte artoa, id est septentrionali, amplam insulam nomine Scandzam, unde nobis sermo, si dominus iubaverit, est adsumpturus, quia gens, cuius originem flagitas, ab huius insulae gremio velut examen apium erumpens in terram Europae advinit: quomodo vero aut qualiter, in subsequentibus, si dominus donaverit, explanavimus.

II

10 Nunc autem de Brittania insula, que in sino Oceani inter Spanias, Gallias et Germaniam sita est, ut potuero, paucis absolvam. Cuius licet magnitudine olim nemo, ut refert Libius, circumvectus est[7], multis tamen data est varia opinio de ea loquendi. Quae diu si quidem armis inaccensam Romanis Iulius Caesar proeliis ad gloriam tantum quesitis aperuit[8]: pervia deinceps mercimoniis aliasque ob causas multis facta mortalibus non indiligenti, quae secuta est, aetati certius sui prodidit situm, quem, ut a Grecis Latinisque autoribus accepimus, persequimur.

11 Triquadram eam plures dixere consimilem, inter septentrionalem occidentalemque plagam proiectam, uno, qui magnus est, angulo Reni hostia spectantem, dehinc correptam latitudine oblique retro abstractam in duos exire alios, geminoque latere longiorem Galliae praetendi atque Germaniae[9].

8 Are totuşi în interior şi alte insule, care se numesc *Baleare*, şi o alta, *Mevania*, precum şi *Orcadele*, în număr de treizeci şi trei, deşi nu toate sunt locuite.

9 Iar în apusul cel mai îndepărtat are o altă insulă, pe nume Thule, despre care poetul de la Mantua spune, între altele: *Să-ţi fie supusă îndepărtata Thule*. Această imensă genune are şi în partea arctică, adică nordică, o mare insulă numită Scandza. De la aceasta, dacă Domnul mă va ajuta, voi începe povestirea, fiindcă neamul despre a cărui origine mă întrebi, luându-şi zborul din sânul acestei insule, ca un roi de albine a venit pe pământul Europei. Dar cum şi în ce fel, dacă va da Domnul, vom arăta în cele ce urmează.

II

10 Acum voi vorbi cum voi putea mai pe scurt despre insula Britania, care este aşezată în interiorul Oceanului, între Spanii, Galii şi Germania. Deşi mărimea ei nu a măsurat-o nimeni, precum arată Livius, mulţi sunt cei care şi-au exprimat despre ea diferite opinii. Vreme îndelungată n-a fost călcată de armatele romane, până când **Iuliu Cezar**, prin războaiele purtate în mod glorios, a deschis drumul spre ea, făcând-o accesibilă multor muritori pentru comerţ sau pentru alte rosturi. Cunoştinţele asupra ei s-au înmulţit cu timpul şi pentru a o descrie urmez informaţiile oferite de scriitorii greci şi latini.

11 Mulţi au spus despre teritoriul ei că este asemănător unui triunghi aşezat la nord-vest, cu unghiul cel mai larg către gurile Rinului. Mai departe îşi pierde lăţimea şi se strâmtează la celelalte două unghiuri, terminându-se cu două laturi spre Galia şi Germania.

12 In duobus milibus trecentis decem stadiis latitudo eius ubi patentior, longitudo non ultra septem mil. centum triginta duo stadia fertur extendi; modo vero dumosa, modo silvestrae lacere planitiae, montibus etiam nonnullis increscere: mari tardo circumfluam, quod nec remis facile inpellentibus cedat, nec ventorum flatibus intumescat, credo, quia remotae longius terrae causas motibus negant: quippe illic latius quam usquam aequor extenditur[10)]. Refert autem Strabo Grecorum nobilis scriptor tantas illam exalare nebulas, madefacta humo Oceani crebris excursibus, ut subtectus sol per illum pene totum fediorem, qui serenus est, diem negetur aspectui.

13 Noctem quoque clariorem in extrema eius parte minimamque Cornelius etiam annalium scriptor enarrat[11)], metallis plurimis cupiosam, herbis frequentem et his feraciorem omnibus, que pecora magis quam homines alant: labi vero per eam multa quam maximae relabique flumina gemmas margaritasque volventia[12)]. Silorum colorati vultus; torti pleroque crine et nigro nascuntur; Calydoniam vero incolentibus rutilae cumae, corpora magna, sed fluuida: Gallis sive Spanis, ut quibusque obtenduntur, adsimiles.

14 Unde coniectavere nonnulli, quod ea ex his accolas contiguo vocatos acceperit[13)]. Inculti aeque omnes populi regesque populorum[14)]; cunctos tamen in Calydoniorum Meatarumque concessisse nomina Dio auctor est celeberrimus scriptor annalium. Virgeas habitant casas, communia tecta cum pecore, silveque illis saepe sunt domus. Ob decorem nescio an aliam quam ob rem ferro pingunt corpora.

15 Bellum inter se aut imperii cupidine, aut amplificandi quae possident, saepius gerunt, non tantum equitatu vel pedite, verum etiam bigis curribusque falcatis, quos more vulgare essedas vocant[15)]. Haec pauca de Brittaniae insulae forma dixisse sufficiat.

12 În partea ei cea mai întinsă are lăţimea de 2310 de stadii, iar lungimea nu depăşeşte 7132 de stadii. Este un şes acoperit de tufişuri şi păduri, accidentat pe alocuri, şi de câţiva munţi, înconjurat de o mare liniştită, nefrământată nici de vâsle, nici de vânturi, fiindcă, pe cât cred, pământul este departe şi nu dă ocazie să se producă valuri, marea fiind mai lată decât în alte părţi. **Strabon**, renumit autor grec, spune că în acele ţinuturi, din cauza Oceanului se ridică atâţia nori, care fac ca pământul să fie mereu umed, iar soarele să fie mai mult acoperit şi să nu fie văzut, din cauza ceţii, chiar în zilele senine.

13 Cornelius, autor de anale, povesteşte că în timpul nopţii este mai puţin întuneric în acea parte, care este bogată în metale şi în ierburi de tot felul, hrană mai degrabă pentru vite decât pentru oameni. Este străbătută de multe râuri care curg într-o parte şi în alta, rostogolind în valurile lor mărgăritare şi pietre preţioase. *Solii*, coloraţi la faţă şi scunzi, se nasc cu părul negru şi creţ. Locuitorii *Caledoniei*, însă, sunt cu părul roşcat, înalţi la trup, dar lipsiţi de vigoare, asemănători galilor şi spaniolilor, de care sunt apropiaţi.

14 De aceea unii au presupus că aceşti locuitori sunt colonişti veniţi din ţările vecine. Sunt la fel de inculţi, populaţiile ca şi regii lor. **Dio**, cel mai vestit scriitor de anale, spune că toţi au primit numele de caledonieni şi de meaţi. Locuiesc în colibe de nuiele, împreună cu vitele, adesea pădurile fiindu-le casa. Nu ştiu dacă pentru frumuseţe sau pentru altceva îşi tatuează trupurile cu fierul.

15 Din dorinţa de a porunci altora sau de a-şi mări avutul, se războiesc între ei, având nu numai infanterie şi cavalerie, dar şi care de luptă cu două sau cu patru roţi prevăzute cu coase, care se numesc popular essede. Socotesc deajuns aceste puţine cuvinte spuse despre forma insulei Britania.

III

16 Ad Scandziae insulae situm quod superius[16)] reliquimus, redeamus. De hac etenim in secuno sui operis libro Claudius Ptolomeus, orbis terrae discriptor egregius, neminit dicens: est in Oceani arctoi salo posita insula magna, nomine Scandza, in modum folii cetri, lateribus pandis, per longum ducta concludens se. De qua et Pomponius Mela in maris sinu Codano positam refert[17)], cuius ripas influit Oceanus.

17 Haec a fronte posita est Vistulae fluminis, qui Sarmaticis montibus ortus in conspectu Scandzae septentrionali Oceano trisulcus inlabitur, Germaniam Scythiamque disterminans. Haec ergo habet ab oriente vastissimum lacum in orbis terrae gremio, unde Vagi fluvius velut quodam ventrae generatus in Oceanum undosus evolvitur. Ab occidente namque inmensu pelago circumdatur, a septentrione quoque innavigabili eodem vastissimo concluditur Oceano, ex quo quasi quodam brachio exiente, sinu distento, Germanicum mare efficitur.

18 Ubi etiam parvae quidem, sed plures perhibentur insulae esse dispositae, ad quas si congelato mari ob nimium frigus lupi transierint, luminibus feruntur orbari. Ita non solum inhospitalis hominibus, verum etiam beluis terra crudelis est.

19 In Scandza vero insula, unde nobis sermo est, licet multae et diversae maneant nationes, septem tamen eorum nomina meminit Ptolemaeus. Apium ibi turba mellifica ob nimium frigore nusquam repperitur. In cuius parte arctoa gens Adogit consistit, quae fertur in aestate media quadraginta diebus et noctibus luces habere continuas, itemque brumali tempore eodem dierum noctiumque numero luce clara nescire.

III

16 Să ne întoarcem la aşezarea insulei Scandza, despre care am făcut menţiune mai sus. Despre aceasta aminteşte strălucitul geograf **Claudius Ptolemeu** în cartea a II-a a operei sale, când spune: *există în apele Oceanului nordic o insulă numită Scandza,* asemănătoare unei frunze de cedru, cu marginile încreţite, alungită şi întoarsă spre interior. Despre ea dă referinţe şi **Pomponius Mela**, arătând că se găseşte în golful *Codanus* al mării şi că ţărmurile îi sunt udate de Ocean.

17 Este aşezată în faţa fluviului Vistula care, izvorând din munţii Sarmatici, după ce desparte Germania de Sciţia, în faţa Scandzei se varsă prin trei guri în Oceanul de nord. Are la răsărit un lac foarte întins în sânul pământului, de unde fluviul Vagus, ieşind ca dintr-un pântece, îşi varsă valurile în Ocean. La apus este înconjurată de imensitatea genunei, iar la nord este închisă de acelaşi Ocean foarte vast şi nenavigabil, din care un golf ieşind ca un fel de braţ se lărgeşte şi formează marea Germanică.

18 Se spune că în această mare există nişte insule mici, dar multe, în care, dacă trec lupii pe gheaţă, din cauza gerului îşi pierd vederea. Astfel că pământul este acolo nu numai inospitalier pentru oameni, dar vitreg şi pentru animalele sălbatice.

19 Dar deşi în insula Scandza, despre care este vorba, se găsesc multe şi felurite neamuri, **Ptolemeu** numeşte doar şapte dintre ele. Aici, din cauza frigului, nu se găsesc nicăieri colonii de albine producătoare de miere. Partea nordică, locuită de poporul *adogit,* se spune că are în mijlocul verii patruzeci de zile şi nopţi cu lumină continuă şi, de asemenea, în timpul iernii acelaşi număr de zile şi nopţi când oamenii nu au lumină.

20 Ita alternato merore cum gaudio beneficio aliis damnoque impar est. Et hoc quare? quia prolixioribus diebus solem ad orientem per axis marginem vident redeuntem, brevioribus vero non sic conspicitur apud illos, sed aliter, quia austrinis signis percurrit, et quod nobis videtur sol ab imo surgere, illos per terrae marginem dicitur circuire.

21 Aliae vero ibi sunt gentes Screrefennae, que frumentorum non queritant victum, sed carnibus ferarum atque ovis avium vivunt; ubi tanta paludibus fetura ponitur, ut et augmentum prestent generi et satietatem ad cupiam genti[18]. Alia vero gens ibi moratur Suehans, quae velud Thyringi[19] equis untuntur eximiis. Hi quoque sunt, qui in usibus Romanorum sappherinas pelles commercio interveniente per alias innumeras gentes transmittunt, famosi pellium decora nigridine. Hi cum inopes vivunt, ditissime vestiuntur.

22 Sequitur deinde diversarum turba nationum, Theustes, Vagoth, Bergio, Hallin, Liothida, quorum omnium sedes sub uno plani ac fertilis, et propterea inibi aliarum gentium incursionibus infestantur. Post hos Ahelmil, Finnaithae, Fervir, Gauthigoth, acre hominum genus et at bella prumtissimum. Dehinc Mixi, Evagre, Otingis. Hi omnes excisis rupibus quasi castellis inhabitant ritu beluino.

23 Sunt et his exteriores Ostrogothae, Raumaricii, Aeragnaricii, Finni mitissimi, Scandzae cultoribus omnibus mitiores; nec non et pares eorum Vinoviloth; Suetidi, cogniti in hac gente reliquis corpore eminentiores: quamvis et Dani, ex ipsorum stirpe progressi, Herulos propriis sedibus expulerunt, qui inter omnes Scandiae nationes nomen sibi ob nimia proceritate afectant praecipuum.

24 Sunt quamquam et horum positura Grannii, Augandzi, Eunixi, Taetel, Rugi, Arochi, Ranii, quibus non ante multos annos Roduulf rex fuit, qui contempto proprio regno ad Theodorici Gothorum regis gremio convolavit et, ut desiderabat, invenit. Hae itaque gentes, Germanis corpore et animo grandiores, pugnabant beluina saevitia.

20 Astfel tristeţea alternează cu bucuria, ceea ce constituie pentru unii binefacere, pentru alţii este pagubă. Şi aceasta de ce? Fiindcă, în zilele mai lungi, oamenii văd soarele întorcându-se la răsărit pe marginea axei sale, pe când în cele mai mici ei, nu îl văd aşa, ci altfel, fiindcă parcurge părţile de sud şi dacă nouă ni se pare că el se înalţă din adâncuri, ei spun că îşi face ocolul pe marginea pământului.

21 Dar acolo se află şi alte neamuri, ca *screrefennii*, care nu folosesc pentru hrană cereale, ci carne de fiare şi ouă de păsări, căci în bălţi se înmulţesc atâtea vietăţi, încât oferă neamului omenesc hrană din belşug. Un alt neam care trăieşte aici este cel *suehans* care, ca şi *thuryngii*, excelează în cai frumoşi. Aceştia sunt cei care, prin comerţul de piei *sappherine* căutate de romani, având legături nenumărate cu alte neamuri, sunt renumiţi prin pieile lor negre strălucitoare, mai ales că, deşi săraci, se îmbracă foarte bine.

22 Urmează mulţimea feluritelor naţii: *theustes, vagoth, bergio, halin, liothida*. Toate acestea s-au aşezat într-un ţinut de şes şi fertil, din care pricină sunt mereu hărţuite de incursiunile altor neamuri. Mai apoi *ahelmilii, finaiţii, fervirii* şi *gautigoţii*, neam de oameni îndârjiţi şi oricând gata de război. La fel sunt şi *mixii, evagrii, otingii*, care toţi locuiesc ca animale sălbatice, fortificaţi în peşteri.

23 Mai la o parte de aceştia se găsesc *ostrogoţii, raumaricii, aeragnaricii*, blânzii *fini* şi *scandzii* mai blânzi decât toţi ceilalţi. Asemenea lor mai sunt *vinoviloţii* şi *suetidii*, cunoscuţi între aceste neamuri prin statura lor înaltă, ca şi *danii* din acelaşi neam cu cei arătaţi mai înainte. Aceştia i-au alungat din aşezările lor pe *heruli*, care între toate neamurile Scandzei îşi au numele de la înălţimea lor cu totul deosebită.

24 Din aceleaşi ţinuturi mai sunt *granii, augandzii, eunixii, taetelii, rugii, arochii* şi *ranii*, al căror rege, **Roduulf**, nu cu mulţi ani înainte, şi-a părăsit domnia şi şi-a găsit adăpost, precum dorea el, pe lângă **Theodoric**, regele *goţilor*. Astfel aceste neamuri, mai mari la trup şi suflet decât germanii, luptau cu sălbăticie de fiare.

IV

25 Ex hac igitur Scandza insula quasi officina gentium aut certe velut vagina nationum cum rege suo nomine Berig Gothi quondam memorantur egressi: qui ut primum e navibus exientes terras attigerunt, ilico nomen loci dederunt. Nam odieque illic, ut fertur, Gothiscandza vocatur.

26 Unde mox promoventes ad sedes Vlmerugorum, qui tunc Oceani ripas insidebant, castra metati sunt eosque commisso proelio propriis sedibus pepulerunt, eorumque vicinos Vandalos iam tunc subiugantes suis aplicavere victoriis. Ubi vero magna populi numerositate crescente et iam pene quinto rege regnante post Berig Filimer, filio Gadarigis, consilio sedit, ut exinde cum familiis Gothorum promoveret exercitus.

27 Qui aptissimas sedes locaquae dum quereret congrua, pervenit ad Scythiae terras, quae lingua eorum Oium vocabantur: ubi delectatus magna ubertate regionum et exercitus mediaetate transposita pons dicitur, unde amnem traiecerat, inreparabiliter corruisse, nec ulterius iam cuidam licuit ire aut redire. Nam is locus, ut fertur, tremulis paludibus voragine circumiecta concluditur, quem utraque confusione natura reddidit inpervium. Verumtamen hodieque illic et voces armentorum audiri et indicia hominum depraehendi commeantium attestationem, quamvis a longe audientium credere licet.

28 Haec ergo pars Gothorum, quae apud Filemer dicitur in terras Oium emenso amne transposita, optatum potiti solum. Nec mora ilico ad gentem Spalorum adveniunt consertoque proelio victoriam adipiscunt, exindeque iam velut victores ad extremam Scythiae partem, que Ponto mari vicina est, properant. Quemadmodum et in priscis eorum carminibus pene storicu ritu in commune recolitur: quod et Ablavius descriptor Gothorum gentis egregius verissima adtestatur historia.

IV

25 Se spune că din această insulă Scandza, ca dintr-o fabrică de naţii sau ca dintr-un pântece de neamuri, au răsărit odinioară *goţii* cu regele lor pe nume **Berig**. Aceştia deîndată ce, ieşind din corăbii, au atins pământul, au şi pus nume acelui loc, care până acum, pe cât se spune, se numeşte Gotiscandza.

26 Îndreptându-se de aici spre ţinutul *ulmerugilor*, care atunci îşi aveau aşezările pe ţărmurile Oceanului, şi-au stabilit tabăra în apropiere, de unde i-au atacat şi i-au alungat din propriile lor locuinţe, subjugându-i şi pe *vandalii* din vecinătate şi adăugându-i la cuceririle lor. Iar când a crescut numărul popoarelor cucerite, sub domnia celui de al cincilea rege care a urmat după Berig, anume Filimer fiul lui Gadarix, au luat hotărârea ca armata să plece mai departe, cu familiile *goţilor*.

27 În căutare de locuri foarte potrivite pentru aşezare, au ajuns pe pământul Sciţiei, care pe limba lor se numea Oium. Se spune că, în timp ce ei erau desfătaţi de marea rodnicie a ţinuturilor, jumătate din armata lor, tocmai pe când trecea peste un pod, s-a prăbuşit fără salvare şi fără să mai poată trece peste râu cineva într-o parte sau alta. Căci acest loc, pe cât se povesteşte, este înconjurat de o mulţime de bălţi adânci şi în continuă mişcare, găsindu-se sub stăpânirea forţelor oarbe ale naturii, care-l fac de netrecut. Până în vremea noastră se aud dintr-acolo zbierete de vite şi se văd urme de oameni împotmoliţi, pe cât se crede, în acele ţinuturi mlăştinoase.

28 Aşadar acea parte dintre *goţi* care, s spune că împreună cu **Filemer**, trecând râul, au ajuns în teritoriile Oium, s-a făcut stăpână pe pământul dorit. Dar fără să zăbovească mult, au ajuns la neamul *spalilor* cu care s-au încleştat în luptă, câştigând biruinţa. De aici au înaintat victorioşi până la marginea Sciţiei, care este vecină cu marea Pontului. Isprăvile acestea sunt preaslăvite în cântecele lor vechi şi povestite ca în lucrările istorice, precum atestă în cea mai autentică operă istorică **Ablavius**, strălucit istoric din neamul goţilor.

29 In quam sentetiam et nonnuli consensere maiorum: Ioseppus quoque annalium relator verissimus dum ubique veritatis conservet regulam et origines causarum a principio revolvat. Haec vero quae diximus de gente Gothorum principia cur omiserit, ignoramus: sed tantu Magog eorum stirpe comemorans, Scythas eos et natione et vocabulo asserit appellatos[20]. Cuius soli terminos, antequam aliud ad medium deducamus, necesse est, ut iacent, edicere.

V

30 Scythia si quidem Germaniae terre confines eo tenus, ubi Ister oritur amnis vel stagnus dilatatur Morsianus, tendens usque ad flumina Tyram, Danastrum et Vagosolam, magnumque illu Danaprum Taurumque montem, non illum Asiae, sed proprium, id est Scythicum, per omnem Meotidis aditum, ultraque Meotida per angustias Bosfori usque ad Caucasum montem amnemque Araxem ac deinde in sinistram partem reflexa post mare Caspium, quae in extremis Asiae finibus ab Oceano *eoroboro* in modum fungi primum tenuis, post haec latissima et rotunda forma exoritur[21], vergens ad Hunnus, Albanos et Seres usque digreditur.

31 Haec, inquam, patria, id est Scythia, longe se tendens lateque aperiens, habet ab oriente Seres in ipso sui principio litus Caspii maris commanentes; ab occidente Germanos et flumen Vistulae; ab arctu, id est septentrionali, circumdatur oceano, a meridiae Persida, Albania, Hiberia, Ponto atque extremo alveo Istri, qui dicitur Danubius ab ostea sua usque ad fontem.

32 In eo vero latere, qua Ponticum litus attingit, oppidis haut obscuris involvitur, Boristhenide, Olbia, Callipolida, Chersona, Theodosia, Careon, Myrmicion et Trapezunta, quas indomiti Scytharum nationes Grecis permiserunt condere, sibimet commercia prestaturos. In cuius Scythiae medium est locus, qui Asiam Europamque ab alterutro dividit, Riphei scilicet montes, qui Thanain vastissimum fundunt intrantem Meotida cuius paludis[22] circuitus passuum mil. CXLIIII, nusquam octo ulnis altius subsidentis.

29 Păreri asemănătoare au şi alţi scriitori vechi. Nu ştiu de ce **Iosephus**, cel mai veridic povestitor de anale, care pretutindeni respectă regulile adevărului, arătând începutul şi cauzele lucrurilor, a trecut totuşi cu vederea cele pe care le-am povestit despre începuturile *goţilor*. Numai atunci când aminteşte despre **Magog**, din neamul lor, afirmă că ei, ca neam şi ca nume, au fost numiţi *sciţi*. Este de trebuinţă ca, înainte de a merge mai departe, să arăt unde se găseşte teritoriul acestora.

V

30 Sciţia începe de la hotarele Germaniei, de unde izvorăşte fluviul Istru, sau de la lacul Morsianus şi se întinde până la fluviile *Tyras, Danastru* şi *Vagosola,* ca şi *Danapru* şi muntele Taurus, nu cel din Asia, ci cel propriu, adică scitic. Îşi continuă cuprinsul pe toată Meotida şi peste Meotida prin strâmtoarea Bosforului până la muntele *Caucaz* şi până la râul *Araxis*. Apoi, întorcându-se în partea stângă până dincolo de marea Caspică şi din ţinuturile îndepărtate ale Asiei până la Oceanul euroborean, este ca o ciupercă, mai întâi mică, dar mai departe foarte lată şi rotundă până ajunge la *huni, albani* şi *seri*.

31 Această patrie, spun adică Sciţia, întinzându-se şi deschizându-se în lung şi-n lat, se învecinează spre răsărit cu *serii* care încep de la ţărmul mării *Caspice,* la apus cu *germanii* şi cu fluviul *Vistula,* spre ţinutul arctic, adică în partea septentrională, este înconjurată de Ocean, iar la sud se găsesc *Persia, Albania, Hiberia, Pontul* şi albia *Istrului,* care se numeşte Dunărea de la gură până la izvor.

32 În partea în care atinge ţărmul pontic este înconjurată de oraşe, nu obscure, ca *Boristene, Olbia, Callipoli, Cherson, Theodosia, Careon, Myrmicion* şi *Trapezunt,* pe care au îngăduit nesupusele neamuri ale sciţilor să le întemeieze grecii pentru a face comerţ cu ele. În mijlocul acestei Sciţii este un loc care desparte *Asia* de *Europa,* adică munţii Rifei. Din aceştia izvorăşte prea întinsul *Thanais* care se varsă în *Meotida,* lac cu circumferinţa de 144 de mii de paşi, nicăieri mai adânc de opt coţi.

33 In qua Scythia prima ab occidente gens resident Gepidarum, que magnis opinatisque ambitur fluminibus. Nam Tisia per aquilonem eius chorumque discurrit; ab africo vero magnus ipse Danubius, ab eco Flutausis secat, qui rapidus ac verticosus in Istri fluenta furens divolvitur.

34 Introrsus illis Dacia est, ad coronae speciem arduis Alpibus emunita, iuxta quorum sinistrum latus, qui in aquilone vergit, ab ortu Vistulae fluminis per inmensa spatia Venetharum natio populosa consedit. Quorum nomina licet nunc per varias familias et loca mutentur, principaliter tamen Sclaveni et Antes nominantur.

35 Sclaveni a civitate Novietunense et laco qui appellatur Mursiano usque ad Danastrum et in boream Viscla tenus commorantur: hi paludes silvasque pro civitatibus habent. Antes vero, qui sunt eorum fortissimi, qua Ponticum mare curvatur, a Danastro extenduntur usque ad Danaprum, quae flumina multis mansionibus ab invicem absunt.

36 Ad litus autem Oceani, ubi tribus faucibus fluenta Vistulae fluminis ebibuntur, Vidivanii resident, ex diversis nationibus adgregati; post quos ripam Oceani item Aesti tenent, pacatum hominum genus omnino. Quibus in austrurn adsidet gens Acatzirorum fortissima, frugum ignara, quae pecoribus et venationibus victitat.

37 Ultra quos distendunt supra mare Ponticum Bulgarum sedes, quos notissimos peccatorum nostrorum mala fecerunt. Hinc iam Hunni quasi fortissimorum gentium fecundissimus cespes bifariam populorum rabiem pullularunt. Nam alii Altziagiri, alii Saviri nuncupantur, qui tamen sedes habent divisas: iuxta Chersonam Altziagiri, quo Asiae bona avidus mercator importat, qui aestate campos pervagant effusas sedes, prout armentorum invitaverint pabula, hieme supra mare Ponticum se referentes. Hunuguri autem hinc sunt noti, quia ab ipsis pellium murinarum venit commercium: quos tantorum virorum formidavit audacia.

33 Primul neam care locuieşte în Sciţia este la apus, cel al *gepizilor*, pe un teritoriu străbătut de mari fluvii şi anume de Tisa la nord-vest, iar la sud de însăşi Dunărea cea mare. La răsărit o brăzdează *Flutausis*, care îşi rostogoleşte repede şi vijelios valurile până ce se varsă în apele *Istrului*.

34 În interior este *Dacia* întărită de prăpăstioşii *Alpi* în formă de cunună. În stânga acestora, spre nord, începând de la izvoarele fluviului Vistula, pe imense spaţii, este aşezat neamul numeros al *veneţilor*. Deşi numele acestora variază după regiuni şi populaţii, ei se numesc totuşi, în principal, *sclavini* şi *anţi*.

35 *Sclavinii* locuiesc de la cetatea Novietunensis şi de la lacul numit *Mursianus* până la *Danaster* şi la nord până la *Viscla*. Au lacuri şi păduri în loc de cetăţi. Cei mai viteji dintre ei sunt *anţii*, care e întind pe curbura mării *Pontice* de la *Danaster* până la *Danapru*, fluvii la distanţă de multe popasuri unul de altul.

36 Iar la vărsarea prin trei guri a Vistulei în Ocean, locuiesc *vidinarii*, formaţi din mai multe neamuri. După aceştia stăpânesc, de asemenea, ţărmul Oceanului *aestii*, neam de oameni foarte liniştiţi. Vecini cu ei, la sud, se găseşte neamul foarte viteaz al *acatzirilor*, care nu se îndeletnicesc cu agricultura, ci trăiesc din creşterea vitelor şi din vânat.

37 Dincolo de ei se întind deasupra Mării Pontice aşezările *bulgarilor* pe care i-au făcut foarte cunoscuţi relele păcatelor noastre. De aici au apărut *hunii*, popor foarte viteaz care, ca o buruiană ce se răspândeşte foarte repede, au pricinuit o dublă urgie altor popoare. Căci unii se numesc *altziagiri*, alţii *saviri*, avându-şi sălaşuri separate: *altziagirii*, lângă Cherson, oraş unde lacomul negustor îşi aduce mărfurile sale din Asia, vara cutreieră câmpurile oprindu-se temporar după cum îi obligă păşunatul vitelor, iar iarna rămân pe marea Pontică. Iar *hunugurii* sunt cunoscuţi prin comerţul pe care-l fac cu piei de murine, îndrăzneala lor îngrozind pe foarte mulţi oameni.

38 Quorum mansione prima in Scythiae solo iuxta paludem Meotidem, secundo in Mysiam Thraciamque et Daciam, tertio supra mare Ponticum rursus in Scythia legimus habitasse: nec eorum fabulas alicubi repperimus scriptas, qui eos dicunt in Brittania vel in unaqualibet insularum in servitute redactos et in unius caballi praetio a quodam ereptos. Aut certe si quis eos aliter dixerit in nostro urbe, quam quod nos diximus, fuisse exortos, nobis aliquid obstrepebit: nos enim potius lectioni credimus quam fabulis anilibus consentimus.

39 Ut ergo ad nostrum propositum redeamus, in prima sede Scythiae iuxta Meotidem commanentes praefati, unde loquimur Filimer regem habuisse nonscuntur. In secunda, id est Daciae, Thraciaeque et Mysiae solo Zalmoxen, quem mirae philosophiae eruditionis fuisse testantur plerique scriptores annalium. Nam et Zeutam prius habuerunt eruditum, post etiam Dicineum, tertium Zalmoxen, de quo superius diximus. Nec defuerunt, qui eos sapientiam erudirent.

40 Unde et pene omnibus barbaris Gothi sapientiores semper extiterunt Grecisque pene consimiles, ut refert Dio, qui historias eoum annalesque Greco stilo composuit. Qui dicit primum Tarabosteseos, deinde vocatos Pilleatos hos, qui inter eos generosi extabant, et quibus eis et reges et sacerdotes ordinabantur. Adeo ergo fuere laudati Gaetae, ut dudum Martem, quem poetarum fallacia deum belli pronuntiat, apud eos fuisse dicant exortum. Unde et Vergilius[23)]: „gradivumque patrem, Geticis qui praesidet arvis"

41 Quem Martem Gothi semper asperima placavere cultura (nam victimae eius mortes fuere captorum), opinantes bellorum praesulem apte humani sanguinis effusione placandum. Huic praede primordia vovebantur, huic truncis suspendebantur exubiae, eratque illis religionis preter ceteros insinuatus affectus, cum parenti devotio numinis videretur inpendi.

38 Primul lor popas pe pământul Sciţiei a fost lângă mlaştina Meotidă, al doilea în Mysia, Tracia şi Dacia, iar în al treilea, precum citim, au locuit din nou în Sciţia, la marea Pontică. N-am găsit nicăieri poveştile acelora care spun că ei au fost duşi robi în Britania sau în altă insulă şi că au fost scăpaţi de cineva pe preţul unui cal. Dar cine va spune altceva decât ceea ce am spus eu, cu privire la obârşia lor nu va găsi la mine credit, căci eu mă încred mai degrabă în cele citite de mine decât în povestiri băbeşti.

39 Şi ca să mă întorc la ceea ce mi-am propus, cei despre care am vorbit s-au aşezat în primul lor popas în Sciţia, lângă Meotida, unde se ştie că au avut ca rege pe **Filimer**. În al doilea popas, pe pământul Daciei, Traciei şi Mysiei l-au avut pe **Zalmoxe**, despre care cei mai mulţi scriitori de anale spun că a fost un mare erudit în domeniul filozofiei. Căci au avut erudit mai întâi pe **Zeuta**, apoi pe **Deceneu** şi al treila pe **Zalmoxe**, despre care am vorbit mai înainte. Astfel că n-au lipsit cei care să-i înveţe înţelepciunea.

40 De aceea dintre toţi barbarii, *goţii* au fost cei mai înţelepţi şi aproape la fel ca *grecii*, precum ne asigură **Dio**, care a scris în greceşte istoria şi analele acestora. El spune că ei au fost numiţi mai întâi *tarabošti*, iar apoi *pileaţi*, aceştia fiind cei mai de neam dintre ei, din care îşi alegeau regii şi preoţii. Până într-atât au fost lăudaţi geţii, încât s-a spus că la ei s-a născut **Marte**, pe care fantezia poeţilor l-a numit zeu al războiului, de unde şi **Vergiliu** spune: *Tatăl Gradivus, care ocroteşte ogoarele getice*.

41 Pe acest **Marte** *goţii* l-au adorat întotdeauna cu un cult sângeros (căci prizonierii ucişi erau jertfe ale lui), socotindu-l zeul războiului, care nu poate fi îmblânzit decât cu sânge omenesc. Lui i se dedicau primele prăzi, lui i se atârnau de trunchiuri de copaci hainele luate de la duşman şi i se acorda mai multă pietate religioasă decât celorlalţi zei, fiindcă li se părea că divinizându-l pe el îşi divinizează propriul lor strămoş.

42 Tertia vero sede super mare Ponticum iam humaniores et, ut superius diximus, prudentiores effecti, divisi per familias populi, Vesegothae familiae Balthorum, Ostrogothae praeclaris Amalis serviebant.

43 Quorum studium fuit primum inter alias gentes vicinas arcum intendere nervis, Lucano[24)] plus storico quam poeta[25)] testante: „Armeniosque arcus Geticis intendite nervis" Ante quos etiam cantu maiorum facta modulationibus citharisque canebant, Eterpamara, Hanale, Fridigerni, Vidigoiae et aliorum, quorum in hac gente magna opinio est, quales vix heroas fuisse miranda iactat antiquitas.

44 Tunc, ut fertur, Vesosis Scythis lacrimabile sibi potius intulit bellum, eis videlicet, quos Amazonarum viros prisca tradit auctoritas, de quas et feminas bellatrices Orosius in primo volumine professa voce testatur[26)]. Unde cum Gothis eum tunc dimicasse evidenter probamus, quem cum Amazonarum viris absolute pugnasse cognoscimus, qui tunc a Borysthene amne, quem accolae Danaprum vocant, usque ad Thanain fluvium circa sinum paludis Meotidis consedebant.

45 Thanain vero hunc dico, qui ex Rpheis montibus deiectus adeo perceps ruit, ut, cum vicina flumina sive Meotis et Bosforus gelu solidentur, solus amnium confragosis montibus vaporatus, numquam Scythico duriscit algore[27)]. Hic Asiae Europaeque terminus famosus habetur[28)]. Nam alter est ille, qui montibus Chrinnorum oriens, in Caspium mare dilabitur.

46 Danaper autem ortus grande palude, quasi ex matre profunditur[29)]. Hic usque ad medium sui dulcis est et potabilis, piscesque nimii saporis gignit, ossa carentibus chartellagine tantum habentes in corporis continentiam[30)]. Sed ubi fit Ponto vicinior, parvum fontem suscipit cui Exampheo cognomen est, adeo amarum, ut, cum sit quadraginta dierum itinere navigabilis, huius aquis exiguis inmutetur, infectusque ac dissimilis sui inter Greca oppida Callipidas et Hypannis in mare defluat[31)]. Ad cuius ostia insula est in fronte, Achillis nomine[32)]. Inter hos terra vastissima, silvis consita, paludibus dubia.

42 În al treilea popas la marea Pontică devenind mai umani şi mai înţelepţi, cum am spus mai sus, şi popoarele fiindu-le împărţite pe familii, *vizigoţii* erau supuşi *balţilor*, iar *ostrogoţii*, de asemenea, erau în serviciul străluciţilor *amali*.

43 Cea dintâi îndeletnicire a lor înaintea altor neamuri vecine a fost aceea de a întinde arcul, după cum spunea **Lucan**, mai mult istoric decât poet: *Întindeţi arcuri armeneşti cu coarde getice*. Înainte la ei se cântau faptele strămoşilor în cântece însoţite de chitară, pomenindu-se de **Eterpamara**, **Hanale**, **Fridigern**, **Vidigoia** şi de alţii în mare cinste la aceste popoare, eroi comparabili cu cei admiraţi în antichitate.

44 Atunci, pe cât se spune, **Vesosis** a pornit război împotriva *sciţilor*, pricinuindu-şi mai multe lacrimi lui decât acestora, pe care autoritatea celor vechi îi arată ca bărbaţi ai amazoanelor, femei războinice despre care şi **Orosius** vorbeşte cu voce tare în primul volum al operei sale. De aici dovedim cu evidenţă că el s-a luptat cu *goţii*, ştim precis că s-a războit cu bărbaţii amazoanelor care locuiau în ţinutul de la Borysthene, pe care localnicii îl numeau Danaper, până la fluviul Thanais, în jurul mlaştinilor Meotide.

45 Vorbesc despre acel Thanais care, coborând din munţii Rifei, curge atât de năvalnic, încât în vreme ce fluviile vecine sau Meotis şi Bosforul îngheaţă la ger, singur el dintre toate trecând şi scoţând aburi printre munţii prăpăstioşi, niciodată nu este întărit de frigul scitic. Acesta este socotit faimos hotar între Asia şi Europa. Căci altul este cel care, răsărind din munţii Chrinilor, se varsă în marea Caspică.

46 Iar Danaper, izvorând dintr-un lac mare, parcă s-ar naşte dintr-o mamă. Acesta, până la mijloc este dulce şi potabil, producând peşte foarte gustos, fără oase şi având numai cartilage în corpul său. Dar în apropierea Pontului primeşte un mic râu, numit Exampheus, atât de amar, încât, deşi este navigabil pe un parcurs de patruzeci de zile, apa i se împuţinează şi se strică devenind neasemenea sieşi, până ce, după ce trece printre oraşele greceşti Callipidas şi Hypannis, se varsă în mare. La gura lui este o insulă chiar la început, numită a lui **Achile**. Între acestea este un ţinut foarte întins, acoperit cu păduri şi nesigur din cauza bălţilor.

VI

47 Hic ergo Gothis morantibus Vesosis, Aegyptiorum rex, in bellum inruit, quibus tunc Tanausis rex erat. Quod proelio ad Phasim fluvium, a quo Fasides aves exortae in totum mundum epulis potentum exuberant, Thanausis Gothorum rex Vesosi Aegyptiorum occurrit, eumque graviter debellans in Aegypto usque persecutus est, et nisi Nili amnis intransmeabilis obstetissent fluenta vel munitiones, quas dudum sibi ob incursiones Aethiopum Vesosis fieri praecepisset, ibi in eius eum patria extinxisset. Sed dum eum ibi positum non valuisset laedere, revertens pene omnem Asiam subiugavit[33)] et sibi tunc caro amico Sorno, regi Medorum, ad persolvendum tributum subditos fecit. Ex cuius exercitu victores tunc nonnulli provincias subditas contuentes et in omni fertilitate pollentes deserta suorum agmina sponte in Asiae partibus residerunt.

48 Ex quorum nomine vel genere Pompeius Trogus Parthorum dicit extitisse prosapiem[34)] unde etiam hodieque lingua Scythica fugaces quod est, Parthi dicuntur[35)], suoque generi respondentes inter omnes pene Asiae nationes soli sagittarii sunt et acerrimi bellatores. De nomine vero, quod diximus eos Parthos, fugaces, ita aliquanti aethymologiam traxerunt, ut dicerent Parthi, quia suos refugerunt parentes. Hunc ergo Thanausim regem Gothorum mortuum inter numina sui populi coluerunt.

VII

49 Post cuius decessum et exercitu eius cum successores ipsius in aliis partibus expeditione gerentibus feminae Gothorum a quadam vicina gente temptantur in praeda. Quae doctae a viris fortiter resisterunt hostesque super se venientes cum magna verecundia abigerunt. Qua patratae victoria fretaeque maioris audacia invicem se cohortantes arma arripiunt elegentesque duas audentiores Lampeto et Marpesia principatui subrogarunt.

VI

47 Pe când *goţii*, fiindu-le pe atunci rege Tanausis, locuiau în aceste părţi, **Vesosis**, regele egiptenilor, le-a declarat război. Regele *goţilor* Tanausis l-a întâmpinat în luptă pe **Vesosis** al *egiptenilor* la fluviul Phasis unde se găsesc din belşug fazani, păsări exportate în toată lumea pentru mesele celor puternici. Bătându-l straşnic l-a urmărit până în Egipt şi, dacă nu l-ar fi împiedicat valurile de netrecut ale fluviului Nil, precum şi întăriturile ridicate de **Vesosis** mai înainte împotriva *etiopienilor*, l-ar fi prins şi ucis pe acesta chiar în patria lui. Dar fiindcă n-a putut să-l învingă din cauza fortificaţiilor, s-a întors şi a subjugat aproape toată Asia, obligând pe supuşi să plătească tribut scumpului lor prieten **Sornus**, rege al *mezior*. Unul dintre ostaşii biruitori din armata sa, văzând că provinciile supuse strălucesc prin rodnicia lor, şi-au părăsit de bunăvoie unităţile şi au rămas în ţinuturile Asiei.

48 Pompeius Trogus spune că de la neamul sau de la numele acestora îşi trag *parţii* obârşia. De aceea şi astăzi fugarii în limba scitică se numesc *parţi* şi, răspunzând originei lor, între toate neamurile Asiei ei singuri sunt arcaşi şi foarte buni luptători. Cuvântului *parţi* care am spus că înseamnă fugari, unii i-au dat altă etimologie, spunând că sunt numiţi *parţi* fiindcă au fugit de la părinţii lor. Pe acest **Tanausis, rege al** *goţilor*, după moarte, popoarele lui l-au adorat între divinităţile lor.

VII

49 După moartea acestuia, pe când armata şi urmaşii lui se găseau într-o expediţie în alte părţi, un neam vecin a încercat să le prade femeile. Învăţate de bărbaţii lor, ele au rezistat cu înverşunare şi cei veniţi asupra lor au fost alungaţi în chip ruşinos. În urma acestei victorii au căpătat şi mai mare îndrăzneală. Îndemnându-se unele pe altele, şi-au ales două conducătoare, pe **Lampeto** şi pe **Marpesia**, cele mai viteze dintre ele, şi au pus mâna pe arme.

50 Quae dum curam gerunt, ut et propria defenderent et aliena vastarent, sortitae Lampeto restitit fines patrios tuendo, Marpesia vero feminarum agmine sumpta novum genus exercitui duxit in Asiam[36], diversasque gentes bello superans, alios vero pace concilians, ad Cauchasum venit, ibique certum tempus demorans loci nomen dedit Saxum Marpesiae, unde et Vergilius[37]; „ac si dura silex aut stet Marpesia cautes", in eo loco, ubi post haec Alexander Magnus portas constituens Pylas Caspias nominavit, quod nunc Lazorum gens custodit pro munitione Romana.

51 Hic ergo certum temporis Amazonas commanentes confortati sunt. Unde egressi et Alem fluvium, quod iuxta Gargaram civitatem praeterfluit, transeuntes, Armeniam, Syriam Ciliciamque, Galatiam, Pisidiam omniaue Asiae loca aequa felicitate domuerunt; Ioniam Eoliamque conversae deditas sibi provincias effecerunt. Ubi diutius dominantes etiam civitates castraque suo in nomine dicaverunt. Ephesi quoque templum Dianae ob sagittandi ac venandi studium, quibus se artibus tradidissent, effusis opibus mirae pulchritudinis condiderunt[38].

52 Tale ergo Scythiae genitae feminae casu Asiae regna potitae per centum pene annos tenuerunt[39] et sic demum ad proprias socias in cautes Marpesios, quas superius diximus, repedarunt, in montem scilicet Caucasi[40]. Culus montis quia facta iterum mentio est[41], non ab re arbitror eius tractum situmque describere, quando maximam partem orbis noscitur circuire iugo continuo.

53 Is namque ab Indico mare surgens, qua meridiem respicit, sole vaporatus ardescit: qua septentrione patet, rigentibus ventis est obnoxius et pruinis[42], Mox in Syriam curvato angulo reflexus, licet amnium plurimos emittat, in Vasianensem tamen regionem Eufratem Tigrimque navigeros ad opinionem maximam perennium fontium cupiosis fundit uberibus. Qui amplexantes terras Syrorum Mesopotamiam et appellari faciunt et videri, in sinum rubri maris fluenta deponentes.

50 Conducătoarele împărţindu-şi prin tragere la sorţi grijile ca să apere avuţiile proprii şi să le devasteze şi pe ale altora, **Lampeto** a rămas să apere hotarele patriei, iar **Marpesia** a dus în Asia noul gen de armată alcătuită din femei. Învingând în război diferite neamuri, iar cu altele încheind pace, au ajuns în Caucaz, unde au rămas un anumit timp şi au dat locului numele de *Stânca Marpesia*, de unde şi Vergiliu spune: *Ca un aspru granit se înalţă stânca Marpesia*. În acel loc, după aceea, Alexandru cel Mare a ridicat nişte porţi numindu-le *Strâmtoarea Caspică*, pe care acum o păzeşte neamul *lazilor*, ca fortificaţie romană.

51 Acolo şi-au aşezat tabăra un timp amazoanele, după ce şi-au întărit armata. Ieşind de acolo şi trecând fluviul Ales, care curge pe lângă cetatea *Gargara*, au supus cu acelaşi succes *Armenia, Syria* şi *Calicia, Galatin, Pisidia* şi toate ţinuturile *Asiei*. Apoi s-au întors către *Ionia* şi *Eolia*, le-au învins şi le-au transformat în provincii ale lor. Stăpânind acolo mai mult timp, au ridicat şi cetăţi şi cazărmi, cărora le-au pus numele lor. Din dorinţa de a trage cu arcul şi de a vâna, îndeletniciri pe care le preţuiau cel mai mult, cu cheltuieli mari au clădit şi au înfrumuseţat în chip cu totul deosebit templul *Dianei din Efes*.

52 Astfel femeile născute în Sciţia, ajutate de întâmplare, s-au făcut stăpâne pe conducerea Asiei, pe care au păstrat-o aproape 100 de ani, până când s-au întors la Stânca Marpesia, despre care am vorbit mai înainte, adică în muntele Caucaz. Fiindcă am amintit din nou de acest munte, nu socotesc în afară de subiect să-i descriu profilul şi aşezarea, fiindcă se ştie că el înconjoară într-un lanţ continuu o foarte mare parte a Pământului.

53 Acesta, înălţându-se de la marea Indică, pe partea dinspre miazăzi este ars de soare şi scoate aburi, în vreme ce pe partea dinspre nord este bătut de vânturi aspre şi de zăpezi. Făcând o curbă şi întorcându-se în unghi spre Syria, deşi trimite din el foarte multe râuri, totuşi în regiunea vasianensă face să izvorască din el cu belşug de ape Eufratul şi Tigrul, după părerea generală navigabile în tot anul. Acestea, îmbrăţişând ţinuturile *syrilor*, după ce le face să fie văzute şi numite Mesopotamia, îşi varsă apele în Marea Roşie.

54 Tunc in boream revertens Scythicas terras iugus antefatus magnis flexibus pervagatur atque ibidem opinatissima flumina in Caspium mare profundens Araxem, Cysum et Cambisen continuatoque iugo ad Ripheos usque in montes extenditur. Indeque Scythicis gentibus dorso suo terminum praebens ad Pontum usque discendit, consertisque collibus Histri quoque fluenta contingit, quo amne scissus dehiscens Scythia quoque Taurus vocatur.

55 Talis ergo tantusque et pene omnium montium maximus ecelsas suas erigens summitates naturali constructione praestat gentibus inexpugnanda munimina. Nam locatim recisus, qua disrupto iugo vallis hiatu patescit, nunc Caspias portas, nunc Armenias, nunc Cilicas[43)], vel secundum locum quale fuerit, facit, vix tamen plaustro meabilis, lateribus in altitudinem utremque desectis, qui pro gentium varietate diverso vocabulo nuncupatur. Hunc enim Lammum, mox Propanissimum Indus appellat; Parthus primum Castram, post Nisatem edicit; Syrus et Armenus Taurum, Scytha Cauchasum ac Rifeum, iterumque in fine Taurum cognominat; aliaque conplurimae gentes huic iugo dedere vocabulo[44)]. Et quia de eius continuatione pauca libabimus, ad Amazonas, unde divertimus, redeamus.

VIII

56 Quae veritae, ne eorum prolis raristeret, vicinis gentibus concubitum petierunt, facta nundina semel in anno, ita ut futuri temporis eadem die revertentibus in id ipsum, quidquid partus masculum edidisset, patri redderet, quidquid vero feminei sexus nasceretur, mater ad arma bellica erudiret: sive, ut quibusdam placet, editis maribus novercali odio infantis miserandi fata rumpebant[45)]. Ita apud illas detestabile puerperiurn erat, quod ubique constat esse votivum.

54 Apoi susnumitul munte întorcându-se spre nord în pământurile scitice, înaintează cu mari cotituri şi după ce trimite în Marea Caspică renumitele râuri Araxe, Cysus şi Cambise, îşi continuă lanţul până la munţii Riphei. De aici, terminându-se cu un versant în ţinuturile scitice, coboară până la Pont şi, pe unde colinele sunt mai coborâte, ajunge la valurile Istrului, unde râul se despică şi Sciţia cu locuri crăpate se mai numeşte şi Taurus.

55 Aşadar astfel şi atât este muntele aproape cel mai înalt dintre toţi, care-şi ridică vârfurile ca o construcţie naturală, oferind neamurilor fortificaţii inexpugnabile. Căci întretăiat ici şi acolo, pe unde este străbătut de râuri formează văi largi şi strâmtori, cum sunt porţile Caspice, sau cele Armene sau Ciliciene, după locul unde se găseşte fiecare, fiind totuşi greu accesibile pentru circulaţia carelor, cu coaste înalte şi prăpăstioase cu variate nume după limba localnicilor. Astfel Caucazul a fost numit de inzi Lammus, apoi Propanissimus, parţii i-au zis întâi Castra, apoi Nizate. *Sirienii* şi *armenii* l-au numit Taurus, sciţii Caucaz şi Rifeu, şi din nou, în cele din urmă Taurus. Şi alte neamuri au dat nume acestui munte. Dar după ce am spus câte ceva despre aşezarea acestora, să ne întoarcem la amazoane, de care ne-am îndepărtat.

VIII

56 Acestea, de teamă să nu li se stingă neamul, s-au îndreptat spre legături cu neamurile vecine, făcând o dată pe an târg, cu înţelegerea ca în anul următor în aceeaşi zi să se întoarcă, şi copilul care s-a născut, dacă e băiat să fie dat bărbatului, iar dacă e fetiţă să fie luată de mamă pentru a i se da educaţie militară sau, cum le place unora să susţină, celor născuţi băieţi, îndată li se întrerupea cu ură viaţa de către mamele lor. Astfel naşterile de parte bărbătească pentru alţii dorite, pentru acestea erau detestabile.

57 Quae crudelitas illis terrorem maximum comulabat opinionis vulgatae. Nam quae, rogo, spes esset capto, ubi indulgi vel filio nefas habebatur? contra has, ut fertur, pugnavit Herculis, et Melanis pene plus dolo quam virtute subegit. Theseus vero Hippoliten in praeda tulit, de qua et genuit Hypolitum[46]. Hae quoque Amazones post haec habuere reginam nomine Penthesileam, cuius Troiano bello extant clarissima documenta[47]. Nam hae feminae usque ad Alexandrum Magnum referuntur tenuisse regimen[48].

IX

58 Sed ne dicas: de viris Gothorum sermo adsumptus cur in feminas tamdiu perseverat? Audi et virorum insignem et laudabilem fortitudinem. Dio storicus et antiquitatum diligentissimus inquisitor, qui operi suo Getica titulum dedit (quos Getas iam superiori loco[49] Gothos esse probavimus, Orosio Paulo[50] dicente) – hic Dio regem illis post tempora multa commemorat nomine Telefum. Ne vero quis dicat hoc nomen a lingua Gothica omnino peregrinum esse, nemo qui nesciat animadvertat usu pleraque nomina gentes amplecti, ut Romani Macedonum, Greci Romanorum, Sarmatae Germanorum, Gothi plerumque mutuantur Hunnorum.

59 Is ergo Telefus, Herculis filius natus ex Auge, sororis Priami coniugio copulatus, procerus quidem corpore, sed plus vigore terribilis, qui paternam fortitudinem propriis virtutibus aequans Herculis genium formae quoque similitudinem referebat[51]. Huius itaque regnum Moesiam appellavere maiores[52]. Quae provincia habet ab oriente ostia fluminis Danubii, a meridie Macedonia, ab occasu Histria, a septentrione Danubium[53].

57 Ştirea despre cruzimea lor producea foarte mare groază. Căci, mă întreb, ce speranţă mai putea avea un prizonier, dacă şi cruţarea fiilor lor la acestea era socotită o nelegiuire? Împotriva lor, pe cât se povesteşte a luptat şi **Hercule**, iar pe **Melanis** a învins-o mai degrabă prin înşelăciune, decât prin forţă. **Tezeu**, însă, a luat-o ca pradă pe **Hipolita** care l-a născut cu el pe **Hipolit**. Amazoanele au avut apoi ca regină pe **Penthesilea**, ale cărei isprăvi săvârşite în războiul troian au rămas celebre. Se spune că domnia acestor femei a ţinut până în timpul lui **Alexandru cel Mare**.

IX

58 Dar ca să nu zici: de ce, dacă ai început să vorbeşti despre goţi, stărui atât de mult asupra femeilor, ascultă despre vitejia deosebită şi lăudabilă a bărbaţilor. Istoricul **Dio**, cel mai harnic cercetător de antichităţi, care a dat operei sale titlul de **Getica (care geţi am dovedit mai înainte că au fost goţi** după cum spune **Paul Orosius)** – acest **Dio** aminteşte că ei după multă vreme au avut un rege numit **Telef**. Dar ca să nu spună cineva că acest nume este străin de limba gotică, să observe mai întâi că nu e nimeni care să nu ştie că neamurile împrumută de obicei foarte multe cuvinte străine, ca romanii de la macedoneni, grecii de la romani, sarmaţii de la germani, goţii foarte adesea de la huni.

59 Aşadar, acel **Telef**, fiu al lui **Hercule**, a fost născut de **Auge** şi s-a căsătorit cu o soră a lui **Priam**, voinic la trup, dar înfiorător mai mult prin vigoare, egalând prin puterile sale geniul lui **Hercule**, cu care se şi asemăna. Strămoşii au numit regatul acestuia Moesia, provincie care are la răsărit gurile fluviului Dunărea, la miazăzi Macedonia, la apus Histria, la nord Dunărea.

60 Is ergo antefatus habuit bellum cum Danais, in qua pugna Thesandrum ducem Greciae interemit et dum Aiacem infestus invadit Viximque persequitur, vitibus equo cadente ipse corruit Achillisque iaculo femur sauciatus diu mederi nequivit; Grecos tamen, quamvis iam saucius, e suis finibus proturbavit[54)]. Thelepho vero defuncto Euryphylus filius successit in regno, ex Priami Frygum regi germana progenitus[55)]. Qui ob Cassandrae amorem bello interesse Troiano, ut parentibus soceroque ferret auxilium, cupiens, mox venisset extinctus est[56)].

X

61 Tunc Cyrus, rex Persarum post grande intervallum et pene post DCXXX annorum tempore (Pompeio Trogo testante) Getarum reginae Thomyre sibi exitiabile intulit bellum. Qui elatus ex Asiae victoriis Getas nititur subiugare, quibus, ut diximus[57)], regina erat Thomyris. Quae cum Abraxem amnem Cyri arcere potuisset accesum, transitum tamen permisit, elegens armis eum vincere quam locorum beneficio submovere; quod et factum est.

62 Et veniente Cyro prima cessit fortuna Parthis in tantum, ut et filium Thomyris et plurimum exercitum trucidarent. Sed iterato Marte Getae cum sua regina Parthos devictos superant atque prosternunt[58)] opimamque praedam de eis auferunt, ibique primum Gothorum gens sirica vidit tentoria. Tunc Thomyris regina aucta victoria tantaque praeda de inimicis potita, in partem Moesiae, quae nunc a magna Scythia nomen mutuatum minor Scythia appellatur, transiens, ibi in Ponti Moesiaco litore Thomes civitatem suo de nomine aedificavit.

60 Cel mai înainte zis, într-un război cu *danaii*, după ce l-a ucis în luptă pe **Thesandru**, comandantul grecilor, s-a repezit cu furie împotriva lui **Aiax**. Dar tocmai când îl urmărea pe **Ulise**, căzându-i calul, împiedicat în nişte viţe, s-a prăbuşit şi el şi, rănit la coapsă de o săgeată a lui **Achile**, multă vreme n-a putut fi vindecat. Totuşi, deşi rănit, i-a alungat pe greci din ţinuturile sale. După moartea lui **Telef**, i-a urmat la domnie fiul său **Euryphyl**, născut de o soră a lui **Priam**, regele frigienilor. Acesta, din dragoste faţă de **Casandra**, dorind să ia parte la războiul troian, ca să dea ajutor socrului său şi rudelor sale, a fost ucis curând după ce a intrat în luptă.

X

61 Atunci **Cirus**, regele perşilor, după un interval mare, de 630 de ani (precum atestă **Pompeius Trogus**) a pornit cu un război, nimicitor pentru sine, împotriva reginei **geţilor Tomiris**. Îmbărbătat de victoriile dobândite în Asia, a căutat să-i subjuge pe **geţi**, cărora le era regină **Tomiris**, precum am spus. Aceasta deşi ar fi putut să oprească înaintarea lui **Cirus** la râul Abraxis, i-a permis totuşi trecerea, socotind mai onorabil să-l învingă cu armele decât să profite de avantajul locului, ceea ce s-a şi întâmplat.

62 Când a venit **Cirus**, pentru prima dată norocul a fost de partea parţilor până într-atât încât şi fiul **Tomirei** şi cea mai mare parte din armată au căzut în luptă. Dar continuând războiul, **geţii** cu regina lor i-au învins pe parţi şi i-au supus, luându-le o bogată pradă. Acolo şi atunci a văzut neamul goţilor pentru prima dată corturi de mătase. Iar regina **Tomiris**, mărindu-şi victoria şi făcându-se stăpână pe atât de mari prăzi de la duşmani, după ce a trecut în partea Moesiei ce se numeşte Sciţia Minor, cu numele luat de la Sciţia cea mare, a construit o cetate pe ţărmul moesiac al Pontului, numind-o Tomis, de la numele său.

63 Dehinc Darius, rex Persarum, Hystaspis filius, Antyri, regis Gothorum, filiam in matrimonio postulavit, rogans pariter atque deterrens, nisi suam peragerent voluntatem. Cuius affinitatem Gothi sprenentes, legationem eius frustrarunt. Qui repulsus dolore flamatus est et DCC milia armatorum contra ipsos produxit exercitum, verecundiam suam malo publico vindicare contendens; navibusque pene a Chalcedona usque ad Bizantium in instar pontium tabulatis atque consertis Thraciam petit et Moesiam; pontemque rursus in Danubio pari modo constructum duobus mensibus crebris fatigatus in Tapis VIII milia perdidit armatorum, timensque, ne pons Danubii ab eius adversariis occuparetur, celeri fuga in Thracia repedavit[59)], nec Mysiae solum sibi credens tutum fore aliquantulum remorandi.

64 Post cuius decessum iterum Xerxes filius eius paternas iniurias ulcisci se aestimans, cum sua septingenta et auxiliarium CCC milia armatorum rostratas naves mille ducentas, onerarias tria milia[60)], super Gothos at bellum profectus nec temptare in conflictu praevaluit, eorum animositate et constantia superatus. Sic namque ut venerat, absque aliquo certamine suo cum robore recessit.

65 Philippus quoque, pater Alexandri Magni, cum Gothis amicitias copulans Medopam Gudilae regis filiam accepit uxorem, ut tali affinitate roboratus Macedonum regna firmaret. Qua tempestate Dio storico dicente Philippus inopia pecuniae passus, Odyssitanam Moesiae civitatem instructis copiis vastare deliberat, quae tunc propter vicinam Thomes Gothis erat subiecta. Unde et sacerdotes Gothorum illi qui pii vocabantur subito patefactis portis cum citharis et vestibus candidis obviam egressi patriis diis, ut sibi propitii Macedonas repellerent, voce supplici modulantes. Quos Macedones sic fiducialiter sibi occurrere contuentes stupiscent et, si dici fas est, ab inermibus terrentur armati. Nec mora soluta acie quam ad bellandum construxerant, non tantum ab urbis excidio *abstinuerunt*, verum etiam et quos foris fuerant iure belli adepti, reddiderunt, foedusque initio ab sua reversi sunt.

63 Apoi **Darius**, regele Persiei şi fiul lui **Histaspe**, a cerut-o în căsătorie pe fiica lui **Antirus**, regele *goţilor*, rugându-l deopotrivă şi ameninţându-l, dacă nu i se îndeplineşte dorinţa. Dispreţuind înrudirea, *goţii* i-au refuzat cererea. Respins, acesta s-a înfuriat de necaz şi a trimis împotriva lor o armată de 700.000 de soldaţi înarmaţi, căutând să răzbune printr-un rău public ruşinea sa. Şi cu corăbii făcute pod şi legate între ele de la Calcedon până la Bizanţ a atacat Tracia şi Moesia. Apoi construind tot în acelaşi mod un pod peste Dunăre, după ce a fost atacat neîntrerupt timp de două luni, a pierdut la Tapae 8.000 de luptători şi, temându-se ca nu cumva podul peste Dunăre să fie ocupat de adversarii săi, s-a întors în goană forţată în Tracia neavând încredere că pe solul Mysiei va fi în siguranţă dacă mai întârzia puţin pe el.

64 După moartea lui, fiul său **Xerxes**, voind să răzbune insulta tatălui său, cu o armată de 700.000 de ostaşi şi 300.000 de auxiliari, precum şi cu 1.200 de corăbii rostrate şi 3.000 de vase de transport, pornind la război împotriva *goţilor*, nici n-a apucat să-şi încerce bine forţele în luptă, că a şi fost învins de curajul şi dârzenia adversarilor. Astfel că s-a retras precum venise cu armatele sale, fără să dea vreo luptă.

65 Apoi **Filip**, tatăl lui **Alexandru cel Mare**, intrând în legături de prietenie cu *goţii*, a luat-o în căsătorie pe **Medopa**, fiica regelui **Gudila**, pentru ca, asigurat prin astfel de rudenie, să întărească şi mai mult regatul macedonenilor. În acea vreme, precum spune istoricul **Dio, Filip**, suferind de lipsă de bani, s-a hotărât să devasteze cu armata sa Odyssitana, cetate a Moesiei care, din cauza vecinătăţii era atunci supusă *goţilor*. Dar preoţii *goţilor*, aceia care erau numiţi pioşi, deschizând îndată porţile cetăţii şi ieşind în întâmpinarea duşmanilor cu chitare şi îmbrăcaţi în alb, au început să se roage cu cântări şi imnuri către zei să-i alunge pe macedonieni din patria lor. Macedonienii, văzându-i cu câtă credinţă îi întâmpină, s-au zăpăcit şi, dacă este îngăduit a se spune, deşi înarmaţi s-au speriat de preoţii neînarmaţi. De aceea descompunându-şi fără zăbavă linia de luptă pe care şi-o organizaseră, nu numai că au renunţat la devastarea oraşului, dar şi pe cei pe care-i aveau afară luaţi prizonieri după legile războiului, i-au dat înapoi şi după ce au încheiat alianţă cu ei, s-au întors acasă la ale lor.

66 Quod dolum post longum tempus reminiscens egregius Gothorum ductor Sithalcus, CL virorum milibus congregatis Atheniensibus intulit bellum adversus Perdiccam Macedoniae regem, quem Alexander apud Babylloniam ministri insidiis potans interitum[61)] Atheniensium principatui hereditario iure reliquerat successorem. Magno proelio cum hoc inito Gothi superiores inventi sunt, et sic pro iniuria, qua illi in Moesia dudum fecissent, isti in Grecia discurrentes cunctam Macedoniam vastaverunt.

XI

67 Dehinc regnante Gothis Buruista Dicineus venit in Gothiam quo tempore Romanorum Sylla potitus est principatum. Quem Dicineum suscipiens Buruista dedit ei pene regiam potestatem; cuius consilio Gothi Germanorum terras, quas nunc Franci optinent, populati sunt.

68 Caesar vero, qui sibi primus omnium Romanum vindicavit imperium et pene omnem mundum suae dicioni subegit omniaque regna perdomuit, adeo ut extra nostro urbe in oceani sinu repositas insulas occuparet, et nec nomen Romanorum auditu qui noverant, eos Romanis tributarios faceret, Gothos tamen crebro pertemptans nequivit subicere[62)]. Gaius Tiberius iam tertius regnat Romanis: Gothi tamen suo regno incolume perseverant.

66 După mult timp, strălucitul conducător al goţilor **Sithalcus**, aducându-şi aminte de necinstea lui **Filip**, a adunat 150.000 de bărbaţi şi a pornit cu război împotriva atenienilor conduşi de **Perdicca**, regele macedonenilor, pe care **Alexandru**, înainte de a muri la Babilon, otrăvit de un sfetnic al său, îl lăsase succesor prin dreptul de moştenire la conducerea atenienilor. Într-o mare bătălie, chiar la începutul războiului, *goţii* s-au arătat superiori, astfel că pentru injuria macedonenilor în Moesia, *goţii* pătrunzând în Grecia au devastat toată Macedonia.

XI

67 Pe când domnea peste goţi **Burebista**, a venit în Goţia **Deceneu**, în timpul în care puterea la romani o avea **Sylla**. **Burebista** luându-l pe lângă el pe **Deceneu**, i-a dat putere aproape regală şi după sfatul acestuia goţii au devastat pământurile germanilor, pe care le stăpânesc în prezent francii.

68 Dar **Cezar**, care cel dintâi dintre toţi romanii a cerut să fie împărat şi a pus sub legile sale aproape toată lumea, supunând toate stăpânirile, deşi a ajuns să ocupe în afară de oraşul nostru insulele din interiorul Oceanului şi pe cei care nu cunoşteau nici măcar din auzite numele romanilor să-i facă tributari romanilor, pe *goţi* totuşi, cu toate încercările, n-a putut să-i subjuge. **Gaius Tiberiu** domnea ca al treilea împărat peste romani, dar *goţii* şi sub domnia sa continuau să rămână liberi.

69 Quibus hoc erat salubre, hoc adcommodum, hoc vovitum, ut, quidquid Dicineus eorum consiliarius precepisset, hoc modis omnibus expetendum, hoc utile iudicantes, effectui manciparent. Qui cernens eorum animos sibi in omnibus oboedire et naturalem eos habere ingenium, omnem pene phylosophiam eos instruxit: erat namque huius rei magister peritus. Nam ethicam eos erudiens barbaricos mores conpescuit; fysicam tradens naturaliter propriis legibus vivere fecit, quas usque nunc conscriptas belagines nuncupant; logicam instruens rationis eos supra ceteras gentes fecit expertes; practicen ostendens in bonis actibus conversare suasit; theoreticen demonstrans signorum duodecem et per ea planetarum cursus omnemque astronomiam contemplari edocuit, et quomodo lunaris urbis augmentum sustinet aut patitur detrimentum, edixit, solisque globum igneum quantum terreno orbe in mensura excedat, ostendit, aut quibus nominibus vel quibus signis in polo caeli vergente et revergente trecentae quadraginta et sex stellae ab ortu in occasu precipites ruant exposuit.

70 Qualis erat, rogo, voluptas, ut viri fortissimi, quando ab armis quantolumcumque vacassent, doctrinis philosophicis inbuebantur? Videris unum caeli positionem, alium herbarum fruticumque explorare naturas, istum lunae commoda incommodaque, ilium solis labores adtendere et quomodo rotatu caeli raptos retro reduci ad partem occiduam, qui ad orientalem plagam ire festinant, ratione accepta quiescere[63)].

71 Haec et alia nonnulla Dicineus Gothis sua peritia tradens mirabilis apud eos enituit, ut non solu mediocribus, immo et regibus imperaret. Elegit namque ex eis tunc nobilissimos prudentioresque viros, quos theologiam instruens, numina quaedam et sacella venerare suasit fecitque sacerdotes, nomen illis pilleatorum contradens, ut reor, quia opertis capitibus tyaris, quos pilleos alio nomine nuncupamus.

72 Litabant: reliquam vero gentem capillatos dicere iussit, quod nomen Gothi pro magno suscipientes adhuc odie suis cantionibus reminiscent[64)].

69 Pentru ei aceasta era salvator, aceasta util, aceasta de dorit, ca tot ce-i învăţa **Deceneu**, sfătuitorul lor, aceasta să năzuiască şi ei, judecând că aceasta este util, ca ei să-i traducă în faptă dorinţele. Acesta, văzând că ei i se supun sufleteşte în toate şi că au şi înzestrare naturală, i-a învăţat aproape toată filosofia; căci el era maestru în această disciplină. Predându-le etica, le-a domolit obiceiurile barbare, învăţându-i fizica, i-a făcut să trăiască în chip firesc după legi proprii, pe care până acum le numesc *belagine*, avându-le scrise, instruindu-i în domeniul logicii le-a dezvoltat gândirea, făcându-i să fie mai dezvoltaţi la minte decât celelalte neamuri; arătându-le importanţa practicii i-a îndemnat să trăiască săvârşind cele mai bune fapte, iar în domeniul teoretic i-a făcut să cunoască cele 12 semne ale zodiacului şi contemplând mersul planetelor să stăpânească cunoştinţele astronomice, să ştie cum şi care sunt fazele în creştere şi descreştere ale Lunii, cu ce nume sau semne urcă sau coboară pe cer din răsărit până în apus cele 346 de stele.

70 Mă întreb ce plăcere îi făcea pe vitejii bărbaţi ca atunci când nu erau ocupaţi cu mânuirea armelor să-şi umple capul cu învăţături filosofice. Vedeai cum cercetează unul poziţia stelelor pe cer, altul planetele mici sau mari, cum urmăreşte acesta fazele Lunii, acela eclipsele de soare, cum astrele în cercul lor pe cer se coboară în apus, dar apar din nou la răsărit, căutând aceştia toţi să-şi afle odihna numai după ce găsesc la toate explicare.

71 Acestea şi altele ca acestea încredinţându-le *goţilor* cu priceperea lui (**Deceneu**), a strălucit ca un om minunat în faţa lor, ajungând să asculte de el nu numai cei mulţi, dar chiar şi regii. Căci i-a ales atunci dintre ei pe bărbaţii cei mai nobili şi mai înţelepţi, pe care i-a învăţat teologia şi i-a îndrumat în venerarea celor dumnezeieşti şi sfinte, făcându-i preoţi, numiţi în timpul slujbelor *pileaţi* – după părerea mea – fiindcă le-a pus pe cap tiare, care cu alt cuvânt se numeau pilleus.

72 A poruncit însă ca oamenii ceilalţi, din popor, să fie numiţi capilati, nume pe care *goţii* l-au primit ca formă de respect şi-l amintesc şi acum în cântecele lor.

XII

73 Decedente vero Dicineo pene pari veneratione habuerunt Comosicum, quia nec inpar erat sollertiae. Hic etenim et rex illis et pontifex ob suam peritiam habebatur et in summa iustitia populos iudicabat. Et hoc rebus excedente humanis Coryllus rex Gothorum in regno conscendit et per quadraginta annos in Dacia suis gentibus imperavit. Daciam dico autiquam, quam nunc Gepidarum populi possidere noscuntur.

74 Quae patria in conspectu Moesiae sita trans Danubium corona montium cingitur, duos tantum habens accessus, unum per Boutas, alterum per Tapas. Haec Gotia, quam Daciam appelavere maiores, quae nunc, ut diximus, Gepidia dicitur, tunc ab oriente Aroxolani; ab occasu Iazyges, a septentrione Sarmatae et Basternae, a meridiae amnis Danubii terminabant. Nam Iazyges ab Aroxolanis Aluta tantum fluvio segregatur.

75 Et quia Danubii mentio facta est, non ab re iudico pauca de tali amne egregio indicare. Nam hic in Alamannicis arvis exoriens sexaginta a fonte suo usque ad ostia in Ponto mergentia per mille ducentorum passuum milia hinc inde suspiciens flumina[65)] in modum spinae, quem costas ut cratem intexunt, omnino amplissimus est. Qui lingua Bessorum Hister vocatur, ducentis tantum pedibus in altum aquam in alveo habet profundam. Hic etenim amnis inter cetera flumina in magnum omnes superans praeter Nilum[66)]. Haec de Danubio dixisse sufficat. Ad propositum vero, unde nos digressimus, iubante domino redeamus.

XII

73 După moartea lui **Deceneu** l-au socotit demn de veneraţie pe **Comosicus**, fiindcă era la fel de învăţat. Pentru pregătirea lui era socotit şi rege şi prim preot şi judecător în justiţia supremă. Plecând şi acesta din cele omeneşti, a ocupat scaunul de rege al goţilor **Coryllus**, care a domnit peste poporul său în Dacia timp de 40 de ani. Vorbesc de Dacia veche, pe care se ştie că în prezent o stăpânesc neamurile *gepizilor*.

74 Această patrie, aşezată în faţa Moesiei peste Dunăre este încinsă cu o coroană de munţi cu numai două trecători: una pe la Boutae, iar cealaltă pe la Tapae. Goţia aceasta, pe care cei vechi au numit-o Dacia, dar care acum se numeşte Gepidia, precum am spus, era despărţită la răsărit de roxolani, la apus de iazygi, la nord de sarmaţi şi bastarni, iar la miazăzi era fluviul Dunărea. Pe iazygi îi desparte de roxolani numai râul Olt.

75 Şi, fiindcă am făcut menţiunea despre Dunăre, nu socotesc în afară de subiect să dau câteva indicaţii despre acest strălucit fluviu. Izvorând din ţinuturile alamanice şi primind dintr-o parte şi din cealaltă şaizeci de afluenţi de la izvor şi până la vărsarea în Pont, ca o şiră a spinării cu coastele fixate ca nişte ostreţe, este un fluviu uriaş, fiindcă are o lungime de un milion două sute cincizeci de mii de paşi. În limba besilor se numeşte Hister, având în albia sa, unde este mai adânc, până la 200 de picioare. Acest râu, mare între celelalte, le întrece pe toate în afară de Nil. Dar sunt de ajuns cele spuse despre Dunăre. Să ne întoarcem, cu voia Domnului, de unde am început digresiunea.

XIII

76 Longum namque post intervallum Domitiano imperatore regnante eiusque avaritiam metuentes foedus, quod dudum cum aliis principibus pepigerant; Gothi solventes, ripam Danubii iam longe possessam ab imperio Romano deletis militibus cum eorum ducibus vastaverunt. Cui provinciae tunc post Agrippam Oppius praeerat Savinus, Gothis autem Dorpaneus principatum agebat, quando bello commisso Gothi, Romanos devictos, Oppii Savini caput abscisum, multa castella et civitates invadentes de parte imperatoris publice depraedarunt.

77 Qua necessitate suorum Domitianus cum omni virtute sua Illyricum properavit et totius pene rei publicae militibus ductore Fusco praelato cum lectissimis viris amnem Danubii consertis navibus ad instar pontis transmeare coegit super exercitum Dorpanei.

78 Tum Gothi haut segnes reperti arma capessunt primoque conflictu mox Romanos devincunt, Fuscoque duce extincto divitias de castris militum spoliant magnaque potiti per loca victoria iam proceres suos, quorum quasi fortuna vincebant, non puros homines sed semideos id est Ansis vocaverunt. Quorum genealogia ut paucis percurram vel quis quo parente genitus est aut unde origo coepta, ubi finem effecit, absque invidia, qui legis, vera dicentem ausculta.

XIV

79 Horum ergo heroum[67)], ut ipsi suis in fabulis referunt, primus fuit Gapt, qui genuit Hulmul. Hulmul vero genuit Augis: at Augis genuit eum, qui dictus est Amal, a quo et origo Amalorum decurrit: qui Amal genuit Hisarna: Hisarnis autem genuit Ostrogotha: Ostrogotha autem genuit Hunuil: Hunuil item genuit Athal: Athal genuit Achiulf et Oduulf: Achiulf autem genuit Ansila et Ediulf, Vultuulf et Hermenerig: Vultuulf vero genuit Valaravans: Valaravans autem genuit Vinitharium: Vinitarius quoque genuit Vandiliarium.

XIII

76 După un lung interval, în timpul domniei împăratului **Domiţian**, *goţii* temându-se de lăcomia acestuia au anulat tratatul pe care-l încheiaseră mai înainte cu alţi împăraţi şi au devastat malul Dunării stăpânit de mult timp de imperiul roman, ucigând soldaţii romani şi pe comandanţii lor. Mai mare peste această provincie după **Agrippa** era atunci **Oppius Sabinus**, iar principatul *goţilor* îl avea pe **Diurpaneus**. În acest timp goţii pornind cu război, romanii au fost învinşi. Lui **Oppius Sabinus** i s-a tăiat capul, iar *goţii* atacând cetăţile şi fortificaţiile, au prădat posesiunile imperiului.

77 Împins de primejdia alor săi, **Domiţian** a pornit în grabă cu toate forţele sale spre Illyricum şi, numindu-l pe **Fuscus** comandant suprem peste aproape întreaga armată imperială şi peste bărbaţii cei mai aleşi, a strâns corăbiile, le-a făcut pod peste Dunăre şi a trecut împotriva armatei lui **Diurpaneus**.

78 Atunci goţii n-au pregetat să pună mâna pe arme. Chiar la prima ciocnire i-au învins pe romani şi, generalul **Fuscus** fiind ucis, au jefuit tot ce au găsit în taberele romane. În victorie ca şi cum învingeau datorită calităţii şefilor, i-au numit pe aceştia nu simpli oameni, ci semizei, adică **ansi**. Genealogia lor o parcurg în câteva cuvinte, arătând cine şi din ce părinte s-a născut sau de unde începe obârşia şi se sfârşeşte, iar tu care citeşti, ascultă-mă cu atenţie, căci îţi spun adevărul.

XIV

79 Aşadar, printre aceşti eroi, precum arată ei înşişi în povestirile lor, cel dintâi a fost **Gapt** care l-a născut pe **Hulmul**, iar **Hulmul** l-a născut pe **Augis**. La rândul său **Augis** l-a născut pe cel ce s-a numit **Amal**, de unde vine obârşia amalilor. Acest **Amal** l-a născut pe **Hisarna**, iar **Hisarna** l-a născut pe **Ostrogota**. **Ostrogota** l-a născut pe **Hunuil**, iar **Hunuil** l-a născut pe **Athal**. **Athal** i-a născut pe **Achiulf** şi pe **Oduulf**. **Achiulf** la fel i-a născut pe **Ansila** şi pe **Ediulf**, pe **Vultuulf** şi pe **Hermanaric**; iar **Vultuulf** l-a născut pe **Valaravan**. **Valaravan** l-a născut pe **Vinitariu** iar **Vinitariu** pe **Vandiliariu**.

80 Vandalarius genuit Thiudemer et Valamir et Vidimir. Thiudimir genuit Theodericum: Theodericus genuit Amalasuentham: Amalasuentha genuit Athalaricum et Matesuentham de Eutharico viro suo, cuius affinitas generis sic ad eam coniucta est.

81 Nam supra dictus Hermanaricus, filius Achiulf genuit Hunimundum: Hunimundus autem genuit Thorismundo: Thorismund vero genuit Berimud: Berimud autem genuit Vetericum: Vetericus item genuit Euthanricum, qui coniunctus Amalasuinthae genuit Athalaricum et Mathesuentam, mortuoque in puerilibus annis Athalarico Mathesuenthae Vitigis est copulatus, de quo non suscepit liberum; adductique simul a Belesario Constantinopolim: et Vitigis rebus excedente humanis Germanus patricius fratruelis Iustiniani imp. Eram in conubio sumens patriciam ordinariam fecit; de qua et genuit filium item Germanum nomine. Germano vero defuncto ipsa vidua perseverare disponit. Quomodo autem aut qualiter regnum Amalorum distructum est, loco suo[68], si dominus iubaverit, edicimus.

82 Nunc autem ad it, unde digressum fecimus, redeamus doceamusque, quomodo ordo gentis, unde agimus, cursus sui metam explevit. Ablabius enim storicus refert, quia ibi super limbum Ponti, ubi eos diximus in Scythia commanere[69], ibi pars eorum, qui orientali plaga tenebat, eisque praeerat Ostrogotha, utrum ab ipsius nomine, an a loco, id est orientales, dicti sunt Ostrogothae, residui vero Vesegothae id est a parte occidua.

XV

83 Et quia iam superius[70] diximus eos transito Danubio aliquantum temporis in Mysiam Thraciamque vixisse, ex eorum reliquiis fut et Maximinus imp. post Alexandrum Mamaeae. Nam, ut dicit Symmachus in quinto suae historiae libro, Maximinus, inquiens, Caesar mortuo Alexandro ab exercitu effectus est imp., ex infimis parentibus in Thracia natus, a parte Gotho nomine Micca, matre Halana, quae Ababa dicebatur[71]. Is triennio regnans, dum in Christianos arma commoveret, imperium simul et vitam amisit.

80 **Vandiliariu** i-a născut pe **Thiudemer**, pe **Valamir** şi pe **Vidimir**. **Thiudimir** l-a născut pe **Theoderic**. **Theoderic** a născut-o pe **Alamasuentha**. **Alamasuentha**, bărbat fiindu-i **Eutharic**, a cărui rudenie de neam şi-a întărit-o, a născut pe **Athalaric** şi pe **Mathesuentha**.

81 **Hermanaric**, cel mai înainte numit, fiu al lui **Achiulf**, l-a născut pe **Hunimund**, iar **Hunimund** l-a născut pe **Thorismund** şi **Thorismund** l-a născut pe **Berimud**, iar **Berimud** l-a născut pe **Veteric**. **Veteric**, de asemenea, l-a născut pe **Eutharic**, care unit cu **Amalasuentha** i-a născut pe **Athalaric** şi pe **Mathesuentha**. **Athalaric** a murit în anii copilăriei, iar **Mathesuentha** s-a unit cu **Vitigis**, cu care n-a avut copii. Aceştia au fost aduşi îndată de **Belizariu** la Constantinopol, iar **Vitigis** ieşind din viaţă şi din cele omeneşti, patriciul **Germanus**, nepot de frate al împăratului **Iustinian**, a luat-o în căsătorie pe **Mathesuentha** şi a trecut-o în rândul patriciilor, având de la ea un fiu tot cu numele de **Germanus**. Murind **Germanus**, ea s-a hotărât să rămână văduvă. Iar cum sau în ce fel a fost distrus regatul amalilor, dacă Domnul mă va ajuta, voi arăta la locul potrivit.

82 Acum însă ne vom întoarce acolo de unde am început digresiunea şi vom arăta care a fost şirul neamului de unde am început şi la ce hotar ne-am încheiat drumul. Istoricul **Ablavius** arată că acolo, pe malul Pontului unde am spus că ei au rămas în Sciţia, acolo o parte dintre ei, care deţineau partea orientală şi erau conduşi de **Ostrogota**, de la numele lui sau de la faptul că se găseau în Orient au fost numiţi *ostrogoţi*, iar ceilalţi *vizigoţi* adică din partea occidentală.

XV

83 Şi fiindcă am spus mai înainte că după trecerea Dunării ei au trăit câtva timp în Mysia şi Tracia, dintre urmaşii lor a fost împărat şi **Maximin**, după **Alexander al Mameei**. Căci iată ce spune **Symmachus** în cartea a V-a a istoriei sale: **Maximinus Caesar**, zice el, *după moartea lui **Alexander** a fost făcut împărat de către armată, născut fiind în Tracia din părinţi de jos, dintr-un tată got cu numele de **Micca** şi mamă alană, care se numea **Ababa**.* El, după ce a domnit trei ani, în timp ce îi urmărea cu armele pe creştini, şi-ia pierdut totodată imperiul şi viaţa.

84 Nam hic Severo imp. regnante et natalis die filii celebrante, post prima aetate et rusticana vita de pascuis in militiam venit. Princeps si quidem militares dederat ludos; quod cernens Maximinus, quamvis semibarbarus aduliscens, propositis praemiis patria lingua, petit ab imperatore ut sibi luctandi cum expertis militibus licentiam daret[72)].

85 Severus, ammodum miratus magnitudinem formae – erat enim, ut fertur, statura eius procera ultra octo pedes[73)] – iussit eum lixis corporis nexu contendere, ne quid a rudi homine militaribus viris eveniret iniuriae[74)]. Tum Maximinus sedecim lixas tanta felicitate prostravit, ut vincendo singulos nullam sibi requiem per intercapidinem temporis daret. Hic captis praemiis iussus in militiam mitti[75)], primaque et stipendia equestria fuere[76)]. Tertia post haec die, cum imperator prodiret ad campum, vidit eum exultantem more barbarico iussitque tribuno, ut eum cohercitum ad Romanam inbueret disciplinam. Ille vero, ubi de se intellexit principem loqui, accessit ad eum equitantem que praeire pedibus coepit.

86 Tum imperator equo ad lentum cursum calcaribus incitato multos urbes huc atque illuc usque ad suam defatigationem variis deflexibus impedivit[77)] ac deinde ait illi: „num quid vis post cursum, Thracisce, luctare*" respondit: „quantum libet, imperator" Ita Severus, ex equo desiliens, recentissimos militum cum eo decertari iussit. At ille septem valentissimos iuvenes ad terram elisit, ita ut antea nihil per intervalla respiraret, solsque a Caesare et argenteis praemiis et aureo torque donatus est; iussus deinde inter stipatores degere corporis principalis[78)].

87 Post haec sub Antonino Caracalla ordines duxit ac saepe famam factis extendens plures militiae grados centuriatumque strenuitatis suae praetium tulit[79)]. Macrino tamen postea in regno ingresso recusavit militiam pene triennio, tribunatusque habens honore numquam se oculis Macrini optulit, indignum ducens eius imperium, qui perpetrato facinus fuerat adquisitum[80)].

84 Acesta, într-o zi pe când domnea împăratul **Severus,** care tocmai serba ziua de naştere a fiului său, a venit la armată ca tânăr recrut, după ce îşi petrecuse anii ca păstor la ţară. Împăratul tocmai dăduse nişte jocuri militare, iar **Maximin** când le-a văzut, deşi adolescent semibarbar, fiindcă se puseseră premii, în limba părinţilor săi, a cerut împăratului permisiunea de a lupta cu militarii pregătiţi pentru concurs.

85 Severus admirându-i voinicia – căci avea, pe cât se spune, o înălţime de peste opt picioare – a poruncit ca el să se ia la luptă cu ordonanţele, ca nu cumva militarii să fie făcuţi de ocară din partea unui om necioplit. Atunci **Maximin** cu atâta uşurinţă a trântit la pământ 16 ordonanţe, încât n-a avut nevoie de niciun repaus pentru odihnă în timpul luptei. I s-au dat premiile cuvenite şi a fost înrolat mai întâi la cavalerie. După trei zile, când împăratul a ieşit la câmp, l-a văzut sărind după obiceiul barbar şi a poruncit ofiţerului să-l strunească precum cere disciplina romană. Dar tânărul ostaş, înţelegând că despre el vorbeşte împăratul, a alergat la acesta şi a început să meargă pe jos înaintea îmăratului care mergea călare.

86 Atunci împăratul, dând pinteni calului care mergea la pas, l-a făcut pe soldat să alerge şi el încoace şi încolo, după ocolurile pe care le făcea împăratul ca să-l obosească până când, oprindu-şi calul, i-a spus: *După această alergătură mai vrei să te lupţi, tracule?* El a răspuns: *cât pofteşti, împărate"!* Astfel **Severus,** sărind jos de pe cal, a poruncit ca soldatul să lupte cu soldaţii cei mai odihniţi. El a dat de pământ cu şapte tineri dintre cei mai puternici, în acelaşi fel ca şi înainte, fără pauză între lupte, şi singur a fost premiat de Cezar cu bani de argint şi o brăţară de aur. Apoi s-a dat ordin ca el să fie încadrat în prima unitate de gardă a palatului imperial.

87 Sub **Antoninus Caracalla** a fost gradat şi, mărindu-şi mereu faima prin faptele sale, prin sârguinţa sa, a fost avansat din grad în grad până la centurion. Totuşi în timpul domniei lui **Macrin** a ieşit din armată timp de trei ani şi, având gradul de tribun, niciodată n-a dat ochii cu **Macrin** socotindu-l nedemn de a fi împărat, fiindcă-şi obţinuse tronul prin crimă.

88 Ad Eliogabalum dehinc quasi ad Antonini filium revertens tribunatum suum adiit et post hunc sub Alexandrum Mamaeae contra Parthos mirabiliter dimicavit[81)]. Eoque Mogontiaco militari tumulto occiso ipse exercitus electione absque senatus consultu effectus est imperator, qui cuncta bona sua in persecutione Christianorum malo voto foedavit, occisusque Aquileia a Puppione[82)], regnum reliquid Philippo. Quod nos idcirco huic nostro opusculo de Symmachi hystoria mutuavimus, quatenus gentem, unde agimus, ostenderemus ad regni Romani fastigium usque venisse. Ceterum causa exegit, ad id, unde digressimus, ordine redeamus.

XVI

89 Nam gens ista mirum in modum in ea parte, qua versabatur, id est Ponti in litore Scythiae soli, enituit, sine dubio tanta spatia tenens terrarum, tot sinos maris, tot fluminum cursus, sub cuius saepe dextera Vandalus iacuit, stetit sub praetio Marcomannus, Quadorum principes in servitute redacti sunt. Philippo namque ante dicto regnante Romanis, qui solus ante Constantinum Christianus cum Philippo idem filio fuit, cuius et secundo anno regni Roma millesimum annum explevit[83)], Gothi, ut adsolet, subtracta sibi stipendia sua aegre ferentes, de amicis effecti sunt inimici. Nam quamvis remoti sub regibus viverent suis, rei publicae tamen Romanae foederati erant et annua munera percipiebant.

90 Quid multa? transiens tunc Ostrogotha cum suis Danubio Moesiam Thraciasque vastavit. Ad quem rebellandum Decius senator a Philippo dirigitur. Qui veniens dum Getis nihil praevalet, milites proprios exemptos a militia fecit vitae privatae degi, quasi eorum neglectu Gothi Danubium transfretassent, factaque ut puta in suis vindicta ad Philippum revertitur. Milites vero videntes se post tot labores militia pulsos, indignati ad Ostrogothae regis Gothorum auxilium confugerunt.

88 Apoi sub **Eliogabal**, ca şi sub fiul acestuia, **Antonin**, întorcându-se în armată şi-a reluat gradul de tribun şi sub **Alexandru** al **Mameei** a luptat admirabil contra *parţilor*. Dar acesta fiind ucis la Mogontiacum într-o răscoală militară, a fost el însuşi făcut împărat, prin alegerea armatei, fără să fie consultat senatul. Dar toate faptele sale bune el le-a terfelit printr-una rea, aceea de a-i persecuta pe creştini şi, ucis la Aquileia de **Puppio**, i-a lăsat lui **Filip** domnia. De aceea, în cartea noastră am luat toate acestea din istoria lui **Symmachus**, ca să arătăm că neamul despre care tratăm a ajuns până la cele mai înalte demnităţi în imperiul roman. Dar cauza cere să reluăm şirul povestirii de unde l-am lăsat.

XVI

89 Neamul acesta a strălucit în chip minunat în acea parte unde-şi duce viaţa, adică pe pământul Sciţiei la ţărmul Pontului, stăpânind în mod sigur atâtea ţinuturi, atâtea părţi ale mării, atâtea cursuri de ape. Sub dreapta sa s-a găsit adesea Vandalul, sub dajdie către el a stat Marcomanul, în robia sa au fost aduşi principii Quazilor. Pe când domnea peste romani **Filip**, mai înainte numit, care sigur înainte de **Constantin** a fost creştin împreună cu fiul său tot **Filip** numit, sub al doilea an de domnie a acestuia, Roma a împlinit 1000 de ani. *Goţii*, cum se întâmplă, suportând greu că li s-au retras stipendiile, din prieteni au devenit duşmani ai Romei. Căci, deşi trăiau retraşi sub regii lor, erau totuşi federaţi ai statului roman şi primeau daruri anuale.

90 Ce să lungesc vorba? Trecând atunci **Ostrogota** cu ai săi Dunărea, a devastat Moesia şi Tracia. Contra lui, împăratul **Filip** l-a trimis pe senatorul **Decius**. Acesta venind, fiindcă n-au putut fi alungaţi **geţii**, a deblocat din armată soldaţii şi i-a trimis să se ocupe de altceva, ca şi cum din cauza lor trecuseră *goţii* Dunărea şi oarecum drept răzbunare împotriva lor s-a întors la **Filip**. Dar soldaţii văzându-se scoşi din armată după atâtea necazuri au fugit indignaţi să ceară ajutor lui **Ostrogota** regele *goţilor*.

91 Qui excipiens eos eorumque verbis accensus mox tricenta milia suorum armata produxit ad bellum adhibitis sibi Taifalis et Astringis nonnullis, sed et Carporum trea milia, genus hominum ad bella nimis expeditum, qui saepe fuere Romanis infesti; quos tamen post haec imperante Dioclitiano et Maximiano Galerius Maximinus Caesar devicit et rei publicae Romanae subegit[84)]. His ergo addens Gothos et Peucinos ab insula Peucis, quae in ostia Danubii Ponto mergentia iacet, Argaithum et Guntherícum nobilissimos suae gentis doctores praefecit.

92 Qui mox Danubium vadati et de secundo Moesiam populati, Marcianopolim eiusdem patriae urbem famosam metropolim adgrediuntur, diuque obsessam accepta pecunia ab his qui inerant reliquerunt.

93 Et quia Marcianopolim nominavimus, libet aliqua de eius situ breviter intimare. Nam hanc urbem Traianus imperator hac re, ut fertur aedificavit, eo quod Marciae sororis suae puella, dum lavat in flumine illo qui nimii limpiditatis saporisque in media urbe oritur Potami cognomento, exindeque vellit aquam haurire, casu vas aureum quod ferebat in profundum decidit, metalli pondere praegravatum longeque post ab imis emersit; quod certe non erat usitatum aut vacuum sorberi aut certe semel voratum undis respuentibus enatare. His Traianus sub admiratione conpertis fontique numinis quoddam inesse credens conditam civitatem germanae suae in nomine Marcianopolim nuncupavit[85)].

XVII

94 Abhinc ergo, ut dicebamus, post longam obsidionem accepto praemio ditatus Geta recessit ad propria. Quem cernens Gepidarum natio subito ubique vincentem praedisque ditatum, invidia ductus arma in parentibus movit. Quomodo vero Getae Gepidasque sint parentes si quaeris, paucis absolvam. Meminisse debes me in initio[86)] de Scandzae insulae gremio Gothos dixisse egressos cum Berich rege suo, tribus tantum navibus vectos ad ripam Oceani criterios, id est Gothiscandza.

91 Acesta i-a primit şi, înflăcărat de cuvintele lor, a strâns pe dată pentru război o armată de 30.000 de ostaşi ai săi, cărora le-a adăugat şi un număr de *taifali* şi de *astringi*, precum şi 3.000 de *carpi*, neam de oameni forte potriviţi pentru războaie, care adesea au produs pagube romanilor, deşi pe vremea lui **Diocleţian** şi **Maximian** i-a învins **Galerius Maximinus Cezar** şi i-a supus statului roman. Adăugându-i aşadar pe *goţi* şi pe *peucinii* din insula Peucis, care se găseşte aproape de vărsarea Dunării în Pont, i-a pus sub comanda lui **Argaith** şi **Guntheric**, cei mai cunoscuţi învăţaţi ai neamului lor.

92 Aceştia, trecând îndată Dunărea şi devastând pentru a doua oară Moesia, au atacat Marcianopolis, renumitul oraş al Moesiei şi, după ce l-au ţinut sub asediu prelungit, l-au părăsit contra unei sume de bani ce le-a fost dată.

93 Şi fiindcă am numit Marcianopolis socotesc potrivit să vorbesc pe scurt despre aşezarea acestui oraş. Căci l-a întemeiat **Traian**, pentru că fiica surorii sale **Marcia**, pe când se scălda odată în fluviul care cu o mare limpezime izvorăşte din oraş şi se numeşte Potamus, vrând să ia apă, din întâmplare i-a scăpat în râu vasul de aur pe care-l avea în mână şi, deci s-a scufundat din cauza greutăţii metalului. Puţin mai departe a apărut la suprafaţă, fapt nemaiîntâmplat ca un vas gol să se umple şi să se scufunde, pentru ca plin să apară totuşi plutind deasupra valurilor. Aflând acestea **Traian** s-a minunat şi, crezând că izvorul este locuinţa unei zeităţi, a dat oraşului numele de Marcianopolis, după numele surorii sale.

XVII

94 De aici, cum spuneam, **getul** îmbogăţit prin banii primiţi după lungul asediu, s-a reîntors acasă la ale sale. Dar văzându-l neamul *gepizilor* că învinge pretutindeni şi se întoarce încărcat cu prăzi, cuprins de invidie, a luat armele împotriva rudelor. Îţi spun câteva cuvinte, dacă vrei să ştii, cum sunt rudă **geţii** cu *gepizii*. Trebuie să-ţi aminteşti ce ţi-am spus la început că *goţii*, ieşind din sânul insulei Scandza cu **Berig** regele lor, au fost duşi cu numai trei corăbii până la ţărmul de dincoace al Oceanului, adică în Gothiscandza.

95 Quarum trium una navis, ut adsolet, tardior nancta nomen genti ferrtur dedisse; nam lingua eorum pigra gepanta dicitur. Hinc factum est, ut paulatim et corruptae nomen eis ex convicio nasceretur Gepidas. Nam sine dubio ex Gothorum prosapie et hi trahent originem; sed quia, ut dixi, gepanta pigrum aliquid tardumque designat, pro gratuito convincio Gepidarum nomen exortum est, quod nec ipsud credo falsissimum: sunt etenim tardioris ingenii et graviores corporum velocitate.

96 Hi ergo Gepidae tacti invidia, dum Spesis provincia commanerent in insulam Visclae amnis vadibus circumactam, quam patrio sermone dicebant Gepedoios. Nunc eam, ut fertur, insulam gens Vividaria incolit ipsis ad meliores terras meantibus. Qui vividarii ex diversis nationibus ac si in unum asylum collecti sunt et gentem fecisse noscuntur.

97 Ergo ut dicebamus, Gepidarum rex Fastida quietam gentem excitans patrios fines per arma dilatavit. Nam Burgundzones pene usque ad intermicionem delevit aliasque nonullas gentes perdomuit. Gothos quoque mate provocans consanguinitatis foedus prius inportuna concentratione violavit superba admodum elatione iactatus, crescenti populo dum terras coepit addere, incolas patrios reddidit rariores.

98 Is ergo missis legatis at Ostrogotham, cuius adhuc imperio tam Ostrogothae quam Vesegothae, id est utrique eiusdem gentes populi, subiacebant, inclusum se montium quaeritans constrictum, unum poscens e duobus, ut aut bellum sibi aut locorum suorum spatia praepararet.

95 Dintre aceste corăbii, una, cum se întâmplă de obicei, mergând mai încet, se spune că a dat numele neamului, fiindcă în limba lor leneş se numea gepanta. Aşa s-a făcut ca dintr-o poreclă, un cuvânt niţel schimbat să devină nume al gepizilor. Căci fără îndoială aceştia îşi trag obârşia din neamul *goţilor*. Dar fiindcă aşa cum am spus, gepanta înseamnă ceva leneş, care întârzie, în locul poreclei gratuite a răsărit numele gepizilor, ceea ce nu mi se pare absolut fals, pentru că ei sunt cam înceţi la minte şi cam grei la trup.

96 Aşadar aceşti gepizi cuprinşi de invidie locuiau în provincia Spesis, pe o insulă înconjurată de albia râului Viscla, numită în limba lor Gepedoios. Acum, pe cât se spune, acea insulă este locuită de ginta Vividaria, ei găsindu-se pe nişte pământuri mai bune. Acei *vividarii*, ca un azil format din mai multe neamuri, s-au constituit, cum sunt cunoscuţi acum, într-un singur neam.

97 Deci, precum spuneam, **Fastida**, regele *gepizilor*, punând în mişcare un neam liniştit, şi-a întins hotarele pământeşti cu armele. El i-a nimicit pe *burgunzi* aproape complet şi a supus alte câteva neamuri. Pe goţi i-a provocat rău, călcând legăturile de rudenie şi, purtat de o mândrie deşartă, a început să-şi mărească ţara cu ţinuturi noi, dar a rărit-o de locuitori.

98 Trimiţând soli la **Ostrogota** în stăpânirea căruia se găseau atât *ostrogoţii*, cât şi *vizigoţii*, adică ambele neamuri ale aceluiaşi popor, determinat de faptul că era închis de munţi prăpăstioşi şi strâmtorat de păduri dese, a cerut din două una: sau război, sau spaţiu întins pentru pământurile sale.

99 Tunc Ostrogotha rex Gothorum ut erat solidi animi, respondit legatis bellum se quidem talem horrere durumque fore et omnino scelestum armis confligere cum propinquis, loca vero non cedere. Quid multa? Gepidas in bella inruunt, contra quos, ne minor iudicaretur, movit et Ostrogotha procinctum, conveniuntque ad oppidum Galtis, iuxta quod currit fluvius Auha, ibique magna partium virtute certatum est, quippe quos in se et armorum et pugnandi similitudo commoverat; sed causa melior vivacitasque ingenii iubit Gothos.

100 Inclinata denique parte Gepidarum proelium nox diremit. Tunc relicta suorum strage Fastida rex Gepidarum properavit ad patriam, tam pudendis obprobriis humiliatus, quam fuerat elationis erectus. Redeunt victores Gothi Gepidarum discessione contenti, suaque in patria feliciter in pace versantur, usque dum eorum praevius existeret Ostrogotha.

XVIII

101 Post cuius decessum Cniva, exercitum dividens in duas partes, nonnullos ad vastandum Moesiam dirigit, sciens eam neglegentibus principibus defensoribus destitutam; ipse vero cum LXX milibus ad Eusciam, id est Novas conscendit. Unde a Gallo duce remotus Nicopolim accedit, quae iuxta Iatrum fluvium est constituta notissima; quam devictis Sarmatis Traianus et fabricavit et appelavit Victoriae civitatem[87)]. Ubi Decio superveniente imperatore tandem Cniva in Hemi partibus, quae non longe aberant, recessit, unde apparatu disposito Philippopolim ire festinans.

102 Cuius secessu Decius imperator cognoscens et ipsius urbis ferre subsidium gestiens iugum Hemi montis transacto at Beroam venit. Ibique dum equos exercitumque lassum refoveret, ilico Cniva cum Gothis in modum fulminis ruit, vastatoque Romano exercitu imperatorem cum pauculis, qui fugere quiverant, ad Eusciam rursus trans Alpes in Mysia proturbavit, ubi tunc Gallus dux limitis cum plurima manu bellantium morabatur; collectoque tam extinde quam de Vsco exercitu, futuri belli se parat in aciae.

99 Atunci **Ostrogota**, regele *goţilor*, cu caracter integru, a răspuns solilor că se teme de un astfel de război, că i se pare aspru şi chiar criminal să ridice armele împotriva rudelor, dar teritorii nu cedează. Ce mai vorbă? Gepizii năvălesc cu război contra lor, şi, ca să nu fie socotit mai slab, s-a pus în mişcare şi **Ostrogota** cu armele, întâlnindu-se lângă cetatea Galtis, pe lângă care curge râul Auha. Acolo bătălia s-a dat cu mare putere de ambele părţi, fiindcă erau asemenea şi în arme şi în felul de luptă; dar cauza mai dreaptă şi vivacitatea spiritului au fost de partea *goţilor*.

100 În sfârşit, noaptea a pus capăt vârtejului şi *gepizii* au început să dea semne de slăbiciune. Atunci **Fastida**, regele gepizilor, lăsând pe ai săi pradă dezastrului, s-a întors în grabă în patria lui cu atât mai umilit de înfrângerea ruşinoasă, cu cât fusese mai înainte plin de mândrie. *Goţii* s-au întors victorioşi, mulţumiţi de retragerea gepizilor, şi au trăit fericiţi în pace în patria lor cât timp **Ostrogota** le-a fost conducător.

XVIII

101 După moartea acestuia, **Cniva**, împărţind armata în două părţi, i-a trimis pe unii să devasteze Moesia, ştiind că, din cauza neglijenţei conducătorilor, este lipsită de apărători. Iar el cu 70.000 de ostaşi s-a urcat spre Euscia, adică spre Novae. De aici, respins de generalul **Gallus**, s-a dus la Nicopole, oraş foarte cunoscut, care se găseşte pe fluviul Istru. Acest oraş l-a întemeiat **Traian** după înfrângerea sarmaţilor şi l-a numit cetatea Victoriei. În timp ce împăratul **Decius** venea asupra sa, **Cniva** s-a retras în părţile Hemului din apropiere, unde şi-a reorganizat armata, grăbindu-se să ajungă la Filipopolis.

102 Informat că acesta s-a retras, împăratul **Decius** voind să dea o mână de ajutor oraşului, a trecut munţii Hemus şi a ajuns la Beroa. Pe când îşi odihnea acolo caii şi armata obosită, **Cniva** cu *goţii* au căzut ca un trăsnet asupra armatei romane şi, urmărindu-l pe împărat care fugise cu puţini, l-a atacat iarăşi lângă Euscia peste Alpi şi în Miscia, unde atunci generalul **Gallus** se găsea la hotar cu cea mai mare unitate de luptători. Adunând atât de acolo, cât şi de la Uscus armata, împăratul a făcut toate pregătirile pentru războiul care urma.

103 Cniva vero diu obsessam invadit Philippopolim praedaque potitus[88] Prisco duce qui inerat sibi foederavit quasi cum Decio pugnaturum. Venientesque ad conflictum ilico Decii filium sagitta saucium crudeli funere confodiunt. Quod pater animadvertens licet ad confortandos animos militum fertur dixisse: „nemo tristetur; perditio unius militis non est rei publicae deminutio", tamen, paterno affectu non ferens, hostes invadit, aut mortem aut ultionem fili exposcens, veniensque ad Abritto Moesiae civitatem circumseptus a Gothis et ipse extinguitur[89] imperii finem vitaeque terminum faciens. Qui locus hodieque Decii ara dicitur, eo quod ibi ante pugnam mirabiliter idolis immolasset.

XIX

104 Defuncto tunc Decio Gallus et Volusianus regnum potiti sunt Romanorum, quando et pestilens morbus, pene istius necessitatis consimilis, quod nos ante hos novem annos experti sumus, faciem totius orbis foedavit, supra modum tamen Alexandriam totiusque Aegypti loca devastans, Dionysio storico super hanc cladem lacrimaviliter exponente, quod et noster conscribit venerabilis martyr Christi et episcopus Cyprianus in libro, cuius titulus est „de mortalitate"[90].

105 Tunc et Emilianus quidam Gothis saepe ob principum neglegentiam Mysiam devastantibus, ut vidit licere nec a quoquam sine magno rei publicae dispendio removeri, similiter suae fortunae arbitratus posse venire, tyrannidem in Moesia arripuit omneque manu militari ascita coepit urbes et populos devastare. Contra quem intra paucos menses dum multitudo apparatus adcresceret, non minimum incomodum rei publicae parturivit; qui tamen in ipso pene nefario conatus sui initio extinctus et vitam et imperium, quod inhiabat, amisit.

103 Dar **Cniva** după un îndelung asediu a cucerit cetatea Filipopolis, a prădat-o şi a făcut alianţă cu generalul **Priscus** care se găsea în cetate, ca să lupte împreună împotriva lui **Decius**. Începându-se lupta, fiul lui **Decius** a căzut rănit de o săgeată producând mare jale. Tatăl totuşi, căutând să-şi îmbărbăteze armata, se spune că a zis: *Nimeni să nu se întristeze; pierderea unui soldat nu înseamnă micşorarea împărăţiei*. Totuşi, nesuportând durerea de părinte, a năvălit asupra duşmanului, cerând sau moartea sau răzbunarea fiului. Ajungând la Abrittum, cetate a Moesiei, a căzut împresurat de *goţi*, pierzând imperiul odată cu viaţa. Locul morţii sale se numeşte şi astăzi altarul lui **Decius**, pentru că acolo, înainte de luptă, jertfise idolilor un impresionant număr de victime.

XIX

104 După moartea lui **Decius**, la conducerea imperiului roman au ajuns **Gallus** şi **Volusianus**. Atunci a avut loc şi o ciumă, aproape la fel cu nenorocirea care a căzut asupra noastră cu nouă ani în urmă. Întinzându-se pe toată suprafaţa pământului, a devastat mai ales Alexandria şi întregul Egipt, precum scrie istoricul **Dionisie**, care povesteşte plângând despre acest dezastru, precum şi venerabilul martir al lui **Hristos** şi episcop **Ciprian**, în cartea sa intitulată *Despre mortalitate*.

105 Atunci şi un oarecare **Emilianus**, pe când din neglijenţa împăraţilor *goţii* devastau adesea Moesia, fiindcă a văzut că nu poate fi cineva împiedicat de la o acţiune decât cu mare pagubă pentru stat, socotind că-şi poate încerca şi el norocul la fel, a pus mâna pe tiranie în Moesia şi cu puterea armatei a început să prade oraşele şi să devasteze popoarele. În câteva luni, nemulţumirile mulţimii au început să crească împotriva lui, pentru că pagubele aduse statului erau imense. Nelegiurile lui au fost oprite şi el şi-a pierdut astfel de la început şi puterea pe care o râvnise şi viaţa.

106 Supra dicti vero Gallus et Volusianus imperatores, quamvis vix biennio in imperio perseverantes ab hac luce migrarunt, tamen ipsud biennium, quod affuerunt, ubique pacati, ubique regnaverunt gratiosi, praeter quod unum eorum fortunae reputatum est, id est generalis morbus, sed hoc ab imperitis et calumniatoribus, qui vitam solent aliorum dente maledico lacerare[91)]. Hi ergo mox imperio adepti sunt, foedus cum gente pepigerunt Gothorum. Et nec longo intervallo utrisque regibus occumbentibus Gallienus arripuit principatum.

XX

107 Quod in omni lascivia resoluto Respa et Veduco Tharuaroque duces Gothorum sumptis navibus Asiam transierunt, fretum Ellispontiacum transvecti, ubi multas eius provinciae civitates populatas opinatissimum illud Ephesiae Dianae templum, quod dudum dixeramus[92)] Amazonas condidisse, igne succendunt. Partibusque Bithiniae delati Chalcedonam subverterunt, quam post Cornelius Abitus aliqua parte reparavit, quae hodieque, quamvis regiae urbis vicinitate congaudeat, signa tamen ruinarum suarum aliquanta ad indicium retinet posteritatis.

108 Hac ergo felicitate Gothi, qua intraverunt partibus Asiae, praedas spoliaque potiti, Hellispontiacum fretum retranseunt, vastantes itinere suo Troiam Iliumque, quae vix a bello illo Agamemnoniaco quantulum se reparantes rursus hostili mucrone deletae sunt[93)]. Post Asiae ergo tale excidium Thracia eorum experta est feritatem. Nam ibi ad radices Emi montis et mari vicinam Anchialos civitatem adgressi mox adeunt, urbem, quam dudum Sardanaphalus, rex Parthorum, inter limbum maris et Emi radices locasset.

109 Ibi ergo multis feruntur mansisse diebus aquarum calidarum delectati lavacris, quae ad duodecimo miliario Anchialitanae civitatis sunt siti, ab imo suae fontis ignei scaturrientes, et inter reliqua totius mundi thermarum innumerabilium loca omnino precipua et atd sanitatem infirmorum efficacissima.

106 Iar cei numiţi mai înainte împăraţii **Gallus** şi **Volusianus**, cu toate că s-au săvârşit din viaţă doar după doi ani de domnie, totuşi în aceşti doi ani cât au domnit au condus imperiul în pace şi înţelegere, în afară de nenorocirea care s-a petrecut în timpul lor, adică de acea molimă generală, dar de aceasta nu-i pot acuza decât nepricepuţii şi calomniatorii, care obişnuiesc să sfâşie cu dinţii duşmăniei viaţa altora. Aceştia, de îndată ce au dobândit domnia, au încheiat tratat de pace cu neamul *goţilor*. Şi nu mult timp după moartea celor doi împăraţi a luat conducerea imperiului **Galienus**.

XX

107 Fiindcă acesta îşi petrecea toată vremea în trândăvie, **Respa, Veduco** şi **Tharuaro**, conducătorii *goţilor*, traversând Helespontul, cu corăbiile au trecut în Asia, unde au devastat multe provincii şi au incendiat acel renumit templu al **Dianei** din Efes, despre care am spus că a fost întemeiat de amazoane. Ajungând în părţile Bithiniei, au dărâmat Calcedonia, pe care mai târziu a reparat-o parţial **Cornelius Abitus**. Aceasta şi astăzi, se bucură de vecinătate cu oraşul imperial, păstrează totuşi, pentru a arăta posterităţii, unele urme ale pustiirii.

108 După aceste succese *goţii*, făcându-se stăpâni pe prăzile luate din părţile Asiei, au trecut înapoi în marea Helespontică pe unde intraseră. În drum au devastat Troia şi Ilium care, abia refăcute oarecum după acel război agammemnic, au fost din nou distruse de sabia duşmană. Dar, după atâtea dezastre pricinuite Asiei, ei şi-au arătat sălbăticia în Tracia. Căci acolo, atacând la poalele muntelui Hemus cetatea Anchialos vecină cu marea, au cucerit îndată oraşul pe care în trecut **Sardanapal**, regele parţilor, îl ridicase între malul mării şi poalele Hemului.

109 Acolo aşadar, pe cât se spune, au poposit multe zile, desfătându-se în băile de ape calde care sunt situate la al 12-lea miliar al cetăţii anchialiene, băi ale căror ape termale sunt din belşug, fiindcă au izvoare naturale, băi celebre în toată lumea, foarte eficace pentru sănătatea celor infirmi.

XXI

110 Extinde ergo ad proprias sedes regressi post haec a Maximino imperatore rediguntur in auxilio Romanorum contra Parthos rogati, ubi omnino datis auxiliariis fideliter decertati sunt. Sed postquam Caesar Maximinus pene cum eorum solacia Narseum regem Persarum Saporis magni nepotem fugasset eiusque omnes opes simulque uxores et filios depraedasset Achillemque in Alexandria Dioclitianus superasset et Maximianus Herculius in Africa Quinquegentianos adtrivisset[94)], pacem rei publicae nancti coeperunt quasi Gothos neglegere.

111 Nam sine ipsos dudum contra quasvis gentes Romanus exercitus difficile decertatus est Apparet namque frequenter quomodo invitabantur sic: ut et sub Constantino rogati sunt et contra cognatum eius Licinium arma tulerunt eumque devictum et in Thessalonica clausum privatum ab imperio Constantini victoris gladio trucidarunt.

112 Nam et ut famosissimam et Romae emulam in suo nomine conderet civitatem, Gothorum interfuit operatio, qui foedus initio cum imperatore quadraginta suorum milia illi in solacio contra gentes varias obtulere; quorum et numerus et militia usque ad praesens in republica nominatur, id est foederati. Tunc etenim sub Ariarici et Aorici regum suorum florebant imperio. Post quorum decessum successor regni extitit Geberich virtutis et nobilitatis eximius.

XXII

113 Nam hic Hilderith patre natus, avo Ovida, proavo Nidada, gloriam generis sui factis illustribus exaequavit. Primitias regni sui mox in Vandalica gente extendere cupiens contra Visimar eorum rege qui Asdingorum stirpe, quod inter eos eminet genusque indicat bellicosissimum, Deuxippo storico referente, qui eos ab Oceano ad nostrum limitem vix in anni spatio pervenisse testatur prae nimia terrarum inmensitate. Quo tempore erant in eo loco manentes, ubi nunc Gepidas sedent, iuxta flumina Marisia, Miliare et Gilpil et Grisia, qui omnes supra dictos excedet.

XXI

110 Întorcându-se apoi în propriile lor ţinuturi, au venit în ajutorul romanilor, la rugămintea împăratului **Maximin**, împotriva parţilor, război în care au luptat cu credinţă ca trupe auxiliare. Dar după ce **Maximin Cezar** cu sprijinul lor l-a pus pe fugă pe regele **Narseus**, nepot al marelui **Sapor** al perşilor şi i-a luat în acelaşi timp toate avuţiile, soţiile şi fiii, iar **Diocleţian** l-a învins în Alexandria pe **Achile** ca şi **Maximian Herculeanul** care i-a zdrobit în Africa pe quinquegentiani, dobândind pacea statului, au început să-i cam neglijeze pe *goţi*.

111 Căci mai înainte, fără ei, armata romană cu greu a luptat împotriva oricăror neamuri. Se ştie cum adesea erau chemaţi, cum sub **Constantin** au fost rugaţi şi au luat armele împotriva lui **Licinius** cumnatul împăratului şi cum, învingându-l pe acesta în Thessalonic, l-au ucis ca pe un simplu particular din ordinul lui **Constantin**, ale cărui armate au ieşit învingătoare.

112 Şi ca să întemeieze cu numele său o cetate faimoasă şi emulă a Romei a fost nevoie de ajutorul goţilor, care, încheind alianţă cu împăratul, i-au oferit în ajutor contra diferitelor neamuri 40.000 din ai lor. Aceştia, şi ca număr şi ca unitate militară, au rămas până acum în statul roman cu numele de aliaţi. Căci pe atunci ei înfloreau sub conducerea regilor lor **Ariaric** şi **Aoric**. După moartea acestora, a urmat la domnie **Geberich**, distins şi prin vrednicie şi prin neamul său.

XXII

113 Căci acesta, având ca tată pe **Hilderich**, ca bunic pe **Ovida** şi ca străbunic pe **Nidada**, n-a fost mai prejos de gloria neamului lui prin faptele sale strălucite. Dorind să-şi extindă de la început domnia asupra *vandalilor*, a pornit contra lui **Visimar**, regele acestora, care se trăgea din *asdingi*, neam nobil şi războinic între ceilalţi, precum arată istoricul **Deuxip**, care dă mărturie că ei abia într-un an au ajuns de la Ocean până la hotarul nostru, din cauza spaţiului imens pe care au trebuit să-l străbată. În acel timp, ei se găseau în ţinuturile pe care le stăpânesc acum gepizii, lângă râurile Marisia, Miliare, Gilpil şi Grisia care este mai mare decât cele numite înainte.

114 Erat namque illis tunc ab oriente Gothus, ab occidente Marcomanus, a septentrione Hemundolus, a meridie Histrum, qui et Danubius dicitur. Hic ergo Vandalis commorantibus bellum indictum est a Geberich rege Gothorum ad litus praedicti amnis Marisiae, ubi nec diu certatum est ex aequali, sed mox ipse rex Vandalorum Visimar magna parte cum gentis suae postenitur.

115 Geberich vero Gothorum ductor eximius superatins depraedatisque Vandalis ad propria loca, unde exierat, remeavit. Tunc perpauci Vandali, qui evasissent, collecta inbellium suorum manu, infortunata patria relinquentes Pannoniam sibi a Constantino principe petierunt ibique per LX annos plus minus sedibus locatis imperatorum decretis ut incolae famularunt. Unde iam post longum ab Stiliconae mag. mil. et ex consule ataque patricio invitati Gallias occupaverunt, ubi finitimos depraedantes non adeo fixas sedes habuerunt[95)].

XXIII

116 Nam Gothorum rege Geberich rebus humanis excedente post temporis aliquod Hermanaricus nobilissimus Amalorum in regno successit, qui multas et bellicosissimas arctoi gentes perdomuit suisque parere legibus fecit. Quem merito nonnulli Alexandro Magno conparavere maiores. Habebat si quidem quos domuerat: Golthescytha Thiudos Inaunxis Vasinabroncas Merens Mordens Imniscaris Rogas Tadzans Athaul Navego Bubegenas Coldas.

117 Sed cum tantorum servitio clarus haberetur, non passus est nisi et gentem Herulorum, quibus praeerat Halaricus, magna ex parte trucidatam reliquam suae subegeret dicioni. Nam praedicta gens, Ablavio istorico referente, iuxta Meotida palude inhabitans in locis stagnantibus, quas Greci *ele* vocant, *Eluri* nominati sunt, gens quantum velox, eo amplius superbissima.

114 Erau atunci mărginiţi la răsărit de *goţi*, la apus de *marcomani*, la nord de *hermundoli* şi la miazăzi de Istru, care se numeşte şi Dunărea. Aşadar, pe când vandalii locuiau în acest ţinut, le-a declarat război **Geberich**, regele *goţilor*, atacându-i lângă râul Marisia, unde nu s-a luptat mult, pentru că îndată însuşi **Visimar**, regele *vandalilor*, a fost doborât cu o mare parte a neamului său.

115 Iar **Geberich**, viteazul conducător al *goţilor*, după ce i-a învins şi i-a prădat pe *vandali*, s-a întors în ţinuturile sale din care plecase. Atunci puţini *vandali*, care fugiseră, strângându-se într-o ceată de războinici şi părăsindu-şi nefericita lor patrie, au cerut Panonia de la împăratul **Constantin** şi acolo au rămas timp de aproape 60 de ani, potrivit decretelor imperiale de a sluji ca locuitori ai provinciei. De aici, invitaţi după mai mult timp de şeful armatei **Stilicon**, consul şi patriciu, au ocupat Galiile, unde n-au avut mereu locuinţe fixe, fiindcă s-au ocupat de jefuirea vecinilor.

XXIII

116 La puţin timp după ce **Geberich**, regele goţilor, a părăsit cele lumeşti, i-a urmat la domnie **Hermanaric**, un foarte cunoscut nobil *amalian*, care a supus multe şi foarte războinice neamuri, făcându-le să asculte de legile sale. Mulţi istorici mai vechi, pe merit, l-au comparat cu **Alexandru cel Mare**. Căci avea sub stăpânirea sa popoare pe care le supusese: *golthesciţii, thiuzii, inaunxii, vasinabroncii, merenii, mordenii, imniscarii, rogii, tadzanii, athaulii, navegii, bubegenii, colzii.*

117 Dar fiindcă ajunsese vestit prin supunerea atâtor neamuri, n-a răbdat să nu pună sub stăpânirea sa şi neamul herulilor, care aveau în fruntea lor pe **Alaric**, pe puţini dintre ei, pentru că pe cei mai mulţi i-a nimicit. Aceştia, după mărturia istoricului **Ablavius**, locuind lângă Meotida, în nişte ţinuturi mlăştinoase, pe care grecii le numesc *ele*, au fost numiţi *eluri*, neam pe cât de repezit, pe atât de mândru.

118 Nulla si quidem erat tunc gens, quae non levem armaturam in acie sua ex ipsis elegeret. Sed quamvis velocitas eorum ab aliis crebro bellantibus evagaret, Gothorum tamen stabilitate subiacuit et tarditati, fecitque causa fortunae, ut et ipsi inter reliquas gentes Getarum regi Hermanarico servirent.

119 Post Herulorum cede item Hermanaricus in Venethos arma commovit, qui, quamvis armis despecti, sed numerositate pollentes, primum resistere conabantur. Sed nihil valet multitudo inbellium, praesertim ubi et deus permittit et multitudo armata advenerit. Nam hi, ut in initio expositionis vel catalogo gentium dicere coepimus[96)], ab una stirpe exorti, tria nunc nomina ediderunt, id est Venethi, Antes, Sclaveni; qui quamvis nunc, ita facientibus peccatis nostris, ubique deseviunt, tamen tunc omnes Hermanarici imperiis servierunt.

120 Aestorum quoque similiter nationem, qui longissimam ripam Oceani Germanici insident, idem ipse prudentia et virtute subegit omnibusque Scythiae et Germaniae nationibus ac si propriis lavoribus imperavit.

XXIV

121 Post autem non longi temporis intervallo, ut refert Orosius[97)], Hunnorum gens omni ferocitate atrocior exarsit in Gothos. Nam hos, ut refert antiquitas, ita extitisse conperimus. Filimer rex Gothorum et Gadarici magni filius qui post egressu Scandzae insulae iam quinto loco tenens principatum Getarum, qui et terras Scythicas cum sua gente introisse superius a nobis dictum est, repperit in populo suo quasdam magas mulieres, quas patrio sermone Haliurunnas is ipse cognominat, easque habens suspectas de medio sui protubat longeque ab exercitu suo fugatas in solitudinem coegit errare.

118 Căci nu exista pe atunci neam care să nu aleagă dintre ei trupe uşoare pentru lupte. Dar deşi iuţeala lor depăşea adesea pe a altor luptători, totuşi a fost împiedicată şi zădărnicită de mişcarea înceată a *goţilor* şi soarta a făcut ca ei înşişi să fie robiţi între celelalte neamuri **getice** de către regele **Hermanaric**.

119 După nimicirea *herulilor*, **Hermanaric** a ridicat mai departe armele împotriva *veneţilor* care, deşi aveau o armată slabă, totuşi dominând prin număr, mai întâi au încercat să reziste. Dar nicio putere n-are mulţimea unor războinici în faţa unei mulţimi înarmate, mai ales când Dumnezeu n-ajută. Aceştia, cum i-am arătat la începutul expunerii în catalogul neamurilor, ieşiţi dintr-o singură obârşie, au acum trei nume: *veneţi, anţi* şi *sclaveni*. Ei, deşi acum datorită păcatelor noastre răspândesc groază pretutindeni, pe atunci erau toţi sub ordinele lui **Hermanaric**.

120 Dar şi pe neamul *aestilor* care sunt aşezaţi foarte departe de ţărmul Oceanului Germanic, prin înţelepciunea, vitejia şi eforturile sale, i-a supus acelaşi **Hermanaric**, care a ajuns să stăpânească toate neamurile Sciţiei şi ale Germaniei.

XXIV

121 Nu după multă trecere de vreme, precum arată **Orosius**, neamul *hunilor* s-a repezit cu toată ferocitatea şi cruzimea împotriva *goţilor*. Căci precum arată antichitatea, aceştia au fost cunoscuţi astfel. **Filimer**, regele *goţilor*, fiu al marelui **Gadaric** şi al cincilea şef al **geţilor**, după ieşirea din insula Scandza, cum am spus mai înainte, intrând cu neamul său în pământurile scitice, a găsit în popor câteva femei practicante ale magiei, pe care el însuşi le-a numit cu un cuvânt strămoşesc *haliurune*, şi pe care, bănuindu-le ca răufăcătoare, nu le-a lăsat locului, ci le-a silit să fugă departe de armată şi să rătăcească în singurătate.

122 Quas spiritus inmundi per herimum vagantes dum vidissent et eorum conplexibus in coitu miscuissent, genus hoc ferocissimum ediderunt, quae fuit primum inter paludes, minutum tetrum atque exile quasi hominum genus nec alia voce notum nisi quod humani sermonis imaginem adsignabat. Tali igitur Hunni stirpe creati Gothorum finibus advenerunt.

123 Quorum natio saeva, ut Priscus istoricus refert, Meotida palude ulteriore ripa insidens, venationi tantum nec alio labore experta, nisi quod, postquam crevisset in populis, fraudibus et rapinis vicinarum gentium quiete conturbans. Huius ergo gentis, ut adsolet venatores, dum in interioris Meotidae ripam venationes inquirent, animadvertunt, quomodo ex inproviso cerva se illis optulit ingressaque paludem nunc progrediens nunc subsistens index viae se tribuit.

124 Quam secuti venatores paludem Meotidam, quem inpervium ut pelagus aestimant, pedibus transierunt. Mox quoque Scythica terra ignotis apparuit, cerva disparuit. Quod, credo, spiritus illi, unde progeniem trahunt, ad Scytharum invidia id egerunt.

125 Illi vero, qui praeter Meotidam alium mundum esse paenitus ignobarant, admiratione ducti terrae Scythicae et, ut sunt sollertes, iter illud nullae ante aetati notissimum divinitus sibi ostensum rati, ad suos redeunt, rei gestum edocent, Scythiam laudant persuasaque gente sua via, qua cerva indice dedicerant, ad Scythiam properant, et quantoscumque prius in ingressu Scytharum habuerunt, litavere victoriae[98)], reliquos perdomitos subegerunt.

126 Nam mox ingentem illam paludem transierunt, ilico Alpidzuros, Alcildzuros, Itimaros, Tuncarsos et Boiscos, qui ripae istius Scythiae insedebant, quasi quaedam turbo gentium rapuerunt. Halanos quoque pugna sibi pares, sed humanitate, victu formaque dissimiles[99)], frequenti certamine fatigantes, subiugaverunt.

122 Când le-au văzut duhurile necurate cutreierând prin deşert, le-au îmbrăţişat şi s-au împreunat cu ele, dând naştere acestui neam feroce, care s-a ivit cel dintâi în ţinutul de mlaştini, gen de oameni mărunţi şi negricioşi, necunoscut prin vreun alt semn decât că semănau a vorbi ca oamenii. Din astfel de obârşii apărând *hunii*, au ajuns în ţinuturile *goţilor*.

123 Neamul lor sălbatic, precum spune istoricul **Priscus**, aşezându-se pe malul de dincolo al lacului Meotida, s-a ocupat numai cu vânatul, fără să cunoască altă ocupaţie în afară de faptul că după ce au crescut ca număr, au început să tulbure prin năvăliri şi jafuri liniştea populaţiilor vecine. Vânătorii din acest neam, pe când umblau după vânat pe malul Meotidei, au observat cum pe neaşteptate le-a ieşit înainte o cerboaică. Aceasta, aici înainta, aici se oprea în loc arătându-le astfel calea prin apă.

124 Vânătorii urmând-o peste lacul Meotida, pe care socoteau că nu-l pot trece ca pe o mare, l-au trecut cu picioarele. Şi îndată ce a apărut necunoscuţilor pământul scitic, cerboaica a dispărut. Cred că din invidie faţă de *sciţi* au făcut aceasta acele duhuri, din care îşi trag obârşia.

125 Ei, însă, care nu ştiau că există altă lume în afară de Meotida, conduşi de admiraţie faţă de pământul scitic şi, iscusiţi cum sunt, gândind că acel drum necunoscut de nimeni înainte, este arătat în chip dumnezeiesc doar lor, s-au întors la conaţionali şi le-au povestit cele întâmplate. Lăudând Sciţia şi îndemnându-i pe ai lor să meargă cu ei pe calea pe care le-o arătase cerboaica, au pornit în grabă spre Sciţia şi pe câţi *sciţi* i-au prins la început i-au adus jertfe pentru victorie, iar pe ceilalţi i-au bătut şi i-au supus.

126 Îndată ce au trecut acel mare lac, ca un vârtej i-au răpit pe *alpidzuri, alcidzuri, itimari, tuncarşi şi boisci,* care locuiau în ţinuturile acestea ale Sciţiei. Chiar şi pe alani, la fel de buni luptători, dar deosebiţi în ce priveşte obiceiurile şi felul de viaţă, i-au subjugat după ce i-au învins în câteva bătălii.

127 Nam et quos bello forsitan minime superabant, vultus sui terrore ninium pavorem ingerentes, terribilitate fugabant, eo quod erat eis species pavenda nigridinis et velud quaedam, si dici fas est, informis offa, non facies, habensque magis puncta quam lumina. Quorum animi fiducia turvus prodet aspectus qui etiam in pignora sua primo die nata desaeviunt. Nam maribus ferro genas secant, ut ante quam lactis nutrimenta precipiant, vulneris cogantur subire tolerantiam.

128 Hinc inberbes senescunt et sine venustate efoebi sunt, quia facies ferro sulcata tempestivam pilorum gratiam cicatricis absumit. Exigui quidem forma, sed argutis motibus expediti et ad equitandum promptissimi, scapulis latis, et ad arcos sagittasque parati firmis cervicibus et superbia semper erecti. Hi vero sub hominum figura vivunt beluina saevitia[100)].

129 Quod genus expeditissimum multarumque nationum grassatorem Getae ut viderunt, paviscunt, suoque cum rege deliberant, qualiter tali se hoste subducant. Nam Hermanaricus, rex Gothorum, licet, ut superius retulimus, multarum gentium extiterat triumphator, de Hunnorum tamen adventu dum cogitat, Rosomonorum gens infida, quae tunc inter alias illi famulatum exhibebat, tali eum nanciscitur occasione decipere. Dum enim quandam mulierem Sunilda nomine ex gente memorata pro mariti fraudulento discessu rex furore commotus equis ferocibus inligatam incitatisque cursibus per diversa divelli praecipisset, fratres eius Sarus et Ammius germanae obitum vindicantes, Hermanarici latus ferro petierunt; quo vulnere saucius egram vitam corporis inbecilitate contraxit.

130 Quam adversam eius valitudinem captans Balamber rex Hunnorum in Ostrogotharum parte movit procinctum, a quorum societate iam Vesegothae quadam inter se intentione seiuncti habebantur, inter haec Hermanaricus tam vulneris dolore quam etiam Hunnorum incursionibus non ferens grandevus et plenus dierum centesimo decimo anno vitae suae defunctus est. Cuius mortis occasio dedit Hunnis praevalere in Gothis illis, quos dixeramus orientali plaga sedere et Ostrogothas nuncupari.

127 Iar şi pe cei pe care întâmplător nu-i biruiau în luptă, insuflând mare spaimă prin înfăţişarea lor îngrozitoare, îi alungau, prin aceea că faţa lor negricioasă inspira groază, fiind, dacă se poate spune aşa, o bucată de carne diformă, iar nu faţă omenească, şi ochii mai degrabă un fel de puncte decât lumini. Aspectul lor trăda un suflet nedemn de încredere, pe care o inspirau din prima zi de naştere chiar şi copiilor lor. Căci celor de sex bărbătesc de îndată ce sunt născuţi i se taie obrajii, pentru ca înainte de a primi hrana laptelui să fie siliţi să suporte durerea rănii.

128 De aceea îmbătrânesc imberbi şi ca tineri sunt fără frumuseţe, fiindcă pe faţa brăzdată cu fierul din cauza cicatricelor creşterea neregulată a bărbii dă un aspect respingător. Sunt mici de statură, dar iuţi la mişcări şi foarte îndemânatici la călărie, laţi în spate şi pregătiţi să tragă cu arcul, cu gâtul puternic şi capul ridicat în sus, cu priviri pline de îngâmfare. De aceea, sub chipuri de om ascund o sălbăticie de fiară.

129 Când **geţii** au văzut acest neam, pregătit pentru orice şi jefuitor al multor neamuri, s-au speriat şi au început să chibzuiască, împreună cu regele lor, cum ar putea să scape de un astfel de duşman. **Hermanaric**, regele *goţilor,* cel care biruise, cum am spus mai înainte, multe neamuri, totuşi, tocmai când se gândea la primejdia *hunilor,* a fost trădat în următoarea împrejurare de neamul infidel al *rosomonilor,* care pe atunci îi era supus între alte popoare. Pe o femeie cu numele de **Sunilda** din neamul aici amintit, din cauza vicleniei şi părăsirii serviciului de către soţ, regele înfuriat, a legat-o de nişte cai nărăvaşi care, puşi pe fugă, au sfâşiat-o în bucăţi. Fraţii ei **Sarrus** şi **Ammius**, ca să-i răzbune moartea au înfipt lui **Hermanaric** pumnalul în coastă, iar acesta, cu corpul slăbit din cauza rănii, cât timp a mai trăit a fost mai mult bolnav.

130 Profitând de starea şubredă a sănătăţii lui **Hermanaric**, regele *hunilor* **Balamber**, a pornit cu război împotriva *ostrogoţilor* care tocmai în acea vreme din cauza unor neînţelegeri erau despărţiţi de *vizigoţi*. Între timp **Hermanaric**, din cauza rănii, a incursiunii *hunilor* şi a bătrâneţii, a murit la vârsta de 110 ani. Moartea sa a dat prilej hunilor să-şi exercite puterea asupra acelor *goţi* care, precum am mai spus, locuiau în partea orientală şi se numeau *ostrogoţi*.

XXV

131 Vesegothae, id est illi alii eorum socii et occidui soli cultores, metu parentum exterriti, quidnam de se propter gentem Hunnorum deliberarent, ambigebant, diuque cogitantes tandem communi placito legatos in Romania direxerunt ad Valentem imperatorem fratrem Valentiniani imperatoris senioris, ut, partem Thraciae sive Moesiae si illis traderet ad colendum, eius se legibus eiusque vivere imperiis subderentur[101)]. Et, ut fides uberior illis haberetur, promittunt se, si doctores linguae suae donaverit, fieri Christianos.

132 Quod Valens conperto mox gratulabundus annuit, quod ultro petere voluisset, susceptosque in partibus Moesiae Getas quasi murum regni sui contra citeras statuit gentes. Et quia tunc Valens imperator Arrianorum perfidia saucius nostrarum partium omnes ecclesias obturasset, suae parti fautores ad illos diriget praedicatores, qui venientes rudibus et ignaris ilico perfidiae suae virus infundunt. Sic quoque Vesegothae a Valente imperatore Arriani potius quam Christiani effecti[102)].

133 De cetero tam Ostrogothis quam Gepidis parentibus suis pro affectionis gratia euangelizantes huius perfidiae culturam edocentes, omnem ubique linguae huius nationem ad culturam huius sectae invitaverunt. Ipsi quoque, ut dictum est, Danubio transmeantes Daciam ripensem, Moesiam Thraciasque permisso principis insederunt.

XXV

131 *Vizigoţii*, adică ceilalţi tovarăşi ai *ostrogoţilor*, care se găseau în partea de apus, îngroziţi de teama rudelor stăteau la îndoială neştiind ce hotărâri să ia în legătură cu *hunii*. După ce s-au gândit mult, printr-un comun acord au trimis soli în **Romania** la împăratul **Valens**, frate al împăratului **Valentinian** cel mai în vârstă, cu cererea ca să le dea lor o parte din Tracia sau din Moesia pentru a o locui, iar ei să se supună legilor şi autorităţii lui. Şi pentru a inspira mai multă încredere, au promis că, dacă li se vor trimite învăţători pentru limbă şi religie, ei se vor face creştini.

132 Primind această cerere, **Valens** a aprobat-o îndată bucuros, fiindcă el însuşi voia să facă o propunere în acest sens, astfel că i-a primit pe **geţi** în părţile Moesiei, aşezându-i ca pe un zid al imperiului său în faţa celorlalte popoare. Şi fiindcă atunci împăratul **Valens** răpit de perfidia arienilor, închisese toate bisericile din părţile noastre, a trimis la ei predicatori din partea sa care au turnat veninul perfidiei în sufletul celor care veniseră neştiutori şi fără pregătirea necesară. Astfel şi *vizigoţii* au fost făcuţi de împăratul **Valens** mai degrabă arieni decât creştini.

133 De astfel, propovăduind Evanghelia cu mult dăruire atât *ostrogoţilor*, cât şi *gepizilor*, rude ale acestora, i-au învăţat pe aceştia nu numai limba acestui neam, dar şi dogmele acestei secte. Ei înşişi, precum s-a spus, trecând peste Dunăre în Dacia Ripensis, cu îngăduinţa împăratului s-au aşezat în Moesia şi Tracia.

XXVI

134 Quibus evenit, ut adsolet genti, necdum bene loco fundatis penuria famis, coeperuntque primates eorum et duces qui regum vice illis praeerant, id est Fritigernus, Alatheus et Safrac[103)], exercitus inopiam condolere negotiationemque a Lupicino Maximoque Romanorum ducum expetere. Verum quid non auri sacra fames compellit adquiescere[104)]? Coeperunt duces avaritia compellente non solum ovium bovumque carnes, verum etiam canum et inmundorum animalium morticina eis pro magno contradere, adeo, ut quemlibet mancipium in uno pane aut decem libris carne mercarent.

135 Sed iam mancipiis et suspellectile deficientibus filios eorum avarus mercator victus necessitate exposcit[105)]. Haut enim secus parentes faciunt salute suorum pignorum providentes: faciliusque deliberant ingenuitatem perire quam vitam, dum misericorditer alendus quis venditur quam moriturus servatur. Contigit etenim illo sub tempore erumnoso, Lupicinus ut ductor Romanorum Fritigernum Gothorum regulum in convivio invitaret dolumque ei, ut post exitus docuit, moliretur.

136 Sed Fritigernus dolum nescius cum paucorum comitatu at convivium veniens, dum intus in preturio aepularetur, clamorem miserorum morientium audiret: nam in alia parte socios eius reclausos dum milites ducis sui iussu trucidare conarentur et vox morientium duriter emissa iam suspectis auribus intonaret, ilico aperto dolo cognoscens Fritigernus evaginato gladio e convivio non sine magna temeritate velocitateque egreditur suosque socios ab imminenti morte ereptos ad necem Romanorum instigat.

XXVI

134 Dar n-au apucat să se aşeze bine, că au venit peste ei, cum se întâmplă şi altora, o mare foamete. Fruntaşii şi conducătorii lor, căci nu aveau regi, adică **Fritigern, Alatheus** şi **Safrac**, îngrijoraţi că nu au cu ce hrănească armata, au trimis delegaţi la generalii romani **Lupicinus** şi **Maximus** pentru procurare de alimente. Dar unde nu duce pe oameni blestemata foame de aur? Generalii au început, împinşi de lăcomie, să predea pe preţ mare nu numai carne de oaie şi de vită, dar şi de câine, precum şi de mortăciuni de animale necurate, astfel încât se plătea un sclav pentru o pâine şi zece libre pentru o bucată de carne.

135 Dar după ce s-au terminat sclavii şi obiectele de preţ, cei împinşi de necesitate au început să predea lacomului negustor proprii lor copii. Ce nu făceau părinţii pentru copiii lor, gândindu-se că e preferabil ca ei să-şi piardă libertatea decât viaţa, că e mai bine să fie vândut cineva, oricât de greu ar trăi după aceea, decât să fie expus morţii. S-a întâmplat în acel timp de restrişte ca generalul roman **Lupicinus** să-l invite la ospăţ pe **Fritigern**, un regişor al *goţilor*, şi să-i întindă o cursă, precum s-a aflat în urmă.

136 **Fritigern**, fără să ştie, venind la ospăţ însoţit de o gardă puţin numeroasă, pe când masa se dădea în pretoriu, a auzit ţipătul nenorociţilor care mureau. Căci garda lui fusese închisă în altă parte, iar soldaţii generalului roman, la porunca lui, începuseră să-i ucidă, ţipetele celor ce mureau ajungând până la urechile lui **Fritigern**. Dându-şi seama că i s-a întins o cursă, a scos sabia din teacă şi nu fără teamă şi iuţeală a ieşit din sala de ospăţ şi şi-a salvat tovarăşii de la o moarte sigură şi i-a aţâţat să-i omoare pe romani.

137 Qui nancti occasione votiva elegerunt viri fortissimi in bello magis quam in fame deficere, et ilico in ducum Lupicini et Maximi armantur occisione[106]. Illa namque dies Gothorum famen Romanorumque securitatem ademit coeperuntque Gothi iam non ut advenae et peregrini, sed ut cives et domini possessoribus imperare totasque partes septentrionales usque ad Danubium suo iuri tenere.

138 Quod conperiens in Antiochia Valens imperator mox armato exercitu in Thraciarum partes egreditur[107]; ubi lacrimabile bello commisso vincentibus Gothis in quodam praedio iuxta Adrianopolim[108] saucius ipse refugiens ignorantibusque, quod imperator in tam vili casula delitisceret, Gothis, ignemque, ut adsolet saeviente inimico, supposito, cum regali pompa crematus est[109], haut secus quam dei prorsus iudicio, ut ab ipsis igni conbureretur, quos ipse vera fide petentibus in perfidia declinasset ignemque caritatis ad gehennae ignem detorsisset[110]. Quo tempore Vesegothae Thracias Daciaque ripense post tanti gloria tropaei tamquam solum genitalem potiti coeperunt incolere.

XXVII

139 Sed Theodosio ab Spania Gratianus imperator electo et in orientali principatu loco Valentis patrui subrogato, militaremque disciplinam mox in meliori statu reposita ignavia priorum principium et desidia exclusa Gothus ut sensit pertimuit. Nam imperator acri omnino ingenii virtuteque et consilio clarus dum praeceptorum saeveritate et liberalitate blanditiaque sua remissum exercitum ad fortia provocaret.

140 At vero ubi milites principe meliore mutato fiduciam acceperunt, Gothos impetere temptant eosque Thraciae finibus pellunt. Sed Theodosio principe pene tunc usque ad disperationem egrotanti datur iterum Gothis audacia divisoque exercitu Fritigernus ad Thessaliam praedandam, Epiros et Achaiam digressus est, Alatheus vero et Safrac cum residuis copiis Pannoniam petierunt.

137 Bravii bărbaţi găsind ocazie pentru un act de devotament suprem, s-au hotărât ca mai degrabă să moară în război decât de foame şi s-au înarmat pe loc pentru uciderea generalilor **Lupicinus** şi **Maximus**. Acea zi a făcut să dispară foamea *goţilor* şi securitatea *romanilor* şi de atunci *goţii* au început să nu mai fie venetici şi străini, ci cetăţeni şi stăpâni, să poruncească posesorilor şi să stăpânească după dreptul lor părţile nordice până la Dunăre.

138 Aflând aceasta, împăratul **Valens** din Antiochia, şi-a înarmat îndată oastea şi a trecut în părţile Traciei, unde într-un război sângeros *goţii* au învins, iar împăratul rănit s-a refugiat la o fermă lângă Adrianopol. *Goţii* neştiind că el se găseşte ascuns într-o casă mică, în urmărirea duşmanului, după cum se întâmplă în război, au dat foc şi casei în care se găsea **Valens** şi aşa a murit acolo împăratul cu suita sa. Fără îndoială că a fost judecata lui Dumnezeu ca el să fie ars de cei pe care, deşi ei ceruseră dreaptă credinţă, el i-a împins la erezie şi a întors focul iubirii spre focul gheenei. În acest timp vizigoţii, după gloria unui triumf atât de mare, au început să locuiască în Tracia şi în Dacia Ripensis ca şi cum ar fi fost stăpâni din naştere peste acele locuri.

XXVII

139 Dar împăratul **Gratian** a numit în locul unchiului său **Valens** peste imperiul de răsărit pe **Theodosiu** din Spania şi a adus îndată disciplina militară într-o stare mai bună decât înainte. Când *goţii* au simţit că au dispărut nepriceperea şi trândăvia împăraţilor anteriori s-au înspăimântat. Căci împăratul, strălucit prin puterea şi chibzuinţa geniului său, folosind, după caz, severitatea preceptelor, dărnicia şi blândeţea pentru a trezi în soldaţi vitejia de odinioară, a restabilit disciplina slăbită a armatei.

140 Iar aceştia, sub un împărat mai bun, au recăpătat încredere şi atacându-i pe *goţi* i-au alungat din ţinuturile Traciei. Dar împăratul **Theodosiu**, îmbolnăvindu-se tocmai atunci foarte grav, a dat iarăşi *goţilor* curaj, astfel că, împărţindu-şi armata, **Fritigern** a plecat după pradă în Tesalia, Epir şi Achaia. Iar **Alatheu** şi **Safrac** cu celelalte oşti au atacat Panonia.

141 Quod cum Gratianus imperator, qui tunc a Roma in Gallis ob incursione Vandalorum recesserat, conperisset, quia Theodosio fatali desperatione succumbente Gothi maius saevirent, mox ad eos collectio venit exercitu, nec tamen fretus in armis, sed gratia eos muneribusque victurus, pacemque, victualia illis concedens, cum ipsis inito foedere fecit.

XXVIII

142 Ubi vero post haec Theodosius convaluit imperator repperitque cum Gothis et Romanis Gratiano imperatore pepigisse quod ipse optaverat, admodum grato animo ferens et ipse in hac pace consensit, Aithanaricoque rege, qui tunc Fritigerno successerat, datis sibi muneribus sociavit moribusque suis benignissimis ad se eum in Constantinopolim accedere invitavit.

143 Qui omnino libenter adquiescens regia urbe ingressus est miransque: „en", inquid, „cerno, quod saepe incredulus audiebam", famam videlicet tanae urbis; et huc illuc oculos volvens nunc situm urbis commeatuque navium, nunc moenia clara prospectans miratur populosque diversarum gentium quasi fonte in uno e diversis partibus scaturriente unda, sic quoque milite ordinato aspicens: „deus", inquit, „sine dubio terrenus est imperator et quisquis adversus eum manu moverit, ipse sui sanguinis reus existit"

144 In tali ergo admiratione maioreque a principe honore suffultus paucis mensibus interiectis ab hac luce migravit[111)]. Quem princeps affectionis gratia pene plus mortuum quam vivum honorans dignae tradidit sepulturae, ipse quoque in exequiis feretro eius praeiens.

141 Când a aflat aceasta **Graţian**, care atunci plecase de la Roma în Galia să pună capăt incursiunii *vandalilor*, fiindcă *goţii*, profitând de boala aproape de moarte a lui **Theodosiu**, deveniseră şi mai agresivi, şi-a strâns armata şi a venit împotriva acestora. Totuşi, nu sprijinindu-se pe armată, ci având a-i învinge prin bunăvoinţă şi prin daruri, le-a pus la îndemână mijloace necesare traiului şi a încheiat cu ei un tratat de bună înţelegere.

XXVIII

142 Când, însă, după aceste evenimente împăratul **Theodosiu** s-a însănătoşit şi a aflat că romanii sub împăratul **Graţian** au încheiat un tratat de pace cu *goţii* s-a bucurat, fiindcă şi el dorea acest lucru. Pe regele **Aithanaric**, care atunci urmase lui **Fritigern**, şi l-a făcut aliat. Arătându-i multă bunăvoinţă şi oferindu-i daruri, l-a invitat să vină la el la Constantinopol.

143 Acesta a primit cu plăcere invitaţia şi, când a venit în oraşul imperial, privindu-l cu admiraţie a exclamat: *Iată văd ceea ce auzisem fără să cred*, referindu-se bineînţeles la faima oraşului. Şi plimbându-şi privirea când încolo când încoace, admira ba aşezarea oraşului şi circulaţia corăbiilor care brăzdau suprafaţa mării, ba vestitele fortificaţii şi populaţii de felurite neamuri care, ieşind ca un izvor dintr-un singur loc, se răsfiră în atâtea părţi. Şi văzând soldaţii atât de disciplinaţi a zis: *Fără îndoială împăratul pământesc este un Dumnezeu şi oricine va ridica mâna împotriva lui se face vinovat de moarte.*

144 Aşadar într-o astfel de admiraţie, bucurându-se de şi mai multă cinstire din partea împăratului, după trecere de câteva luni, a plecat din această lume. Împăratul, faţă de afecţiunea care i se acordase l-a onorat după ce a murit şi mai mult decât când era în viaţă şi i-a organizat o înmormântare demnă, mergând el însuşi în fruntea convoiului mortuar.

145 Defuncto ergo Aithanarico cunctus eius exercitus in servitio Theodosii imperatoris perdurans Romano se imperio subdens[112)] cum milite velut unum corpus effecit militaque illa dudum sub Constantino principe foederatorum renovata et ipsi dicti sunt foederati. E quibus imperator contra Eugenium tyrannum, qui occiso Gratiano Gallias occupasset, plus quam viginti milia armatorum fideles sibi et amicos intellegens secum duxit victoriaque de praedicto tyranno protitus ultionem exegit.

XXIX

146 Postquam vero Theodosius amator pacis generisque Gothorum, rebus excessit humanis coeperuntque eius filii utramque rem publicam luxuriose viventes adnihilare auxiliariisque suis, id est Gothis, consueta dona subtrahere, mox Gothis fastidium eorum increvit, verentesque, ne longa pace eorum resolveretur fortitudo, ordinato super se rege Halarico, cui erat post Amalos secunda nobilitas Balthorumque ex genere origo mirifica, qui dudum ob audacia virtutis Baltha, id est audax, nomen inter suos acceperat.

147 Mox ergo antefatus Halaricus creatus est rex, cum suis deliberans suasit eos suo labore quaerere regna quam allenis per otium subiacere, et sumpto exercitu per Pannnonias Stilicone et Aureliano consulibus[113)] et per Sirmium dextroque latere quasi viris vacuam intravit Italiam nulloque penitus obsistente ad pontem applicavit Candidiani, qui tertio miliario ab urbe aberat regia Ravennate.

148 Quae urbis inter paludes et pelago interque Padi fluenta unius tantum patet accessu, cuius dudum possessores, ut tradunt maiores, αινετοί, id est laudabiles, dicebantur. Haec in sino regni Romani super mare Ionio constituta ut in modum insulae influentium aquarum redundatione concluditur[114)].

145 După moartea lui **Aithanaric**, toată armata lui a trecut sub comanda împăratului **Theodosiu**, supunându-se stăpânirii romane şi unificându-se cu cea romană, reînnoind starea federaţiilor din timpul împăratului **Constantin** şi numindu-se astfel şi ei tot federaţi. Dintre aceştia împăratul a dus cu sine împotriva tiranului **Eugeniu**, care îl ucisese pe **Graţian** şi ocupase Galiile, mai mult de 20.000 de soldaţi înarmaţi, pe care i-a numit amici fideli ai săi şi, învingându-l pe tiran, a răzbunat moartea lui **Graţian**.

XXIX

146 Dar după ce **Theodosiu**, iubitor al păcii şi al neamului *goţilor* a părăsit cele omeneşti, fiii săi au început să contribuie la prăbuşirea ambelor imperii, trăind în lux şi suprimând darurile obişnuite pe care le ofereau auxiliarilor, adică *goţilor*. Mândria *goţilor* însă a crescut şi ei temându-se ca nu cumva printr-o pace îndelungată să le slăbească vitejia, şi-au ales ca rege pe **Alaric**, al cărui neam nobil era al doilea după amali, fiindcă se trăgea din ilustra familie a balţilor, ceea ce înseamnă îndrăzneţ, şi îndrăzneala era însuşirea lor de căpetenie.

147 Aşadar, fiind îndată ales rege **Alaric** cel înainte numit, acesta i-a îndemnat pe ai săi mai degrabă să-şi întindă stăpânirea prin muncă decât să se supună prin trândăvie stăpânirilor străine. În timpul consulilor **Stilico** şi **Aurelian**, şi-a strâns o armată cu care, trecând prin Panonnia şi Sirmium, a intrat în Italia fără să întâmpine vreo rezistenţă, ca şi cum partea dreaptă era lipsită de apărători, şi s-a oprit la podul Candidian, care se găsea la o depărtare de trei miliari de oraşul imperial Ravenna.

148 Acest oraş aşezat între lacuri, mare şi valea Padului are numai o cale de acces, iar locuitorii ei, precum se spune din strămoşi, se numeau veneţi pe vremuri lăudabili, adică demni de laudă. Aşezat în interiorul statului roman pe Marea Ionică, este închis ca o insulă din cauza revărsării apelor.

149 Habet ab oriente mare, ad quam qui recto cursu de Corcyra atque Hellade partibus navigatur, dextrum latus primum Epiros, dehinc Dalmatiam Liburniam Histriamque et sic Venetias radens palmula navigat[115]. Ab occidente vero habet paludes, per quas uno angustissimo introitu ut porta relicta est. A septentrionale quoque plaga ramus illi ex Pado est, qui Fosa vocitatur Asconis.

150 A meridie item ipse Padus, quem Italiae soli fluviorum regem dicunt, cognomento Eridanus ab Augusto imperatore latissima fossa demissus, qui septima sui alvei parte per mediam influit civitatem, ad ostia sua amoenissimum portum praebens, classem ducentarum quinquaginta navium Diore referente[116] tutissima dudum credebatur recipere statione.

151 Qui nunc, ut Favius ait, quod aliquando portus fuerit spatiosisimimus ortus ostendit arboribus plenus verum de quibus non pendeant vela, sed poma. Trino si quidem urbs ipsa vocabulo gloriatur trigeminaque positione exultat, id est prima Ravenna ultima Classis, media Cesarea inter urbem et mare, plena mollitiae harenaque minuta vectationibus apta.

XXX

152 Verum enim vero cum in eius vicinitate Vesegotharum, applicuisset exercitus et ad Honorium imperatorem, qui intus residebat, legationem misisset, quatenus si permitteret, ut Gothi pacati in Italia residerent, sic eos cum Romanorum populo vivere, ut una gens utraque credere possit: sin autem aliter bellando quis quem valebat expellere, et iam securus qui victor existeret imperaret. Sed Honorius imperator utraque pollicitatione formidans suoque cum senatu inito consilio, quomodo eos fines Italos expelleret, deliberabat.

149 Având la răsărit marea, se ajunge la el plutind direct la Corcyra şi din părţile Helladei şi rămânând pe dreapta mai întâi Epir, apoi Dalmaţia, Liburnia, Histria şi Veneţia. Spre apus are însă lacurile printre care îi este lăsată, ca o poartă, o intrare foarte îngustă. În partea de nord are o ramură a Padului care se numeşte Fossa Asconis.

150 La sud însuşi Padul, poreclit Eridan şi numit în ţinutul Italiei regele râurilor, lărgit foarte mult de către împăratul **Augustus**, prin a şaptea albie a sa curge prin mijlocul oraşului, oferind la gurile sale un port foarte plăcut în care, după referinţele lui **Dio**, putea ancora în cea mai mare siguranţă o flotă de 250 de corăbii.

151 Odinioară port, după spusele lui **Favius**, acum arată ca o largă vale plină de pomi cu fructe, iar nu ca un întins de apă plin de corăbii. Se făleşte cu trei nume şi cu o aşezare trigeamănă şi anume prima Ravenna, ultima Classis, iar cea mijlocie Caesarea, între oraş şi mare, plină cu nisip moale şi proprie pentru transporturi.

XXX

152 Deci dară, după ce armata *vizigoţilor* s-a oprit în apropiere şi a trimis o solie la împăratul **Honoriu**, care avea domnia, cu propunerea ca *goţii* pe cale paşnică să se stabilească în Italia şi să trăiască împreună cu poporul *roman*, ambele popoare ca şi cum ar fi unul singur, iar dacă nu, pe cale războinică unul să-l alunge pe celălalt şi învingătorul să domnească în siguranţă asupra celui învins. Dar împăratul **Honoriu**, temându-se de ambele alternative, a ţinut mai întâi un sfat cu senatul pentru a găsi un mod de a-i scoate din Italia.

153 Cui ad postremum sententia sedit, quatenus provincias longe positas, id est Gallias Spaniasque, quas pene iam perdidisset Gizericique eas Vandalorum regis vastaret inruptio, si valeret, Halaricus sua cum gente sibi tamquam lares proprias vindicaret. Donationem sacro oraculo confirmatam consentiunt Gothi hac ordinatione et ad patriam sibi traditam proficiscuntur.

154 Post quorum discessu nec quicquam mali in Italia perpetrato Stilico patricius et socer Honorii imperatoris – nam utramque eius filiam, id est Mariam et Thermantiam, sibi princeps unam post unam consocians utramque virginem et intactam deus ab hac luce vocavit – hic ergo Stilico ad Polentiam civitatem in Alpes Cottiarum locatam dolose accedens, nihilque male suspicantibus Gothis ad necem totius Italiae suamque deformitatem ruit in bello.

155 Quem ex inproviso Gothi cementes primum perterriti sunt, sed mox recollectis animis et, ut solebant, hortatibus excitati omnem pene exercitum Stiliconis in fuga conversum usque ad internicionem deiciunt[117)] furibundoque animo arreptum iter deserunt et in Liguria post se unde iam transierant, revertuntur; eamque praedis spoliisque potiti Emiliam pari tenore devastant Flamminiaeque aggerem inter Picenum et Tusciam usque ad urbem Romam discurrentes, quidquid in utrumque latus fuit, in praeda diripiunt.

156 Ad postremum Romae ingressi Halarico iubente spoliant tantum, non autem, ut solent gentes, igne supponunt nec locis sanctorum in aliquo paenitus iniuria inrogare patiuntur[118)]. Exindeque egressi per Campaniam et Lucania simili clade peracta Brittios accesserunt; ubi diu resedentes ad Siciliam et extinde at Africae terras ire deliberant. Bryttiorum si quidem regio in extremis Italiae finibus australi interiacens parti – angulus eius Appinini montis initium fecit – Adriaeque pelagus velut lingua porrecta a Tyrreno aestu seiungens nomen quondam a Bryttia sortitus regina.

153 Până în cele din urmă a luat hotărârea ca provinciile îndepărtate, adică în Galii şi Spania, pe care aproape că le pierduse prin devastarea lor de către **Gyzeric**, regele vandalilor, dacă socoteşte cu cale **Alaric** să le primească ca locuri proprii de aşezare, ca şi cum ar fi nişte ţinuturi moştenite. *Goţii* au acceptat acest dar, întărit şi prin jurământ sfânt, şi au plecat în ţinuturile care le fuseseră încredinţate ca patrie.

154 După plecarea lor fără să fi făcut ceva rău în Italia, **Stilico**, patriciu şi socru al împăratului **Honoriu** – căci pe amândouă fiicele lui, adică pe **Maria** şi **Thermantia**, împăratul luându-le în căsătorie una după alta, pe amândouă Dumnezeu le-a chemat de pe această lume fecioare şi neatinse – aşadar acest **Stilico** plecând pe furiş spre cetatea Polentia aşezată în Alpii Cottieni, fără ca *goţii* să bănuiască ceva rău, spre pieirea întregii Italii şi spre compromiterea sa proprie, a adus prăpădul războiului.

155 Văzându-l sosit pe neaşteptate, *goţii* mai întâi s-au înspăimântat, dar revenindu-şi în fire şi îmbărbătaţi de îndemnuri între ei, precum obişnuiau, după ce au pus pe fugă aproape toată armata lui **Stilico**, pe câţi i-au prins i-au măcelărit cu toată furia. Apoi s-au întors în Liguria de unde plecaseră şi au jefuit la fel Emilia şi ţinutul Flaminiei între Piceum şi Tuscia, ajungând până la Roma şi jefuind totul în stânga şi-n dreapta.

156 Intrând până la urmă în Roma la porunca lui **Alaric** doar au jefuit-o, nu i-au dat foc cum se obişnuieşte de către păgâni şi nici n-au îngăduit să fie profanate locurile sfinte. Apoi ieşind de aici au devastat, de asemenea, totul prin Campania şi Lucania, până ce au ajuns la Brittilor, unde au rămas mai mult timp cu gândul de a trece mai departe în Sicilia şi în ţinuturile Africii. Regiunea Brittiilo, la mijloc între hotarele de sud ale Italiei – unghiul său face începutul munţilor Apenini – şi marea Tireniană, şi-a luat odinioară numele de la o regină **Bryttia**.

157 Ibi ergo veniens Alaricus rex Vesegotharum cum opibus totius Italiae, quas in praeda diripuerat, et exinde, ut dictum est, per Siciliam ad Africam quietam patriam transire disponens. Cuius, quia non est liberum quodcumque homo sine notu dei disposuerit, fretus ille horribilis aliquantas naves submersit, plurimas conturbavit[119)]. Qua adversitate depulsus Halaricus, dum secum quid ageret, deliberaret, subito inmatura morte praeventus rebus humanis excessit.

158 Quem nimia sui dilectione lugentes Busento amne iuxta Consentina civitate de alveo suo derivato – nam hic fluvius a pede montis iuxta urbem dilapsus fluit unda salutifera – huius ergo in medio alvei collecta captivorum agmina saepulturae locum effodiunt, in cuius foveae gremium Halaricum cum multas opes obruunt, rursusque aquas in suo alveo reducentes, et ne a quoquam quandoque locus cognosceretur, fossores omnes interemerunt, regnumque Vesegotharum Atauulfo eius consanguineo et forma menteque conspicuo tradent; nam erat quamvis non adeo proceritate staturae formatus, quantum pulchritudine corporis vultuque decorus.

XXXI

159 Qui suscepto regno revertens item at Romam, si quid primum remanserat, more locustarum erasit, nec tantum privatis divitiis Italiam spolians, immo et publicis, imperatore Honorio nihil resistere praevalente, cuius et germanam Placidiam Theodosii imperatoris ex altera uxore filiam ab urbe captivam abduxit.

160 Quam tamen ob generis nobilitatem formeque pulchritudine et integritate castitatis adtendens in Foro Iuli Aemiliae civitate suo matrimonio legitime copulavit, ut gentes hac societate conperta quasi adunatam Gothis rem publicam efficacius terrentur, Honorioque Augusto quamvis opibus exausto tamen iam quasi cognatum grato animo derelinquens, Galias tendit.

157 Aici venind aşadar **Alaric** regele goţilor cu avuţiile Italiei întregi pe care le ridicase ca pradă, se pregătea, precum am spus, să treacă prin Sicilia în Africa, unde să se aşeze ca într-o patrie liniştită. Dar fiindcă nu este liber omul să dispună de ceva fără voia lui Dumnezeu, acea mare oribilă i-a scufundat câteva corăbii şi le-a avariat pe cele mai multe. Împiedicat de această împrejurare potrivnică, **Alaric**, pe când se gândea ce să facă, răpit pe neaşteptate de o moarte prea timpurie, a părăsit cele omeneşti.

158 Cu mare jale ai săi, căci toţi l-au iubit, lângă oraşul Consentina au abătut albia râului Busentum – căci aici acest râu izvorând de la piciorul muntelui curge pe lângă oraş cu apa sa binefăcătoare – aşadar în mijlocul albiei acestui râu o grupă aleasă dintre prizonieri i-au săpat mormântul în sânul căruia l-au aşezat pe **Alaric** cu multe bogăţii şi apoi au adus apele iarăşi în albia lor. Dar ca să nu fie cunoscut vreodată de către cineva locul înmormântării, toţi groparii au fost ucişi, iar domnia *vizigoţilor* a fost încredinţată lui **Atavulf**, ruda sa, asemănător cu el la chip şi la minte. Căci deşi nu atât de deosebit prin înălţimea staturii, era totuşi mândru prin frumuseţea corpului şi chipului.

XXXI

159 Acesta, după primirea domniei, întorcându-se iarăşi la Roma, a ras-o după obiceiul lăcustelor dacă mai rămăsese ceva din ea din prima incursiune, jefuind Italia nu numai de avuţiile particulare, dar şi de cele publice, fără să se poată împotrivi în vreun fel împăratul **Honoriu**, pe a cărui soră, **Placidia**, fiică a împăratului **Theodosiu** dintr-o altă căsătorie, a luat-o din oraş ca roabă.

160 Având în vedere neamul nobil, frumuseţea chipului şi deplina castitate, s-a căsătorit legitim cu ea în Forul lui Iulius din cetatea Aemilia, pentru ca neamurile, aflând de această înrudire, să se teamă şi mai mult la gândul că imperiul s-a unificat cu *goţii*. Iar pe împăratul **Honoriu**, după ce i-a luat toate averile, l-a părăsit în buni termeni, fiindcă-i devenise cumnat, şi s-a îndreptat spre Galii.

161 Ubi cum advenisset, vicinae gentes perterritae in suis se coeperunt finibus continere qui dudum crudeliter Gallias infestassent, tam Franci quam Burgondiones. Nam Vandali vel Alani quos superius[120)] diximus permissu principum Romanorum utramque Pannoniam resedere, nec ibi sibi metu Gothorum arbitrantes tutum fore, si reverterentur, ad Gallias transierunt[121)].

162 Sed mox a Galliis, quas ante non multum tempus occupassent, fugientes, Spanias se recluserunt, adhuc memores ex relatione maiorum suorum, quid dudum Geberich Gothorum rex genti suae prestitisset incommodi vel quomodo eos virtute sua patrio solo expulisset. Tali ergo casu Galliae Atauulfo patuere venienti.

163 Confirmato ergo Gothus regno in Gallis Spanorum casu coepit dolere, eosque deliberans a Vandalorum incursibus eripere, suas opes Barcilona cum certis fidelibus derelictas plebeque inbelle, interiores Spanias introibit. Ubi saepe cum Vandalis decertans tertio anno, postquam Gallias Spaniasque domuisset, occubuit gladio ilia perforata Euervulfi, de cuius solitus erat ridere statura. Post cuius mortem Segericus rex constituitur, sed et ipse suorum fraude peremptus ocius regnum cum vita reliquid[122)].

XXXII

164 Dehinc iam quartus ab Alarico rex constituitur Valia nimis destrictus et prudens. Contra quem Honorius imperator Constantium virum industria militari pollentem multisque proeliis gloriosum cum exercitu dirigens, veritus, ne foedus dudum cum Atauulfo inito ipse turbaret et aliquas rursus in republica insidias moliretur vicinas sibi gentes expulsas, simulque desiderans germanam suam Placidiam subiectionis obprobio liberare, paciscens cum Constantio, ut, aut bello aut pace vel quo modo si eam potuisset ad suum regnum reducere, ei eam in matrimonio sociaret.

161 Când a ajuns acolo, neamurile vecine îngrozite au început să se menţină în hotarele lor, deşi mai înainte jefuiseră cu cruzime Galia atât *francii* cât şi *burgunzii*. Căci *vandalii* şi *alanii*, despre care am spus mai înainte că s-au aşezat, cu învoirea împăraţilor romani, în Panonia, socotind că din cauza *goţilor* nu vor mai fi aici în siguranţă dacă aceştia s-ar întoarce, au trecut în Galia.

162 Dar în curând fugind din Galia, pe care o ocupaseră cu puţin timp înainte, s-au închis în Spania, amintindu-şi încă, din cele spuse de înaintaşii lor, ce pagube pricinuise neamului lor **Geberich**, regele *goţilor*, sau cum îi alungase cu vitejia sa din pământul părintesc. În asemenea împrejurări, aşadar, Galia a avut hotarele deschise la venirea lui **Atavulf.**

163 După ce şi-a întărit domnia în Galia, *gotul* a început să se îngrijoreze de soarta Spaniilor şi, dorind s-o scape de incursiunile *vandalilor*, după ce şi-a lăsat la Barcelona averile împreună cu cei sigur devotaţi lui, fiindcă plebea era nerăzboinică, a intrat în Spania, unde s-a războit adesea cu *vandalii*. Dar în al treilea an, după ce a supus Galiile şi Spaniile, a căzut răpus de sabia lui **Evervulf**, de a cărui statură obişnuia să râdă adesea. Duă moartea lui a fost aşezat rege **Segeric,** dar şi acesta săpat de mişelia alor săi a părăsit repede domnia odată cu viaţa.

XXXII

164 După acesta, al patrulea de la **Alaric,** a fost aşezat rege **Valia**, un om destoinic şi înţelept. Contra lui împăratul **Honoriu** a trimis cu armată pe **Constantius**, bărbat strălucit în arta militară şi victorios în multe lupte. Împăratul se temea să nu tulbure el însuşi tratatul de cuvânt încheiat cu **Atavulf** şi să nu uneltească iarăşi împotriva imperiului neamurile vecine care fuseseră alungate, dorind totodată să o elibereze pe sora sa **Placidia** de ruşinea robiei. Astfel a făcut o înţelegere cu **Constantius** ca acesta, fie paşnic, fie prin război sau prin orice alt mod, dacă va putea să o readucă pe **Placidia** în imperiu, el, împăratul, i-o va da în căsătorie.

165 Quo placito Constantius obans cum copia armatorum et pene iam regio apparatu Spanias petit. Cui Vallias rex Gothorum non cum minori procinctu ad claustra Pyrenei occurrit; ubi ab utraque parte legatione directa ita convenit pacisci, ut Placidiam sororem principis redderet suaque solacia Romanae rei publicae, ubi usus exegerit, non denegaret[123)]. Eo namque tempore Constantinus quidam apud Gallias invadens imperium filium suum Constantem ex monacho fecerat Caesarem; sed non diu tenens regno praesumpto mox foederatos Gothos Romanosque ipse occiditur Arelato, filius vero eius Vienna[124)]. Post quos item Iovinus ac Sebastianus pari temeritate rem publicam occupandam existimantes pari exitio perierunt[125)].

166 Nam duodecimo anno regni Valiae, quando et Hunni post pene quinquaginta annorum invasam Pannoniam a Romanis et Gothis expulsi sunt[126)], videns Valia Vandalos in suis finibus, id est Spaniae solum, audaci temeritate ab interioribus partibus Galliciae, ubi eos fugaverat dudum Atauulfus, egressos et cuncta in praedas vastare, eo fere tempore, quo Hierius et Ardabures consules processissent[127)], nec mora mox contra eos movit exercitum.

XXXIII

167 Sed Gyzericus rex Vandalorum iam a Bonfiatio in Africam invitatus qui Valentiniano principi veniens in offensa non aliter se quam malo rei publicae potuit vindicare. Is ergo suis praecibus eos invitans per traiectum augustiarum, qui dicitur fretus Gaditanus et vix septem milibus Africam ab Spaniis dividet ostiaque maris Tyrreni in Oceani estu egeritur transposuit.

168 Erat namque Gyzericus iam Romanorum clade in urbe notissimus, statura mediocris et equi casu claudicans, animo profundus, sermone rarus, luxoriae contemptor, ira turbidus habendi cupidus, ad sollicitandas gentes providentissimus, semina contentionum iacere, odia miscere paratus.

165 Constantius a primit bucuros propunerea şi cu oaste numeroasă şi cu pregătire aproape imperială, a atacat Spaniile. **Valia**, regele *goţilor*, l-a întâmpinat cu armată tot aşa de numeroasă lângă strâmtorile Pyreneilor. Acolo, prin solii trimise din ambele părţi, s-a convenit să fie dată înapoi **Placidia**, sora împăratului, şi să nu fie refuzat ajutorul faţă de imperiul roman, dacă necesitatea ar impune acest lucru. Căci în acel timp un oarecare **Constantin** ocupase domnia în Galii şi îl făcuse pe fiul său **Constans** din monah, cezar; dar domnia sa n-a durat mult, căci au fost ucişi de *goţi* şi de *romani*, el la Arelate şi fiul său la Vienna. După aceştia, **Iovinus** şi **Sebastian**, cu aceeaşi îndrăzneală, voind să ocupe domnia, în acelaşi fel şi-au pierdut viaţa.

166 Astfel, în anul al 12-lea al domniei lui **Valia**, când şi *hunii*, după aproape 50 de ani au fost alungaţi de *romani* şi de *goţi* din Panonia, pe care o ocupaseră, văzând **Valia** că *vandalii* ajunşi în ţinuturile sale, adică pe teritoriul Spaniei, unde îi alungase de curând **Atavulf** din părţile interioare ale Galiciei, devastează tot ce întâlnesc, cam pe când erau consuli **Hierius** şi **Ardabures**, a pornit fără întârziere cu armata împotriva lor.

XXXIII

167 Dar **Gyzeric**, regele *vandalilor*, a fost invitat în Africa de către **Bonifaciu** care, ajungând în dizgraţia împăratului **Valentinian**, n-a putut să se răzbune altfel decât făcând rău imperiului. Acesta deci invitând, la rândul său, pe ai săi prin rugăminţi, l-a trecut prin strâmtoarea care se numeşte Gaditană care pe distanţa de aproape şapte mii de paşi desparte Africa de Spanii şi face legătura între marea Tyreniană şi Ocean.

168 Gyzeric, foarte cunoscut la Roma prin dezastrul provocat *romanilor*, era de statură mijlocie, şchiop, de la o căzătură de pe cal, adânc la minte, dar rar la vorbă, dispreţuitor al luxului, irascibil, lacom de avere, cu foarte mare prevedere în apelurile faţă de popoare, gata oricând să arunce seminţele neînţelegerilor, să stârnească duşmănii.

169 Tali Africa rem publicam praecibus Bonifatii ut diximus invitatus intravit, ubi a divinitate, ut fertur accepta auctoritate diu regnans, ante obitum suum filiorum agmine accito ordinavit, ne inter ipsos de regni ambitione intentio esset, sed ordine quisque et gradu suo, alii si superviveret, id est, seniori suo fieret sequens successor et rursus ei posterior eius. Quod observantes per annorum multorum spatia regnum feliciter possiderunt, nec, ut in reliquis gentibus adsolet, intenstino bello foedati sunt, suoque ordine unus post unum regnum excipiens in pace populis imperavit.

170 Quorum ordo iste ac successio fuit: primum Gyzericus, qui pater et dominus sequens Hunericus, tertius Gunthamundus, quartus Thrasamundus, quintus Ilderich. Quem malo gentis suae Gelimer inmemor atavi praeceptorum de regno electum et interemptum tyrannide praesumpsit.

171 Sed non ei cessit inpune quod fecerat. Nam mox Iustiniani imperatoris ultio in eum apparuit et cum omne genus suum opibusque, quibus more praedonis incubabat, Constantinopolim delatus per virum gloriosissimum Belesarium mag. mil. Orientalem, exconsolem ordinarium atque patricium, magnum in circo populo spectaculum fuit seraque suae plaenitudinis gerens cum se videret de fastigio regali delectum, privatae vitae cui noluit famulari, redactus occubuit.

172 Sic Africa, quae in divisione urbis terrarum tertia pars mundi describitur[128)], centesimo fere anno a Vandalico iugo erepta in libertate revocata est regni Romani, et quae dudum ignavis dominis ducibusque infidelibus a rei publicae Romanae corpus gentilis manus abstulerat, a sollerte domino et fideli ductore nunc revocata hodieque congaudet. Quamvis et post haec aliquantulum intestino proelio Maurorumque infidelitate adtrita sese lameutaverit, tamen triumphus Iustiniani imperatoris a deo sibi donatus, quod inchoaverat, ad pacem usque perduxit. Sed nobis quid opus est, unde res non exeget, dicere? ad propositum redeamus.

169 Invitat de rugămințile lui **Bonifaciu** a intrat în Africa, unde primit de Dumnezeu, cum se spune, a domnit mult timp. Acolo, înainte de moarte, chemându-și mulțimea fiilor, le-a dat instrucțiuni să nu se certe pentru domnie, ci să urmeze fiecare la vremea sa, adică să devină domn cel mai în vârstă, și să-și aștepte fiecare în această ordine rândul la domnie. Respectând rânduiala, ei au avut domnia cu succes timp de mulți ani, n-au înjosit-o, cum se obișnuiește la alte neamuri, și a condus fiecare în parte, primind în ordine, unul după altul, scaunul regal.

170 Succesiunea lor a fost aceasta: primul a fost **Gyzeric**, tată și stăpân, urmat de **Huneric**. Al treilea a fost **Gunthamund**, al patrulea **Thrasamund**, al cincilea **Ilderich**. Pe acesta, spre răul familiei, **Gelimer**, uitând de sfatul părintesc, l-a alungat și l-a ucis devenind tiran.

171 Dar nu i-a trecut fără pedeapsă ceea ce făcuse. Căci îndată s-a abătut asupra lui răzbunarea lui **Iustinian**. Dus la Constantinopol, cu tot neamul său și cu avuțiile pe care le strânsese după felul jefuitorilor, de prea gloriosul bărbat **Belizariu**, comandantul armatei de orient, exconsul și patriciu, a fost un mare spectacol pentru popor în circ. Ajungând târziu la căință, când s-a văzut aruncat din demnitatea regală, redat vieții private căreia n-a vrut să i se supună, a căzut mort.

172 Astfel Africa, descrisă în împărțirea globului ca a treia parte a lumii, după aproape 100 de ani de când își pierduse libertatea sub jugul vandalic, a fost rechemată în libertatea imperiului roman și ea, care sub împărați nedemni și comandanți infideli se despărțise de conducerea statului roman – rechemată acum de un împărat priceput și fidel comandant –, se bucură azi de libertate. Și cu toate că și după aceea s-a plâns tulburată puțin de un război intens și de infidelitatea *maurilor*, totuși, dăruită de Dumnezeu cu triumful împăratului **Iustinian**, a dus la pace ceea ce începuse. Dar de ce este nevoie să spunem ceea ce nu cere subiectul? Să ne întoarcem deci la cele propuse.

173 Vallia si quidem, rex Gothorum, adeo cum suis in Vandalos saeviebat, ut voluisset eos etiam et in Africa persequi, nisi aum casus, qui dudum Halarico in Africa tendenti contigerat, revocasset[129)]. Nobilitatus namque intra Spanias incruentamque victoriam politus Tolosam revertitur, Romano imperio fugatis hostibus aliquantas provincias, quod promiserat, derelinquens, sibique adversa post longum valitudine superveniente rebus humanis excessit.

174 Eo videlicet tempore, quo Beremud, Thorismundo patre progenitus, de quo in catalogo Amalorum familiae superius diximus, cum filio Vitiricho ab Ostrogothis qui adhuc in Scythiae terras Hunnorum appressionibus subiacebant, ad Vesegotharum regnum migravit. Conscius enim virtutis et generis nobilitate facilius sibi credens principatum a parentibus deferre, quem heredem regnum constabat esse multorum. Quis namque de Amalo dubitaret, si vacasset elegere? Sed nec ipse adeo voluit, quis esset ostendere.

175 Et illi iam post mortem Valliae Theodericum ei dederant successorem. Ad quem veniens Beremud animi pondere qua valebat eximio generis sui amplitudine commoda taciturnitate suppressit, sciens regnantibus semper regali stirpe genitos esse suspectos. Passus est ergo ignorari, ne faceret ordinata confundi. Susceptusque cum filio suo a rege Theodorido honorifice nimis, adeo ut nec consilio suo expertem nec convivio faceret alienum, non tamen pro generis nobilitate, quam ignorabat, sed pro animi fortitudine et robore mentis, quam non poterat occultare.

173 Valia, regele goţilor, atât de aprig pornise cu ai săi împotriva *vandalilor*, încât ar fi vrut să-i urmărească şi în Africa, dacă nu l-ar fi chemat înapoi un caz care i s-a întâmplat şi lui **Alaric** când voia să treacă în Africa. Căci după ce a ajuns cunoscut şi stăpân în Spania printr-o victorie fără vărsare de sânge, s-a întors la Tolosa. Apoi i-a alungat din câteva provincii pe duşmanii imperiului roman, dar n-a ajuns la înfăptuirea celor propuse, fiindcă după îndelungata stare de sănătate deplină s-a îmbolnăvit şi a murit.

174 În acel timp în care **Beremud** fiul lui Thorismund, despre care am spus mai înainte că făcea parte din familia *amalilor*, împreună cu fiul său **Vitirich** de la *ostrogoţi*, care se găseau pe atunci pe pământul Sciţiei sub asuprirea *hunilor*, a trecut în regatul vizigoţilor. Conştient de meritele sale de neam şi de însuşiri, credea că i se va încredinţa mai uşor domnia de către ruda lui, care ştia că este moştenitorul unor regi. Şi cine s-ar fi îndoit de alegerea unui *amal*, dacă ar fi devenit tronul vacant? Dar nici el însuşi n-a voit să arate cine era.

175 Iar ei, după moartea lui **Valia** dăduseră succesiunea lui **Theodorid**. La acesta venind **Beremud**, cu greutatea sufletească de care era capabil şi cu suprafaţa neamului său deosebit, s-a menţinut totuşi într-o tăcere calculată, fiindcă ştia că domnitorilor le sunt întotdeauna suspecţi cei născuţi din neam regesc. A suportat, aşadar, să fie ignorat, ca să nu tulbure cele rânduite. Dar deşi tratat împreună cu fiul său de către regele **Theodorid** cu cinste deosebită, până într-atât încât era invitat la toate ospeţele, totuşi era preţuit nu pentru distincţia neamului pe care nu i-o cunoşteau, ci pentru sufletul lui mare şi prin puterea minţii, pe care nu le putea ascunde.

XXXIV

176 Quid plurimum? defuncto Vallia, ut superius quod diximus repetamus, qui parum fuerat felix Gallis, prosperrimus feliciorque Theodoridus successit in regno, homo summa moderatione compositus, animi corporisque utilitate habendus. Contra quem Theodosio et Festo consulibus pace rupta Romani Hunnis auxiliaribus secum iunctis in Galliis arma moverunt. Turbaverat namque eos Gothorum foederatorum manus, qui cum Gaina comite Constatinopolim efferasset. Aetius ergo patricius tunc praeerat militibus, fortissimorum Moesium stirpe progenitus in Dorostorena civitate a patre Gaudentio, labores bellicos tolerans rei publicae Romanae singulariter natus, qui superbam Suavorum Francorumque barbariem immensis caedibus servîre Romano imperio coegisset.

177 Hunnis quoque auxiliariis Litorio ductante contra Gothos Romanus exercitus movit procinctum, diuque ex utraque parte acies ordinatae cum utrique fortes et neuter infirmior esset, datis dextris in pristina concordia redierunt, foedusque firmatum ab alterutrum fida pace peracta recessit uterque.

178 Qua pace Attila, Hunnorum omnium dominus et paene totius Scythiae gentium solus in mundo regnatur, qui erat famosa inter omnes gentes claritate mirabilis. Ad quem in legatione se missum a Theodosio iuniore Priscus istoricus tali voce inter alia refert: ingentia si quidem flumina, id est Tisia Tibisiaque et Dricca transientes venimus in loco illo, ubi dudum Vidigoia Gothorum fortissimus Sarmatum dolo occubuit; indeque non longe ad vicum, in quo rex Attila morabatur, accessimus, vicum inquam ad instar civitatis amplissimae, in quo lignea moenia ex tabulis nitentibus fabricata repperimus, quarum compago ita solidum mentiebatur, ut vix ab intentu possit iunctura tabularum conpraehendi.

XXXIV

176 Dar de ce să vorbim prea mult? După moartea lui **Valia**, ca să repetăm ce am spus mai sus, care nu fusese prea fericit în Galii, a urmat la domnie mult mai norocos şi mai fericit **Theodorid**, om foarte moderat, cu deosebite înzestrări trupeşti şi sufleteşti. Contra lui, pe timpul consulilor **Theodosiu** şi **Festus**, *romanii* rupând tratatul de pace au pornit cu armatele în Galii împreună cu auxiliarii *huni* care trecuseră de partea lor. Căci îi tulburase o mână de *goţi* federaţi, care cu contele **Gaina** prădaseră Constantinopolul. Aşadar patriciul **Aetius**, pe atunci şeful armatei, născut în cetatea Durostor din neamul vitejilor *moesieni,* fiu al lui **Gaudentiu**, călit în ostenelile războiului, născut parcă anume pentru imperiul roman, prin imense pierderi omeneşti silise trufaşa barbarie a *suavilor* şi *francilor* să-şi pună ceafa sub jugul imperiului roman.

177 Ajutată de auxiliarii *huni*, conduşi de **Litoriu**, armata romană a pornit contra *goţilor* şi mult timp liniile de luptă rânduite într-o parte şi alta au fost la fel de puternice fără să încline izbânda în favoarea uneia din ele. De aceea şi-au dat mâna şi s-au întors la înţelegerea de mai înainte, întărind tratatul de pace cu consimţământul ambilor beligeranţi.

178 Prin acea pace, **Attila**, singur stăpân al tuturor *hunilor* şi aproape al tuturor neamurilor Sciţiei, era guvernatorul lumii, strălucind prin faimoasa sa reputaţie la toate neamurile. La el a fost trimis în delegaţie de către **Theodosie cel Tânăr** istoricul **Priscus** care astfel spune între altele: *Trecând râuri mari, adică Tisa, Tibisia şi Dricea, am venit în acel loc unde odinioară* ***Vidigoia****, cel mai viteaz dintre goţi, căzând în cursele sarmaţilor şi-a pierdut viaţa. Şi nu departe de aici am ajuns în satul în care zăbovea* ***Atila****, zic sat, dar era o cetate foarte mare în care am văzut că fortificaţiile sunt de lemn, făcute din scânduri lustruite, ale căror încheieturi erau atât de solide şi de fin lucrate, că abia se putea distinge unde se îmbinau scândurile.*

179 Videres triclinia ambitu prolixiore distenta porticusque in omni decore dispositas. Area vero curtis ingenti ambitu cingebatur ut amplitudo ipsa regiam aulam ostenderet. Hae sedes erant Attilae regis barbariae tota tenenti: haec captis civitatibus habitacula praeponebat.

XXXV

180 Is namque Attila patre genitus Mundzuco, cuius fuere germani Octar et Roas, qui ante Attilam regnun tenuisse narratur, quamvis non omnino cunctorum quorum ipse. Post quorum obitum cum Bleda germano Hunnorum successit in regno, et, ut ante expeditionis quam parabat, par foret augmentum virium parricidio quaerit, tendens ad discrimen omnium nece suorum.

181 Sed librante iustitia detestabili remedio crescens deformes exitus suae crudelitatis invenit. Bleda enim fratre fraudibus interempto[130)], qui magnae parti regnabat Hunnorum, universum sibi populum adunavit, aliarumque gentium, quas tunc in dicione tenebat, numerositate collecta, primas mundi gentes Romanos Vesegothasque subdere praeoptabat.

182 Cuius exercitus quingentorum milium esse numero ferebatur. Vir in concussione gentium natus in mundo, terrarum omnium metus. Qui nescio qua sorte, terrebat cuncta formidabili de se opinione vulgata. Erat namque superbus incessu, huc atque illuc circumferens oculos ut elati potentia ipso quoque motu corporis appareret; bellorum quidem amator, sed ipse manu temperans, consilio validissimus, supplicantium exorabilis, propitius autem in fide semel susceptis; forma brevis, lato pectore, capite grandiore, minutis oculis, rarus barba, canis aspersus, semo nasu, teter colore, origenis suae signa restituens.

179 Puteai vedea acolo săli de mese cu canapele, dormitoare, camere mobilate cu toată podoaba, iar curtea interioară era foarte largă, de parcă te găseai într-un palat regal. Acestea erau conacurile de popas ale Regelui **Atila**, stăpân al întregii lumi barbare; aceste locuinţe le punea el mai presus de oraşele cucerite.

XXXV

180 Acest **Atila** a fost fiul lui **Mandzuc**, ai cărui fraţi au fost **Octar** şi **Roas**, despre care se spune că au avut domnie peste huni înaintea lui **Atila**, deşi nu peste toţi, ca acesta. După moartea lor, el a urmat la domnie împreună cu fratele său **Bleda** şi, ca să fie în stare de expediţia pe care o pregătea, şi-a mărit numărul bărbaţilor prin paricid, căutând să-i stăpânească pe toţi prin uciderea alor săi.

181 Dar cumpărându-şi, ca să se ridice, dreptatea prin mijloace nedrepte, a descoperit forme detestabile ale cruzimii sale. Căci ucigându-şi prin înşelăciune fratele, pe **Bleda**, care domnea peste o mare parte a hunilor, şi adunând sub conducerea sa tot poporul, inclusiv neamurile pe care le avea sub jurisdicţia sa, ca să domnească prin număr, dorea să-i supună între primele neamuri ale lumii pe *romani* şi pe *vizigoţi*.

182 Se socotea că numărul soldaţilor săi se ridică la 500.000. Era bărbatul născut pentru zguduirea neamurilor în lume, era spaima globului pământesc, îngrozindu-i, nu ştiu prin ce miracol, pe toţi prin înfiorătoarea faimă răspândită despre sine. Căci era cu un mers mândru, aruncându-şi ochii încoace şi încolo, inspirând putere formidabilă şi numai prin mişcările corpului, dornic de războaie dar stăpânindu-şi mâna, neclintit în hotărâri, ascultător la rugăminţi, respectându-şi cuvântul dat. Scund, cu pieptul lat, cu capul mare, cu ochii mici, cu barba rară, cu părul încărunţit, cu nasul cârn, cu faţa negricioasă, trădând semnele obârşiei sale.

183 Qui quamvis huius esset naturae, ut semper magna confideret, addebat ei tamen confidentia gladius Martis inventus, sacer apud Scytharum regens semper habitus, quem Priscus istoricus tali refert occasione detectum. Cum pastor, inquiens, quidam gregis unam boculam conspiceret claudicantem nec causam tanti vulneris inveniret, sollicitus vestigia cruoris insequitur tandemque venit ad gladium, quem depascens herbas incauta calcaverat, effossumque protinus ad Attilam defert. Quo ille munere gratulatus, ut erat magnanimis, arbitratur se mundi totius principem constitutum et per Martis gladium potestatem sibi concessam esse bellorum.

XXXVI

184 Huius ergo mentem at vastationem orbis paratam comperiens Gyzericus, rex Vandalorum, quem paulo ante memoravimus, multis muneribus ad Vesegotharum bella precipitat, metuens, ne Theodoridus Vesegotharum rex filiae suae ulcisceretur iniuriam, quae Hunerico Gyzerici filio iuncta prius quidem tanto coniugio laetaretur, sed postea, ut erat ille et sua pignora truculentus, ob suspicionem tantummodo veneni ab ea parati, naribus abscisam truncatamque auribus, spolians decore naturali, patri suo ad Gallias remiserat, ut turpe funus miseranda semper offerret et crudelitas, qua etiam moverentur externi, vindictam patris efficacius impetraret.

185 Attila igitur dudum bella concepta Gyzerici redemptione parturiens, legatos in Italia ad Valentinianum principem misit, serens Gothorum Romanorumque discordia, ut, quos proelio non poterat concutere, odiis internis elideret, asserens, se rei publicae eius amicitias in nullo violare, sed contra Theoderidum Vesegotharum regem sibi esse certamen. Unde cum excipi libenter optaret, citera epistula usitatis salutationum blandimentis oppleverat, studens fidem adhibere mendacio.

183 Şi cu toate că era o astfel de fire, încât se credea capabil de fapte mari, această încredere i-a fost sporită şi de faptul că găsise o sabie a lui **Marte**, socotită întotdeauna sfântă printre regii sciţi, sabie despre care istoricul **Priscus** spune că a fost descoperită astfel: *Un păstor,* spune el, *văzând că o junincă din turma sa şchioapătă şi că are o rană sângerândă, s-a luat după urmele sângelui, care l-au dus la sabie. Pe aceasta, fiindcă jumătate era îngropată în pământ şi jumătate acoperită de iarbă, a călcat-o din nebăgare de seamă juninca, iar păstorul a scos-o din pământ şi a dus-o îndată lui* **Atila**. Mulţumind pentru darul primit, acesta, mândru cum era, a socotit că el este ales ca stăpân al întregii lumi de către **Marte** care l-a învestit prin sabia ce i-a fost oferită.

XXXVI

184 **Gyzeric**, regele vandalilor, pe care l-am amintit ceva mai înainte, aflând că mintea lui **Atila** este pregătită de cucerirea întregului glob pământesc, cu multe daruri l-a atras în război contra vizigoţilor, temându-se ca nu cumva **Theodorid** regele vizigoţilor să răzbune insulta fiicei sale. Aceasta, căsătorită cu **Humeric** fiul lui **Gyzeric**, era fericită într-o astfel de căsătorie, dar după aceea, cum el era cam aspru cu ai săi, din simplă bănuială că ea i-a pregătit otravă, i-a tăiat nasul şi urechile, despuind-o de frumuseţea naturală, şi a trimis-o tatălui ei în Galia, pentru ca nenorocirea ei să ofere întotdeauna compătimire, iar cruzimea prin care puteau fi impresionaţi şi străinii, să-l determine mai uşor pe tată la răzbunare.

185 **Atila**, cumpărat de **Gyzeric**, întărindu-şi şi mai mult gândul de război, a trimis soli în Italia la împăratul **Valentinian**, semănând discordie între *goţi* şi *romani* pentru ca, pe cei pe care nu-i putea birui în luptă, să-i doboare prin neînţelegeri interne, afirmând că el nu violează în niciun fel prietenia cu imperiul, ci doreşte să se războiască doar cu **Theodorid** regele vizigoţilor. Apoi, fiindcă dorea să fie primit cu plăcere, scrisoarea următoare a umplut-o cu salutări linguşitoare, dorind să-i fie crezută minciuna.

186 Pari etiam modo ad regem Vesegotharum Theoderidum dirigit scripta, hortans, ut a Romanorum societate discederet recoleretque proelia, quae paulo ante contra eum fuerant concitata. Sub nimia feritate homo subtilis ante quam bella gereret arte pugnabat. Tunc Valentinianus imperator ad Vesegothas eorumque regem Theoderidum in his verbis legationem direxit:

187 „prudentiae vestrae est, fortissimi gentium, adversus orbis conspirare tyrannum, qui optat mundi generale habere servitium, qui causas proelii non requirit, sed quidquid commiserit, hoc putat esse legitimum. Ambitum suum brachio metitur, superbiam licentia satiat: qui ius fasque contemnens, hostem se exhibet et naturae. Cunctorum etenim meretur hic odium, qui in commune omnium se adprobat inimicum.

188 Recordamini, quaeso, quod certe non potest oblivisci, ab Hunnis non per bella, ubi communis casus est, fusum, sed, quod graviter anget, insidiis appetitum. Ut de nobis taceamus, potestis hanc inulti ferre superbiam? Armorum potentes favete propriis doloribus et communes iungite manus. Auxiliamini etiam rei publicae, cuius membrum tenetis. Quam sit autem nobis expetenda vel amplexanda societas, hostis interrogate consilia"

189 His et similia legati Valentiniani regem permoverunt Theodoridum. Quibus ille respondit: „habetis", inquid, „Romani desiderium vestrum: fecistis Attilam et nobis hostem. Sequimur illum quocumque vocaverit, et quamvis infletur de diversis gentium victoriis, norunt tamen Gothi confligere cum superbis. Nullum bellum dixerim grave, nisi quod causa debilitat, quando nil triste pavet, cui maiestas adriserit". Adclamant responso comites duci, laetus sequitur vulgus.

186 În acelaşi mod i-a scris şi lui **Theodorid**, regele *goţilor*, îndemnându-l să renunţe la prietenia cu *romanii* şi să reia luptele care cu puţin înainte fuseseră aţâţate împotriva sa. Omul, ascunzându-şi marea sălbăticie, lupta cu mijloacele diplomaţiei înainte de a lupta cu armele. Atunci împăratul **Valentinian** a trimis o delegaţie la vizigoţi şi la regele lor **Theodorid**, cu aceste cuvinte:

187 *Este un act de prudenţă din partea voastră, cei mai viteji dintre neamuri, să luptaţi împotriva tiranului omenirii, care doreşte robia generală a lumii, pe care nu-l interesează cauzele războaielor, ci consideră legitim tot ceea ce face. Măsurând totul în jur cu cotul, îşi satură trufia cu permisiunea de a face orice şi, dispreţuind sfinţenia dreptului, este duşman al firii. Merită ura tuturor cel ce se dovedeşte duşman al tuturor.*

188 *Amintiţi-vă de ceea ce sigur nu poate fi uitat, că el caută să răstoarne lumea nu prin războaie unde cauza este comună ci, ceea ce e grav, prin viclenie. Ca să nu vorbim despre noi, puteţi suporta nepedepsită această superbie? Puternici în arme, gândiţi-vă la durerile proprii şi daţi mână cu mână. Ajutaţi imperiul din care faceţi parte. Despre ce trebuie să ne impunem nouă sau să îmbrăţişăm noi toţi întrebaţi planurile duşmanului.*

189 Prin aceste cuvinte şi prin altele ca acestea, solii lui **Valentinian** l-au impresionat pe regele **Theodorid**. El le-a răspuns astfel: *Dorinţa voastră, romani, este şi a noastră.* ***Atila*** *este şi duşmanul nostru. Îl urmărim oriunde ne va chema şi oricât se împăunează cu diferite victorii împotriva popoarelor, goţii ştiu, totuşi, că au de-a face cu cei trufaşi. N-aş numi niciun război grav, în afară de cel pe care-l slăbeşte cauza, fiindcă de nimic trist nu se teme cel căruia i-a zâmbit majestatea divină.*

190 Fit omnibus ambitus pugnae, hostes iam Hunni desiderantur. Producitur itaque a rege Theodorido Vesegotharum innumerabilis multitudo; qui quattuor filios domi dimissos, id est Friderichum et Eurichum, Retemerim et Himmerith secum tantum Thorismud et Theoderichum maiores natu participes laboris adsumit. Felix procinctum, auxilium tutum suave collegium habere solacia illorum, quibus delectat ipsa etiam simul subire discrimina.

191 A parte vero Romanorum tanta patricii Aetii providentia fuit, cui tunc innitebatur res publica Hesperiae plagae, at undique bellatoribus congregatis adversus ferocem et infinitam multitudinem non impar occurreret. Hi enim adfuerunt auxiliares: Franci, Sarmatae, Armoriciani, Liticiani, Burgundiones, Saxones, Ripari, Olibriones, quondam milites Romani, tunc vero iam in numero auxiliarium exquisiti, aliaeque nonnulli Celticae vel Germanie nationes.

192 Convenitur itaque in campos Catalaunicos, qui et Mauriaci nominatur centum leuvas, ut Galii vocant, in longum tenentes at septuaginta in latum. Leuva autem Gallica una mille et quingentorum passuum quantitate metitur. Fit ergo area innumerabilium populorum pars illa terrarum. Conseruntur acies utraeque fortissimae: nihil subreptionibus agitur, sed aperto Marte certatur.

193 Quae potest digna causa tantorum motibus invenire? Aut quod odium in se cunctos animavit armari? Probatum est humanum genus regibus vivere quando unius mentis insano impetu strages sid facta populorum et arbitrio superbi regis momento defecit quod tot saeculis natura progenuit.

190 Suita regală aplaudă şi poporul de faţă este entuziasmat. În toţi creşte ambiţia de a lupta, numindu-i duşmani pe huni. Astfel mulţimea nenumărată a *vizigoţilor* îl urmează pe **Theodorid**, care-şi trimite patru fii acasă şi anume pe **Friedrich** şi **Eurich**, precum şi pe **Retemer** şi **Himnerit**, luându-i cu sine ca părtaşi la lupte pe cei mai mari de vârstă, adică pe **Thorismund** şi pe **Theodorid**. Fericită armată, ajutor sigur, plăcută tovărăşie este a avea alături la necaz pe cei pe care îi desfată faptul de a înfrunta împreună primejdiile.

191 Iar din partea romanilor a fost atât de mare prevederea lui **Aetius**, care atunci comanda armata imperiului de apus, încât luptătorii săi adunaţi de pretutindeni nu erau mai puţini decât drojdia pe care o forma imensa mulţime a duşmanului. Căci a avut ca auxiliari pe *franci, sarmaţi, armoricani, liticiani, burgunzi, saxoni, ripari, olibrioni*, câţiva soldaţi romani, dar atunci înrolaţi în numărul auxiliarilor şi de câteva neamuri celtice şi germanice.

192 Bătălia s-a dat în **Câmpiile Catalaunice**, numite şi Mauriace, având în lungime 100 de leuve, cum le numesc galii, şi şaptezeci în lăţime. Iar leuva galică are 1.500 de paşi. S-au aşezat faţă-n faţă două linii de luptă foarte puternice: nu este loc pentru stratageme, ci **Marte** dă lupta pe faţă.

193 Care poate fi cauza dreaptă a mişcării atâtora? Sau ce ură i-a mânat pe toţi să se înarmeze unii împotriva altora? S-a probat că soarta neamului omenesc depinde de valoarea regilor, fiindcă prin impulsul nebunesc al unei singure minţi s-a produs un dezastru al popoarelor şi prin voinţa unui rege trufaş s-a distrus tot ceea ce a produs natura în atâtea secole.

XXXVII

194 Sed antequam pugnae ipsius ordinem referamus, necessarium videtur edicere, quae in ipsis bellorum motibus acciderunt, quia sicut famosum proelium ita multiplex atque perplexum. Sangibanus namque rex Alanorum metu futurorum perterritus Attilae se tradere pollicetur et Aurelianam civitatem Galliae, ubi tunc consistebat, in eius iura transducere.

195 Quod ubi Theodoridus et Aetius agnoverunt, magnis aggeribus eandem urbem ante adventum Attilae struunt. Suspectumque custodiunt Sangibanum et inter suos auxiliares medium statuunt cum propria gente. Igitur Attila rex Hunnorum tali perculsus eventu diffidens suis copiis metuit inire conflictum. Inter que fugam revolvens ipso funere tristiorem, statuit per aruspices futura inquirere.

196 Qui more solito nunc pecorum fibras, nunc quasdam venas in abrasis ossibus intuentes Hunnis infausta denuntiant: hoc tamen quantulum praedixere solacii quod summus hostium ductor de parte adversa occumberet relictamque victoriam sua morte triumphum foedaret. Cumque Attila necem Aetii, quod eius motibus obviabat, vel cum sua perditione duceret expetendam, tali praesagio sollicitus, ut erat consiliorum in rebus bellicis exquisitor, circa nonam diei horam proelium sub trepidatione committit, ut, si secus cederet, nox imminens subveniret.

XXXVII

194 Dar înainte de a arăta desfăşurarea luptei înseşi, mi se pare necesar să vorbesc chiar despre mişcările acţiunilor care s-au petrecut, fiindcă bătălia a fost pe cât de faimoasă, pe atât de încurcată şi de imprevizibil rezultatul. **Sangiban**, regele *alanilor*, îngrozit de teama celor ce se vor întâmpla, a promis lui **Atila** că se predă lui şi că-i trece sub jurisdicţie Aureliana, cetate a Galiei, unde se găsea atunci.

195 Când au aflat aceasta, **Theodorid** şi **Aetius** au construit mari fortificaţii în jurul acelui oraş înainte de sosirea lui **Atila**, iar pe **Sangiban** l-au pus sub pază ca suspect, aşezându-l cu toţi ai săi la mijloc între trupele auxiliare. Aşadar **Atila**, regele *hunilor,* izbit de acest eveniment, neavând încredere în forţa trupelor proprii, s-a temut să înceapă lupta. În acest timp, gândindu-se chiar la fugă, mai tristă decât moartea, s-a hotărât să scurteze viitorul prin aruspici.

196 Aceştia, potrivit ritualului, privind când măruntaiele victimelor, când unele vine pe oasele jupuite, au prevăzut fapta nefavorabilă. Totuşi i-au prezis şi oarecare mângâiere, că va cădea din partea opusă conducătorul suprem al duşmanilor care-şi va întina victoria prin moartea sa. Şi **Atila**, pe când căuta chiar cu pierderea sa moartea lui **Aetius**, fiindcă-i sta în cale prin acţiunea lui, preocupat de prevestire, cum era foarte priceput în planuri de luptă, cam la al nouălea ceas din zi a dat lupta pentru ca, în caz de înfrângere, să-i vină în ajutor căderea nopţii.

XXXVIII

197 Convenere partes, ut diximus, in campos Catalaunicos. Erat autem positio loci declivi tumore in editum collis excrescens. Quem uterque cupiens exercitus obtinere, quia loci oportunitas non parvum benificium confert, dextram partem Hunni cum suis, sinistram Romani et Vesegothae cum auxiliariis occuparunt, relictoque de cacumine eius iugo certamen ineunt. Dextrum itaque cornum cum Vesegothis Theoderidus tenebat sinistrum Aetius cum Romanis, conlocantes in medio Sanguibanum quem superius rettulimus praefuisse Alanis, providentes cautioni militari, ut eum, de cuius animo minus praesumebant, fidelium turba concluderent. Facile namque adsumit pugnandi necessitatem, cui fugiendi inponitur difficultas.

198 E diverso vero fuit Hunnorum acies ordinata, ut in medio Attila cum suis fortissimis locaretur, sibi potius rex hac ordinatione prospiciens, quatenus inter gentis suae rubor positus ab imminenti periculo redderetur exceptus. Cornua vero eius multiplices populi e diversae nationes, quos dicioni suae subdiderat, ambiebant.

199 Inter quos Ostrogotharum praeminebat exercitus Valamire et Theodemire et Videmere germanis ductantibus, ipso etiam rege, cui tunc serviebant, nobilioribus, quia Amalorum generis eos potentia inlustrabat; eratque et Gepidarum agmini innumerabili rex ille famosissimus Ardaricus, qui ob nimiam suam fidelitatem erga Attila eius consiliis intererat. Nam perpendens Attila sagacitate sua, eum et Valamerem, Ostrogotharum regem, super ceteros regulos diligebat.

200 Erat namque Valamir secreti tenax[131)], blandus alloquio dolis gnarus; Ardaricus fide et consilio ut diximus, clarus. Quibus non inmerito contra parentes Vesegothas debuit credere pugnaturis. Reliqua autem, si dici fas est, turba regum diversarumque nationum ductores ac si satellites notibus Attilae attendebant, et ubi oculo annuisset, absque aliqua murmuratione cum timore et tremore unusquisque adstabat, aut certe, quod iussus fuerat, exequebatur.

XXXVIII

197 Cele două armate s-au adunat, cum am spus, în *Câmpiile Catalaunice*. Poziţia locului era în pantă, dintr-o parte şi din alta, cu o colină la mijloc pe care ambele armate doreau s-o ocupe, fiindcă aşezarea favorabilă a locului aduce mare avantaj. *Hunii*, cu ai lor, au ocupat partea dreaptă, iar *romanii* şi *vizigoţii*, cu auxiliarii, pe cea stângă, iar lupta a început pentru ocuparea colinei. Astfel **Theodorid** cu *vizigoţii* deţineau flancul drept, iar **Aetius**, cu *romanii* pe cel stâng. Pe **Sangiban**, despre care am spus mai sus că era comandantul *alanilor*, din măsuri de prevedere militară, fiindcă inspira mai puţină încredere, l-au aşezat astfel încât să-l ţină încercuit mulţimea celor devotaţi. Căci uşor îşi asumă necesitatea de a lupta, cel căruia i se impune greutatea de a fugi.

198 De partea cealaltă era organizată linia de luptă a *hunilor*, astfel că **Atila** era la mijloc cu ai săi, regele socotind că el găsindu-se în această poziţie va fi mai apărat de primejdie. În flancurile lui însă erau multe popoare şi diferite neamuri pe care el le pusese sub jurisdicţia sa.

199 Între acestea se distingea armata *ostrogoţilor* condusă de fraţii **Valamir, Theodemir** şi **Videmer**, mai nobili atunci decât regele, căruia i se supuneau, fiindcă îi punea în lumină puterea neamului *amalilor*. Iar peste nenumărata armată a *gepizilor* era rege acel prea faimos **Ardaric**, care prin marea-i fidelitate faţă de **Atila**, făcea parte din consiliul acestuia. Căci **Atila** cântărindu-i sagacitatea, pe el şi pe **Valamir**, regele *ostrogoţilor* îi preţuia mai mult decât pe ceilalţi regişori.

200 Valamir era păstrător de secret, blând la vorbă, cunoscător al vicleşugurilor, iar **Ardaric** era, cum am spus, preţuit pentru fidelitatea şi sfatul lui. În aceştia a trebuit să se încreadă că vor lupta sigur împotriva *vizigoţilor*, rudele lor. Dar restul mulţimii de regi, dacă este legiuit să se spună, şi conducătorii diferitelor naţii ca nişte slugi, erau atenţi la gesturile lui **Atila** şi, când acesta făcea un semn cu ochiul, fiecare aştepta fără vreun murmur, pentru a executa, cu teamă şi cutremur, ceea ce i se poruncea.

201 Solus Attila rex omnium regum super omnes et pro omnibus sollicitus erat. Fit ergo de loci, quem diximus, oportunitate certamen. Attila suos diriget, qui cacumen montis invaderent, sed a Thorismundo et Aetio praevenitur, qui eluctati collis excelsa ut conscenderent, superiores effecti sunt, venientesque Hunnos montis benefico facile turbaverunt.

XXXIX

202 Tunc Attila cum videret exercitum causa praecedente turbatum, tali eum ex tempore credidit alloquio confirmandum: „Post victorias tantarum gentium, post orbem, si consistatis, edomitum, ineptum indicaveram tamquam ignaros rei verbis aquere. Quaerat hoc aut novus ductor aut inexpertus exercitus.

203 Nec mihi fas est aliquid vulgare dicere, nec vobis oportet audire. Quid autem aliud vos quam bellare consuetum? Aut quid viro forti suavius, quam vindicta manu querere? Magnum munus a natura animos ultione satiare.

204 Adgrediamur igitur hostem alacres: audaciores sunt semper, qui inferunt bellum. Adunatas dispicite dissonas gentes: indicium pavoris est societate defendi. En ante impetum nostrum terroribus iam feruntur, excelsa quaerunt, tumulos capiunt et sera paenitudine in campos monitiones efflagitant. Nota vobis sunt quam sint levia Romanorum arma: primo etiam non dico vulnere, sed ipso pulvere gravantur, dum in ordine coeunt et acies testudineque conectunt.

205 Vos confligite perstantibus animis, ut soletis, despicientesque eorum aciem Alanos invadite, in Vesegothas incumbite. Inde nobis cita victoria quaerere. Unde se continet bellum. Abscisa autem nervis mox membra relabuntur, nec potest stare corpus, qui osssa subtraxeris. Consurgant animi, furor solitus intumescat. Nunc consilia, Hunni, nunc arma depromite: aut vulneratus quis adversarii mortem reposcat aut inlaesus hostium clade satietur.

201 Singur **Atila**, regele tuturor regilor, veghea asupra tuturor şi pentru toţi. Lupta s-a dat aşadar în raport cu oportunitatea locului despre care am vorbit. **Atila** i-a condus pe ai săi să ocupe vârful muntelui, dar i-a luat-o înainte **Thorismund** şi **Aetius** care, ocupând mai repede colina, au devenit superiori. Avantajaţi astfel de poziţia locului, aceştia i-au împrăştiat uşor pe *hunii* care urcau şi ei pe coastă.

XXXIX

202 Atunci **Atila**, când a văzut că armata i-a fost pusă în dezordine din cauza arătată, cu astfel de cuvinte a socotit de cuviinţă că e timpul potrivit să o îmbărbăteze: *După victoriile asupra atâtor neamuri, după cucerirea lumii, dacă vă găsiţi în această situaţie, aş socoti o inepţie să vă îmbărbătez cu cuvântul ca pe nişte recruţi. Să facă aceasta un comandant nou sau o armată fără experienţă.*

203 *Nici mie nu-mi e permis să spun cuvinte de clacă, nici vouă să le ascultaţi. Ce altă deprindere aveţi decât aceea de a lupta? Sau ce e mai plăcut pentru un bărbat viteaz, decât să se răzbune cu mâna sa? Este un mare dar din partea naturii să vă alinaţi dorul sufletesc prin răzbunare.*

204 *Să-i atacăm, aşadar, cu elan pe duşmanii noştri. Întotdeauna sunt mai îndrăzneţi cei care încep lupta. Dispreţuiţi neamurile adunate fără să se împotrivească. Este semn de teamă a fi apărat de mulţime. Iată în faţa atacului nostru sunt apucaţi de groază, caută înălţimile, ocupă movilele şi apoi, regretând că au greşit, îşi sapă întărituri în câmp. Cunoaştem cât de uşoare sunt armele romanilor: la prima, nu zic rană, ci ridicare de praf, îşi pierd curajul şi chiar când merg în rând se acoperă cu scuturile ca în linie de luptă.*

205 *Voi încleştaţi-vă în luptă, ţinându-vă cumpătul, ca de obicei, năvăliţi împotriva alanilor dispreţuindu-le linia lor de luptă, aruncaţi-vă asupra vizigoţilor. De acolo trebuie să căutăm o victorie repede, de unde se opreşte războiul. Dacă li se taie articulaţiile, membrele îndată se prăbuşesc, căci nu poate sta ridicat corpul căruia i-ai scos oasele. Să se înalţe sufletele, să se aprindă furia obişnuită. Acum puneţi-vă în valoare chibzuinţa, acum este timpul armelor; fie că este rănit cineva să caute moartea adversarului, fie că nu este rănit să-şi astâmpere setea prin distrugerea duşmanilor.*

206 Victuros nulla tela conveniunt, morituros et in otio fata praecipitant. Postremo cur fortuna Hunnos tot gentium victores adseret, nisi a certaminis huius gaudia praeparasset? Quis denique Meotidarum iter maiores nostros aperuit tot saeculis clausum secretum? Quis adhuc inermibus cedere faciebat armatos? Faciem Hunnorum non poterat ferre adunata collectio. Non fallor eventu: hic campus est, quem nobis tot prospera promiserunt. Primus in hoste tela coiciam. Si quis potuerit Attila pugnante otio ferre, sepultus est" His verbis accensi, in pugna cuncti praecipitantur.

XL

207 Et quamvis haberent res ipse formidinem, praesentia tamen regis cunctatione merentibus auferebat. Manu manibus congrediuntur; bellum atrox multiplex immane pertinax, cui simile nulla usquam narrat antiquitas, ubi talia gesta referantur, ut nihil esset, quod in vita sua conspicere potuisset egregius, qui huius miraculi privaretur aspectu.

208 Nam si senioribus credere fas est, rivulus memorati campi humili ripa praelabens peremptorum vulneribus sanguine multo provectus est, non auctus imbribus, ut solebat, sed liquore concitatus insolito torrens factus est cruoris augmento. Et quos illic coegit in aridam sitim vulnus inflictum, fluenta mixta clade traxerunt: ita constricti sorte miserabili sorbevant putatens sanguinem quem fuderant sauciati.

209 Hic Theodoridus rex dum adhortans discurrit exercitum, equo depuisus pedibusque suorum conculcatus vitam maturae senectutis conclusit. Alii vero dicunt eum interfectum telo Andagis de parte Ostrogotharum, qui tunc Attilanis sequebantur regimen. Hoc fuit, quod Attilae praesagio aruspices prius dixerant, quamvis ille de Aetio suspicaret.

206 *Pe cei ce au să învingă nu-i atinge nicio armă, pe cei ce au să moară chiar dacă stau afară din luptă îi doboară destinul. În sfârşit, pentru ce ar proclama soarta pe huni ca învingători ai popoarelor dacă nu le-ar fi pregătit bucuria acestei lupte? Cine a deschis strămoşilor noştri prin Meotida drumul închis şi secret pentru atâtea veacuri? Cine face ca până acum cei înarmaţi să dea înapoi în faţa celor neînarmaţi? O adunătură petriţă nu putea să suporte faţa hunilor. Nu mă-nşel asupra celor ce se vor întâmpla: aici este câmpul pe care ni l-au promis atâtea victorii. Primul voi trage în duşman. Este pierdut cel ce va putea să stea liniştit când luptă* **Atila.** Înflăcăraţi de aceste cuvinte toţi se avântă în luptă.

XL

207 Şi oricât de înspăimântătoare era situaţia prin sine înseşi, totuşi prezenţa regelui înlătura orice şovăială celor ce o puteau avea. Lupta a ajuns piept la piept. Războiul a fost crunt, cu multe faze, îngrozitor, îndârjit, cum antichitatea n-a povestit a fi fost niciunul vreodată, război în care s-au petrecut astfel de fapte, încât n-ar fi putut vedea cineva în viaţa sa ceva atât de extraordinar, decât dacă ar fi fost lipsit de priveliştea acestui miracol.

208 Căci dacă e permis să-i credem pe cei bătrâni, un pârâu care curgea cu apă puţină pe câmpul amintit nu s-a mărit de ploi ca de obicei, ci a devenit un adevărat torent datorită sângelui vărsat. Şi cei împinşi de setea arzătoare din cauza rănilor să ajungă la şuvoiul amestecat cu sânge, constrânşi de situaţia mizerabilă sorbeau în loc de apă sângele pe care-l vărsaseră cei ucişi.

209 Aici regele **Theodorid**, în timp ce alerga călare într-o parte şi alta să-şi îndemne armata, căzând de pe cal a fost călcat în picioare de ai săi şi şi-a pierdut viaţa la o vârstă înaintată. Alţii spun însă că el a fost ucis de o săgeată a lui **Andagis** din armata *ostrogoţilor*, care atunci era sub ordinele lui **Atila**. Aceasta a fost prevestirea pe care o făcuseră mai înainte lui **Atila** aruspicii, deşi el bănuise că ar fi fost vorba de **Aetius**.

210 Tunc Vesegothae dividentes se ab Alanis invadunt Hunnorum caterva et pene Attilam trucidarent[132)], nisi providus prius fugisset et se suosque ilico intra septa castrorum, quam plaustris vallatum habebat, reclusisset; quamvis fragili munimine, eo tamen quaesierunt subsidium vitae, quibus paulo ante nullus poterat muralis agger obsistere.

211 Thorismud autem regis Theodoridi filius, qui cum Aetio collem anticipans hostes de superiore loco proturbaverat, credens se ad agmina propria pervenire, nocte caeca ad hostium carpenta ignarus incurrit. Quem fortiter demicante quidam capite vulnerato equo deiecit, suorumque providentia liberatus a proeliandi intentione devisit.

212 Aetius vero similiter noctis confusione divisus cum inter hostes medius vagaretur, trepidus, ne quid incidisset adversi Gothos, inquiret, tandemque ad socia castra perveniens, relicuum noctis scutorum defensione transegit. Postera die luce orta cum tumulatos cadaveribus campos aspicerent nec audere Hunnos erumpere, suam arbitrantes victoriam scientesque Attilam non nisi magna clade confossum bella confugere, cum tamen nil ageret vel prostratus abiectum, sed strepens armis, tubis canebat incursionemque minabatur, velut leo venabulis praessus speluncae aditus obambulans nec audet insurgere nec desinet fremetibus vicina terrere: sic bellicosissimus rex victores suos turbabat inclusus.

213 Conveniunt itaque Gothi Romanique et quid agerent de superato Attila, deliberant. Placet eum obsidione fatigari, quia annonae copiam non habebat, quando ab ipsorum sagittariis intra septa castrorum locatis crebris ictibus arceretur accessus. Fertur autem desperatis rebus praedictum regem adhuc et suppraemo magnanimen equinis sellis construxisse pyram seseque, si adversarii inrumperent, flammis inicere voluisse, ne aut aliquis eius vulnere laetaretur aut in potestate hostium tantarum gentium dominus perveniret.

210 Atunci *vizigoţii* despărţindu-se de *alani* au atacat unităţile hunilor şi poate că l-ar fi ucis pe **Atila**, dacă acesta n-ar fi fugit mai înainte, din prevedere, şi dacă nu s-ar fi închis împreună cu ai săi în interiorul taberei pe care o avea întărit de jur împrejur de care puse unul lângă altul, întăritură slabă, dar în ea şi-au găsit salvarea vieţii cei cărora înainte nu le putea sta în cale nici cel mai puternic zid.

211 Dar **Thorismud**, fiul lui **Theodorid**, care împreună cu **Aetius** ocupase colina mai înainte şi găsindu-se într-un loc mai înalt îl respinseseră pe duşman, crezând că se duce la trupele proprii, fără să-şi dea seama din cauza nopţii întunecate, a ajuns la carele duşmanilor. Luptând vitejeşte cu un soldat duşman care rănindu-l la cap l-a trântit de pe cal, a fost scăpat prin intervenţia alor săi şi a ieşit astfel din luptă.

212 La fel şi **Aetius** rătăcindu-se noaptea a nimerit în mijlocul duşmanilor. Cu grijă pentru sine şi pentru *goţi* să nu li se fi întâmplat ceva, s-a strecurat cum a putut şi a ajuns în cele din urmă în tabăra aliaţilor, unde şi-a petrecut restul nopţii apărat de scuturi. A doua zi în zori, ai noştri, când au văzut câmpul plin de cadavre şi pe *huni* că nu îndrăznesc să iasă la luptă, au socotit că victoria este a lor. Dar **Atila**, despre care se ştia că nu fuge din luptă decât dacă este zdrobit printr-un mare dezastru, deocamdată nu făcea nimic, probabil socotindu-se învins, ci zăngănind armele, suna din trompetă şi ameninţa cu incursiunea. Ca un leu care, împresurat de vânători, se învârteşte la intrarea în peşteră şi nici nu îndrăzneşte să atace, dar nici nu încetează să îngrozească vecinătatea prin răgete, aşa căuta să-i înspăimânte prea războinicul rege pe învingătorii săi, deşi era încercuit.

213 *Goţii* şi *romanii* s-au adunat şi au plănuit ce au de făcut pentru înfrângerea definitivă a lui **Atila**. S-au hotărât să-l obosească prin asediu, fiindcă nu mai avea provizii şi fiindcă arcaşii lui din întărituri prin săgeţi dese opreau apropierea de tabăra lor. Se mai spune că numitul rege, în disperare de cauză, dar viteaz până în ziua supremă, a ridicat un rug din şeile cailor, vrând să-şi dea foc dacă duşmanii vor năvăli asupra sa pentru ca să nu se bucure vreun oarecare de uciderea lui sau să ajungă cumva el, domnul altor neamuri, în mâinile duşmanilor.

XLI

214 Verum inter has obsidionum moras Vesegothae regem, fili patrem requirunt, admirantes eius absentiam, dum felicitas fuerit subsecuta. Cumque diutius exploratum, ut viris fortibus mos est, inter densissima cadavera repperissent, cantibus honoratum inimicis spectantibus abstulerunt. Videres Gothorum globos dissonis vocibus confragosos adhuc inter bella furentia funeri reddidisse culturam. Fundebantur lacrimae, sed quae viris fortibus inpendi solent. Nam mors erat, sed Hunno teste gloriosa, unde hostium putaretur inclinatama fore superbiam, quando tanti regis efferri cadaver cum suis insignibus conspiciebant.

215 At Gothi Theodorito adhuc iusta solventes armis insonantibus regiam deferunt maiestatem fortissimusque Thorismud bene gloriosos manes carissimi patris, ut decebat filium, patris exequias prosecutus. Quod postquam peractum est, orbitatis dolore commotus et virtutis impetu, qua valebat, dum in reliquis Hunnorum mortem patris vindicare contendit, Aetium patricium ac si seniorem prudentiaeque maturum de hac parte consuluit, quid sibi esset in tempore faciendum.

216 Ille vero metuens, ne Hunnis funditus interemptis a Gothis Romanum praemeretur imperium, praebet hac suasione consilium, ut ad sedes proprias remearet regnumque, quod pater reliquerat, arriperet, ne germani eius opibus adsumptis paternis Vesegotharum regno pervaderent graviterque dehinc cum suis et, quod peius est, miseriterque pugnaret. Quod responsum non ambiguae, ut datum est, sed pro sua potius utilitate susceptum relictis Hunnis redit ad Gallias.

XLI

214 În timpul asediului, vizigoţii îşi căutau regele, iar fiii tatăl, mirându-se de absenţa lui acum după ce ei dobândiseră victoria. L-au căutat mult, până ce l-au descoperit în mulţimea de cadavre şi, precum este tradiţia între cei viteji, preamărindu-l prin cântece l-au ridicat de sub ochii duşmanilor. Puteai vedea cum mulţimea de *goţi*, cu vocile lor zgomotoase şi disonante, când nu încetaseră încă luptele furioase i-au oficiat cinstirea înmormântării. Se vărsau lacrimi, dar din acelea care de obicei curg din ochii celor viteji, căci era moarte, dar glorioasă în faţa hunilor, care socoteau că mândria lor de duşmani este umilită, când priveau cum este purtat cu insignele sale cadavrul unui rege atât de mare.

215 *Goţii*, îndeplinind cele cuvenite faţă de **Theodorid**, în sunetul armelor au încredinţat majestatea regală prea viteazului **Thorismud**, care a cinstit pe strămoşii glorioşi ai prea iubitului său tată, urmându-i cortegiul de înmormântare cum se cuvenea unui fiu. După ce s-au petrecut acestea, stăpânit de durerea de a-şi fi pierdut tatăl şi de virtuţile ostăşeşti pe care le avea din plin, s-a pregătit de luptă împotriva celorlalţi *huni* pentru a răzbuna moartea tatălui său. Mai întâi a cerut pentru aceasta părerea lui **Aetius** care era patriciu, mai bătrân şi mai copt în înţelepciune, întrebându-l ce trebuie să facă între timp.

216 Dar acela, temându-se ca nu cumva, după distrugerea definitivă a *hunilor, goţii* să pornească împotriva imperiului roman, drept răspuns l-a sfătuit să se întoarcă în ţinutul său şi să ocupe domnia pe care o lăsase tatăl, ca nu cumva fraţii săi, punând mâna pe avutul părintesc, să năvălească în regatul vizigoţilor şi după aceea să aibă de luptat, ceea ce era mai rău şi mai urât, împotriva alor lui. Pentru că acest răspuns i-a fost dat fără ambiguitate, socotind că într-adevăr este mai de folos să-i părăsească pe *huni*, s-a întors în Galii.

217 Sic humana fragilitas dum suspicionibus occurit, magna plerumque agenda rerum occasione intercepit. In hoc etenim famosissimo et fortissimarum gentium bello ab utrisque partibus CLXV milia caesa referuntur, exceptis quindecim milibus Gepidarum et Francorum, qui ante congressionem publicam noctu sibi occurentes mutuis concidere vulneribus. Francis pro Romanorum, Gepidas pro Hunnorum parte pugnantibus.

218 Attila igitur cognita discessione Gothorum, quod de inopinatis collegi solet, inimicorum magis aestimans dolum diutius se intra castra continuit. Sed ubi hostium absentia sunt longa silentia consecuta, erigitur mens ad victoriam, gaudia praesumuntur atque potentis regis animus in antiqua fata revertitur. Thorismud ergo, patre mortuo in campis statim Catalaunicis, ubi et pugnaverat regia maestate subvectus Tolosam ingreditur. Hic licet fratrum et fortium turba gauderet, ipse tamen sic sua initia moderatus est, ut nullius repperiret de regni successione certamen.

XLII

219 Attila vero nancta occasione de secessu Vesegotharum, et, quod saepe optaverat, cernens hostium solutione per partes, mox iam securus ad oppressionem Romanorum movit procinctum, primaque adgressione Aquileiensem obsidet civitatem, quae est metropolis Venetiarum, in mucrone vel lingua Atriatici posita sinus, cuius ab oriente murus Natissa amnis fluens a monte Piccis elambit.

220 Ibique cum diu multumque obsidens nihil paenitus praevaleret, fortissimis intrinsecus Romanorum militibus resistentibus, exercitu iam murmurante et discedere cupiente, Attila deambulans circa muros, dum, utrum solveret castra ad adhuc remoraretur, deliberat, animadvertit candidas aves, id est ciconias, qui in fastigia domorum nidificant, de civitate foetos suos trahere atque contra morem per rura forinsecus conportare.

217 Astfel, slăbiciunea omenească, atunci când îi ies în cale suspiciunile, pierde adesea ocazia de a săvârşi lucruri mari. Căci în acest prea faimos război dintre cele mai viteze neamuri, din ambele părţi au pierit 165.000 de luptători, exceptând cele 15.000 de *gepizi* şi de *franci* care înainte de bătălia propriu-zisă, ciocnindu-se în timpul nopţii unii cu alţii, au căzut grav răniţi şi au murit luptând *francii* de partea *romanilor*, iar *gepizii* de partea *hunilor*.

218 **Atila**, aflând de retragerea goţilor, cum de obicei se întâmplă în împrejurări neaşteptate, socotind aceasta mai degrabă un vicleşug al duşmanilor, a rămas o vreme în tabără. Dar fiindcă absenţa duşmanilor a fost urmată de o lungă tăcere, şi-a înălţat gândurile către victorie, a început chiar să se bucure, şi sufletul său de rege puternic s-a întors către vechile izbânzi. Aşadar **Thorismud** îndată după ce tatăl său a murit, învestit cu demnitatea regală în **Câmpiile Catalaunice** unde luptase, a intrat în Tolosa. Acesta deşi se bucura că are mulţi fraţi şi viteji, el însuşi a început astfel domnia încât nimeni n-a aflat că ar fi fost vorba de vreo luptă pentru domnie.

XLII

219 **Atila** profitând de ocazia oferită de plecarea *vizigoţilor* şi, ceea ce dorise, văzând că duşmanii se fărâmiţează în partide, fără grijă de acum, a început războiul de cucerire a *romanilor*. În prima etapă a înaintării a asediat cetatea Aquileia, metropola *veneţilor*, golf aşezat în vârful sau limba Adriaticei, al cărui zid de răsărit este undat de râul Natissa care izvorăşte din muntele Piccis.

220 Acolo, cu tot asediul îndelungat, n-a putut cuceri cetatea, fiindcă prea vitejii soldaţi romani rezistau din interior. Pe când armata lui a început să murmure şi să-şi arate dorinţa de a se retrage, **Atila**, dând ocol zidurilor şi gândindu-se dacă să ridice tabăra sau să mai rămână, a văzut nişte păsări albe, adică nişte berze, care-şi fac cuiburile în vârful caselor, cum îşi iau puii şi, contrar obiceiului, îi duc afară în câmp.

221 Et ut erat sagacissimus inquisitor, presensit et ad suos: „respicite", inquid, „aves futurarum rerum providas perituram relinquere civitatem casurasque arces periculo imminente deserere. Non hoc vacuum, non hoc credatur incertum; rebus presciis consuetudinem mutat ventura formido" Quid plura? Animos suorum rursus ad oppugnandam Aquileiam inflammat. Qui machinis constructis omniaque genera tormentorum abhibita, nec mora et invadunt civitatem[133)], spoliant, dividunt vastanque crudeliter, ita ut vix eius vestigia ut appareat reliquerunt.

222 Exhinc iam audaciores et necdum Romanorum sanguine satiati per reliquas Venetum civitates Hunni bacchantur. Mediolanum quoque Liguriae metropolim et quondam regiam urbem pari tenore devastant nec non et Ticinum aequali sorte deiciunt vicinaque loca saevientes allidunt demoliuntque pene totam Italiam. Cumque ad Romam animus fuisset eius adtentus accedere, sui eum, ut Priscus istoricus refert, removerunt, non urbi, cui inimici erant, consulentes, sed Alarici quondam Vesegotharum regis obicientes exemplo, veriti regis sui fortunam, quia ille post fractam Romam non diu supervixerit, sed protinus rebus humanis excessit.

223 Igitur dum eius animus ancipiti negotio inter ire et non ire fluctuaret secumque deliberans tardaret, placida ei legatio a Roma advenit. Nam Leo papa per se ad eum accedens in agro Venetum Ambuleio, ubi Mincius amnis commeantium frequentatione transitur. Qui mox deposuit exercitatu furore et rediens, quo venerat, iter ultra Danubium promissa pace discessit[134)], illud pre omnibus denuntians atque interminando decernens, graviora se in Italia inlaturum, nisi ad se Honoriam Valentiniani principis germanam, filiam Placidiae Augustae, cum portione sibi regalium opum debita mitterent.

224 Ferebatur enim, quia haec Honoria, dum propter aulae decus ad castitatem teneretur nutu fratris inclusa, clam eunucho misso Attilam invitasse, ut contra fratris potentiam eius patrociniis uteretur: prorsus indignum facinus, ut licentiam libidinis malo publico conpararet.

221 Şi cum era un foarte iscusit cercetător, a presimţit ceva şi a spus alor săi: *Priviţi păsările prevăzătoare ale viitorului cum în faţa pericolului iminent îşi lasă cetatea care urmează să piară şi părăsesc întăriturile care se vor prăbuşi. Să nu se creadă că aceasta e ceva fără sens şi fără să conţină ceva sigur. Celor ce prevăd viitorul teama le schimbă obiceiurile*. Ce să spun? Le-a înflăcărat iarăşi sufletele să atace Aquieleia. Au construit maşini de luptă, au folosit tot felul de materiale de război şi îndată au pătruns în cetate, jefuind-o, ruinând-o şi devastând-o cu cruzime, de abia au mai rămas urme din ea, ca să se vadă că a existat cândva.

222 De aici cu şi mai mare îndrăzneală, încă nesăturaţi de sângele romanilor, hunii s-au dedat la orgii prin celelalte cetăţi ale veneţilor. Au devastat cu aceeaşi furie Mediolanum, metropolă a Liguriei şi odinioară capitală regească, apoi Ticinum l-au dărâmat la fel, trecând prin foc şi sabie ţinuturile învecinate şi aproape toată Italia. Şi fiindcă gândul lui fusese să ajungă la Roma, ai săi, cum relatează istoricul **Priscus**, cu sfatul lor nu l-au pus în cumpănă ca să fie salvată Roma, căreia îi erau inamici, ci i-au dat ca exemplu cazul de altădată al lui **Alaric**, regele *vizigoţilor*, temători de soarta regelui lor, fiindcă acela după ce a cucerit Roma n-a mai trăit mult şi a părăsit îndată cele omeneşti.

223 Aşadar, pe când se frământa cu gândul nehotărât dacă să meargă mai departe sau nu, a sosit la el o solie de pace de la Roma. Căci din proprie iniţiativă papa **Leon** a venit la el în regiunea Ambuleim a veneţilor unde râul Mincius este trecut de mulţimea călătorilor. **Atila** îndată a potolit furia armatei şi, întorcându-se de unde venise, după ce a promis pace, s-a retras peste Dunăre anunţând în faţa tuturor şi hotărât că lucrurile nu s-au terminat, că va aduce Italiei nenorociri mari dacă nu i se va trimite **Honoria**, sora principelui **Valentinian**, şi fiica **Placidiei Augusta**, cu partea ce i se cuvine din averile imperiale.

224 Se spunea că această **Honoria**, fiindcă era ţinută fecioară ca o podoabă a palatului, închisă din dispoziţia fratelui ei, trimiţând la **Atila** un eunuc pe ascuns, l-a învăţat să se folosească de protecţia ei împotriva puterii fratelui, crimă nedemnă desigur, fiindcă însemna să-şi satisfacă dorinţele pricinuind un rău public.

XLIII

225 Reversus itaque Attila in sedes suas et quasi otii penitens graviterque ferens a bello cessare, ad Orientis principem Marcianum legatos dirigit, provinciarum testans vastationem, quod sibi promissum a Theodosio quondam imperatore minime persolveretur, et inhumanior solito suis hostibus appreret. Haec tamen agens, ut erat versutus et callidus, alibi minatus alibi arma sua commovit, et, quod restabat indignationi, faciem in Vesegothas convertit.

226 Sed non eum, quem de Romanis, reportavit eventum. Nam per dissimiles anteriores vias recurrens, Alanorum partem trans flumen Ligeris considentem statuit suae redigere dicioni, quatenus mutata per ipsos belli facie terribilior immineret. Igitur ab Dacia et Panonnia provinciis, in quibus tunc Hunni cum diversis subditis nationibus insidebant, egrediens Attila in Alanos movit procinctum.

227 Sed Thorismud rex Vesegotharum, fraudem Attilae non inpari subtilitate presentiens, ad Alanos tota velocitate prius advenit, ibique supervenientis Attilae iam motibus preparatus occurrit, consertoque proelio pene simili eum tenore, ut prius in campos Catalaunicos, ab spe removit victoriae fugatumque a partibus suis sine triumpho remittens in sedes proprias fugire compulit. Sic Attila famosus et multarum victoriarum dominus dum quaerit famam perditoris abicere et quod prius a Vesegothis pertulerat abolere, geminata sustenuit inglorosusque recessit.

228 Thorismud vero repulsis ab Alanis Hunnorum catervis sine aliqua suorum lesione Tolosa migravit suorumque quieta pace conposita tertio anno regni sui egrotans, dum sanguinem tollit de vena, ab Ascalc suo clienti inimico nuntiante arma subtracta peremptus est. Una tamen manu, quam liberam habebat, scabilum tenens sanguinis sui extitit ultor, aliquantos insidiantes sibi extinguens.

XLIII

225 Întors astfel **Atila** în sălaşurile sale, ca unul căruia nu-i plăcea să stea liniştit şi să nu facă război, a trimis soli la împăratul de răsărit **Marcian** să-l anunţe că-i va devasta provinciile, fiindcă nu i se achită ceea ce i se promisese de către împăratul **Theodosiu** altădată, anunţ prin care se arată mai inuman decât de obicei cu duşmanii săi. Totuşi, cum era dibaci şi viclean, într-o parte a trimis ameninţări, dar în altă parte şi-a pornit armata şi dând curs răutăţii sale şi-a întors faţa împotriva *vizigoţilor*.

226 Dar cu alt rezultat decât cel faţă de romani. Căci mergând pe căi deosebite de cele anterioare, a hotărât să aducă sub jurisdicţia sa acea parte a alanilor care se găseau dincolo de fluviul Liger, pentru ca schimbând faţa războiului să pară şi mai îngrozitor. Aşadar, ieşind **Atila** din provinciile Dacia şi Pannonia, în care erau stăpâni atunci *hunii* după supunerea atâtor naţiuni, s-a dus cu război împotriva alanilor.

227 Dar **Thorismud**, regele *vizigoţilor*, presimţind cu aceeaşi limpezime viclenia lui **Atila**, cu toată iuţeala a ajuns mai întâi la *alani* şi acolo a pregătit toate cele de trebuinţă pentru a întâmpina pe **Atila**. Dându-se lupta cu aproape aceeaşi încleştare ca şi în *Câmpiile Catalaunice*, **Atila** şi-a pierdut speranţa victoriei şi, alungat fără triumf din ţinuturile ocupate, a fost nevoit să se refugieze în sălaşurile sale proprii. Astfel **Atila**, faimos şi stăpân al multor victorii, în loc să evite ruşinea de învins şi elibereze ceea ce răpise *vizigoţilor*, suferind a doua înfrângere s-a retras fără glorie.

228 Iar **Thorismud**, după ce armata *hunilor* a fost respinsă de alani, fără vreo pierdere din partea alor săi cărora le-a restabilit pacea şi liniştea, a plecat la Tolosa. În al treilea an al domniei îmbolnăvindu-se, pe când i se lua sânge din vene a fost rănit mortal de **Ascalc**, un client al său care l-a anunţat că un duşman i-a luat armele. Cu o singură mână totuşi, pe care o avea liberă, luând un scăunel şi-a răzbunat sângele vărsat, ucigând pe câţiva dintre conspiratori.

XLIV

229 Post cuius decessum Theoderidus germanus eius Vesaegotharum in regno succedens, mox Riciarium Suavorum regem cognatum suum repperit inimicum. Hic etenim Riciarius affinitate Theoderidi presumens, universam pene Spaniam sibi credidit occupandam, iudicans oportunum tempus subreptionis incomposita initia temptare regnantis.

230 Quibus antea Gallicia et Lysitania sedes fuere, quae in dextro latere Spaniae per ripam Oceani porriguntur, habentes ab oriente Austrogonia, ab occidente in promuntorio sacrum Scipionis Romani ducis monumentum, a septentrione Oceanum, a meridie Lysitaniam et fluvium Tagum, qui harenis suis permiscens auri metalla trahit cum limi vilitate divitias. Extinde ergo exiens Riciarius res Suavorum nititur totas Spanias occupare.

231 Cui Theodoridus cognatus suus, ut erat moderatus, legatos mittens, pacifice dixit, ut non solum recederet a finibus alienis, verum etiam nec temptare presumeret odium sibi tali ambitione adquirens. Ille vero animo pretumido ait: „si hic murmuras et me venire causaris, Tolosam, ubi tu sedes. Veniam; ibi, si vales resiste" His auditis aegre tulit Theodoridus compacatusque cum citeris gentibus arma movit in Suavos, Burgundzorum quoque Gnudiuchum et Hilpericum reges auxiliarios habens sibique devotos.

232 Ventum est ad certamen iuxta flumen Vlbium, qui inter Asturicam Hiberiamque pretermeat, consertoque proelio Theoderidus cum Vesegothis, qui ex iusta parte pugnabat, victor efficitur, Suavorum gente pene cuncta usque ad internicione prosternens. Quorum rex Riciarius relicta infesta hoste fugiens in nave conscendit adversaque procella Tyrreni hoste repercussus Vesegotharum est manibus redditus. Miserabilis non differt mortem, cum elementa mutaverit.

XLIV

229 După moartea lui a urmat la domnia *vizigoţilor* fratele său **Theodorid**, care îndată şi l-a făcut duşman pe cumnatul său **Riciariu,** rege al *suavilor*. Căci acest **Riciariu** în baza rudeniei cu **Theodorid** a crezut că trebuie să ocupe pentru sine aproape toată Spania, socotind că este timpul potrivit să pună la încercare puterea neconsolidată a rudei sale.

230 Aceşti *suavi* au avut mai înainte ca aşezări stabile Galicia şi Lusitania, care se întind pe partea dreaptă a Spaniei de-a lungul Oceanului, având spre răsărit Austrogonia, la apus în promontoriu monumentul sacru al conducătorului roman **Scipio**, la nord Oceanul, la miazăzi Lusitania şi fluviul Tagus, care amestecându-şi nisipul cu minereuri de aur duce la vale bogăţii, mâlul său fiind astfel folositor. De aici plecând deci **Riciariu**, regele *suavilor*, încearcă să ocupe toată Spania.

231 **Theodorid**, cumnatul său, cum era un om moderat, prin soli trimişi, i-a vorbit paşnic, spunându-i nu numai să se retragă din ţinuturi străine, dar să nu încerce să le ocupe, fiindcă prin astfel de ambiţii îşi va atrage ura altora. El însă, cu îngâmfare i-a răspuns: *Dacă acum murmuri şi-mi găseşti pricină pentru ce fac, voi veni la Tolosa, unde te afli. Acolo, dacă eşti în stare, opune-mi rezistenţă.* **Theodorid** n-a suportat uşor răspunsul şi făcând alianţă cu popoarele vecine a pornit cu armele împotriva *suavilor* avându-i ca auxiliari devotaţi pe **Gnudiuch** şi **Hilperic** regi ai burgunzilor.

232 Lupta s-a dat lângă fluviul Ulbiu, care trece pe lângă Asturica şi Hiberia, iar **Theodorid**, care împreună cu vizigoţii lupta pentru dreptate, a ieşit învingător, aducând aproape de pieire tot neamul *suavilor*. Regele acestora **Riciariu**, fugind din faţa duşmanilor, s-a urcat pe o corabie, dar furtuna pe marea Tyreniană fiindu-i potrivnică l-a întors înapoi şi l-a dat în mâinile vizigoţilor. Nenorocitul n-a scăpat de moarte, chiar dacă a schimbat elementele de mediu.

233 Theoderidus vero victor existens subactis pepercit nec ultra certamine saevire permisit, preponens Suavis, quos subegerat, clientem proprium nomine Agrivulfum. Qui in brevi animu praevaricatione Suavorum suasionibus commutans neglexit imperata conplere, potius tyrranica elatione superbiens credensque se ea virtute provinciam obtinere, qua dudum cum domino suo ea subigisset. Vir si quidem erat Varnorum stirpe genitus, longe a Gothici sanguinis nobilitate seiunctus, idcirco nec libertatem studens nec patrono fidem reservans.

234 Quo conperto Theodoridus mox contra eum, qui eum de regno pervaso deicerent, destinavit. Qui venientes sine mora in primo eum certamine superantes congruam factorum eius ab eo exigerunt ultionem. Captus namque et suorum solacio destitutus capite plectitur, sensitque tandem iratum, qui propitium dominum crediderat contemnendum. Tunc Suavi rectoris sui interitum contuentes locorum sacerdotes ad Theoderidum supplices direxerunt. Quos ille pontificali reverentia suscipiens non solum inpunitatem Suavorum indulsit, sed ut sibi de suo genere principem constituerent, flexus pietate concessit. Quod et factum est, et Rimismundum sibi Suavi regulum ordinaverunt. His peractis parceque cuncta munitis, tertio decimo regni sui anno Theoderidus occubuit.

XLV

235 Cui frater Eurichus praecupida festinatione succedens sceva suspicione pulsatus est. Nam dum haec circa Vesegotharum gente et alia nonnulla geruntur, Valentinianus imperator dolo Maximi occisus est et ipse Maximus tyrannico more regnum invasit. Quod audiens Gyzericus rex Vandalorum ab Africa armata classe in Italiam venit Romaeque ingressus cuncta devastat. Maximus vero fugiens a quodam Urso, milite Romano interemptus est[135].

233 **Theodorid** însă ieşind învingător i-a cruţat pe cei învinşi şi n-a mai permis să se reînceapă luptele, iar în fruntea *suavilor* pe care-i învinsese, a pus un client al său propriu cu numele de **Agrivulf**. Acesta în scurt timp, a schimbat în trădare angajamentele *suavilor*, căci a refuzat să mai îndeplinească poruncile, afişându-şi mai degrabă un aer de tiran şi crezând că va obţine provincia prin acea vitejie prin care o cucerise împreună cu stăpânul său. El era din neamul *varnilor*, mult deosebit ca nobleţe de sângele *goţilor* şi de aceea nici libertatea nu o dorea, nici credinţa faţă de patronul său n-o păstra.

234 Când a aflat aceasta **Theodorid** a trimis împotriva lui trupe cu misiunea de a-l doborî din domnia luată cu forţa. Acesta venind fără întârziere l-au învins din prima luptă şi i-au impus o ispăşire pe potriva faptelor sale. Căci părăsit de ajutorul alor săi şi luat prizonier şi-a pierdut libertatea odată cu capul, simţind în sfârşit că este supărat cel pe care-l crezuse un stăpân demn de dispreţ. Atunci *suavii* văzând pieirea conducătorului lor, i-au trimis pe preoţii locului cu rugăminţi la **Theodorid**. Acesta i-a primit cu toată reverenţa datorată preoţilor şi nu numai că a acordat iertare *suavilor*, dar, înduplecat de milă, le-a îngăduit să-şi aleagă principe pe unul din neamul lor. Ceea ce s-a şi făcut, fiindcă *suavii* şi-au ales în chip de rege pe **Rimismund**. Săvârşind acestea în pace şi întărind toate, **Theodorid** a murit în al treisprezecelea an al domniei sale.

XLV

235 Fratele său **Eurich** urmându-i cu prea mare dorinţă şi grabă, şi-a atras bănuieli rele. Căci pe când la neamul *vizigoţilor* se petreceau acestea şi altele ca acestea, împăratul **Valentinian** a fost ucis de **Maximus** prin înşelăciune şi însuşi **Maximus** a pus mâna pe domnie ca un tiran. Când a auzit aceasta, **Gyzeric**, regele vandalilor, a venit cu flotă înarmată din Africa în Italia şi intrând în Roma a devastat totul. Dar **Maximus**,fugind, a fost ucis de un oarecare **Ursus**, militar roman.

236 Post quem issu Marciani imperatoris Orientalis Maiurianus Occidentale suscepit imperium gubernandum. Sed et ipse non diu regnans, dum contra Alanos, qui Gallias infestabant, movisset procinctum, Dertona iuxta fluvium Hyra cognomento occiditur. Cuius locum Severus invasit[136)], qui tertio anno imperii sui Romae obiit. Quod cernens Leo imperator, qui in Orientali regno Marciano successerat, Anthemium patricium suum ordinans Romae principem distinavit[137)]. Qui veniens ilico Recimerem generum suum contra Alanos direxit, virum egregium et pene tunc in Italia ad exercitum singularem. Qui et multitudine Alanorum et regem eorum Beorgum in primo statim certamine superatos internicioni prostravit.

237 Euricus ergo, Vesegotharum rex, crebram mutationem Romanorum principum cernens Gallias suo iure nisus est occupare. Quod conperiens Anthemius imperator Brittonum solacia postulavit. Quorum rex Riotimus cum duodecim milia veniens in Beturigas civitate Oceano e navibus egresso susceptus est.

238 Ad quos rex Vesegoharum Eurichus innumerum ductans advenit exercitum diuque pugnans Riutimum Brittonum rege, antequam Romani in eius societate coniungerentur, effugavit. Qui amplam partem exercitus amissam cum quibus potuit fugiens ad Burgundzonum gentem vicinam Romanisque in eo tempore foederatam advenit. Eurichus vero rex Vesegotharum Arevernam Galliae civitatem *occupavit* Anthemio principe iam defuncto.

239 Qui cum Ricermere genero suo intestino bello saeviens Romam trivisset, ipseque a genero peremptus regnum reliquid Olybrio[138)]. Quo tempore in Constantinopolim Aspar primus patriciorum et Gothorum genere clarus cum Ardabure et Patriciolo filiis, illo quidem olim patricio, hoc autem Caesare generoque Leonis principis appellato, spadonum ensibus in palatio vulneratus interiit[139)]. Et necdum Olybrio octavo mense in regno obeunte[140)] Glycerius apud Ravennam plus presumptione quam electione Caesar effectus[141)]. Quem anno vix expleto Nepus Marcellini quondam patricii sororis filius a regno deiciens in Porto Romano episcopum ordinavit[142)].

236 După aceasta, la porunca împăratului de răsărit **Marcian,** a luat guvernarea imperiului de apus **Maurianus.** Dar nici el n-a domnit mult, căci pe când pornise cu război împotriva *alanilor* care devastau Galiile, a fost ucis la Dertona lângă fluviul numit Hyra. După el a urmat **Severus,** care a murit la Roma, în al treilea an al guvernării sale. Văzând aceasta, împăratul **Leon,** care îi urmase lui **Marcian** la conducerea imperiului de răsărit, a rânduit ca principe la Roma pe patriciul său **Anthemius.** Acesta venind acolo, l-a trimis împotriva *alanilor* pe ginerele său **Ricimer,** un bărbat strălucit şi atunci singurul potrivit pentru comanda armatei în Italia. Acesta învingând îndată din prima luptă mulţimea de *alani* şi pe regele lor **Beorg** i-a făcut una cu pământul şi pe ei şi pe regele lor.

237 Eurich, regele vizigoţilor, văzând deasa schimbare a principilor romani, a căutat să ocupe şi să pună sub jurisdicţia sa Galiile. Aflând aceasta împăratul **Anthemius** a cerut ajutorul *britonilor.* Regele acestora **Riotim** venind cu 20.000 de ostaşi pe mare, a coborât cu ei din corăbii şi a fost primit în cetatea Beturiga pe ţărmul oceanului.

238 Regele *vizigoţilor* **Eurich** a venit în fruntea unei armate numeroase împotriva lor şi după o luptă înverşunată l-a pus pe fugă pe **Riutim,** regele *britonilor,* înainte de a face joncţiunea cu armata romană. Acesta pierzând o mare parte din armată a fugit cu câţi a mai putut la neamul *burgunzilor,* care în acel timp erau vecini şi federaţi ai *romanilor.* **Eurich** însă, regele *vizigoţilor,* a ocupat cetatea Arverna din Galia, principele **Anthemius** fiind decedat.

239 Acesta împreună cu ginerele său **Ricemer** secătuise Roma într-un război intern şi el însuşi a fost ucis de ginerele său, iar domnia i-a rămas lui **Olybrius.** La Cosntantinopole în acest timp **Aspar,** primul între patrici şi strălucit în neamul *goţilor,* cu fiii săi **Ardabur şi Patriciol,** primul, odinioară patriciu, iar cel de al doilea, fiind numit cezar şi ginere al principelui **Leon,** a murit rănit în palat de pumnalele eunucilor. **Olybrius** murind înainte de a intra în a opta lună de domnie, **Glycerius,** la Ravenna, a fost făcut Cezar mai mult prin aranjament decât prin alegere. Pe acesta, după mai puţin un an de domnie, **Nepus,** fiu al sorei lui **Marcellin** fost patriciu, coborându-l din scaun l-a orânduit episcop în Portul Roman.

240 Tantas varietates mutationesque Eurichus cernens, ut diximus superius, Arevernam occupans civitatem, ubi tunc Romanorum dux praeerat Ecdicius nobilissimus senator et dudum Aviti imperatoris, qui ad paucos dies regnum invaserat filius (nam hic ante Olybrium paucos dies tenens imperium ultro secessit Placentia, ibique episcopus est ordinatus). Huius ergo filius Ecdicius, diu certans cum Vesegothis nec valens antestare, relicta patria maximeque urbem Arevernate hosti, ad tutiora se loca collegit.

241 Quod audiens Nepus imperator praecepit Ecdicium relictis Galiis ad se venire loco eius Orestem mag. mil. ordinatum. Qui Orestes suscepto exercitu et contra hostes egrediens a Roma Ravenna pervenit ibique remoratus Augustulum filium suum imperatorem effecit[143)]. Quo conperto Nepus fugit Dalmatias ibique defecit privatus a regno, ubi iam Glycerius dudum imperator episcopatum Salonitanum habebat.

XLVI

242 Augustulo vero a patre Oreste in Ravenna imperatore ordinato non multum post Odoacer Torcilingorum rex habens secum Sciros, Herulos diversarumque gentium auxiliarios Italiam occupavit et Orestem interfectum Augustulum filium eius de regno pulsum in Lucullano Campaniae castello exilii poena damnavit[144)].

243 Sic quoque Hesperium Romanae gentis imperium, quod septingentesimo nono urbis conditae anno primus Augustorum Octavianus Augustus tenere coepit, cum hoc Augustulo periit anno decessorum prodecessorumque regni quingentesimo vicesimo secundo, Gothorum dehinc regibus Romam Italiamque tenentibus[145)]. Interea Odoacer rex gentium omnem Italiam subiugatam, et terrorem suum Romanis iniceret, mox initio regni sui Bracilam comitem apud Ravennam occidit[146)] regnoque suo confortato pene per tredecem annos usque ad Theodorici praesentiam, de quo in subsequentibus dicturi sumus, obtenuit.

240 Eurich, văzând atâtea schimbări şi prefaceri, cum am spus mai sus, a ocupat cetatea Arverna, unde atunci era comandant militar al romanilor **Ecdicius**, cel mai nobil senator ca fiu al împăratului **Avitus** (căci acesta, după ce a deţinut scaunul imperial doar câteva zile înaintea lui **Olybrius**, s-a retras de bunăvoie la Placentia şi acolo a fost orânduit episcop). **Ecdicius**, fiul acestuia, s-a luptat mult timp cu *goţii*, dar neputând să-i învingă a lăsat duşmanului patria şi mai ales oraşul Arvena şi s-a retras în locuri mai sigure.

241 Auzind aceasta împăratul **Nepus** i-a ordonat lui **Ecdicius** să părăsească Galia şi să vină la el, iar în loc l-a numit şef al armatei pe **Orestes**. Acest **Orestes**, plecând cu armata împotriva duşmanilor, de la Roma a ajuns la Ravenna şi, oprindu-se acolo,l- a făcut pe fiul său **Augustulus** împărat. **Nepus**, când a aflat aceasta, a fugit în Dalmaţia şi retras din scaun a murit ca simplu particular acolo unde împăratul de mai înainte **Glycerius** era de acum episcop la Salona.

XLVI

242 Augustulus a fost numit împărat la Ravenna de către tatăl său **Orestes**. Dar nu mult după aceea **Odoacru**, regele *torcilingilor*, avându-i cu sine pe *sciri, heruli* şi auxiliari din diferite neamuri, a ocupat Italia şi, după ce l-a ucis pe **Orestes**, l-a alungat din domnie pe **Augustulus**, fiul acestuia, pe care l-a condamnat la exil în Castelul Lucullanum din Campania.

243 Astfel şi imperiul roman de apus, pe care a început să-l deţină din anul 709 de la întemeierea Romei primul august **Octavian Augustus** a pierit o dată cu acest **Augustulus** în anul al cinci sute douăzeci şi doilea de domnie a celor decedaţi şi mai înainte decedaţi, regii *goţi* stăpânind mai departe Roma şi Italia. Între timp **Odoacru**, regele neamurilor, după ce a subjugat toată Italia, ca să inspire romanilor frica de el, de la începutul domniei sale l-a ucis pe **Bracila** comite la Ravenna şi întărindu-şi domnia a deţinut-o timp de aproape 30 de ani până la venirea lui **Theodoric**, despre care vom avea de vorbit în cele ce urmează.

XLVII

244 Interim tamen ad eum ordinem, unde digressi sumus, redeamus, et quomodo Euricus rex Vesegotharum Romani regni vacillationem cernens Arelatum et Massiliam propriae subdidit dicioni. Gyzericus etenim Vandalorum rex suis eum muneribus ad ista committenda inlicuit, quatenus ipse Leonis vel Zenonis insidias, quas contra eum direxerant, praecaveret, egitque, ut Orientalem imperium Ostrogothas, Hesperium Vesegothae vasterent, ut in utramque rem publicam hostibus decernentibus ipse in Africa quietus regnaret. Quod Eurichus grato suscipiens animo, totas Spanias Galliasque sibi iam iure proprio tenens, simul quoque et Burgunzones subegit Arelatoque degens nono decimo anno regni sui vita privatus est.

245 Huic successit proprius filius Alarichus, qui nonus in nomero ab illo Alarico magno regnum adeptus est Vesegotharum. Nam pari tenore, ut de Augustis superius diximus, et in Alaricis provenisse cognoscitur, et in eos saepe regna deficiunt, a quorum nominibus inchoarunt. Quod nos interim praetermisso sic ut promisimus omnem Gothorum texamus originem.

XLVIII

246 Et quia, dum utrique gentes tam Ostrogothae quam etiam Vesegothae, in uno essent, ut valui, maiorum sequens dicta revolvi divisosque Vesegothas ab Ostrogothis ad liquidum sum prosecutus, necesse nobis est iterum ad antiquas eorum Scythicas sedes redire et Ostrogotharum genealogia actusque pari tenore exponere. Quos constat morte Hermanarici regis, sui decessione a Vesegothis divisos, Hunnorum subditos dicioni, in eadem patria remorasse, Vinithario, tamen Amalo principatus sui insignia retinente.

XLVII

244 Deocamdată să ne întoarcem totuşi la ordinea de care ne-am depărtat şi să arătăm cum **Eurich**, regele vizigoţilor, văzând nesiguranţa imperiului roman, a supus jurisdicţiei sale Arelatum şi Massilia. Căci **Gyzeric**, regele vandalilor, l-a atras cu daruri să săvârşească aceasta, pentru ca să întindă el însuşi lui **Leon** sau **Zenon** cursele pe care ei le întinseseră contra lui. Astfel, a făcut ca *ostrogoţii* să devasteze imperiul de răsărit, iar *vizigoţii* pe cel de apus, pentru ca el, împărţind duşmanii în cele două părţi ale imperiului, să domnească liniştit în Africa. **Eurich** a fost mulţumit de această situaţie şi, ţinând sub jurisdicţie proprie toate Spaniile şi Galiile, după cei- a supus şi pe burgunzi, în anul al 19-lea al domniei şi-a pierdut viaţa la Arelatum.

245 Acestuia i-a urmat propriul său fiu **Alaric** care, al nouălea ca număr de la acel **Alaric cel Mare**, a dobândit domnia *vizigoţilor*. Căci se ştie că la fel s-a întâmplat cu alaricii, cum am spus mai sus că s-a întâmplat cu auguştii; şi la unii şi la alţii domniile au sfârşit cu acelaşi nume cu care au început. Dar să trecem peste toate acestea şi, aşa cum am promis să arătăm originea goţilor.

XLVIII

246 După cum, urmărind mărturiile înaintaşilor, cu toate că *ostrogoţii* şi *vizigoţii* au fost mai întâi un singur popor, totuşi, când am vorbit despre *vizigoţi* i-am prezentat deosebit pe *ostrogoţi*, aşa că mi se pare necesar acum să mă întorc la vechile lor sălaşuri scitice şi să le arăt în acelaşi fel genealogia şi faptele *ostrogoţilor*. Se ştie că aceştia, după moartea regelui lor, **Hermanaric**, s-au despărţit şi au rămas în aceeaşi patrie, supuşi *hunilor*, **Vinithariu**, *amalianul* păstrând totuşi insignele principatului său.

247 Qui avi Vultulfi virtute imitatus, quamvis Hermanarici felicitate inferior, tamen aegre ferens Hunnorum imperio subiacere, paululum se subtrahens ab illis suaque dum nititur ostendere virtute, in Antorum fines motiv procinctum, eosque dum adgreditur prima congressione superatus, deinde fortiter egit regemque eorum Boz nomine cum filiis suis et LXX primatibus in exemplum terroris adfixit, ut dediticiis metum cadavera pendentium geminarent.

248 Sed dum tali libertate vix anni spatio imperasset, non est passus Balamber, rex Hunnorum, sed ascito ad se Gesimundo, Hunnimundi magni filio, qui iuramenti sui et fidei memor cum ampla parte Gothorum Hunnorum imperi subiacebat, renovatoque cum eo foedere super Vinitharium duxit exercitum; diuque certati primo et secundo certamine Vinitharius vincit. Nec valet aliquis commemorare, quanta strage de Hunnorum Venetharius fecit exercitu.

249 Tertio vero proelio subreptionis auxilo ad fluvium nomine Erac, dum utrique ad se venissent, Balamber sagitta missa caput Venetharii saucians interemit neptemque eius Vadamercam sibi in coniugio copulans iam omnem in pace Gothorum populum subactum possedit, ita tamen, ut genti Gothorum semperum proprius regulus, quamvis Hunnorum consilio, imperaret.

250 Et mox defuncto Venethario rexit eos Hunimundus, filius quondam regis potentissimi Hermanarici. Acer in bello totoque corpore pulchritudine pollens, qui post haec contra Suavorum gente feliciter dimicavit. Eoque defuncto successit Thorismud filius eius flore iuventutis ornatus, qui secundo principatus sui anno contra Gepidas movit exercitum magnaque de illis potitus victoria casu equi dicitur interemptus.

247 Acesta, imitând virtuţile bunicului său **Vultulf** deşi mai puţin norocos decât **Hermanaric**, dar neputând suporta uşor să trăiască sub stăpânirea *hunilor*, s-a sustras puţin de sub puterea lor şi, căutând să-şi arate vitejia, a intrat cu armata în ţinutul *anţilor*. Atacându-i, în prima ciocnire a fost învins, dar după aceea a dovedit mare curaj şi pe regele lor **Boz** cu fiii şi cu 70 de fruntaşi i-a răstignit ca pildă, ca adică leşurile celor morţi să dubleze teama trădătorilor.

248 Dar conduita lui atât de liberă n-a fost tolerată de *huni* nici măcar un an, astfel că **Balamer**, regele *hunilor*, chemând la el pe **Gesimund**, fiul marelui **Hunimund**, care respectând jurământul de credinţă faţă de *huni* stătea sub supunerea acestora cu cea mai mare parte din *goţi*, a reînnoit tratatul cu el şi l-a trimis cu armată împotriva lui **Vinitharius**. Şi atacându-l pe acesta şi-n prima luptă şi în a doua **Vinitharius** a învins. N-ar putea cineva să calculeze cât de mare a fost dezastrul pe care **Vinitharius** l-a produs armatei *hunilor*.

249 Dar în a treia luptă, cu ajutoare venite pe furiş, când ambele armate s-au ciocnit iarăşi lângă râul numit Erac, **Balamber** ţintindu-l cu o săgeată pe **Vinitharius** l-a lovit în cap şi l-a ucis, iar pe nepoata acestuia **Vadamerca** a luat-o în căsătorie, încheind tratat de pace cu tot poporul *goţilor* şi întărindu-şi stăpânirea asupra lor, cu prevederea însă ca *goţii*, cu aprobarea *hunilor*, să-şi aibă regişorul propriu.

250 Şi îndată după moartea lui **Venetharius** a urmat ca rege **Hunimund**, fiul prea puternicului rege **Hermanaric** de mai înainte, ager în război şi strălucitor prin frumuseţea deplină a corpului. Acesta după aceea a luptat cu succes împotriva neamului *suavilor*. Murind şi el, a urmat la domnie **Thorismund**, fiul său, împodobit cu floarea tinereţii, care în al doilea an al principatului său a dus armata împotriva *gepizilor* şi, după o mare biruinţă asupra acestora, se spune că a murit trântit de cal.

251 Quo defuncto sic eum luxerunt Ostrogothae, ut quadraginta per annos in eius locum rex alius non succederet, quatenus et illius memoriae semperum haberent in ore et tempus accederet, quo Valamer habitum repararet virilem, qui erat ex consubrino eius genitus Vandalario; quia filius eius, ut superius diximus, Beremud iam contempta Ostrogotharum gente propter Hunnorum dominio ad partes Hesparias Vesegotharum fuisset gente secutus, de quo et ortus est Vetericus. Veterici quoque filius natus est Euthariicus, qui, iunctus Amalasuenthae filiae Theodorici, item Amalorum stirpe iam divisa coniunxit et genuit Athalaricum et Mathesuentam. Sed quia Athalaricus in annis puerilibus defunctus est, Mathesuenta Constantinopolim allata de secundo viro, id est Germano fratruele Iustiniani imperatoris, genuit postumum filium, quem nominavit Germanum.

252 Sed nobis, ut ordo, quem coepimus, decurrat, at Vandalarii sobulem, quae trino flore pululabat, redeundum est. Hic enim Vandalarius, fratruelis Hermanarici et supra scripti Thorismudi consubrinus, tribus editis liberis in gente Amala gloriatus est, id est Valamir Thiudimir Vidimir. Ex quibus per successione parentum Valamir in regno conscendit adhuc Hunnis eos inter alias gentes generaliter optinentibus.

253 Eratque tunc in tribus his germanis contemplatio grata, quando mirabilis Thiudimer pro fratris Valamir militabat imperio, Valamir vero pro altero iubebat ornando. Vidimer servire fratribus aestimabat. Sic eis mutua affectione se tuentibus nulli paenitus deerat regnum, quod utrique in sua pace tenebant. Ita tamen, ut saepe dictum est, imperabant, ut ipsi Attilae Hunnorum regis imperio deservirent: quibus nec contra parentes Vesegothas licuisset recusare certamen, sed necessitas domini, etiam parricidium si iubet, implendum est. Nec aliter ab Hunnorum dominio divelli potuit gens aliqua Scythica, nisi optata cunctis nationibus in commune et Romanis mors Attilae proveniret, quae tam fuit vilis, ut vita mirabilis.

251 La moartea lui l-au plâns atât de mult *ostrogoţii*, încât timp de 40 de ani nu i-a urmat un alt rege la domnie, pentru ca tot timpul să fie în gura şi în amintirea urmaşilor şi pentru ca onoarea bărbăţiei să fie restabilită de **Valamer**, care ca fiu al lui **Vandalariu** era văr cu **Thorismud**. Fiul său Beremud, cum am mai spus mai sus, dispreţuind neamul ostrogoţilor pentru supunerea faţă de *huni* a trecut cu neamul său în părţile apusului. Fiul lui s-a numit **Vetericus**, iar al acestuia **Eutharicus** care, căsătorit cu **Amalasuentha**, fiica lui **Theodoric**, a unit astfel neamul amalilor care fusese despărţit şi i-a născut pe **Athalaric** şi pe **Mathesuenta**. Dar fiindcă **Athalaric** a murit de mic, **Mathesuenta** a fost dusă la Constantinopol şi dată după al doilea bărbat, adică după **Germanus**,un frate al împăratului Justinian, cu care a născut un fiu postum numit tot **Germanus.**

252 Dar să ne întoarcem la subiectul început, **Vandalariu** a avut trei copii. El era frate cu **Hermanaric** şi văr cu **Thorismud** arătat mai înainte, iar cei trei copii care i-au cinstit neamul au fost: **Valamir, Thiudimir** şi **Vidimir**. Dintre aceştia **Valamir**, urmând la succesiune după tatăl său, s-a urcat pe tronul regal pe când *hunii* domneau peste ei şi peste alte neamuri.

253 Era atunci între aceşti trei fraţi deplină înţelegere. **Thiudimir** lupta susţinând scaunul fratelui său **Valamir**, acesta îl împodobea cu onoruri pe **Thiudimir**, iar **Vidimir** se socotea dator să-şi servească ambii fraţi. Astfel privindu-se între ei cu afecţiune mutuală, niciunul n-a fost lipsit de domnie, pe care o deţinea fiecare în pace. Dar domneau astfel, cum s-a spus adesea, încât prin domnia lor să servească stăpânirii lui **Atila**, regele *hunilor*. Lor nu le-ar fi fost permis să refuze nici lupta împotriva *vizigoţilor*, rudele lor, şi dacă era necesar pentru stăpân trebuiau să-i îndeplinească poruncile chiar dacă li s-ar fi impus un paricid. De altfel n-ar fi putut vreun neam scitic să iasă de sub stăpânirea *hunilor* decât dacă ar fi intervenit moartea lui **Atila**, dorită de toate neamurile, în comun şi de romani, moarte care i-a fost pe atât de înjositoare pe cât i-a fost de uimitoare viaţa.

XLIX

254 Qui, ut Priscus istoricus refert, exitus sui tempore puellam Ildico nomine decoram valde sibi in matrimonio post innumerabiles uxores, ut mos erat gentis illius, socians eiusque in nuptiis hilaritate nimia resolutus, vino somnoque gravatus resupinus iaceret, redundans sanguis, qui ei solite de naribus effluebat, dum consuetis meatibus impeditur, itinere ferali faucibus illapsus extinxit. Ita glorioso per bella regi temulentia pudendos exitos dedit. Sequenti vero luce cum magna pars diei fuisset exempta, ministri regii triste aliquid suspicantes post clamores maximos fores effringunt inveniuntque Attilae sine ullo vulnere necem sanguinis effusione peractam puellamque demisso vultu sub velamine lacrimantem.

255 Tunc, ut gentis illius mos est, crinium parte truncata informes facies cavis turpavere vulneribus, ut proeliator eximius non femineis lamentationibus et lacrimis, sed sanguine lugeretur virile. De quo id accessit mirabile, ut Marciano principi Orientis de tam feroci hoste sollicito in somnis divinitas adsistens arcum Attilae in eadem nocte fractum ostenderet, quasi quod gens ipsa eo telo multum praesumat. Hoc Priscus istoricus vera se dicit adtestatione probare. Nam in tantum magnis imperiis Attila terribilis habitus est, ut eius mortem in locum muneris superna regnantibus indicarent.

256 Cuius manes quibus a sua gente honoratae sunt, pauca de multis dicere non omittamus. In mediis si quidem campis et intra tenturia sirica cadavere conlocato spectaculum admirandum et sollemniter exhibetur. Nam de tota gente Hunnorum lectissimi equites in eo loco, quo erat positus, in modum circensium cursibus ambientes, facta eius cantu funereo tali ordine referebant.

XLIX

254 Acesta, precum arată istoricul **Priscus**, spre sfârşitul vieţii luând în căsătorie o copilă foarte frumoasă pe nume **Ildico**, după nenumăratele lui căsătorii, cum era obiceiul la acel neam, în timpul nunţii s-a dedat la prea mare consum de mâncare şi băutură. Drept urmare, pe când stătea întins pe spate îngreuiat de somn şi de vin, sângele care îi curgea de obicei din nas l-a podidit, intrându-i pe gât şi sufocându-l. Astfel, regele glorios prin atâtea războaie şi-a sfârşit ruşinos viaţa în stare de ebrietate. În ziua următoare spre seară, sfetnicii regali, bănuind ceva trist, după strigăte foarte puternice au spart uşile şi l-au găsit pe **Atila** mort, fără vreo rană, dar înecat în propriul său sânge. Iar copila stătea alături plângând cu capul plecat şi acoperit cu un văl.

255 Atunci, după cum este obiceiul la acel neam, tăindu-i o şuviţă din păr şi-au urâţit cu răni adânci feţele şi-aşa urâte, pentru ca marele războinic să nu fie plâns cu lacrimi şi bocete femeieşti, ci cu sânge bărbătesc. Cu acest prilej s-a petrecut şi un fapt minunat, anume că lui **Marcian**, împărat de răsărit, care era neliniştit din pricina unui duşman atât de crud, divinitatea apărându-i în somn i-a arătat în aceeaşi noapte arcul lui **Atila** frânt, prevestire rea, întrucât *hunii* la luptă îşi puneau nădejdile în acest arc. Istoricul **Priscus** spune că poate dovedi adevărul acestui fapt. Căci atât de îngrozitor părea **Atila** marilor imperii, încât moartea lui era socotită pentru regii celorlalte popoare ca un dar divin.

256 Nu pot să spun, din multe, măcar câteva cuvinte despre onorurile care i s-au dat la înmormântare. Cadavrul i-a fost aşezat în mijlocul câmpului, într-un cort de mătase şi expus pentru a fi privit în mod solemn. Iar călăreţii cei mai aleşi din tot neamul *hunilor* făcând alergări ca-n cursele de circ în locul în care era depus, îi preamăreau faptele în cântece funebre precum urmează.

257 „Praecipuus Hunnorum rex Attila, patre genitus Mundzuco, fortissimarum gentium dominus, qui inaudita ante se potentia solus Scythica et Germanica regna possedit nec non utraque Romani urbis imperia captis civitatibus terruit et, ne praedae reliqua subderentur, placatus praecibus annuum vectigal accepit: cumque haec omnia proventu felicitatis egerit, non vulnere hostium, non fraude suorum, sed gente incolume inter gaudia laetus sine sensu doloris occubuit. Quis ergo hunc exitum putet, quem nullus aestimat vindicandum?"

258 Postquam talibus lamentis est defletus, stravam super tumulum eius quam appellant ipsi ingenti commessatione concelebrant, et contraria invincem sibi copulantes luctu funereo mixto gaudio explicabant, noctuque secreto cadaver terra reconditum copercula primum auro, secundum argento, tertium ferri rigore communiunt, singificantes tali argumento potentissimo regi omnia convenisse: ferrum, quod gentes edomuit. Aurum et argentum, quod ornatum rei publicae utriusque acceperit. Addunt arma hostium caedibus adquisita, faleras vario gemmarum fulgore praetiosas et diversi generis insignia, quibus colitur aulicum decus. Et, ut tantis divitiis humana curiositas arceretur, operi deputatos detestabili mercede trucidarunt, emersitque momentanea mors sepelientibus cum sepulto.

L

259 Talibus peractis, ut solent animi iuvenum ambitu potentiae concitari, inter successores Attilae de regno orta contentio est, et dum inconsulti imperare cupiunt cuncti, omnes simul imperium perdiderunt. Sic frequenter regna gravat copia quam inopia successorum. Nam fili Attilae, quorum per licentiam libidinis pene populus fuit, gentes sibi dividi aequa sorte poscebant, ut ad instar familiae bellicosi reges cum populis mitterentur in sortem.

257 *Marele* **Atila**, *rege al hunilor, fiu al lui* **Mundzuc**, *domn al celor mai viteze neamuri, care singur, cu o putere nemaiauzită, şi-a întins stăpânirea aspra regatelor scitice şi germanice, care cucerind cetăţi a băgat groaza în ambele imperii romane şi care, ca nimeni să nu scape de pradă, îmblânzit cu rugăciune, a primit anual biruri, iar după ce a îndeplinit toate acestea cu fericită izbândă a căzut nu de vreo rană a duşmanilor, nu de trădarea alor săi, ci vesel în mijlocul poporului său, teafăr şi bucuros, fără să simtă vreo durere. Cine ar putea aşadar să-l socotească mort pe cel despre care nimeni nu crede că i se poate aduce vreo vină?*

258 După ce l-au jelit cu astfel de bocete, l-au celebrat la mormânt cu un mare ospăţ, pe care ei îl numesc *strava*, manifestând sentimente contrare, dar unite între ele, de durere şi bucurie, iar când s-a aşternut liniştea nopţii i-au îngropat în pământ cadavrul pe care l-au depus într-un prim coşciug de aur, pe acesta într-unul de argint, iar cel de argint într-un al treilea coşciug de fier, ceea ce vroia să însemne că în prea puternicul rege s-au unit toate puterile: fierul pentru că a supus popoarele, iar aurul şi argintul pentru că a primit onoarea ambelor imperii. Au adăugat în mormânt arme luate de la duşmanii ucişi, coliere preţioase prin felurita strălucire a pietrelor scumpe şi insigne de tot felul din care se compun podoabele regale. Şi pentru ca atâtea bogăţii să nu atragă vreo curiozitate omenească i-au ucis pe cei bănuiţi de vreun târg detestabil, iar pe gropari i-au înmormântat în aceeaşi groapă pe care ei au săpat-o.

L

259 După ce s-au petrecut toate acestea, cum de obicei sufletele tinerilor sunt aţâţate de ambiţia puterii, între urmaşii lui **Atila** a izbucnit cearta pentru domnie şi, pentru că toţi au dorit să conducă fără să se înţeleagă între ei, toţi au pierdut deodată imperiul. Căci adesea imperiile cad din cauza mulţimii succesorilor, nu a lipsei acestora. Fiii lui **Atila**, care datorită poftelor nemăsurate ale tatălui au fost aproape un popor, cereau ca regatul să fie împărţit în părţi egale ca într-o familie, iar regii războinici să fie traşi la sorţi.

260 Quod ut Gepidarum rex conperit Ardarichus, indignatus de tot gentibus velut vilissimorum mancipiorum condicione tractari, contra filios Attilae primus insurgit inlatumque serviendi pudore secuta felicitate detersit, nec solum suam gentem, sed et ceteras qui pariter praemebantur sua discessione absolvit, quia facile omnes adpetunt, quod pro cunctorum utilitate temptatur. In mutuum igitur armantur exitium bellumque committitur in Pannonia iuxta flumen, ci nomen est Nedao.

261 Illic concursus factus est gentium variarum, quas Attila in sua tenuerat dicione. Dividuntur regna cum populis, fiuntque ex uno corpore membra diversa, nec quae unius passioni conpaterentur, sed quae exciso capite in invicem insanirent; quae numquam contra se pares invenerant, nisi ipsi mutuis se vulneribus sauciantes se ipso discerperent fortissimae nationes. Nam ibi admirandum reor fuisse spectaculum, ubi cernere erat contis pugnantem Gothorum, ense furentem Gepida, in vulnere suo Rugum tela frangentem, Suavum pede, Hunnum sagitta praesumere, Alanum gravi, Herrulum levi armatura aciem strui.

262 Post multos ergo gravesque conflictos favit Gepidis inopinata victoria. Nam xxx fere milia tam Hunnorum quam aliarum gentium quae Hunnis ferebant auxilium, Ardarici gladius conspiratioque peremit. In quo proelio filius Attilae maior natu nomine Ellac occiditur, quem tantum parens super citeros amasse perhibebatur, ut eum cunctis diversisque liberis suis in regno preferret; sed non fuit vota patris fortuna consentiens. Nam post multas hostium cedes sic viriliter eum constant peremptum, ut tam gloriosum superstis pater optasset interitum.

260 Când **Ardaric**, regele gepizilor, a aflat aceasta, indignat că atâtea neamuri sunt tratate ca sclavii cei mai de jos, primul s-a ridicat contra fiilor lui **Atila** şi, revoltat de ruşinea robiei, dar şi ajutat de noroc, a eliberat nu numai neamul său, prin acţiunea întreprinsă, dar şi pe celelalte care erau la fel asuprite, fiindcă uşor doresc toţi ceea ce se încearcă pentru folosul tuturor. Se înarmează aşadar într-un război total şi lupta se dă în Panonia lângă fluviul numit Nedao.

261 Acolo s-au ciocnit între ele diferitele neamuri pe care **Atila** le ţinuse în stăpânirea sa. S-au divizat domniile cu popoarele şi s-au făcut dintr-un singur corp diverse membre, care nu erau stăpânite toate de o singură dorinţă, şi, capul fiindu-le tăiat, se duşmăneau unele cu altele, care nu-şi găsiseră niciodată duşmani pe potriva lor decât dacă rănindu-se între ele se sfâşiau una pe alta cele mai puternice naţiuni. Căci socotesc că a fost un admirabil spectacol acolo unde-l vedeai pe *got* luptând cu suliţa, pe *gepid* înfuriindu-se cu sabia, pe *rug* frângând săgeata în propria rană, pe *suav* punându-şi nădejdea în picioare, pe *hun* în săgeată, pe *alan* luptând în linia de bătaie cu arme grele, pe *herul* cu arme uşoare.

262 Aşadar după multe şi grele ciocniri, victoria i-a favorizat pe neaşteptate pe *gepizi*. Căci aproape 30.000 de *huni* şi de alte neamuri, care dădeau ajutor *hunilor*, au pierit de sabia şi geniul militar al lui **Ardaric**. În această luptă a fost ucis cel mai mare fiu al lui **Atila**, pe nume **Ellac**, pe care se spunea că l-a iubit atât de mult tatăl său, încât îl prefera la domnie pe el faţă de toţi ceilalţi copii ai săi. Dar soarta n-a fost de acord cu dorinţa tatălui. Căci se ştie că după atâţia duşmani ucişi el a pierit atât de vitejeşte, încât tatăl, dacă ar fi fost în viaţă, şi-ar fi dorit o astfel de moarte.

263 Reliqui vero germani eius eo occiso fugantur iuxta litus Pontici maris, ubi prius Gothos sedisse descripsimus. Cesserunt itaque Hunni, quibus cedere putabatur universitas. Adeo discidium perniciosa res est, ut divisi corruerent, qui adunatis viribus territabant. Haec causa Ardarici regis Gepidarum felix affuit diversis ntionibus, qui Hunnorum regimini inviti famulabantur, eorumque diu maestissimos animos ad helaritatem libertatis votivam erexit; venientesque multi per legatos suos ad solum Romanum et a principe tunc Marciano gratissime suscepti distributas sedes, quas incolerent, acceperunt.

264 Nam Gepidi Hunnorum sibi sedes viribus vindicantes totius Daciae fines velut victores potiti nihil aliud a Romano imperio, nisi pacem et annua sollemnia, ut strenui viri, amica pactione postulaverunt. Quod et libens tunc annuit imperator et usque nunc consuetum donum gens ipsa a Romano suscipit principe. Gothi vero cernentes Gepidas Hunnorum sedes sibi defendere Hunnorumque populum suis antiquis sedibus occupare, maluerunt a Romano regno terras petere quam cum discrimine suo invadere alienas, accipientesque Pannoniam, quae in longo porrecta planitiae habet ab oriente Moesiam superiorem, a meridie Dalmatiam, ab occasu Noricum, a septentrione Danubium. Ornata patria civitatibus plurimis, quarum prima Syrmis extrema Vindomina.

265 Sauromatae vero quos Sarmatas dicimus et Cemandri et quidam ex Hunnis parte Illyrici ad Castramartenam urbem sedes sibi datas coluerunt. Ex quo genere fuit Blivila dux Pentapolitanus eiusque germanus Froila et nostri temporis Bessa patricius. Scyri vero et Sadagarii et certi Alanorum cum duce suo nomine Candac Scythiam minorem inferioremque Moesiam acceperunt.

263 Iar ceilalţi fraţi ai săi, după ce el a fost ucis, puşi pe fugă au ajuns lângă ţărmul mării Pontice, unde am arătat că s-au aşezat mai întâi *goţii*. Aşa au dat înapoi *hunii*, în faţa cărora se credea că dau înapoi toate popoarele. Căci este atât de primejdioasă dezbinarea, încât dezbinaţi s-au prăbuşit cei care cu puteri unite îi îngrozeau pe toţi. Această cauză norocoasă pentru **Ardaric**, regele *gepizilor*, a fost de folos diverselor naţiuni, care fără voia lor serveau stăpânirii *hunilor*, şi au înălţat la bucuria libertăţii dorite sufletele lor mohorâte multă vreme. Mulţi venind prin solii lor pe pământul roman, au fost primiţi forte bine de împăratul de atunci, **Marcian**, şi au primit aşezări şi pământuri pe care să le cultive.

264 Căci *gepizii* revendicându-şi pentru ei cu forţa aşezările *hunilor*, ca şi cum ar fi devenit prin victorie stăpâni pe ţinuturile întregii Dacii, printr-o înţelegere paşnică n-au cerut nimic de la imperiul roman decât pacea şi un dar anual, ca bărbaţi destoinici. Acest lucru l-a admis cu plăcere împăratul şi până acum neamul a primit de la împăratul roman darul obişnuit. *Goţii*, însă, văzând că *gepizii* îşi apără pentru ei aşezările *hunilor* şi că poporul *hunilor* s-a restabilit în vechile sălaşuri, au socotit preferabil să ceară conducerii romane pământuri decât să invadeze în mod primejdios altele străine. Au primit astfel Panonia, o lungă câmpie care se mărgineşte la răsărit cu Moesia superioară, la miazăzi cu Dalmaţia, la apus cu Noricum, la nord cu Dunărea. Este o patrie împodobită de multe cetăţi, dintre care prima este Syrmis, iar ultima Vindomina.

265 Iar *sauromaţii*, pe care-i numim *sarmaţi* şi *cemandri*, şi unii dintre *huni* s-au stabilit în sălaşele ce le-au fost date într-o parte a Illyricului, lângă oraşul Castramartena. Din neamul acesta a fost **Blivila** comandantul militar al Pentapolului şi fratele său **Froila** şi patriciul **Bessa** din timpul nostru. Iar *scyrii, sadagarii* şi unii dintre *alani* cu conducătorul lor numit **Candac** au primit pământuri în Sciţia Minor şi Moesia Inferior.

266 Cuius Candacis Alanoviiamuthis patris mei genitor Paria, id est meus avus notarius, quosque Candac ipse viveret, fuit, eiusque germanae filio Gunthicis, qui et Baza dicebatur, mag. mil., filio Andages fili Andele de prosapia Amalorum descendente, ego item quamvis agramatus Iordannis ante conversionem meam notarius fui. Rugi vero aliaeque nationes nonullae Bizzim et Arcadiopolim ut incolerent, petiverunt. Hernac quoque iunior Attilae filius cum suis in extrema minoris Scythiae sedes delegit. Emnetzur et Vitzindur consanguinei eius in Dacia ripense Vto et Hisco Almoque potiti sunt, multique Hunnorum passim proruentes tunc se in Romania dediderunt, e quibus nuc usque Sacromontisi et Fossatisii dicuntur.

LI

267 Erant si quidem et alii Gothi, qui dicuntur minores, populus inmensus, cum suo pontifice ipsoque primate Vulfila, qui eis dicitur et litteras instituisse. Hodieque sunt in Moesia regionem incolentes Nicopolitanam at pedes Emimonti gens multa, sed paupera et inbellis nihilque habundans nisi armenta diversi generis pecorum et pascua silvaque lignarum; parum tritici citerarumque specierum terras fecundas. Vineas vero nec, si sunt alibi, certi eorum cognoscent ex vicina loca sibi vinum negotiantes; nam lacte aluntur plerique.

LII

268 Ergo, ut ad gentem, unde agimus revertamur, id est Ostrogotharum, qui in Pannonia sub rege Valamir eiusque germani Thiudimer et Videmir morabantur, quamvis divisa loca, consilia tamen unita (nam Valamer inter Scarniungam et Aqua nigra fluvios, Thiudimer iuxta lacum Pelsois, Vidimer inter utrosque manebant), contigit ergo, ut Attilae fili contra Gothos quasi desertores dominationis suae, velut fugacia mancipia requirentes, venirent ignarisque aliis fratribus super Valamer solum inruerent.

266 Tatăl acestui **Candac** şi al tatălui meu, **Alonoviiamut**, adică bunicul meu, a fost **Paria**, notar cât timp a trăit însuşi **Candac**. Fiul surorii lui a fost **Gunthic** căruia i se spunea şi **Baza**, şef al armatei, fiu al lui **Andages**, iar acesta fiu al lui **Andela** coborâtor din neamul *amalilor*. De asemenea, eu, **Iordanis**, deşi fără carte de cuvinte, înainte de conversiunea mea am fost notar. *Rugii,* însă, şi alte naţiuni au cerut pentru ei aşezarea Bizzis şi Arcadiopolis. Şi **Hernac**, cel mai tânăr fiu al lui **Atila**, a ales ca loc de aşezare cu ai săi extremitatea Sciţiei Minor. **Emnetzur** şi **Vitzindur**, rude ale lui, au ocupat localităţile Utus, Hiscus, în Dacia Ripensis, şi mulţi dintre *huni* roind ici şi acolo s-au aşezat în **Romania**, dintre aceştia unii numindu-se până acum *sacromantişi* şi *fossatişti.*

LI

267 Mai erau şi alţi goţi, care se numeau minori, popor numeros, împreună cu însuşi pontificele lor primat **Vulfila**, despre care se spune că i-a învăţat să scrie şi să citească. Ei se găsesc şi astăzi în Moesia, locuind în regiunea Nicopole, la picioarele muntelui Hemus, neam mare, dar sărac şi nerăzboinic, neavând de prisos decât turme de oi şi vite, păşuni şi păduri pentru lemne. Au de asemenea puţin grâu şi alte cereale, deşi pământul este roditor. Cât despre vii, abia dacă sunt câteva locuri, iar vinul îl cunosc numai unii dintre ei prin negustori, de la populaţiile vecine, căci cei mai mulţi se hrănesc cu lapte.

LII

268 Aşadar, ca să ne întoarcem la neamul despre care este vorba, adică la *ostrogoţi*, care locuiau în Pannonia sub regele **Valamer** şi fraţii săi **Thiudimer** şi **Vidimer**, în locuri diferite dar cu planuri unite (căci **Valamer** stăpânea ţinutul dintre râurile Scarniunga şi Aqua Nigra, **Thiudimer** pe cel de lângă lacul Pelsois, iar **Vidimer** era între amândoi) s-a întâmplat ca fiii lui **Atila** să vină contra *goţilor*, urmărindu-i ca pe nişte dezertori de sub stăpânirea lor, ca pe nişte robi fugari şi, neştiind în ce ţinuturi se găsesc ceilalţi fraţi, au năvălit asupra lui **Valamer.**

269 Quos tamen ille quamvis cum paucis excepit diuque fatigatis ita prostravit, ut vix pars aliqua hostium remaneret, quae in fuga versa eas partes Scythiae peteret, quas Danabri amnis fluenta praetermeant, quam lingua sua Hunni Var appellant. Eo namque tempore ad fratris Thiudimeri gaudii nuntium direxit, sed eo mox die nuntius veniens feliciorem in domo Thiudimer repperit gaudium. Ipso si quidem die Theodoricus eius filius, quamvis de Erelieva concubina, bonae tamen spei puerolus natus erat.

270 Post tempus ergo non multum rex Valamir eiusque germani Thiudemir et Vidimir, consueta dum tardarent dona a principe Marciano, quae ad instar strenuae acciperent et pacis foedera custodirent, missa legatione ad imperatorem vident Theodericum Triarii filium, et hunc genere Gothico, alia tamen stirpe, non Amala procreatum, omnino florentem cum suis, Romanorumque amicitiis iunctum et annua sollemnia consequentem, et se tantum despici.

271 Ilico furore commoti arma arripiunt et Illyricum pene totum discurrentes in praeda devastant. Sed statim imperator animo mutato ad pristinam recurrit amicitiam missaque legatione tam praeterita cum instantibus munera tribuit quam etiam de futuro sine aliqua controversia tribuere compromittit, pacisque obsidem ab eis, quem supra rettulimus, Theodoricum, infantulum Thiudimeris accipit; qui iam septem annorum incrementa conscendens octavum intraverat annum. Quem dum pater cunctatur dare, patruus Valamir extitit supplicator tantum, ut pax firma inter Romanos Gothosque maneret. Datus igitur Theodoricus obses a Gothis ducitur que ad urbem Constantinopolitanam Leoni principi, et, quia puerulos elegans erat, meruit gratiam imperialem habere.

269 Totuşi acesta, deşi numai cu puţini, după o luptă îndelungată şi obositoare în aşa măsură i-a spârcuit, încât abia a mai rămas o mică parte din duşmani, care puşi pe fugă s-au îndepărtat către acele părţi ale Sciţiei, pe lângă care trec apele râului Nipru, numit pe limba lor Hunni Var. În acel timp a trimis soli de bucurie la fratele său **Thiudimer**, iar solul sosind în acea zi la **Thiudimer**, l-a găsit în casă forte fericit. Căci în aceeaşi zi venise pe lume **Theodoric**, fiul său, de bună speranţă, deşi născut de concubina sa **Erelieva.**

270 După un timp, regele **Valamir** şi fraţii săi **Thiudemir** şi **Vidimir**, fiindcă darurile pe care înainte le primiseră regulat de la principele **Marcian** acum întârziau, deşi ei respectau tratatele de pace, au trimis o delegaţie la împărat. Prin aceasta au aflat că **Theodoric**, fiul lui **Triar**, şi acesta de neam *gotic*, dar din altă ramură, nu din cea *amală*, este cu totul înfloritor împreună cu ai săi, unit prin legături de pace cu *romanii* şi primind darurile anuale, numai ei sunt dispreţuiţi.

271 Cuprinşi atunci de furie, au pus mâna pe arme şi au răscolit aproape tot Illyricum devastându-l şi prădându-l. Dar pe dată împăratul, schimbându-şi atitudinea, a revenit la prietenia de odinioară şi, printr-o solie trimisă, nu numai că le-a achitat darurile restante, dar le-a promis că pe viitor le va trimite fără vreo discuţie sau întârziere, având a-l primi în schimb de la ei pe **Theodoric**, copilul lui **Thiudimer**, despre care am vorbit mai înainte, atunci când acesta împlinise şapte ani şi intrase în al optulea. Dar cum tatăl său întârzia să-l dea, a intervenit **Valamir**, unchiul copilului, cu rugăminţi, pentru ca pacea între *goţi* şi *romani* să nu slăbească în vreun fel. Aşadar, **Theodoric** a fost dat şi dus ca ostatic principelui **Leon** la Constantinopol şi, fiindcă micul copil era drăguţ şi cuminte a intrat în graţia imperială.

LIII

272 Postquam ergo firma pax Gothorum cum Romanis effecta est, videntes Gothi non sibi sufficere ea quae ab imperatore acciperent simulque solitam cupientes ostentare virtutem, coeperunt vicinas gentes circumcirca praedari, primum contra Sadagis, qui interiorem Pannoniam possidebant, arma moventes. Quod ubi rex Hunnorum Dintzic filius Attilae cognovisset, collectis secum qui adhuc videbantur quamvis pauci eius tamen sub imperio remansisse Vltzinzures, Angisciros, Bittugures, Bardores, venientesque ad Basianam Pannoniae civitatem eamque circumvallans fines eius coepit praedere.

273 Quod conperto Gothi ibi, ubi erant, expeditionemque solventes, quam contra Sadagis collegerant, in Hunnos convertunt et sic eos suis a finibus inglorios pepulerunt, ut iam ex illo tempore qui remanserunt Hunni et usque actenus Gothorum arma formident. Quiescente vero tandem Hunnorum gente a Gothis Hunumundus Suavorum dux dum ad depraedandas Dalmatias transit, armenta Gothorum in campis errantia depraedavit, quia Dalmatia Suaviae vicina erat nec a Pannonios fines multum distabat, praesertim ubi tunc Gothi residebant.

274 Quid plurimum? Hunimundus cum Suavis vastatis Dalmatiis ad sua revertens, Thiudimer germanus Valameris regis Gothorum non tantum iacturam armentorum dolens quantum metuens, ne Suavi, si inpune hoc lucrarentur, ad maiorem licentiam prosilirent sic vigilavit in eorum transitu, ut intempesta nocte dormientes invaderet ad lacum Pelsodis consertoque inopinato proelio ita eos oppressit, ut etiam ipsum regem Hunimundum captum omnem exercitum eius, qui gladio evadissent, Gothorum subderet servituti. Et dum multum esset amator misericordiae, facta ultione veniam condonavit reconcillatusque cum Suavis eundem, quem ceperat, adoptans sibi filium, remisit cum suis in Suavia.

LIII

272 Dar *goţii,* după ce au întărit legăturile de pace cu romanii, văzând că nu le este suficient ceea ce primeau de la împărat şi dorind să-şi arate vitejia obişnuită au început să devasteze de jur împrejur neamurile vecine, ridicând armele mai întâi împotriva *sadagilor,* care stăpâneau interiorul Panoniei. Când a aflat aceasta regele hunilor **Dintzic**, fiul lui Atila, adunându-i cu sine pe cei care, deşi puţini, păreau totuşi că au rămas sub autoritatea lui, anume pe *ultzinzuri, angisciri, bittugiri* şi *bardori* şi venind cu aceştia la Basiana, cetate a Panoniei, după ce au încercuit-o au început să-i devasteze împrejurimile.

273 Când au aflat acestea *goţii,* renunţând îndată la expediţia pregătită împotriva *sadagilor,* s-au întors asupra *hunilor* şi învingându-i, i-au respins din ţinuturile lor, pricinuindu-le atâtea pierderi, încât *hunii* care au rămas din acel timp şi până acum se tem de armele *goţilor.* Dar pe când neamul *goţilor* stătea liniştit din partea *hunilor,* **Hunimund**, conducătorul *suavilor,* trecând să prădeze Dalmaţia, a prădat vitele *goţilor* care păşteau pe câmp, fiindcă Dalmaţia era vecină cu Suavia şi nu prea departe de ţinuturile Panoniei, mai ales de cele în care se găseau *goţii* atunci.

274 Dar de ce să mai lungim vorba? **Hunimund** cu *suavii* după ce au devastat Dalmaţia s-a întors la ale sale. Dar **Thiudimer**, fratele lui **Valamer**, regele *goţilor,* nu atât de durerea că i-au fost luate vitele, cât de teamă ca nu cumva *suavii,* dacă ar câştiga fără pedeapsă să-şi permită îndrăzneli şi mai mari, i-a pândit la înapoiere şi i-a atacat în timpul nopţii când dormeau fără grijă. În lupta angajată pe neaşteptate lângă lacul Pelsodis i-a bătut aşa de tare, încât pe însuşi **Hunimund** l-a luat prizonier cu armată cu tot, astfel că aceia care năvăliseră cu sabia, au ajuns robii *goţilor.* Dar fiindcă era foarte milos, s-a mulţumit cu pedeapsa de până aici suferită de ei şi, iertându-i în rest, după ce a încheiat un tratat de alianţă cu *suavii* l-a adoptat ca fiu pe cel pe care-l luase prizonier şi l-a lăsat să plece cu ai săi în Suavia.

275 Sed ille inmemor paternae gratiae post aliquod tempus conceptum dolum parturiens Scirorumque gente incitans, qui tunc super Danubium consedebant et cum Gothis pacifice morabantur, quatenus scissi ab eorum foedere secumque iuncti in arma prosilerent gentemque Gothorum invaderent. Tunc Gothis nihil mali sperantibus, praesertim de ultrisque amicis vicinis confisi, bellum exurgit ex inproviso coactique necessitate ad arma confugiunt solitoque certamine arrepto se suaque iniuria ulciscuntur.

276 In eo si quidem proelio rex eorum Valamir dum equo insidens ad cohortandos suos ante aciem curreret, proturbatus equus corruit sessoremque suum deiecit, qui mox inimicorum lanceis confossus interemptus est. Gothi vero tam regis sui mortem quam suam iniuriam a rebellionibus exigentes ita sunt proeliati, ut pene de gente Scirorum nisi qui nomen ipsud ferrent, et hi cum dedecore, non remansissent: sic omnes extincti sunt.

LIV

277 Quorum exitio Suavorum reges Hunimundus et Halaricus vereti, in Gothos asrma moverunt freti auxilio Sarmatarum, qui cum Beuca et Babai regibus suis auxiliarii ei advenissent, ipsasque Scirorum reliquias quasi ad ultionem suam acrius pugnaturos accersientes cum Edica et Hunuulfo eorum primatibus habuerunt simul secum tam Gepidas quam ex gente Rugorum non parva solacia, ceterisque hinc inde collectis ingentem multitudinem adgregantes ad amnem Bolia in Pannoniis castra metati sunt.

278 Gothi tunc Valamero defuncto ad fratrem eius Thiudimer confugerunt. Qui quamvis dudum cum fratribus regnans, tamen auctioris potestatis insignia sumens, Vidimer fratre iuniore accito et cum ipso curas belli partitus, coactus ad arma prosilivit; consertoque proelio superior pars invenitur Gothorum, adeo ut campus inimicorum corruentium cruore madefactus ut rubrum pelagus appareret armaque, et cadavera in modum collium tumulata campum plus per decem milibus oppleverunt.

275 Dar el ignorând dragostea paternă, a început să urzească vicleşuguri şi să aţâţe neamul *scirilor*, care atunci erau aşezaţi pe Dunărea superioară şi trăiau în legături paşnice cu *goţii*, până ce i-a făcut să-şi calce alianţele şi uniţi cu el să ridice armele şi să invadeze ţinuturile *goţilor*. Atunci *goţii* nu se gândeau la nimic rău, mai ales fiindcă se încredeau în amiciţia tuturor vecinilor. Dar când războiul a început, constrânşi de necesitatea neaşteptată, au alergat la arme şi câştigând, ca de obicei, lupta, au răzbunat injuria suferită.

276 În această luptă însă **Valamir**, regele lor, pe când alerga călare să-i îmbărbăteze pe ai săi din linia întâi, calul s-a speriat şi şi-a trântit călăreţul, care a murit străpuns de lăncile duşmane. Iar *goţii* cerând de la rebeli satisfacţie pentru moartea regelui şi pentru injuria pricinuită lor, s-au luptat cu atâta îndârjire, încât din neamul *scirilor* nu a mai rămas decât numele, căci ei n-au supravieţuit să poarte ruşinea, ci aproape toţi au pierit.

LIV

277 De teamă, după dezastrul acestora, **Hunimund** şi **Alaric**, regi ai *suavilor*, au pornit cu armele împotriva *goţilor*, sprijiniţi de ajutorul *sarmaţilor*, care li se adăugaseră ca auxiliari împreună cu regii lor **Beuca** şi **Babai**. Au chemat şi rămăşiţele *scirilor*, presupunându-se că vor lupta aprig pentru propria lor răzbunare cu şefii lor **Edica** şi **Hunuvulf**. Au avut cu ei atât pe *gepizi*, cât şi pe *rugi*, nădejde, nu mică şi după ce au adunat de aici şi de acolo o mulţime uriaşă, şi-au aşezat tabăra în Panonii, lângă râul Bolia.

278 *Goţii* atunci, fiindcă **Valamer** murise, au alergat la fratele său **Thiudimer**. Acesta, deşi domnea împreună cu fraţii săi, luându-şi totuşi însemnele unei puteri sporite, mai întâi l-a chemat pe **Vidimer**, fratele său mai tânăr şi, după ce a împărţit cu el grijile războiului, silit de necesitate, a alergat la arme. În încleştarea luptei, partea goţilor s-a dovedit superioară în aşa măsură, încât câmpul udat de sângele duşmanilor căzuţi, părea ca o mare roşie, iar armele şi cadavrele grămădite ca nişte movile au umplut câmpul fiind mai mult de zece mii de morţi.

279 Quod Gothi cernentes, ineffabili exultatione laetantur, eo quod et regis sui Valameris sanguinem et suam iniuriam cum maxima inimicorum strage ulciscerentur. De vero innumeranda variaque multitudine hostium qui valuit evadere, perquaquam effugati vix ad sua inglorii pervenerunt.

LV

280 Post certum vero tempus instanti hiemali frigore amnemque Danubii solite congelato – nam istiusmodi fluvius ille congelascit, ut in silicis modum pedestrem vehat exercitum plaustraque et traculas vel quidquid vehiculi fuerit, nec cumbarum indigeat lintres – sic ergo eum gelatum Thiodimer Gothorum rex cernens pedestrem ducit exercitum emensoque Danubio Suavis inprovisus a tergo aparuit. Nam regio illa Suavorum ob oriente Baibaros habet, ab occidente Francos, a meridie Burgundzones, a septentrione Thuringos.

281 Quibus suavis tunc iuncti aderant etiam Alamanni ipsique Alpes erectos omnino regentes, unde nonnulla fluenta Danubium influunt nimio cum sonu vergentia. Hic ergo taliterque munito loco rex Thiudimer hiemis tempore Gothorum ductavit exercitium, et tam Suavorum gente quam etiam Alamannorum, utrasque ad invicem foederatas, devicit, vastavit et pene subegit. Inde quoque victor ad proprias sedes, id est Pannonias revertens Theodoricum filium suum, quem Constantinopolim obsidem dederat, a Leone imperatore remissum cum magnis muneribus gratanter excepit.

282 Qui Theodoricus iam aduliscentiae annos contingens expleta pueritia, decem et octo annos peragens, ascitis certis ex satellitibus patris et ex populo amtores sibi clientesque consocians, paene sex milia viros, cum quibus inconscio patre emenso Danubio super Babai Sarmatarum rege discurrit, qui tunc de Camundo duce Romanorum victoria politus superbiae tumore regnabat, eoque superveniens Theodoricus interemit familiaque et censu depraedans ad genitorem suum cum victoria repedavit. Singidunum dehinc civitatem, quam ipsi Sarmatae occupassent, invadens, non Romanis reddidit, sed suae subdedit dicioni.

279 *Goţii*, văzând aceasta, săreau în sus de o bucurie de nedescris, pentru că din marele dezastru al duşmanilor răzbunau şi sângele regelui **Valamer** şi propria lor ofensă. Iar din nemăsurata şi felurita mulţime a duşmanilor, cei ce au putut scăpa cu fuga abia dacă au mai ajuns, fără glorie, în ţinuturile lor.

LV

280 După un anumit timp, când Dunărea era îngheţată de gerul obişnuit al iernii – căci acel fluviu îngheaţă în aşa fel că parcă s-ar face piatră şi poate fi trecut nu numai de armată cu picioarele, dar şi de care, sănii şi de alte vehicule, iar de bărci şi luntri nu mai este nevoie –, astfel aşadar **Thiudimer**, regele *goţilor*, văzând că Dunărea este îngheţată a dus armata şi, trecând Dunărea pe gheaţă, a apărut în spatele *suavilor*. Căci acea regiune a suavilor este mărginită la răsărit de barbari, la apus de *franci*, la miazăzi de *burgunzi*, iar la miazănoapte de *thuringi*.

281 Uniţi cu aceşti *suavi* erau atunci şi *alamanii*, care stăpâneau înălţimile Alpilor din care izvorăsc unele râuri şi curgând zgomotos se varsă în Dunăre. Acolo şi într-un loc astfel întărit a dus **Thiudimer** în timpul iernii armata *goţilor* şi pe ambele neamuri federate ale *suavilor* şi *alamanilor* le-a învins, le-a devastat şi le-a supus în cea mai mare parte. Apoi întorcându-se victorios în propriile sălaşuri, adică în Panonia, l-a primit recunoscător pe fiul său **Theodoric**, pe care-l dusese ostatic la Constantinopol şi pe care împăratul **Leon** i l-a trimis înapoi cu multe daruri.

282 Acest **Theodoric**, care avea de acum 18 ani şi era ca atare adolescent, ieşit din vârsta copilăriei, asociindu-şi oameni de sigură încredere dintre subalternii tatălui său, clienţi şi simpatizanţi din popor, aproape 6000 de bărbaţi, a trecut cu ei Dunărea fără ştirea tatălui său. Cu toţi aceştia a pornit asupra lui **Babai**, regele *sarmaţilor*, care atunci domnea plin de trufie, fiindcă obţinuse victoria împotriva lui **Camund**, comandant militar al romanilor. **Theodoric** venind asupra-i l-a ucis şi prădându-i familia şi averea s-a întors victorios la tatăl său. Apoi a cucerit cetatea Singidunum pe care o ocupaseră *sarmaţii*, dar n-a predat-o *romanilor*, ci a pus-o sub jurisdicţia sa.

LVI

283 Minuentibus deinde hinc inde vicinarum gentium spoliis coepit et Gothis victus vestitusque deesse et hominibus, quibus dudum bella alimonia prestitissent, pax coepit esse contraria, omnesque cum magno clamore ad regem Thiudimer accedentes Gothi orant, quacumque parte veliit, tantum ductaret exercitum. Qui accito germano missaque sorte hortatus est, ut ille in parte Italiae, ubi tunc Glycerius regnabat imperator, ipse vero sicut fortior ad fortiorem regnum accederet Orientalem: quod et factum est.

284 Et mox Vidimer Italiae terras intravit, extremum fati munus reddens rebus excessit humanis successorem relinquens Vidimer filium suumque synonymum. Quem Glycerius imperator muneribus datis de Italia ad Gallias transtulit, quae a diversis circumcirca gentibus praemebantur, asserens vicinos ibi Vesegothas eorum parentes regnare. Quid multum? Vidimer acceptis muneribus simulque mandata a Glycerio imperatore Gallias tendit seseque cum parentibus Vesegothis iungens unum corpus efficiunt, ut dudum fuerant, et sic Gallias Spaniasque tenentes suo iuri defendunt, ut nullus ibi alius prevaleret.

285 Thiudimer autem frater senior, cum suis transit Saum amnem Sarmatis militibusque interminans bellum, si aliqui ei obstaret. Quod illi verentes quiescunt, immo nec praevalent ad tantam multitudinem. Videns Thiudimer undique sibi prospera provenire, Naissum primam urbem invadit Illyrici filioque suo Theodorico sociatis Astat et Invilia comitibus per castro Herculis transmisit Vlpiana.

286 Qui venientes tam eam quam Stobis mox in deditione accipiunt nonullaque loca Illyrici inaccessibilia sibi primum tunc pervia faciunt. Nam Eracleam et Larissam civitates Thessaliae primum praedas ereptas, dehinc ipsas iure bellico potiuntur. Thiudimer vero rex animadvertens felicitatem suam quam etiam filii nec his tantum contentus, egrediens Naisitanam urbem paucis ad custodiam derelictis ipse Thessalonicam petiit, in qua Helarianus patricius a principe directus cum exercitu monabatur.

LVI

283 Împuţinându-se prăzile la popoarele vecine, au început să le lipsească *goţilor* hrana şi îmbrăcămintea, astfel că oamenilor cărora războaiele mai înainte le aduseseră mijloacele de trai necesare, pacea a început să le fie potrivnică. De aceea toţi *goţii* mergând la regele **Thiudimer** cu glasuri puternice îl roagă să-i ducă cu armata în orice parte vrea. Acesta a primit propunerea şi împărţindu-şi atribuţiile cu fratele său s-au înţeles ca acesta să se ducă în acea parte a Italiei unde domnea atunci ca împărat **Glycerius**, iar el, ca mai puternic, să se ducă în imperiul de răsărit care era mai puternic; şi aşa s-a şi făcut.

284 **Vidimer** a intrat îndată pe teritoriul Italiei. Dar dându-i sorţii darul cel mai de pe urmă a părăsit cele omeneşti, după ce l-a lăsat ca succesor pe fiul său, care se numea tot **Vidimer**. Împăratul **Glycerius** însă i-a făcut acestuia daruri şi l-a trecut din Italia în Galia, care era împresurată şi jefuită de diferite neamuri, spunându-i că acolo sunt stăpâni *vizigoţii*, rudele lor. Ce s-o mai lungesc? **Vidimer** primind totodată şi darurile şi asigurările împăratului **Glycerius** s-a dus în Galii şi unindu-se cu *vizigoţii*, rudele lor, fac un singur corp, cum fuseseră mai înainte. Astfel luând în stăpânire Galiile şi Spaniile le-au pus sub jurisdicţia lor, pentru ca nimeni altcineva să n-aibă în ele vreo putere.

285 Iar fratele mai în vârstă **Thiudimer** a trecut cu ai săi râul Sau, ameninţând cu război armata *sarmaţilor* dacă i-ar sta cumva în cale. Aceştia de teamă s-au stăpânit, fiindcă nu se puteau măsura cu o mulţime atât de mare. **Thiudimer**, văzând că din toate părţile lucrurile merg bine, a invadat Naissus, cel dintâi oraş din Illyricum şi, după ce pe comiţii **Astat** şi **Invilia** i-a făcut asociaţi ai fiului său **Theodoric**, i-a trimis la Ulpiana, dincolo de fortăreaţa lui **Hercule**.

286 Aceştia venind au primit pe dată în supunere Ulpiana cât şi Stobis, iar unele locuri din Illyricum, inaccesibile mai înainte, le-au făcut atunci pentru prima dată să se poată călători pe ele. De asemenea, Eracleea şi Larissa mai întâi le-au răpit şi le-au prădat, iar apoi le-au luat în stăpânire după dreptul războiului. Dar regele **Thiudimer**, deşi fericit în situaţia sa şi a fiului său, nu era mulţumit cu atât şi, ieşind din oraşul Naissa, pe care l-a lăsat sub o mică pază, a atacat Thessalonicul, în care se găsea cu armata patriciul **Helarianus**, trimis acolo de împărat.

287 Qui dum videret vallo muniri Thessalonicam nec se eorum conabitus posse resistere, missa legatione ad Thiudimer regem muneribusque oblatis ab excidione eum urbis retorquet initoque foedere Romanus ductor cum Gothis loca eis iam sponte, quae incolerent, tradidit, id est Cerru, Pellas, Europa, Mediana, Petina, Bereu et alia quae Sium vocatur.

288 Ubi Gothi cum rege suo armis depositis composita pace quiescunt. Nec diu post haec et rex Thiudimer in civitate Cerras fatale egritudine occupatus vocatis Gothis Theodoricum filium regni sui designat heredem et ipse mox rebus humanis excessit.

LVII

289 Theodorico vero gentis suae regem audiens ordinato imperator Zeno grate suscepit eique evocaturia destinata ad se in urbe venire precepit, dignoque suscipiens honore inter proceres sui palatii conlocavit. Et post aliquod tempus ad ampliandum honorem eius in arma sibi eum filium adoptavit de suisque stipendis triumphum in urbe donavit, factusque consul ordinarius, quod summum bonum primumque in mundo decus edicitur: nec tantum hoc, sed etiam et equestrem statuam ad famam tanti viri ante regiam palatii conlocavit.

290 Inter haec ergo Theodoricus Zenonis imperio foedere sociatus, dum ipse in urbe omnibus bonis frueretur gentemque suam in Illyrico, ut diximus, residentem non omnino idoneam aut refertam audieret, elegit potius solito more gentis suae labore querere victum quam ipse otiose frui regni Romani bona et gentem suam mediocriter victitare, secumque deliberans ad principem ait: „quamvis nihil deest nobis imperio vestro famulantibus, tamen, si dignum ducit pietas vestra, desiderium mei cordis libenter exaudiat"

287 Acesta, când a văzut că Thessaslonicul este împresurat pentru asediu, ştiind că nu poate rezista duşmanilor a trimis solie la regele **Thiudimer** cu daruri şi l-a oprit de la distrugerea oraşului. Comandantul roman printr-un tratat cu *goţii* le-a dat acestora ca locuri de aşezare Cerru, Pellas, Europa, Mediana, Petina, Bereu şi Sium.

288 Acolo goţii cu regele lor renunţând la arme şi-au durat o viaţă de pace şi linişte. Dar nu mult după acestea regele **Thiudimer,** în cetatea Cerras îmbolnăvindu-se şi simţind că-i vine ceasul morţii, i-a convocat pe *goţi* şi, după ce l-a desemnat pe fiul său **Theodoric** ca moştenitor al tronului, a părăsit cele lumeşti.

LVII

289 Împăratul **Zenon,** auzind că **Theodoric** a fost rânduit rege al neamului *got,* a primit bucuros ştirea şi, trimiţându-i o invitaţie, l-a chemat să vină la el la Constantinopol. Acolo l-a primit cu cinstea cuvenită şi l-a aşezat între demnitarii palatului său. După un timp, pentru a-i mări onoarea l-a adoptat ca fiu al său de arme şi pe cheltuiala sa i-a dăruit triumful în oraş. Apoi l-a făcut consul titular, ceea ce înseamnă binele suprem şi prima podoabă în lume. Şi nu numai atât, dar i-a aşezat şi o statuie equestră în faţa palatului imperial spre faima sa de mare bărbat.

290 Între acestea aşadar **Theodoric,** asociat prin tratat cu imperiul lui **Zenon,** pe când se bucura de toate onorurile în Capitală, a auzit că neamul său, care se găsea în Illyricum precum am spus, nu trăieşte prea bine şi n-are tot ce-i trebuie. De aceea a socotit că e bine să-şi câştige existenţa prin muncă, după obiceiul naţiei sale, decât el să se înfrupte în huzur din bogăţiile imperiului roman, iar poporul său să ducă o viaţă mediocră. Şi chibzuind în sinea lui, i-a spus împăratului: *Cu toate că nu-mi lipseşte nimic mie ca slujitor al împărăţiei Voastre, totuşi, dacă găseşte cu cale bunătatea voastră, aş vrea să asculte cu bunăvoinţă dorinţa inimii mele.*

291 Cumque ei, ut solebat, familiariter facultas fuisset loquendi concessa: „Hesperia", inquid, „plaga, quae dudum decessorum prodecessorumque vestrorum regimine gubernata est, et urbs illa caput orbis et domina quare nunc sub regis Thorcilingorum Rogorumque tyrranide fluctuatur? Dirige me cum gente mea, si praecepis, ut et hic expensarum pondere careas et ibi, si adiutus a domino vicero, fama vestrae pietatis inradiet. Expedi namque, ut ego, qui sum servus vester et fillius, si vicero, vobis donantibus regnun illud possedeam: haut ille, quem non nostis, tyrranico iugo senatum vestrum partemque rei publicae captivitatis servitio premat. Ego enim si vicero, vestro dono vestroque munere possedebo; si victus fuero, vestra pietas nihil amittit, immo, ut diximus, lucratur expensas"[147].

292 Quo audito quamvis egrae ferret imperator discessum eius, nolens tamen eum contristare annuit quae poscebat, magnisque ditatum muneribus dimisit a se, senatum populumque ei commendans Romanorum[148]. Igitur egressus urbe regia Theodoricus et ad suos revertens omnem gentem Gothorum, qui tamen ei prebuerunt consensum, Hesperiam tendit rectoque itinere per Sirmis ascendit vicina Pannoniae, indeque Venetiarum fines ingressus ad Pontem Sontii nuncupatum castra metatus set.

293 Cumque ibi at reficienda corpora hominum iumentorumque aliquanto tempore resedisset, Odoacer armatum contra eum direxit exercitum. Quem ille ad campos Veronenses occurrens magno strage delevit[149] castraque soluta finibus Italiae cum potiore audacia intrat, trasactoque Pado amne ad Ravennam regiam urbem castra componit tertio fere miliario ab urbe locus, qui appellatur Pineta. Quod cernens Odoacer intus se in urbe communit; indeque subreptive noctu frequenter cum suis egrediens Gothorum exercitum inquietat[150], et hoc non semel nec iterum, sed frequentar et pene molitur toto triennio.

291 Şi fiindcă i-a îngăduit putinţa de a vorbi familiar, ca de obicei, cu el, a continuat: *De ce ţinutul de apus, care este guvernat după regimul decesorilor şi predecesorilor Voştri, iar capitala sa este doamna şi stăpâna lumii, de ce acum se zbate sub tirania regelui thorcilingilor şi a rogilor? Trimite-mă cu neamul meu, dacă găseşti cu cale, pentru ca şi aici să scapi de greutatea cheltuielilor cu noi, şi acolo, dacă ajutat de domnul voi învinge, să strălucească faima pietăţii Voastre. Căci este bine ca eu, care sunt slujitorul şi fiul Vostru adoptiv, dacă voi învinge, să stăpânesc acea domnie din darul Vostru, pentru ca să nu ţină acela pe care-l cunoşti sub jugul tiraniei senatul Vostru şi să strângă în lanţul robiei o parte din imperiu. Eu, dacă voi învinge voi fi stăpân prin darul şi mărinimia Voastră; dar dacă voi fi învins, pietatea Voastră nu pierde nimic, ci, cum am spus, scapă de cheltuieli.*

292 Auzind acestea împăratul, deşi îi era greu să se despartă de el, nevoind totuşi să-l mâhnească, i-a încuviinţat cele ce cerea şi, încărcându-l cu mari daruri, l-a lăsat să plece şi l-a recomandat senatului şi poporului roman. Aşadar, plecând din capitala imperială, **Theodoric** şi întorcându-se la ai săi, cu tot neamul *goţilor*, căci toţi i-au dat consimţământul, a plecat în ţinutul de apus şi pe un drum drept prin Sirmium a ajuns în vecinătăţile Panoniei, iar de aici a intrat în ţinuturile *veneţilor* şi şi-a aşezat tabăra lângă podul Sontim.

293 Dar fiindcă acolo a zăbovit câtva timp pentru odihna oamenilor şi a animalelor de transport, **Odoacru** şi-a îndreptat armata împotriva lui. Iar el, întâmpinând-o în câmpiile veroneze, a distrus-o într-o mare bătălie. Apoi ridicând tabăra a intrat cu şi mai mare îndrăzneală în ţinuturile Italiei, a trecut râul Pad şi şi-a aşezat tabăra lângă oraşul imperial Ravenna, loc care se numeşte Pineta, la trei mile de oraş. Văzând acestea, **Odoacru** s-a fortificat în interiorul oraşului şi de aici noaptea pe furiş a hărţuit armata *goţilor* nu o dată, nu de două ori, ci de mai multe ori şi aceasta timp de aproape trei ani.

294 Sed frustra laborat, quia cuncta Italia dominum iam dicebat Theodoricum et illius at nutum res illa publica obsecundabat. Tantum ille solus cum paucis satellitibus et Romanos, qui aderant, et fame et bello cotidie intra Ravennam laborabat. Quod dum nihil proficeret, missa legatione veniam supplicat[151)].

295 Cui et primum concedens Theodoricus postmodum ad hac luce privavit tertioque, ut diximus, anno ingressus sui in Italia Zenonemque imp. consultu privatum abitum suaeque gentis vestitum seponens insigne regio amictu, quasi iam Gothorum Romanorumque regnator, adsumit missasque legatione ad Lodoin Francorum regem filiam eius Audefledam sibi in matrimonio petit.

296 Quam ille grate libenterque concessit suosque filios Celdebertum et Heldebertum et Thiudebertum credens hac societate cum gente Gothorum initio foedere sociari. Sed non adeo ad pacis concordiam profuit ista coniunctio, quia saepenumero propter Gallorum terras graviter inter se decertati sunt, numquamque Gothus Francis cessit, dum viveret Theodoricus.

LVIII

297 Antequam ergo de Audefledam subolem haberet, naturales ex concubina, quas genuisset adhuc in Moesia, filias, unam nomine Thiudigoto et aliam Ostrogotho. Quas mox in Italiam venit, regibus vicinis in coniugio copulavit, id est unam Alarico Vesegotharum et aliam Sigismundo Burgundzonorum.

298 De Alarico ergo natus est Amalaricus. Quem avus Theodoricus in annis puerilibus utroque parente orbato dum fovet atque tuetur, comperit Eutharicum Veterici filium Beretmodi et Thorismodi nepotem, Amalorum de stirpe descendentem, in Spania degi, iuvenili aetate prudentia et virtute corporisque integritate pollentem. Ad se eum facit venire eique Amalasuentham filiam suam in matrimonio iungit.

294 Dar în zadar s-a ostenit, fiindcă toată Italia îl numea de acum stăpân pe **Theodoric** şi la un gest al lui poporul îl urma. Iar **Odoacru** cu câţiva sateliţi ai săi şi cu romanii care erau acolo sufereau zilnic de foame şi de necazurile războiului în interiorul Ravenei. Până la urmă, văzând că nu poate face altceva, a trimis o solie cu rugăminţi de iertare.

295 **Theodoric** mai întâi a fost îngăduitor, dar după aceea l-a lipsit de lumina vieţii, iar în al treilea an al intrării sale în Italia, precum am spus, la sfatul împăratului **Zenon** şi-a scos hainele sale particulare şi îmbrăcămintea neamului său şi a îmbrăcat hainele de împărat şi domn al *goţilor* şi *romanilor*. Apoi a trimis o solie la **Lodoin**, regele *francilor*, şi a cerut-o în căsătorie pe fiica acestuia **Audefleda**.

296 Acesta şi-a dat consimţământul cu plăcere, crezând că prin această legătură şi fiii săi **Celdebert, Heldebert** şi **Thiudebert** vor încheia tratate de alianţă cu neamul *goţilor*. Dar înrudirea aceasta n-a dus la unire şi pace, pentru că de multe ori au ajuns la lupte grele între ei pentru stăpânirea galilor, iar *goţii* n-au cedat niciodată *francilor* cât timp a trăit **Theodoric**.

LVIII

297 Înainte de a căpăta urmaşi de la **Audefleda**, el a avut în Moesia două fiice naturale cu o concubină, una cu numele de **Thiudigot,** iar alta **Ostrogot**, pe care de îndată ce a venit în Italia le-a căsătorit cu regii vecini dând una lui **Alaric** al *vizigoţilor*, iar pe cealaltă lui **Sigismund** al burgunzilor.

298 Din **Alaric** s-a născut **Amalaric.** Acesta a rămas orfan din anii copilăriei şi l-a îngrijit cu toată dragostea bunicul său **Theodoric,** care a aflat că **Eutharic,** fiul lui **Veteric,** nepot al lui **Beretmod** şi **Thorismod,** coborâtor din neamul *amalilor*, trăieşte în Spania, din vârsta tinereţii strălucind prin înţelepciune şi bărbăţie. Pe acesta l-a chemat la el şi i-a dat-o în căsătorie pe fiica sa **Amalasuenta**.

299 Et ut in plenum suam progeniem dilataret, Amalafridam germanam suam matrem Theodahadi, qui postea rex fuit, Africa regi Vandalorum coniuge dirigit Thrasamundo filiamque eius neptem suam Amalabergam Thuringorum regi consociat Herminefredo.

300 Pitzamum quoque suum comitem et inter primos electum ad obtinendam Sirmiensen dirigit civitatem Quam ille expulso rege eius Trasarico, filio Trapstilae, retenta eius matre obtinuit. Inde contra Savinianum Illyricum mag. mil., qui tunc cum Mundone paraverat conflictum, ad civitatem cognomine Margo planum, quae inter Danubium Margumque fluminibus adiacebat, cum duobus milibus ergo peditum, equitibus quingentis in Mundonis solacia veniens Illyricianum exercitum demolivit.

301 Nam hic Mundo de Attilanis quondam origine descendens Gepidarum gentem fugiens ultra Danubium in incultis locis sine ullis terrae cultoribus divagatus et plerisque abactoribus scamarisque et et latronibus undecumque collectis turrem quae Herta dicitur super Danubii ripam positam occupans ibique agresti ritu praedasque innectens vicinis regem se suis grassatoribus fecerat. Hunc ergo pene desperatum et iam de traditione sua deliberantem Petza subveniens e manibus Saviniani eripuit, suoque regi Theodorico cum gratiarum actione fecit subiectum.

302 Non minore tropeo de Francis per Ibbam, suum comitem, in Galliis adquisivit plus triginta milia Francorum in proelio caesa. Nam et Thiudem suum armigerum post mortem Alarici generi tutorem in Spaniae regno Amalarici nepotis constituit. Qui Amalaricus in ipsa aduliscentia Francorum fraudibus inretitus regnum cum vita amisit. Post quem Thiudis tutor eodem regno ipse invadens, Francorum insidiosam calumniam de Spaniis pepulit, et usque dum viveret, Vesegothas contenuit.

299 Şi ca să-şi mărească familia, pe sora sa **Amalafrida**, mamă a lui **Theodat**, care mai târziu a fost rege, a căsătorit-o în Africa cu regele *vandalilor*, iar pe **Amalaberga**, fiica lui **Thrasamund** şi nepoată a sa, a unit-o cu **Herminefred**, regele *thuringilor*.

300 Iar pe **Pitzamun**, comite al său, fruntaş între fruntaşi, l-a trimis să ocupe cetatea Sirmium. Acesta, alungându-l pe regele **Trasaric**, fiul lui **Trapstila**, i-a luat mama prizonieră şi a ocupat cetatea. Apoi venind împotriva lui **Savinian** comandant militar al Illyricului, care era gata de o ciocnire cu **Mundon**, lângă cetatea cu numele Margus, pe un câmp care se întindea între Dunăre şi Margus, cu două mii de infanterişti şi cinci sute de călăreţi a dat ajutor lui **Mundon**, înfrângând armata illyrică.

301 Cât despre acest **Mundon**, coborâtor din neamul de odinioară al lui **Atila**, fugind de neamul *gepizilor* peste Dunăre, după ce a cutreierat locuri necultivabile şi fără muncitori ai pământului, a strâns pe mulţi hoţi de vite, bandiţi şi răufăcători din toate părţile, apoi a ocupat turnul numit Herta, aşezat pe malul Dunării, şi acolo, într-un mod barbar prădându-i pe vecini, s-a făcut rege al tâlharilor săi. Dar pe când acesta ajunsese într-o situaţie disperată şi nu ştia cum să se salveze, i-a venit în ajutor **Petza**, care l-a scos din mâinile lui **Savinian** şi l-a supus regelui său **Theodoric**, cu toate mulţumirile de rigoare.

302 Nu mai puţine trofee de biruinţă a obţinut prin **Ibba** împotriva **francilor**, ucigând în luptă pe teritoriul Galiilor mai mult de 30.000 de *franci*. Pe **Thiudis**, urmaşul său, după moartea ginerelui **Alaric** l-a făcut tutorele nepotului **Amalaric** la domnia Spaniei. Acest **Amalaric**, încă în adolescenţă atras în cursele *francilor*, şi-a pierdut viaţa odată cu domnia. După el, însuşi **Thiudis** tutorele său, punând mâna pe domnie, a alungat din Spanii pe *francii* care-i subminau autoritatea şi cât a trăit i-a ţinut pe *vizigoţi* sub conducerea sa.

303 Post quem Thiudigisglosa regnum adeptus, non diu regnans defecit occisus a suis. Cui succedens hactenus Agil continet regnum. Contra quem Atanagildus insurgens Romani regni concitat vires, ubi et Liberius patricius cum exercitu destinatur. Nec fuit in parte occidua gens, quae Theodorico, dum adviveret, aut amicitia aut subiectione non deserviret.

LIX

304 Sed postquam ad senium pervernisset et se in brevi ab hac luce egressurum cognusceret, convocans Gothos comites gentisque suae primates Athalaricum infantulum adhuc vix decennem, filium filiae suae Amalasuenthae, qui Eutharico patre orbatus erat, regem constituit, eisque in mandatis ac si testamentali voce denuntians, ut regem colerent, senatum populumque Romanum amarent principemque Orientalem placatum semper propitiumque haberent post deum.

305 Quod praeceptum quamdiu Athalaricus rex eiusque mater adviverent, in omnibus custodientes pene per octo annos in pace regnarunt: quamvis Francis de regno puerili desperantibus, immo in contemptu habentibus bellaque parare melientibus quod pater et avus Gallias occupasset, eis concessit. Cetera in pace et tranquillitate possessa. Dum ergo ad spem iuventutis Athalaricus accederet, tam suam aduliscentiam quam matris viduitatem Orientis principi commendavit, sed in brevi infelicissimus inmatura morte praeventus, rebus humanis excessit.

306 Tum mater, ne pro sexus sui fragilitate a Gothis spemeretur, secum deliberans, Theodahadum consubrinum suum germanitatis gratia accersitum a Tuscia, ubi privatam vitam degens in laribus propriis erat, in regno locavit. Qui inmemor consaguinitatis post aliquantum tempus a palatio Ravennate abstractam in insulam laci Bulsiniensis eam exilio religavit, ubi paucissimos dies in tristitia degens ab eius satellitibus in balneo strangulata est.

303 După el a ocupat scaunul domniei **Thiudigisglosa**, care n-a domnit mult, căci a pierit ucis de ai săi. Lui i-a urmat **Agil**, care are în prezent domnia. Dar contra lui s-a ridicat **Atanagildus** susţinut de puterea romană prin patriciul **Liberius**. Şi n-a fost în imperiul de apus vreun neam care, cât timp a trăit **Theodoric**, să nu-i slujească acestuia fie ca prieten, fie ca supus.

LIX

304 Dar ajuns la bătrâneţe, când şi-a dat seama că în curând va părăsi această lume, convocându-i pe comiţii *goţi* şi pe alţi fruntaşi ai neamului său, a rânduit ca rege pe **Athalaric**, copil în vârstă de zece ani, fiu al fiicei sale **Amalasuenta** rămas orfan de tatăl său **Eutharic**, şi le-a recomandat pe cale testamentară să-l respecte pe rege, să iubească senatul şi poporul roman, iar cu împăratul de răsărit să trăiască în pace şi să-l socotească al doilea după Dumnezeu.

305 Cât timp regele **Athalaric** şi mama lui au trăit, respectând aceste recomandări au domnit în pace aproape opt ani. Iar *francilor*, deşi aceştia nu sperau ceva de la domnia unui copil, ci o dispreţuiau şi căutau chiar să se pregătească de război, pentru că tatăl şi bunicul ocupaseră Galiile, le-a retrocedat totuşi ţinuturile galice. Dar în restul posesiunilor s-a menţinut liniştea şi pacea. Pe când **Athalaric** se apropia de speranţa tinereţii, atât adolescenţa sa, cât şi văduvia mamei sale le-a pus sub ocrotirea împăratului de răsărit, dar în scurt timp prea nefericitul, prevenit de o moarte timpurie, s-a despărţit de cele omeneşti.

306 Atunci mama, ca să nu fie dispreţuită de *goţi* pentru că era femeie, gândindu-se ce să facă, l-a primit ca rudă pe vărul său **Theodat** din Tuscia, unde ducea viaţă de particular în casa proprie, şi l-a aşezat la domnie. Acesta, după câtva timp uitând de rudenie, a luat-o din palatul de la Ravenna şi a exilat-o într-o insulă din lacul Bulsinian. Aici, după foarte puţine zile de restrişte, a fost strangulată în baie de slujbaşii lui.

LX

307 Quod dum Iustinianus imperator Orientalis audisset et quasi susceptorum suorum morte ad suam iniuriam redundaret, sic est commotus[152)]. Eodem namque tempore de Africa Vandalicum cum per fidelissimum suum patricium Belesarium reportasset triumphum, nec mora in ipso tempore madentibus adhuc armis cruore Vandalico contra Gothos per eundem ducem movit procinctum.

308 Qui dux providentissimus haud secus arbitratus **Getarum** subicere populum, nisi prius nutricem eorum occupasset Siciliam. Quod et factum est. Trinacriaque ingressus mox Gothi, qui Syracusanum oppidum insidebant, videntes se nihil praevalere cum suo duce Sinderith ultro se Belesario dediderunt. Cumque ergo Romanus ductor Siciliam pervasisset, Theodahadus comperiens Evermud generum suum cum exercitu ad fretum, quod inter Campanian Siciliamque interiacet et de Tyrreni maris sinu vastissimum Adriaticus aestus evolvitur, custodiendum direxit.

309 Ubi cum Evermud accessisset Regium oppidum, castra composuit. Nec mora deterioratam causam cernens suorum ad partes victoris paucis et fidelissimis famulis consciis movit, ultroque se Belesarii pedes advolvens Romani regni optat servire principibus. Quod Gothorum exercitus sentiens suspectum Theodahadum clamitat regno pelledum et sibi ductorem suum Vitiges, qui armiger eius fuerat, in rege levandum.

310 Quod et factum est; et mox in campos Barbaricos Vitiges in regno levatus Roman ingreditur praemissisque Ravenna fidelissimis sibi viris Theodahadi necem demandat. Qui Venientes imperata sibi perficiunt[153)] et occiso Theodahado regem qui a rege missus adveniebat (et adhuc in campos Barbaricos erat Vitigis), populis nuntiat.

LX

307 Când a auzit aceasta **Justinian**, împăratul de răsărit, a rămas descumpănit, fiindcă uciderea protejaţilor săi era oarecum o insultă ce i se aducea lui. În acelaşi timp, când a auzit că patriciul său foarte credincios **Belizariu** a repurtat un mare triumf împotriva *vandalilor* din Africa, a poruncit aceluiaşi biruitor să plece, cu armele încă ude de sânge din lupta cu *vandalii*, la război contra *goţilor*.

308 Acest comandant foarte prevăzător a socotit că nu poate supune poporul **geţilor** decât dacă ocupă mai întâi Sicilia, baza lor de aprovizionare. Şi în primul rând aceasta a făcut. Intrând îndată în Sicilia, *goţii* care se găseau în oraşul Siracuza, văzând că n-au nici o putere, s-au predat de bună voie lui **Belizariu**, împreună cu conducătorul lor **Sinderith**. Aşadar după ce conducătorul roman a cucerit Sicilia, **Theodat** aflând aceasta l-a trimis pe ginerele său **Evermud** de pază la strâmtoarea care se găseşte între Campania şi Sicilia, unde din sânul mării Thyreniene valurile se rostogolesc în Adriatică.

309 Acolo a ajuns **Evermud** şi şi-a aşezat tabăra în cetatea Regium. Văzând că situaţia alor săi se agravează repede, a trimis în tabăra *romanilor* învingători o solie dintre slujitorii săi cei mai de încredere care, căzând la picioarele lui **Belizariu,** şi-au exprimat dorinţa de a sluji poporului *roman*. Armata *goţilor* simţind aceasta, prin strigăte l-a declarat suspect pe **Theodat**, a cerut să fie alungat din domnie şi să fie înălţat rege conducătorul ei **Vitiges**, care fusese urmaşul lui **Theodat**.

310 Şi aşa s-a făcut. **Vitiges**, ridicat în domnie pe câmpiile Barbarice, intră în Roma şi trimite la Ravenna pe cei mai fideli bărbaţi să-i ia viaţa lui **Theodat**. Sosind, aceştia îşi îndeplinesc însărcinarea şi-l ucid pe **Theodat,** iar un sol trimis de rege (**Vitiges** era în câmpiile Barbarice) anunţă popoarelor evenimentul.

311 Inter haec Romanus exercitus emenso freto Campaniam accedens subversumque Neapolim Romae ingreditur; unde ante paucos dies rex Vitigis egressus, Ravenna profectus, Mathesuentam filiam Amalasuenthae Theodorici quondam regis neptem sibi in matrimonio sociarat[154)]. Cumque his novis nuptiis delectatus aulam regiam fovit Ravenna, Roma egressus imperialis exercitus munita utriusque Tusciae loca invadit. Quod cernens per nuntios Vitiges, cum Hunila duce Gothorum manu armis conserta mittit Perusia.

312 Ubi dum Magnum comitem cum parvo exercitu residentem obsessione longa evellere cupiunt, superveniente Romano exercitu ipsi evulsi et omnino extincti sunt. Quod audiens Vitiges ut leo furibundus omnem. Gothorum exercitum congregat Ravennaque egressus Romanas arces obsidione longa fatigat. Sed frustrata eius audacia post quattuordecim menses ab obsidione Romanae urbis aufugit et se ad Ariminensem oppressionem praeparat.

313 Unde pari tenore frustratus fugatusque Ravenna se recepit; ubi obsessus nec mora ultro se ad partes dedit victoris cum Mathesuentha iugale regiasque opes. Et sic famosum regnum fortissimamque gentem diuque regnantem tandem pene duomillensimo et tricesimo anno victor gentium diversarum Iustinianus imperator de fidelissimum consulem vicit Belesarium, et perductum Vitiges Constantinopolim patricii honore donavit. Ubi plus biennio demoratus imperatorisque in affectu coniunctus rebus excessit humanis.

314 Mathesuentham vero iugalem eius fratri suo Germano patricio coniunxit imperator. De quibus post humatum patris Germani natus est filius idem Germanus. In quo coniuncta Aniciorum genus cum Amala stirpe spem adhuc utriusque generi domino praestante promittit.

311 Între timp armata romană trecând prin strâmtoare ajunge în Campania, ocupă oraşul Neapole şi intră în Roma de unde plecase la Ravenna cu câteva zile înainte regele **Vitiges**, care luase în căsătorie pe **Mathesuenta**, fiica **Amalasuenthei**, nepoată a regelui **Theodoric**. Şi pe când el petrecea la palatul din Ravenna desfătat de noua căsătorie, armata imperială plecând de la Roma a invadat locurile fortificate din ambele Tuscii. **Vitiges** aflnd de aceasta prin soli, trimite o ceată de *goţi* bine înarmaţi sub comanda lui **Hunila** la Perusia.

312 Pe când voiau să-l înfrângă printr-un lung asediu pe comitele **Magnus**, care se găsea acolo cu o mică armată, ei înşişi au fost înfrânţi şi nimiciţi de o armată romană venită pe neaşteptate. Auzind **Vitiges** aceasta, ca un leu furios adună toată armata *goţilor* şi ieşind din Ravenna supune fortăreţele romane unui lung asediu. Dar îndrăzneala fiindu-i zadarnică după patrusprezece luni de asediu al oraşului Roma, a fugit şi s-a pregătit să atace Arminium.

313 Fiind şi aici înfrânt şi pus pe fugă, s-a retras la Ravenna. Dar şi aici fiind la fel de repede învins, s-a predat învingătorului împreună cu soţia sa **Mathesuentha** şi cu avuţiile regale. Şi astfel, pe faimosul regat şi pe prea viteazul neam multă vreme domnitor l-a biruit până la urmă împăratul **Justinian**, învingătorul diferitelor neamuri în anul aproape al două mii treizecelea, ajutat de prea devotatul consul **Belizariu**. Iar pe **Vitiges** ducându-l la Constantinopol l-a cinstit cu demnitatea de patriciu. Acolo, după ce a rămas mai mult de doi ani în cinstea şi afecţiunea împăratului, l-a găsit sfârşitul vieţii.

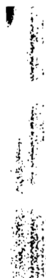
314 Pe soţia acestuia **Mathesuentha** împăratul a căsătorit-o cu fratele lui, patriciul **Germanus**. Din aceştia, după înhumarea lui **Germanus** s-a născut un fiu cu acelaşi nume **Germanus**. În acesta, neamul *aniciilor*, unit cu obârşia *amalică*, ajutorul Domnului promite speranţa ambelor neamuri.

315 Haec hucusque **Getarum** origo ac Amalorum nobilitas et virorum fortium facta. Haec laudanda progenies laudabiliori principi cessit et fortiori duci manus dedit, cuius fama nullis saeculis nullisque silebitur aetatibus, sed victor ac triumphator Iustinianus imperator et consul Belesarius Vandalici Africani **Getici**que dicentur.

316 Haec qui legis, scito me maiorum secutlum scriptis ex eorum latissima prata paucos flores legisse, unde inquirenti pro captu ingenii mei coronam contexam. Nec me quis in favorem gentis praedictae, quasi ex ipsa trahenti originem, aliqua addidisse credat, quam quae legi et comperi. Nec si tamen cuncta, quae de ipsis scribuntur aut referuntur, complexus sum, nec tantum ad eorum laudem quantum ad laudem eius qui vicit exponens.

315 Aceasta a fost, până acum, originea **geţilor** şi nobleţea de neam a *amalilor*, ca şi faptele bărbaţilor viteji. Acest neam demn de laudă a cedat unui principe şi mai lăudabil şi s-a supus unui conducător mai viteaz, a cărui faimă nu va înceta în niciun veac şi la nicio vârstă, iar victoriosul şi triumfătorul împărat **Justinian**, precum şi consulul **Belizariu**, vor căpăta numele de Vandalicul, Africanul şi **Geticul**.

316 Tu, care citeşti acestea, să ştii că eu am urmat scrierile înaintaşilor şi, din întinsele pajişti ale lor, am cules câteva flori, din care voi împleti, după puterea priceperii mele, o cunună pentru cei ce o caută. Şi să nu creadă cineva că, în favoarea neamului mai înainte arătat, pentru că-mi trag obârşia din acel neam, am adăugat ceva în plus peste cele aflate sa citite. Pe de o parte n-am cuprins toate câte sunt scrise sau arătate despre ei înşişi, iar pe de altă parte cele expuse nu sunt atât spre lauda lor, cât spre lauda celui ce a învins.

Indicele numelor de persoane*

A

* Trimiterile la numere paragrafelor

B

C

D

E

F

G

H

I

L

M

N

O

P

R

S

T

U

V

X

Z

Note

1) **Orosius** 1, 2, 1: *maiores nostri orbem totius terrae Oceani limbo circumsaeptum triquadarum statuere eiusque tres partes Asiam, Europam et Africam vocaverunt./* Strămoşii noştri au socotit întreaga suprafaţă a Pământului înconjurată de brâul Oceanului, ca alcătuită din trei părţi şi au numit cele trei părţi ale acesteia Asia, Europa şi Africa. (I.4)/

2) cf. **Iulius Honorius** p. 691 Gron.: *insulae orientales Oceani quae sunt Hippopodes insula, Iannessi insula, Solis perusta insula, Taprobane insula, Silenfantine insula, Teron insula.* / Insulele de Est ale Oceanului, care sunt insula Hippopodes, insula lui Iannessus, insula arsă de caniculă a Soarelui, insula Taprobane, insula Silefantine şi insula Teron (I.6)/

3) **Orosius** 1,2, 16: *insula Taprobane, quae habet decem civitates./* Insula Taprobane care are zece cetăţi. (I.6)/

4) **Orosius** 1, 2, 82: *huic (Hiberniae) etiam Mevania (evania Bob) insula proxima est./* Mevania chiar este insula cea mai apropiată de aceasta (Hibernia). (I.8)/

5) **Orosius** 1, 2, 78 : *a tergo (Britannia)... Orcadas insulas habet, quarum viginti desertae sunt, tredecim coluntur./* În partea din spate (Britania) are insulele Orcadae, dintre care 20 sunt pustii, 13 sunt locuite. (I.8)/

6) **Vergilius** *Georg.* I.30

7) cf. **Tacitus** *Agric.* 10: *formam totius Britanniae* **Livius** *veterum,* **Fabius Rusticus** *recentium eloquentissimi auctores... oblongae scutulae vel bipenni adsimilavere... hanc oram novissimi maris tunc primum Romana classis circumvecta insulam esse Britanniam affirmavit./* Cei mai elocvenţi autori, **Livius** dintre cei vechi şi **Fabius Rusticus** dintre cei noi, au asemănat forma Britaniei, în întregimea ei, cu un scut lunguieţ ori cu două aripi, iar flota romană, atunci când pentru prima oară a ocolit acest ţărm de mare cu totul nou, a declarat răspicat că Britania este o insulă. (II.10)/

8) cf. **Tacitus** *Agric.*13: *primus omnium Romanorum divus* **Iulius** *cum exercitu Britanniam ingressus./* Cel dintâi dintre toţi romanii a pătruns în Britania divinul **Iulius** împreună cu armata. (II.10)/

9) **Mela** 3, 6, 50: *(Britannia) inter septentrionem occidentemque proiecta grandi angulo Rheni ostia prospicit; dein obliqua retro latera abstrahit, altero Galliam altero Germaniam spectans, tum rursus perpetuo margine directi litoris ab tergore abducta iterum se in diversos angulos cuneat triquetra.* cf. **Tacitus** *Agric.* 10: *immensum... spatium procurrentium extremo iam litore terrarum velut in cuneum tenautur.*/ Între Nord şi Vest ieşind înainte printr-un colţ mare (Britania) dă înspre gurile Rinului, apoi îşi trage îndărăt laturile pe linie oblică, într-o parte având vedere spre Galia, în cealaltă, spre Germania, apoi iarăşi adusă din spate printr-un ţărm drept cu linie continuă, se ascunde din nou la colţurile opuse, fiind de formă triunghiulară. (II.11)/

10) cf. **Tacitus** *Agric.* 10: *mare pigrum et grave remigantibus perhibent ne ventis quidem perinde attolli, credo quod rariores terrae montesque, causa ac materia tempestatum, et profunda moles continui maris tardius impellitur unum addiderim nusquam latius dominari mare.*/ Se zice că marea inertă şi greu de vâslit nu este învolburată nici măcar de vânturi, cred eu, pentru că zonele de uscat şi munţii, cauză şi sursă de furtuni, sunt mai puţin numeroşi şi povara uriaşă a mării neţărmurite este mai greu de urnit /.../ aşa adăuga că nicăieri marea nu deţine de una singură o suprafaţă mai întinsă. (II. 12)/

11) cf. **Tacitus** *Agric.* 10: *nox clara et extrema Britanniae parte brevis, ut finem atque i itium lucis exiguo discrimine internoscas.*/ Noaptea este limpede şi scurtă în extremitatea Britaniei astfel încât distinge amurgul de răsărit pe baza unei deosebiri nesemnificative. (III. 13)/

12) **Mela** 3, 6, 50, 51: *fecunda, verum iis quae pecora quam homines benignius alant. Fert nemora saltusque ac pregrandia flumina alternis motibus modo in pelagus modo retro fluentia et quaedam gemmas margaritasque generantia.*/ Este roditoare, dar în acele soiuri care hrănesc mai bine turmele decât oamenii. Are dumbrăvi şi văi împădurite (păşuni?) şi fluvii foarte mari care curg alternându-şi mişcarea, când către mare, când îndărăt şi (dintre care) unele produc nestemate şi mărgăritare. (II. 13)/

13) cf. **Tacitus** *Agric.* 11: *rutilae Caledonian habitantium comae, magni artus Germanicam originem adseverant. Silurum colorati vultus, torti plerumque crines et posita contra Hispania Iberos veteres traiecisse easque sedes occupasse fidem faciunt. Haec ut reliqua ex* **Taciti** *Agricola adlata similia magis sunt iis quae exscripsit* **Iordanes** *quam ipsa: corpora fluida collato loco* **Taciti** *hist. 2.32: Germanos... fluxis corporibus ipsius* **Taciti** *esse crediderim et supra* **Iordanem**/ Pletele blonde sunt specifice locuitorilor Caledoniei, mădularele mari arată originea germanică. Feţele colorate ale silurilor, părul

de cele mai multe ori răsucit şi faptul că Hispania este aşezată în faţă întăresc convingerea că vechii iberi au traversat şi au ocupat aceste locuri. Germanii /.../ cu trupuri fără vlagă (fluida, fluxa). (II. 14)/

14) **Mela** 3, 6, 51: *fert populos regesque populorum, sed sunt inculti omnes./ Are popoare şi regi domnitori peste popoare, dar cu toţii sunt necivilizaţi* (II. 14)/

15) **Mela** 3, 2, 51: *incertum ob decorem an quid aliud vitro (ultro codex) corpora infecti. Causas tamen bellorum et bella contrahunt ac se (sic codex) frequenter invincem infestant maxime imperitandi cupidine studioque ea prolatandi quae possident. Dimicant non equitatu modo aut pedite, verum et bigis et curribus Gallice armati: covinnos vocant: quorum falcatis axibus utuntur cf.* **Claudianus** *de laud.* **Stilich**. 2. 247: *Britannia... fero picta genas; in Rufin 1.313 membraque qui ferro gaudet pinxisse* **Gelonus/** Este nesigur din pricina aspectului (fizic) dacă sunt vopsiţi pe trup cu altceva în afară de drobuşor. Însă provoacă motive de război şi războaie şi deseori se atacă reciproc mai ales din dorinţa de a conduce şi din preocuparea de a-şi extinde teritoriul pe care-l deţin. Luptă nu doar călare ori pe jos, ci şi în bige şi care înarmaţi în stil galic: numesc aceste care covine (care armate cu coase): de ale căror osii curbate se folosesc în luptă. Britania /.../ cu chipul mânjit de sabie, **Gelonus** care se bucură de a-şi fi mânjit şi braţele cu sabia. (II. 15)/

16) c. 1, 9 (III. 16)

17) **Mela** 3, 3, 31: *super Albim Codanus ingens sinus magnis parvisque insulis refertus est: de Scandia auctor tacet./* Deasupra Albisului, uriaşul golf Codanus este plin de insule mari şi mici: despre Scandia autorul nu spune nimic (III. 16)/

18) cf. **Procopius** *b. Goth* 2, 15: **Paulus** *hist. Lang.* 1, 5: *Scritofini (sic vel Scritobini optimi libri) crudis agrestium animantium carnibus vescuntur, de quorum etiam hirtis pellibus sibi indumenta peraptant./* Scriptofinii se hrănesc cu carnea crudă a animalelor sălbatice, din ale căror piei, chiar şi ţepoase, îşi fac îmbrăcăminte. (III. 21)/

19) cf. **Cassiodorius** var. 4.1: **Herminafrido** *regi Thoringorum* **Theodoricus** *rex ...indicamus nos venientibus legatis vestris more gentium suscepisse... equos argenteo colore vestitos, qui fuse describuntur./* Noi, regele **Theodoricus** /.../ îi relatăm regelui **Herminafridus** al toringilor că am primit la venirea solilor voştri /.../ după obiceiul neamurilor /.../ cai cu învelitori de culoare argintie. (III. 21)/

20) **Iosephus** ant. 1, 6, 1: cf. **Isidorus** *Goth. laud.* c. 66 (ex Cassiodorio?): *Gothorum antiquissima origo de* **Magog** *filio* **Iaphet** *fuit, unde et Scytharum genus extitit: nam iidem Gothi Scythica probantur origine sati. Unde nec*

longue a vocabulo discrepant: demutata enim ac detracta litera Getae quasi Scythae sunt nuncupati.item etym. 9.1.27: **Magog** *a quo quidam arbitrantur Scythas et Gothos traxisse originem. ibidem c. 89: gothi a* **Magog** *filio* **Iaphet** *nominati putantur de similitudine ultimae syllabae, quos veteres magis Getas quam Gothos vocaverunt respicit* **Isidorus Hieronymum** *quaest. Hebr. in Gen.* 20, 2 (3 p. 318 Vall) ed ad Ezech. I. 11 (5 p. 405 Vall) *qui tamen* **Ambrosium** (de fide 2, 16, 138) *reprehendens negat* **Gog** *apud* ***Ezechielem*** *de Gothis accipiendum esse, immo Gothos eosdem atque Getas.*/ Originea cea mai îndepărtată a goţilor se trage din **Magog**, fiul lui **Iafet**, de unde a ieşit şi neamul sciţilor: căci aceiaşi goţi se arătau a fi de sorginte scitică. Din acest motiv, nici nu se deosebesc prea mult de numele lor, căci, ca şi sciţii, **au fost numiţi geţi prin schimbarea şi detaşarea unei litere**. **Magog**, din care unii socotesc că şi-au tras sămânţa sciţii şi goţii. Goţii se consideră a fi denumiţi de la **Magog**, fiul lui **Iafet**, pe baza asemănării ultimei silabe, **goţi pe care cei vechi i-au numit mai degrabă geţi decât goţi**. (IV, 29)/, subl. ns.

21) **Cassidorius** var. 3, 48: (montis) *ima graciliora sunt quam cacumina et in mollissimi fungi modo superius extenditur, cum inferiore parte tenuetur.*/ Poalele muntelui sunt mai plăcute decât văile lui şi, în felul unei ciuperci foarte moi, se desface (lărgindu-se) în partea de sus, în vreme ce în partea de jos este mai restrâns. (V. 30)/

22) **Orosius** 1, 2, 4, 5: *Riphaei montes Tanaim fluvium fundunt qui Maeotidas auget paludes.*/ Munţii Riphaei sunt sursa fluviului Tanais care sporeşte mlaştinile Meotidae. (V. 32)/

23) *Aen*, 3, 35.

24) *Pharsal.* 8, 221.

25) cf. **Martialis** 14, 194 de **Lucano**: *sunt quidam, qui me dicant non esse poetam* **Servius** ad Aen. 1, 382: **Lucanus** ... *ideo in numero poetarum esse non meruit, quia videtur historiam composuisse, non poema.* **Isidorus** orig. 8, 7, 10: *Lucanus ideo in numero poetarum non ponitur, quia videtur historiam composuisse, non poema.*/ Sunt unii care spun că n-aş fi poet /.../ Astfel Lucanus n-a meritat să se afle în rândul poeţilor fiindcă se pare că a compus o lucrare de istorie nu un poem. (V. 43)/

26) **Oros**. 1, 14: *Vesozes rex Aegypti... Scytis bellum primus indixit... Scytae Vesozem territum refugere in regnum cogunt* cet. c. 15: *apud Scythas duo regii iuvenes* **Plynos et Scolopythus** *ingentem iuventutem secum traxere per insidias trucidantur. Horum uxores exilio ac viduitate permotae arma sumunt... Amazones dictae.* / Vesosis regele Egiptului /.../ a declarat, cel dintâi, război

sciţilor /.../ Sciţii /.../ îl silesc pe Vesosis să se retragă înfricoşat în regatul său. La sciţi, doi tineri soldaţi ai regelui, **Plynos** şi **Scolopythus** /.../ şi-au tras de partea lor o mulţime uriaşă de tineri /.../ şi sunt ucişi prin vicleşuguri (curse). Soţiile lor, silite de exil şi văduvie, pun mâna pe arme /.../ fiind numite amazoane. (V. 44)/

27) **Mela** 1, 19, 115: *Tanais ex Riphaeo monte deiectus adeo praeceps ruit, ut, cum vicina flumina tum Maeotis et Bosphorus tum Ponti aliqua brumali rigore durentur, solus aestus hiememque iuxta ferens idem semper et subsimilis incitatusque decurrat.*/ Tanais, coborât din muntele Ripheus, curge atât de năvalnic, încât în vreme ce râurile vecine îngheaţă la orice ger al iernii /.../ doar acest râu suportă deopotrivă iarnă ori arşiţă, curge mereu la fel şi aproape neschimbat de năvalnic. (V. 45)/

28) cf. **Orosius** 1, 2, 4, 52.

29) **Mela** 2, 1, 7: *Callippidas Hypanis includit: ex grandi palude oritur, quam matrem eius accolae appellant et diu qualis natus est defluit.*/ Hypanis împrejmuieşte ţinuturile Callipidae; izvorăşte dintr-o mlaştină mare pe care localnicii o numesc maica fluviului şi curge neîncetat aşa cum a izvorât. (V. 46)/

30) **Mela** 2, 1, 6: *Borysthenes... alit laetissima pabula magnosque pisces, quibus et optimus sapor et nulla ossas sunt.* **Solinus** 15, 1: *in (Borysthene) pisces egregii saporis et quibus ossa nulla sunt nec aliud quam cartilagines tenerrimae.* / Borysthenes/ .../ întreţine pajiştile grase şi hrăneşte peşti mari care au şi un gust excelent şi n-au oase. În (Borysthene) peştii au gust deosebit şi sunt fără oase şi n-au nimic altceva decât nişte cartilaje foarte moi. (V. 46)/

31) **Mela** *post adiata supra p. 137 not. 29 pergit: tantum non longe a mari ex parvo fonte cui Exampheo cognomen est adeo amaras aquas accipit, ut ipse quoque iam sui dissimilis et non dulcis hinc defluat. Asiaces proximus inter Callippidas. Asiacasque descendit.*/ Nu departe însă de mare primeşte ape atât de amare dintr-un izvor mic, al cărui nume este Exampheus încât curge de aici încolo cu totul schimbat şi deloc dulce. Între ţinuturile callippidare şi cele asiatice coboară foarte aproape de Asiaces. (V. 46)/

32) **Mela** 2, 7, 98: *Leuce Borysthenis ostio obiecta (insula) parva admodum et quod ibi* **Achilles** *silus est. Achillea cognomine.*/ Leuce fiind o insulă aflată la gura fluviului Borsythene, foarte mică şi purtând numele de insula lui **Achilles** pentru că aici a fost aşezat **Achilles**. (V. 46)/

33) **Iustinus** 1, 1, 6: *fuere Vezosis (vezoris vizosis similiterve libri.* Sesosis edd.: *Versores vel Verzozes* **Oros 1, 14)** *Aegypti et Scytiae rex Tanaus, quorum alter in Pontum, alter usque Aegyptum excessit.* 2, 3, 8: *primus Scythis bellum*

indixit **Vezosis** *(libri ut supra) rex Aegyptius ... Scythae legatis respondent ... non expectaturos Scythas dum ad se veniatur nec dicta res morata ... rex ... in fugam vertitur Scythas ab Aaegypto paludes prohibuere Inde reversi Asiam perdomitam vectigalem fecere./* Au fost /.../ **Vezosis**, regele Egiptului, şi **Tanaus**, regele Sciţiei, dintre care unul s-a întins până la Pont, altul până în Egipt. Cel dintâi, **Vezosis**, regele Egiptului, a declarat război sciţilor /.../ sciţii răspund prin soli că /.../ ei, sciţii, nu vor aştepta până când se va ajunge la teritoriile lor /.../ şi spusele nu au întârziat faptele /.../ regele /.../ se întoarce în goană, iar pe sciţi i-au ţinut la distanţă de Egipt mlaştinile. Mai apoi, întorşi în Asia au încetat birul. (VI. 47)/

34) **Iustinus** 2, 1, 3: *cum ipsi (Scythae) Parthos Bactrianosque, feminae autem eorum Amazonum regna condiderint.* cf. **Arrianus** *Parth.* (apud **Photium** cod 58)/ Fiindcă sciţii au alcătuit neamurile parţilor şi ale bactrienilor, iar femeile lor au întemeiat regatul amazoanelor. (VI. 48)/

35) **Iustinus** 41, 1, 1, 2: *Parthi Scytharum exules fuere hoc etiam ipsorum vocabulo manifestatur, nam Schitico sermone exules Parthi dicuntur./* Parţii /.../ au fost sciţi exilaţi (exilaţii sciţilor). Acest lucru se vede chiar din numele lor, căci în limba scitică exilaţii se numesc „parţi" (parthi). (VI. 48)/

36) **Iustinus** 2, 4, 12-14: *duae his (Amazonibus) reginae fuere* **Marpesia** *(*martesia codd.) *et* **Lampeto**, *quae in duas partes agmine diviso vicibus gerebant bella, soli terminos alternis defendentes itaque maiore parte Europae subacta Asiae quoque nonnullas civitates occupavere.* cf. **Oros**. 1, 15/ Aceste (amazoane) au avut două regine, pe **Marpesia** şi pe **Lampeto**, care purtau cu rândul războaiele împărţind oastea în două părţi şi apărând pe rând (cu schimbul) hotarele ţării şi astfel după supunerea unei părţi însemnate din Europa, au ocupat chiar şi câteva cetăţi ale Asiei (VII. 50)/

37) Aen, 6, 471

38) **Iustinus** 2, 4, 14, 15: *(Amazones) maiore parte Europae subacta Asiae quoque nonnullas civitates occupavere: ibi Epheso multisque allis urbibus conditis cet.* cf. **Oros**. 1, 15 / (Amazoanele) după supunerea unei însemnate părţi din Europa, au ocupat chiar şi nişte cetăţi ale Asiei, aici aflându-se întemeiate Efesul şi multe alte oraşe. (VII, 51)/

39) **Orosius** 1, 16: *mulieres patria profugae Europam atque Asiam intraverunt pervagatae sunt deleverunt: centum paene annis tenuerunt (Gothorum feminae maiorem terrarum partem immensis caedibus deleverunt./* Femeile surghiunite din ţară au pătruns în Europa şi Asia, le-au străbătut în bejanie şi le-au devastat: au supravieţuit aproape 100 de ani /.../

(femeile goţilor au devastat o parte destul de mare din teritorii prin masacre de proporţii (VII. 52)/

40) **Iustinus** *post verba supra not. 1 allata: partem exercitus cum ingenti praeda domum dimittunt.* cf. **Oros.** I.c./ Trimit acasă o parte din armată cu o pradă uriaşă (VII. 52)/

41 cf. § 50.

42) cf. **Solinus** 38, 19: *mons Taurus ab Indico primum mari surgit § 12 nominatus ubi in excelsissimam consurgit sublimitatem Caucasus § 13: quantum meridiem videt sole inaestuat: quidquid septemtrioni oppositum est, vento tunditur et pruina./* Muntele Taurus porneşte din Marea (Oceanul) Indiană, fiind numit Caucaz acolo unde se ridică la cea mai mare înălţime: partea din munte care dă spre miazăzi este scăldată în soare: tot ce este expus spre nord este lovit de vânt şi promoroacă. (VII. 53)/

43) cf. **Solinus** 38, 13: *ubi dehiscit hiulcis iugis, facit portas, quarum primae sunt Armeniae tum Caspiae post Ciliciae./* Aici se deschide prin nişte pasuri abrupte şi îşi face porţi dintre care primele sunt cele ale Armeniei, apoi ale Caspiei şi, în urmă, ale Ciliciei. (VII. 55)/

44) cf. **Solinus** 38, 12: *pro gentium ac linguarum varietate plurifariam nominatus apud Indos Iamus (sic libri plerique, Iamos Paris: Imaus* **Plinius** *auctor Solini), mox* **Propanisus** *(propannissos vel profanisus libri). Choatras apud Parthos post Niphates, inde Taurus atque ubi in excelsissimam consurgit sublimitatem Caucasus, interea etiam a populis appellationem trahit./* Din pricina varietăţii neamurilor şi a limbilor, **Ianus** este numit la inzi în felurite feluri şi adesea este denumit **Propanisus**. Este numit **Choatras** la parţi (pe teritoriile parţilor), mai încolo **Niphates,** mai departe Taurus şi Claucasus. Uneori îşi preia denumirea chiar de la numele populaţiilor. (VII. 55)/

45) **Iustinus** 2, 4, 10, 11: *ne genus interiret, concubitus finitimorum ineunt. Si qui mares nascerentur, interficiebant: virgines in eundem ipsis morem ... armis equis venationibus exercebant.* cf. **Oros.** 1, 15/ Ca să nu li stingă neamul, au relaţii cu vecinii lor (pătrund în aşternuturile vecinilor). Dacă se năşteau odrasle de sex masculin le ucideau: în baza aceluiaşi obicei, fetele (fecioarele) se îndeletniceau chiar cu mânuitul armelor, al cailor şi cu vânătoarea. (VIII. 56)/

46) **Iustinus** 2, 4,21-24: **Hercules** *ad litus Amazonum adplicuit, multae caesae captaeque in his Melanippe ab* **Hercule, Hippolyte** *a* **Theseo Theseus** *obtenta in praemium captiva eandem in matrimonium adsumpsit et ex ea genuit* **Hippolytum,** cf. **Oros,** 1, 15 / **Hercule** a acostat pe ţărmurile

amazoanelor /.../ multe au fost ucise şi prinse /.../ între acestea /.../ **Melanipe** a fost capturată de **Hercule, Hipolyta** de **Tezeu** /.../ După ce a obţinut ca premiu această prizonieră, **Tezeu** a luat-o de soţie şi ea i l-a dăruit pe **Hipolyt**. (VIII. 57)/

47) **Orosius** 1, 15: *post* **Orithyiam Penthesilea** *regno potita est, cuius* **Troiano** *bello clarissima inter viros documenta virtutis accepimus, cf.* **Iustinus** 2, 4, 31 / După **Orithya** a deţinut conducerea **Penthesilea** şi despre vitejia căreia între bărbaţi în timpul războiului troian am obţinut dovezi foarte strălucite. (VIII. 57)/

48) **Iustinus** 2, 4, 32: *interfecta deinde* **Penthesilea** *pauce quae in regno remanserant usque act tempora* **Alexandri magni** *duraverut./* Apoi **Penthesilea** a fost ucisă /.../ puţinele amazoane care rămăseseră în regat /.../ au supravieţuit până în vremea lui **Alexandru cel Mare**. (VIII. 57)/

49) cf. c. 5 § 40

50) **Orosius** 1, 16: *modo autem Getae illi, qui et nunc Gothi./* Însă se mai numesc şi geţi aceia care şi astăzi se numesc goţi. (IX. 58)/

51) cf. **Dictys** 2, 4: **(Telephus) Hercule** *genitus procerus corpore ac pollens viribus divinis patriis virtutibus propriam gloriam aequiparaverat.* c. 3: **Teuthranius Teuthrante** *et* **Auge** *genitis frater Telephi uterinus* c. 5: **Astyochen** *enim* **Priami** *iunctam sibi* **(Telepho)** *matrimonio. Apud* **Quintum Smyrnaeum** 6, 135 **Astyoche** *non filia* **Priami** *est, ut apud* **Dictyn**, *sed soror, ut apud* **Iordanem**./ **(Telef)** născut din **Hercule**, zvelt la trup şi plin de puteri zeieşti, îşi pusese propria-i glorie pe aceeaşi treaptă cu virtuţile părintelui său. **Teuthranius** era fiul lui **Teuthrans** şi al **Augei**, frate de mamă cu **Telephus**. Căci **Astyocle** fiica lui **Priam** a fost unită cu tine **(Telephus)** prin cununie. (IX. 59)/

52) cf. **Dictus** 2. 1: **Telephus** ... tum Moesiae imperator erat./ **Telephus** /.../ era atunci conducător al Moesiei. (IX. 59)/

53) **Orosius** 1, 1, 55: *Moesia ab oriente habet ostia fluminis Danuvii, ab euro Traciam, a meridie Macedoniam, ab Africo Dalmatiam, ab occasu Histriam, a circio Pannoniam, a septentrione Danuvium.* / Moesia în partea de est deţine (cuprinde) gurile fluviului Dunărea, în sud-est are ca vecin Tracia, în sud Macedonia, în partea de sud-vest Dalmaţia, în vest Histri , în nord-vest (în zona vântului mistral) Panonia şi în nord Dunărea. (IX. 59).

54) cf. **Dictys** 2, 2: *in ea pugna* **Thessandrus** *congressus cum* **Telepho** *ictusque ab co cadit ... c. 3:* **Teuthranius** ... *frater* **Telephi** *uterinus telo eius* **(Aicais)** *occubuit. Eius casu* **Telephus** *perculsus fugatis quos adversum ierat cum obstinate* **Vlixem** *inter vineas insequeretur, praepeditus trunco vitis ruit ...* **Achilles** ... *teleum iaculatus femur sinistrum regi transfigit...*

c. 10: **Telephus** ... *cum nullo remedio mederi posset. Equi non meminit* **Dictys,** *meminit Eustathius schol. Iliad.* 1. 59/ **Thessandrus** este ucis de **Telef** /.../ măsurându-se cu el în luptă şi fiind lovit /.../ **Theuthranius** /.../ fratele de mamă a lui **Telef** /.../ a pierit de lancea lui (a lui **Aiax**). **Teleph** tulburat de nenorocirea acestuia /.../ în vreme ce duşmanii spre care se îndreptase erau puşi pe fugă, se prăbuşeşte împiedicându-se de un buştean de vie pe când îl urmărea cu îndărătnicie pe **Ulise** printre viţe /.../ **Achiles** /.../ azvârlindu-şi lancea, îi străpunge regelui coapsa stângă. **Telef** /.../ nu mai putea fi vindecat de niciun leac. (IX. 60)/

55) cf. **Dictys** 2, 5: **Astyochen... Priami** *iunctam sibi* **(Telepho)** *matrimonio, ex qua* **Eurypylus** *genitus.*/ Că **Astyoche** /.../ fiica lui **Priam**, a fost unită cu tine prin căsătorie şi din ea s-a născut **Eurypylus**. (IX. 60)/

56) cf. **Dictys** 4, 14: *nuntius* **Priamo** *supervenit* **Eurypylum Telephi** *ex Moesia adventare, quem rex ... oblatione desponsae* **Cassandrae** *confirmaverat.* c. 17, 18 *narrat* **Eurypylum** *interfectu, esse a* **Neoptolemo** *eiusque ossa patri remissa.*/ Lui **Priam** i-a venit pe neaşteptate vestea că soseşte în Moesia **Eurypylus,** fiul lui **Telef,** pe care regele şi-l întărise (ca aliat) dăruindu-i pe **Cassandra** de logodnică. (IX. 60)/

57) non dixit antea

58) **Iustinus** 1, 8: **Cyrus** *subacta Asia... Scythis bellum infert. Erat eo tempore regina Scytharum* **Tomyris** *(sic libri optimi, tamyris alii), quae ... cum prohibere eos transitu Oaxis (sic libri optimi araxis alii et* **Orosius***) fluminis posset, transire permisit itaque* **Cyrus** traiectis copiis castra metatus est ... **Cyrus** *omnes Scythas cum reginae filio interfecit* **(Tomyris)** *compositis in montibus insidiis ducenta milia Persarum cum ipso rege trucidavit.* cf. **Oros.** 2. 7 / După supunerea Asiei, **Cyrus** /.../ ducea război împotriva sciţilor. În acea vreme regina sciţilor era **Tomyris** care /.../ deşi putea să le interzică trecerea peste fluviul Oaxis, le-a îngăduit să treacă /.../ şi astfel, după trecerea oştirilor, **Cyrus** şi-a stabilit tabăra /.../ **Cyrus** i-a ucis pe toţi sciţii /.../ împreună cu fiul reginei (şi pe fiul reginei laolaltă cu ei) /.../ **(Tomyris)** pregătind capcane în munţi a ucis 200.000 de perşi împreună cu însuşi regele lor. (X. 62)/

59) **Orosius** 2, 8: **Darius** **Antyro** *regi Scytharum hac vel maxime causa bellum intulit, quod filiae eius petitas sibi nuptias non obtinuisset cum septingentis milibus armatorum Scythiam ingressus ... metuens, ne sibi reditus interrupto ponte Histri fluminis negaretur, amissis LXXX milibus bellatorum trepidus refugit. Corrupta forma* **Antyrus** *ostendit ex hoc loco* **Iordanem** *pendere, non ex simillimo* **Iustini** 2, 5, 8-10, *ubi minus corrupte Iamtyrus*

traditum est, apud **Herodotum** (v. ind. nom.) *legitur./* **Darius** /.../ a pornit război împotriva lui **Antyrus**, regele sciuţilor, de bună seamă din acest motiv, anume pentru că nu obţinuse căsătoria pe care o ceruse cu fiica acestuia /.../ după ce a pătruns în Sciţia cu 800.000 de luptători /.../ fiindcă se temea ca nu cumva să-i fie blocată întoarcerea prin tăierea podului de peste Istru s-a retras înfricoşat după pierderea a 800.000 de luptători(X, 63)

60) **Orosius** 2, 9: **Xerxes** *(scilicet Graeciam invadens) septingenta milia amatorum de regno et trecenta milia de auxiliis, rostratas etiam naves mille ducentas, oneraris autem tria milia, numero habuisse narratur.* cf. **Iustinius** 2, 10, 18-20/ Se spune că Xerxes a avut 700.000 de soldaţi din regatul său şi 300.000 auxiliari şi chiar şi 1.200 de corăbii rostrate şi chiar nave de transport în număr de 300 (X, 64)/

61) **Orosius** 3, 20: **Alexander** *apud Babyloniam cum ministri insidiis venenum potasset interiit./* **Alexandru** a murit în Babilonia după ce (fiindcă) a băut otravă prin vicleşugul unui slujitor. (X. 66)/

62) cf. **Orosius** 1, 16: *(Getas)***Caesar** ... *declinavit./* **Cezar** i-a îndepărtat pe geţi). (XI. 68)/

63) cf. quae ad **Cassiodorium** var. 9, 24 *scribit* **Athalaricus**: (**Theodoricus** rex) *cum esset publica cura vacuatus, sententias prudentum a tuis fabulis exigebat ... stellarum cursus, maris sinus, fontium miracula rimator acutissimus inquirebat, ut rerum naturis diligentius perscrutatis quidam purpuratus videretur esse philosophus./* (Regele **Theodoricus**) fiindcă era lipsit de orice grijă din partea statului căuta poveţele înţelepţilor din poveştile tale /.../ căuta să afle cursul stelelor, golfurile mărilor şi minunile izvoarelor, fiind un cercetător atât de meticulos (acribios), încât din cauza acestei prea minuţioase cercetări a firii, părea a fi un soi de filosof îmbrăcat în purpură. (XI. 70)/

64) cf. **Cassiodorius** var. 4, 49: *universis provincialibus et capillatis, defensoribus et curialibus Suavia consistentibus* **Theodericus** *rex./* **Theodoricus** era rege pe vremea când toţi provincialii şi purtătorii de plete locuiau în Suavia ca apărători şi curteni. (XI. 72)/

65) cf. **Ammianus** 22, 8, 44: *Danuvius ... sexaginta navigalibile paene recipiens fluvios./* Dunărea /.../ primind cam 60 de râuri navigabile. (XII. 75)/

66) **Mela** 2, 1, 8: *Hister ... ingens iam et eorum qui in nostrum mare decidunt tantum Nilo minor:* cf. **Sallustius** *apud* **Gellium** 10, 7, 1 /Istrul /.../ uriaş şi în rândul apelor ce se varsă în marea noastră este totuşi mai mic decât Nilul. (XII. 75)/

67) *Tabulae huius, quam constat profectam esse ex* **Cassidiorii** *historica Gothica auctor in variarum duobus locis quodammodo excerpta dedit, primum 9, 25 nomine* **Atalarici** *scribens de se: iste reges Gothorum longa oblivione celatos latibulo vetustatis eduxit:iste* **Amalos** *cum generis sui claritate restituit, evidenter ostendens in decimam septimam progeniem stirpem nos habere regalem, id quod cum tabula* **Iordanis** *ita convenit, quod a* **Gapt** *ad* **Atalaricum** *numerantur generationes septemdecim: deinde* 11, 1 ubi **Amalasuintae parentum cohors regalis enarratur sic: enituit Amalus felicitate. Ostrogota** *patientia,* **Agatha** (al **Athala**) *mansuetudine.* **Munitarius** *aequitate.* **Unimundus** *forma,* **Thorismut** *castitate,* **Valamer** *(sic) fide,* **Theudimer** *pietate, patientia inclitus pater. Ubi cum appareat non nominari es maioribus* **Amalasuintae** *nisi qui regnarint praeter ipsum* **Amalum** *nominis auctorem et fortasse regem et ipsum, pro* **Agatha** *vel* **Athala** *substituendus est* **Ermanaricus**: *reliqui errores ut facile tolluntur, ita in regnum ordine* **Videmer** *recte omittitur./* Acesta a scos din îndelungata uitare pe regii goţilor ascunşi în tainiţa vechimii: l-a restabilit pe **Amalus** cu strălucirea neamului său, arătând limpede că noi avem stirpe regească în a 17-a generaţie, acest lucru ce vine în concordanţă astfel cu tabula lui **Iordanes**, fiindcă cele 17 generaţii se numără de la **Gapt** la **Atalaric**: apoi la 11, 1 unde se povesteşte astfel de cohorta regească a strămoşilor **Amalasuintei**: **Amalus** a strălucit prin prosperitate, **Ostrogotha** prin răbdare, **Agatha** prin blândeţe, **Munitaurius** prin dreptate, **Unimundus** prin chip (frumuseţe), **Thorismut** prin castitate, **Valamer** prin credinţă, **Theudimer** prin pietate, iar vestitul său tată, prin răbdare. (XIV. 79)/

68) c. 60. 315

69) c. 5, 38, 42

70) c. 5, 38

71) *vita Maximini* 1: **Maximinus** *de vico Threiciae barbaro patre et matre genitus, quorum alter e Gothia, alter ex Alanis genitus esse perhibetur: et patri quidem nomen* **Micca,** *matri* **Hababa** *fuisse dicitur.* cf. c. 4: *amatus est unice a Getis quasi eorum civis./* Se relatează că **Maximinus** /.../ provenea dintr-un sat trac /.../ născut din părinţi barbari dintre care tatăl era din Goţia şi mama era născută din neamul alanilor: se spune chiar că tatăl său ar fi purtat numele **Micca** şi mama sa pe cel de **Hababa**. A fost **foarte iubit de geţi** ca şi cum ar fi fost cetăţean de-al lor. (XI. 83), subl. ns.

72) *vita Maximini 2: et in prima quidem pueritia fuit pastor ...* ***natali Getae filii minoris Severus*** *militares dabat ludos propositis praemiis argenteis hic adulescens et semibarbarus et vix adhuc Latinae linguae, prope Thraecica*

imperatorem publice petiit, ut sibi daret licentiam contendendi cum his, qui iam non mediocri loco militarent./ Şi chiar din fragedă copilărie a fost păstor /.../ în ziua de naştere a fiului mai mic al unui **get**, **Severus** oferea jocuri militare, propunând răsplăţi arginţi /.../ acesta deşi tânăr, cu puf de barbă şi pe atunci neştiutor de latină, i-a cerut în mod public împăratului aproape în grai tracic să-i dea permisiunea de a se măsura cu aceia care deja se luptau la nivel mai avansat. (XV. 84), subl. ns.

73) vita I. c: *magnitudiem corporis* **Severus** *miratus.* c. 6: *erat magnitudine tanta, ut octo pedes digito videretur egressus.* cf. *vita Maximini* iun. c. 2/ **Severus** s-a minunat de statura uriaşă a trupului său. Era de o aşa înălţime, încât se părea că trecea cu un deget de opt picioare. (XV. 85)/

74) *vita* c. 2 *pergitur sic: primum eum cum lixis composuit ne discipliam militarem comumperet.*/ Mai întâi l-a pus în rând cu oamenii de corvoadă ca să nu strice disciplina militară. (XV. 85)/

75) *vita* c. 2 *pergit: tunc* **Maximinus** *sedecim lixas uno sudore devicit sedecim acceptis praemiis ... iussusque militare.*/ Atunci **Maximin** a înfrânt 16 oameni de corvoadă cu o singură sforţare primind premiile /.../ şi i s-a dat pruncă să slujească în oaste. (XV. 85)/

76) *vita* c. 2: *prima stipendia equestria huic fuere.*/ A avut cele dintâi solde în rândul cavaleriei. (Şi-a satisfăcut stagiul militar mai întâi în cavalerie.) (XV. 85)/

77) *vita* c. 3 *post verba adlata* not. 4: *tertia forte die cum processisset* **Severus** *ad campum, in turba exultantem more barbarico* **Maximin** *vicit iussitque statim tribuno, et eum coerceret ac Romanam disciplinam imbueret. Tunc ille ubi de se intellexit imperatorem locutum, ad pedes imperatoris equitantis accessit. Tum* **Severus** *equum admisit multis circumitionibus et cum imperator laborasset neque ille a currendo per multa spatia desisset.*/ Cam în a treia zi, după ce **Severus** venise pe câmp, l-a văzut pe **Maximi** în mulţime, bucurându-se după obiceiul barbar (dezlănţuindu-se după obiceiul barbar) şi pe loc i-a ordonat unui tribun să-l înfrâneze şi să-l deprindă cu disciplina romană. Atunci acesta, când a înţeles că despre el vorbeşte împăratul /.../ a sosit în faţa împăratului care era călare. Atunci /.../ **Severus** /.../ şi-a repezit calul în mai multe ocoluri şi deşi comandantul s-a străduit, nici acela nu s-a oprit din alergat pe distanţă lungă. (XV. 86)/

78) *vita* c. 3 *pergit: ait ei: „quid vis, Tracisce? num quid delectat luctari post cursum?" tum „quantum „libet", inquit, „imperator". post hoc ex equo* **Severus** *descendit et recentissimos quosque ac fortissimos milites ei comparari iussit. Tum ille more solito septem fortissimos uno sudore vicit solusque omnium a*

Severo *post argentea praemia torque aureo donatus est iussusque inter stipatores corporis semper in aula consistere./* Îi spune: „Ce vrei, tracule? oare ţi-ar place să te lupţi după această fugă?" atunci acesta îi răspunde: „Cât de mult cu putinţă, împărate" După aceasta, **Severus** coboară de pe cal şi porunceşte ca cei mai tineri şi mai puternici soldaţi să se lupte toţi cu el. Atunci acesta, cum obişnuia dintr-o singură sforţare, a învins şapte indivizi foarte puternici şi singur între toţi a fost apoi premiat de **Severus** cu daruri de arginţi şi cu un colan de aur şi i s-a poruncit să stea mereu în palat printre gărzile de corp. (XV. 86)/

79) *vita* c. 4: *diu sub* **Antonino Caracalla** *ordines duxit, centuriatus (centuriatos libri) et ceteras militares dignitates saepe tractavit./* Sub **Antoninus Caracalla** a condus neîncetat unităţile, a îndeplinit adesea funcţia de centurion şi celelalte demnităţi militare. (XV. 87)/

80) *vita* c. 4: *sub* **Macrino**, *quod eum, qui imperatoris sui filium occiderat, vehementer odisset a militia desiit.* c. 5: **Maximinus** ... tribunus/ Sub **Macrinus** fiindcă îl urâse puternic pe cel care îl ucisese pe fiul comandantului său, tribunul **Maximin** a părăsit armata. (XV. 87)/

81) *vita* c. 4: *occiso* **Macrino** *ubi* **Heliogabalum** *quasi* **Antoni i** *filium imperatorem comperit, ad eum venit.* c. 5: *quem* **Alexander** *miro cum gaudio suscepit./* După uciderea lui **Macrinus** /.../ când a aflat că **Heliogabal**, fiul lui **Antoninus**, este aproape împărat /.../ a venit la el /.../ la acesta **Alexander** l-a primit cu o uimitoare bucurie. (XV. 88)/

82) **Orosius** 7, 18 (**Alexander**) *militari tumultu apud Moguntiacum interfectus est.* c. 19 **Maximinus** *nulla senatus voluntate imperator ab exercitu creatus persecutionem in Christianos exercuit. Sed tertio quam regnabat anno a* **Pupieno** *Aquileiae interfectus./* (**Alexander**) este ucis în învălmăşeala oştilor la Moguntiacus. /.../ **Maximin** /.../ fără voinţa senatului fiind numit împărat de către armată a exercitat /.../ persecuţii împotriva creştinilor. Dar /.../ a fost executat de **Pupienus** la Aqueilea, în al treilea an de domnie. (XV. 88)/

83) **Hieronymus** ad. a. Abr 2262. **Philippi** secundum: regnantibus **Philippis** millesimus annus Romanae urbis expleatis est.Supra in Romanis c. 283 ponitur annus **Philippi** tertius: vere incidit annus millenius urbis in **Philippi** tr. pot. IV/ Anul 1000 de la facerea Romei s-a împlinit sub domnia acelor Philipi. (XVI. 89)/

84) **Orosius** 7, 25, 12: *per eosdem duces* (**Galerium**) *strenue adversus Carpos Basternasque pugnatum est./* Prin aceiaşi comandanţi s-au purtat lupte îndârjite împotriva carpilor şi bastarnilor (XVI. 91)/

85) cf. **Ammianus** 27, 4, 12: *Mysia, ubi Marcianopolis est a sorore* **Trai** *principis ita cognominata: hausit autem auctor ex* **Ammiani** *actis* **Traiani** *deperditis.*/ Mysia, unde se află Marcianopolis, numit astfel după numele surorii împăratului **Traianus.** (XVI. 93)/

86) c. 4. 25

87) cf. **Ammianus** 31, 5, 15: *duobus navium milibus perrupto Bosporo et litoribus Propontidis Scythicarum gentium catervae transgressae ediderunt quidem acerbas terra marique strages, sed amissa suorum parte maxima reverterunt. Ceciderunt dimicando cum barbaris imperatores* **Decii** *pater et filius ... Anchialos capta et tempore eodem Nicopolis, quam indicium victoriae contra Dacos* **Traianus** *condidit imperator. Post clades acceptas inlatasque multas et saevas excisa est Philippopolis centum hominum milibus, nisi fingunt annales, intra moenia iugulatis. Periit autem harum rerum narratio* **Ammiana** *ea, quam perverso ordine in compendium redigit epitomator.*/ După străpungerea Bosforului cu 2.000 de corăbii, trupele transportate pe ţărmurile propontide ale sciţilor au făcut măceluri cumplite pe pământ şi pe mare, dar fiind pierdută cea mai mare parte a oamenilor, s-au retras (întors). Au căzut luptându-se cu barbarii împăraţii **Decius** – tată şi fiu /.../ Anchialos este cucerită şi în acelaşi timp şi Nicopolis, pe care **Traian** a întemeiat-o ca semn al victoriei sale împotriva dacilor. După multe şi crude masacre suportate şi provocate, Philippopolis a fost distrusă, fiind ucişi între zidurile sale 10.000 de oameni, dacă nu născocesc analele. (XVIII. 101)/

88) cf. **Ammianus** l. c

89) **Cassiodorius** chr. ad. a 252: **Decius** *cum filio suo in Abritio Thraciae loco a Gothis occiditur, haec substituens Prosperi adnotationi huic.* **Decius** *cum filio in Abritto quae est civitas Mysiae, occiditur.*/ **Decius** este ucis împreună cu fiul său într-un loc din Tracia numit Abritius; **Decius** este ucis împreună cu fiul său în Abritius care este cetate a Mysiei. (XVIII. 103)/

90) **Hieronymus** chron. ad a Abr. 2269: *pestilens morbus multas totius orbis provincias occupavit maximeque Alexandriam et Aegyptum, ut scribit* **Dionysius** (*Alexandrinus episcopus apud* **Eusebium** *hist. eccl.* 7, 22) *et* **Cypriani** *de mortalitate testis est liber.*/ Boala năpăstuitoare a cuprins multe provincii din întreaga lume, mai ales Alexandria şi Egiptul, după cum scrie **Dionysius** şi este mărturie şi cartea lui **Cyprian** despre condiţia nemuritoare /firea nemuritoare/. (XIX. 104)/

91) cf. **Orosius** 7, 21, 6: hac sola pernicie (pestilentia) isignes **Gallus** *et* **Volusianus.**/ **Gallus** şi **Volusianus** însemnaţi doar prin acest dezastru. (XIX. 106)/

92) c. 7, 51

93) cf. **Ammianus** l. c. nota 87 (XX. 108)

94) **Orosius** 7, 25: *rabellante* **Achilleo** *in Aegypto, cum et Africam Quinquegentiani infestarent,* **Narseus** *etiam rex Persarum Orientem bello premeret...* **Maximianus** *Augustus Quinquegentianos in Africa domuit, porro autem* **Diocletianus** *Achilleum apud Alexandriam cepit et interfecit* **Galerius Maximianus** *... per Illyricum et Moesiam undique copias contraxit ...* **Narseum** *magnis consillis viribusque superavit castra eius invasit, uxores sorores liberosque cepit, inmensam vim gazae Periscae diripuit./* Pe când se răzvrătea **Achilleus** în Egipt /.../ şi cvincvegentianii atacau Africa, chiar şi **Narseus** regele perşilor apăra orientul cu război /.../ **Maximian** Augustus i-a potolit pe cvincvegentiani în Africa, apoi **Diocleţian** /.../ l-a prins pe **Achilleus** /.../ în Alexandria şi l-a ucis /.../ **Galerius Maximian** /.../ a adunat de pretutindeni oşti în Ilyria şi Moesia /.../ l-a întrecut pe **Narseus** prin planuri mari şi desfăşurări de forţe /.../ i-a atacat tabăra, i-a capturat soţiile, surorile şi copiii, a jefuit cea mai mare parte a visteriei persane. (XXI. 110)/

95) **Orosius** 7, 38: **Stilico** *gentes Alanorum Sueborum Vandalorum Burgundionum ... ripas Rheni quatere et pulsare Gallias voluit./* **Stilico** a dispus ca /.../ neamurile /.../ alanilor, suebilor, vandalilor, burgunzilor /.../ să atace malurile Rinului şi să izbească Galiile. (XXII. 115)/

96) c. 5, 34

97) **Orosius** 7, 33, 10: *gens Honnorum diu inaccessis seclusa montibus, repentina rabie percita exarsit in Gothos eosque passim conturbatos ab antiquis expulit./* Neamul hunilor, mereu izolat de munţi nepătrunşi, stârnit de o furie subită s-a aprins împotriva goţilor şi i-a îndepărtat din locurile străvechi cu totul tulburaţi. (XXIV. 121)/

98) cf. **Procopius** bell. Goth. 4, 5

99) **Ammianus** 31, 2, 21: *Halani sunt Hunis per omnia suppare, verum victu mitiores et cultu./* Alanii sunt întru toate aproape ca hunii, însă sunt mai blânzi (civilizaţi) ca stil de viaţă şi nivel de civilizaţie (XXIV. 126)/

100) **Ammianus** 31, 2, 1: *Hunorum gens ... omnem modum feritatis excedit. 2: ubi quoniam ab ipsis nascendi primitiis infantum ferro sulcantur altius genae, ut pilorum vigor tempestivus emergens conrugatis cicatricibus hebetetur, senescunt imberbes absque ulla venustate compactis omnes firmisque membris et opimis cervicibus, prodigiosae formae, sed pandi, ut bipedes existimes bestias 6 equis propre adfixi 9: procul missilibus telis*

con/fligunt/ Neamul hunilor /.../ depăşeşte orice formă de sălbăticie. Fiindcă la aceştia din primele clipe de după naştere, obrajii copiilor sunt brăzdaţi cu sabia destul de adânc, ca vigoarea firelor de păr care ies devreme la suprafaţă să fie slăbită de cicatricele crestate, ei îmbătrânesc spâni şi lipsiţi de orice farmec /.../ fiind întregi şi viguroşi la trup (membre) şi cu grumajii zdraveni, cu aspect extraordinar, dar încovoiaţi, de-ai zice că-s fiare pe două picioare. Aproape lipiţi de cal /.../ aruncă suliţele departe (ţintesc departe cu armele de aruncat). (XXIV. 128)/

101) **Ammianus** 31, 4, 1: *(Gothi)/ ducibus* **Fritigerno** *et* **Ala** / *vivo ripas occupavere Danuvii missisque oratoribus ad* **Valentem** *suscipi se humili prece poscebant; et quiete victuros se pollicentes et daturos; si res flagitasset, auxilia.*/ Goţii pe vremea conducătorilor **Fritigern** şi **Alavivus** au ocupat malurile Dunării şi, trimiţând soli la **Valens**, cereau prin rugăminţi umile să fie primiţi, promiţând că se vor preda în linişte şi că vor da, dacă situaţia o cere, ajutoare. (XXV. 131)/

102) **Orosius** 8, 33, 19: *Gothi antea per legatos supplices poposcerunt, ut illis episcopi, a quibus regulam Christianae fidei discerent, mitterentur.* **Valens** *imperator exitiabili pravitate doctores Arriani dogmatis misit. Gothi primae fiedei rudimentum quod accepere tenuerunt.* cf. *Isidorus hist. Goth.* ad eram 415: **Atanaricus Fridigernum Valentis** *imperatoris suffragio superans huius rei gratia legatos cum muneribus ad eundem imperatorem mittit et doctores propter suscipiendam Christianae fidei regulam poscit.* **Valens** *autem a veritate fidei devius et Arrimanae haeresis perversitate detentus missis haereticis sacerdotibus Gothos persuasione nefanda sui erroris dogmati adgregavit et in tam praeclaram gentem virus pestiferum semine pernicioso transfudit.*/ Mai înainte goţii au cerut prin delegarea unor soli cu rugăminţi să le fie trimişi episcopi de la care să desprindă norma credinţei creştine. Împăratul **Valens** a trimis, din ticăloşia-i funestă, învăţători ai dogmei ariene. Goţii au păstrat baza elementară a primei credinţe /.../ pe care au dobândit-o. **Atanaric** întrecându-l pe **Frigidern** prin asentimentul împăratului **Valens**, trimite pentru aceasta soli cu daruri la împărat şi cere învăţători pentru a dobândi norma credinţei creştine. Însă **Valens**, abătut de la adevărata credinţă şi prins de perversitatea ereziei ariene, trimiţând preoţi eretici i-a alăturat pe goţi dogmei sale greşite în urma unei nelegiuite convingeri şi într-un **neam atât de strălucit** /.../ a răspândit /.../ veninul aducător de pacoste /.../ vătămător printr-o primejdioasă sămânţă. (XXV. 132)/

103) **Ammianus** 31, 4, 8: *primus cum* **Alavivo** *suspicitur* **Fritigernus** (cf. supra nota 101). c.4, 12: **Vithericus** *Greuthungorum rex cun* **Alatheo** *et* **Safrace,**

quorum arbitrio regebatur, ut simili susciperetur humanitatae obsecravit... c. 5, 3: *Greuthingi ratibus transiere./* **Fritigern** este capturat cel dintâi împreună cu **Alavivus**. **Vithericus**, regele greuthungilor s-a rugat să fie luat cu aceeaşi clemenţă împreună cu **Alatheus** şi **Safrax**, după voinţa cărora se dirija. Greuthungii au trecut pe plute. (XXVI. 134)/

104) **Vergilius** Aen. 3, 56: *quid non mortalia pectora cogis, auri sacra fames./* Blestemată poftă de aur, cum nu chinuieşti tu inimile nemuritorilor (XXVI. 134)/

105) **Ammianus** 31, 4, 9: *potestatibus praefuere castrensibus homines maculosi quibus* **Lupicinus** *antestabat et* **Maximus**, *alter per Thracias comes, dux alter.* c. 4, 11: *cum traducti barbari victus inopia vexarentur, turpe commercium duces invisissimi/ex/cogitarunt et quantos undique insatiabilitas colligere potuit canes pro singulis dederunt mancipiis: inter quae/ et filii/ ducti sunt optimatium./* Oamenii nelegiuiţi au deţinut conducerea în tabără, în fruntea cărora se aflau **Lupicinus** şi **Maximus** unul însoţitor prin ţinuturile trace, altul comandant. Pe când se agitau barbarii împinşi de lipsa de hrană, conducătorii cu totul odioşi au născocit un târg ruşinos şi le-au oferit în schimbul a câte unui sclav atâţia câini pe cât puteau aduna de pretutindeni nişte oameni nişte oameni înfometaţi. (XXVI. 135)/

106) **Ammianus** 31, 5, 5: **Alavivo** *et* **Fritigerno** *ad convivium conrogatis* **Lupicinus** *6: dum in nepotali mensa ludicris concrepantibus diu discumbens vino marcebat et somno satellites omnes, qui pro praetorio honoris et tutelae causa duces praestolobantur occidit. 7: hocque populus qui muros obsidebat dolenter accepto ad vindictam detentorum regum multa minabatur et saeva. Utque erat* **Fritigernus** *expediti consilii, veritus ne teneretur obsidis vice cum ceteris, exclamavit graviore pugnandum exitio, ni ipse ad leniendum vulgus sineretur exire cum sociis, quod arbitratum humanitatis specie ductores suos occisos in tumultum exarsit. Hocque inpetrato egressi omnes exceptique cum plausu et gaudiis ascensis equis evolarunt moturi incitamenta diversorum belorum./* După ce au fost chemaţi la ospăţ **Alavivus** şi **Fritigern** /.../ toţi soldaţii din gardă care îşi aşteptau comandanţii în faţa pretoriului în semn de onoare şi din motive de pază, l-au ucis pe **Lupicinus** pe când era slăbit de vin şi somn, căci se aşezase în timpul zilei la o masă risipitoare, răsunând de glume /.../ aflându-se cu durere acest fapt, poporul care împresura zidurile tot aducea multe şi grele ameninţări de răzbunare a regilor care erau ţinuţi înăuntru. Şi **Fritigern**, cum era abil în sfaturi, temându-se să nu fie ţinut drept ostatic laolaltă cu ceilalţi, a strigat că vor trebui să facă faţă unei morţi mai grele dacă nu i se va îngădui să iasă cu

aliaţii săi să liniştească poporul care s-a aprins să dea năvală pentru că socoteşte că i-au fost ucişi conducătorii sub aparenţa prieteniei. Şi după ce a dobândit acest lucru, toţi au ieşit şi au fost primiţi cu aplauze şi bucurie şi urcând pe cai au fugit în goana mare, având să stârnească motive pentru diferite războaie. (XXVI. 137)/

107) **Ammianus** 31, 11, 1: **Valens** *tandem excitus Antiochia venit Constantinopolim./* În această vreme **Valens** scos din Anatiochia /.../ a venit în Constantinopole. (XXVI. 138)/

108) **Ammianus** 31, 12, 10: *signa commoventur impedimentis et sarcinis prope Hadrianopoles muros conlocatis./* Steagurile... se mişcă, bagajele şi calabalâcul fiind adunate aproape de zidurile oraşului Hadrianopolis. (XXVI. 138)/

109) **Victor** epit. 46: *hic* **Valens** *cum Gothis lacrimabili bello commisso sagittis saucius in casa deportatur vilissima, ubi supervenientibus Gothis igneque supposito incendio concrematus est.* cf. **Hieronymus** a. Abr. 2395. **Orosius** 7, 33, 15: **Ammianus** 31, 13, 12: *imperator... sagitta perniciose saucius ruit ...* 14: *dicunt* **Valentem** *cum candidatis et spadonibus paucis prope ad agrestem casam relatum ... circumsessum ab hostibus, qui esset ignorantibus, dedecore captivitatis exemptum./* Acest **Valens**, în urma unui jalnic război cu goţii, străpuns de săgeţi este transportat în cea mai umilă casă, unde a ars în timpul unui incendiu după venirea goţilor asupra lui şi după ce au pus foc. **Ammianus** 31, 13, 12: Împăratul /.../ cade primejdios rănit de o săgeată /.../ se spune că **Valens** /.../ cu puţini cvestori şi eunuci în apropiere, a fost dus într-o casă ţărănească /.../ şi, fiind înconjurat de vrăjmaşi care nu ştiau cine este, a scăpat de o ruşinoasă robie. (XXVI. 138)/

110) **Orosius** 7, 33, 19: *post verba supra nota 102 allata*: *itaque iusto iudicio dei ipsi eum vivum incenderunt, qui propter eum etiam mortui vitio eroris arsuri sunt.* cf. **Isidorius** *hist. Goth. ad eram 416.*/ Astfel, dintr-o dreaptă judecată divină, ei înşişi l-au ars de viu, ca unii ce vor fi arşi, chiar morţi fiind, din pricina lui, datorită vinei de a fi greşit. (XXVI. 138)/

111) **Cassiodorius** *in chron ad. a. 382*: **Athanaricus** *rex gothorum Constantinopolim ibique vitam exegit, mutans Prosperiana sic concepta:* **Athanaricus** *rex Gothorum apud Constantinopolim XV que* fuerat susceptus die occiditur. Similia **Ammianus** 27, 5, 10: ubi (Constantinopoli)...**Athanaricus**... fatuli sorte decessit et ambitiosis exequiis ritu sepultus est nostro. **Marcellinus** ad. a. 381: Athanaricus rex Gothorum, cum quo **Theodosius** imp. foedus pepigerat Constantinopolim mense Ianuario venit ecdemque mense morbo

periit. **Orosius** 7, 34, 6, 7. **Idacius** chr. et fast. ad. a. 281 **Zosimus** 4, 34. **Socrates** 5, 10/ **Athanaricus**, regele goţilor, a mers la Constantinopole, în ziua a 15-a, zi în care fusese prins. **Athanaric** /.../ a pierit de o cumplită soartă şi a fost îngropat după ritul nostru cu funeralii somptuoase. **Athanaric**, regele goţilor, cu care împăratul **Theodosius** a făcut pact, a venit la Constantinopole şi acolo şi-a petrecut viaţa. Athanaric, regele goţilor, este ucis la Constantinopole în luna ianuarie şi în aceeaşi lună a pierit de boală. (XXVIII. 144)/

112) cf. **Orosius** 7, 31: *universae Gothorum gentes rege defuncto adspicientes virtutem benignitatemque* **Theodosii** *Romano sese imperio dediderunt.*/ Toate neamurile goţilor după moartea regelui, văzând ei virtutea şi bunătatea lui **Theodosius**, s-au predat Imperiului Roman. (XXVIII. 145)/

113) **Prosper** ad. d. p. C. 400: **Stilicone** *et* **Aureliano** *gothi Italiam* **Alarico** *et* **Radagaiso** *ducibus ingressi.*/ Pe vremea lui **Stilico** şi **Aurelius** goţii au pătruns în Italia, avându-i în frunte pe **Alaricus** şi **Radagaisus**. (XXIX. 147)/

114) **Cassiodorius** var. 12, 24: *Venetiae ab austro Ravennam Padumque contingunt, ab oriente iucunditate Ionii litoris perfruuntur, ubi alternus aestus egrediens modo claudit, modo aperit faciem reciproca inundatione camporum: hic vobis aliquantulum aquatilium avium more domus est, namque nunc terrestris, modo cernitur insularis.*/ Ţinuturile veneţiene se învecinează cu Ravena şi Padul la vest, la est se bucură de frumuseţea ţărmului ionic, unde marea, înaintând o dată la doi ani, când închide, când deschide priveliştea inundând periodic câmpurile: aici, de obicei, este mediul favorit pentru voi, cele câteva specii de păsări acvatice, căci acum se vede pământul, acum se zăreşte o zonă insulară. (XXIX. 148)/

115) cf. **Vergilius** Aen 5, 162: *quo tantum mihi dexter abis? huc derige gressum, litus ama et laeva stringat sine palmula cautaes.*/ Încotro te duci aşa în dreapta? Îndreaptă-ţi drumul pe aici, ţine-te de ţărm şi lasă vâsla stângă să atingă stâncile (din apă). (XXIX. 149)/

116) loco deperdito

117) cf. **Cassiodorius** chron. ad a. 402: *Pollentiae* **Stiliconem** *cum exercitu Romano Gothi victum acie fugaverunt, mutans quae apud Prosperum repperit: Pollentiae adversus Gothos vehementer utriusque partis clade pugnatum est.*/ La Pollentia, goţii alături de armata romană, l-au alungat pe **Stilico,** învins în bătălie; la Pollentia s-au purtat lupte crâncene împotriva goţilor, ambele părţi măcelărindu-se. (XXX. 155)/

118) cf. **Cassiodorius** chron. ad. a. 410: *ad Prosperi verba: Roma a Gothis* **Halarico** *duce capta addit: ubi clementer usi victoria sunt. Idem var. 12.20:*

exemplum in historia nostra magna intentione rettulimus. Nam cum rex **Alaricus** *urbis Romae depraedatione satiatus apostoli* **Petri** *vasa suis deferentibus excepisset, mox ut rei causam habita interrogatione cognovit sacris liminibus deportari (reportari* **Orosius***) diripientium manibus imperavit, ut cupiditas, quae depraedationis ambitu admiserat scelus, devotione largissima deleret excessum. cf* **Orosius** 7, 39, 15: *tertia die barbari quam ingressi urbem fuerant sponte discedunt facto quidem aliquantarum aedium incendio, sed ne tanto quidem, quanto septingentesimo conditionis eius anno casus effecerat.*/ Roma a fost capturată de goţi în frunte cu **Alaric**. Atunci s-au folosit cu îndurare de victoria lor. Am relatat un exemplu de mare încordare din istoria noastră. După ce regele **Alaric**, sătul de prădarea Romei, a primit prin furnizorii săi vasele apostolului **Petru**, când a aflat, în urma întreprinderii unei cercetări, motivul acestui fapt a poruncit ca aceste (odoare) să fie duse la locurile sfinte chiar prin mijlocirea celor ce le-au jefuit, astfel încât lăcomia care a îngăduit nelegiuirea din dorinţa de jaf să-şi şteargă abaterea printr-un foarte generos sacrificiu. În a treia zi, barbarii părăsesc de bună voie oraşul în care pătrunseseră, producându-se chiar şi un incendiu la câteva lăcaşe de cult, dar nu de proporţiile aceluia pe care l-a iscat nenorocirea din anul al 70-lea de la întemeierea cetăţii. (XXX.156)/

119) cf. **Orosius** 7, 43, 12 (infra nota 129)

120) c. 22, 115

121) cf. **Isidorus** *Goth laud 68 (ex.* **Cassiodorio** *opinor): Wandalica et ipsa crebro opinata barbaries non tantum praesentia eorum (Gothorum) exterrita quam opi ione fugata est.*/ Populaţia vandalică şi chiar populaţia deseori considerată barbară a fost alungată, fiind îngrozită nu atât de prezenţa lor (a goţilor), cât de faima lor. (XXXI. 161)/

122) cf. **Orosius** 7, 43, 9: **Segericus** *rex a Gothis creatus a suis interfectus est.*/ **Segericus,** regele pus de goţi /.../, a fost ucis de ai lui. (XXXI. 163)/

123) cf. **Orosius** 7, 43, 12: **Vallia** *pacem optimam cum* **Honorio** *imperatore ... pepigit* **Placidiam** *imperatoris sororem ... fratri reddidit: Romanae securitati periculum suum obtulit, ut adversus ceteras gentes, quae per Hispanias consedissent, sibi pugnaret et Romanis vinceret.*/ **Valia** a încheiat cea mai avantajoasă pace cu împăratul **Honoriu**: a redat-o fratelui său pe **Placidi** sora împăratului; şi-a asumat un risc pentru siguranţa Romei, anume să lupte în ce-l priveşte împotriva celorlalte neamuri care se aşezaseră în Spania şi să învingă în interesul romanilor. (XXXII. 165)/

124) cf. **Marcellinus** ad a. 411: **Constantinus** *apud Gallias invasit imperium filiumque suum ex monacho Caesarem fecit. Ipse apud Arelatum civitatem*

occiditur. **Constans** *filius apud Viennam capite plectitur.* cf. **Orosius** 7, 40, 4, 7, 42, 3, 4/ **Constantin** a pus mâna pe putere în Galia şi l-a făcut pe fiul său din călugăr **Cezar**. El este ucis în **Arelatum**, iar fiului său **Constans** i s-a tăiat capul la Vienna. (XXXII. 165)/

125) cf. **Marcellinus** ad a. 412: **Iovinus** *et* **Sebastianus** *in Gallias tyrannidem molientes occisi sunt.* cf. **Orosius** 7, 42, 6 / **Iovin** şi **Sebastian** au fost ucişi pentru că adus tirania în Galia. (XXXII. 165)/

126) cf. **Marcellinus** ad a. 427: *Pannoniae, quae per L annos ab Hunnis retinebantur, a Romanis receptae sunt./* Panonia (Ţinuturile panonice) care era ţinută de huni de 50 de ani, a fost preluată de romani. (XXXII. 166)/

127) a. p. C. 427 cf. **Prosper** et **Cassiodorius** *chron. ad h.a.: gens Vandalorum (a Gothis exclusa addidit* Cassiod.*) de Hispaniis ad Africam tranzit./* Neamul vandalilor trece din Spania în Africa (gonit de goţi.) (XXXII. 166)/

128) cf. **Marcellinus** ad a. 534: *provincia Africa, quae in divisione orbis terrarum a plerisque in parte tertia posita est, volente deo vindicata est videantur* **Orosius** 1, 2, 83, *item Cod. Iust.* 1, 27, 1 pr. et **Cassiodorius** var. 11, 13./ Provincia Africa, care în împărţirea suprafeţei pământului a fost trecută de cei mai mulţi în partea a treia, a fost cu voia Domnului, răzbunată. (XXXIII. 172)/

129) **Orosius** 7, 43, 11, 12: (**Vallia**) *territus maxime iudicio dei, quia, cum magna superiore abhinc anno Gothorum manus transire in Africam moliretur, in XX milibus passuum Gaditani freti tempestate correpta miserabili exitu perierat, memor etiam illius acceptae sub* **Alarico** *cladis, cum in Siciliam Gothi transire conati in conspectu suorum miserabiliter arrepti et demersi sunt, pacem cum* **Honorio** *pepigit.* **Iordanes** (cf. supra p. 61, nota119)/ **Valia**, înfricoşat la culme de judecata divină, fiindcă în anul precedent, pe când o mare oaste de goţi încercase să treacă de aici în Africa, cuprinşi de furtună, la 12.000 de paşi în strâmtoarea Gibraltar au pierit de o moarte jalnică, amintindu-şi acest fapt şi de năpasta îndurată pe vremea lui **Alaric**, când goţii au fost smulşi şi scufundaţi chiar sub privirile alor lor, pe când încercau să treacă în Sicilia, a încheiat pace cu **Honoriu**. (XXXIII. 173)/

130) cf. **Marcellinus** ad. a 445: **Bleda** *rex Hunnorum* **Attilae** *fratris sui insidiis interimitur./* **Bleda**, regele hunilor este ucis prin vicleşugurile fratelui său, **Atila**. (XXXV. 181)/

131) **Cassiodorius** (supra XIV, nota 67): **Valamer** *enituit fide/* **Valamer** /.../ s-a evidenţiat (a strălucit) prin credinţă. (XXXVIII. 200)/

132) cf. **Cassiodorius** ad a. 451: *Romani* **Aetio** *duce Gothis auxiliaribus contra* **Attilam** *in campo Catalaunico pugnaverunt, qui virtute Gothorum superatus*

abscessit: **Prosper** *neque locum nominat neque Gothis victorie meritum tribuit.*/ Romanii, conduşi de **Aetius**, având ca ajutor pe goţi au luptat pe câmpiile Catalaunice, împotriva lui **Atila** care s-a retras înfrânt de vitejia goţilor. (XL. 210)/

133) cf. **Cassiodorius** chron. ad a. 452 (**Prosper** not habet): **Attila** *Aquileiam magna vi dimicans introivit.*/ **Atila** a pătruns în Aquileia luptând cu mare forţă. (XLII. 221)/

134) **Prosper** ad a. 452: *suscepit ... negotium ... papa* **Leo** *... ita summi sacerdotis praesentia rex gravisus est, ut et bello abstineri praeciperet et ultra Danuvium promissa pace discederet.*/ Papa **Leo** a primit (...) înţelegerea (...) şi atât de mult s-a bucurat regele de prezenţa Preaînaltului Părinte încât a ordonat să se înceteze războiul şi a plecat dincolo de Dunăre, promiţând pace. (XLII. 223)/

135) cf. **Marcellinus** ad a. 455: **Valentinianus** *princeps dolo* **Maximi** *patricii truncatus est. Idem* **Maximus** *invasit imperium tertioque tyrannidis suae mense membratim Romae a Romanis discerptus est. Gensericus rex Wandalorum ex Africa Romam ingressus est eaque urbe rebus omnibuz spoliata cet.*/ Principele **Valentinian** (...) a fost ucis prin înşelăciunea patricianului **Maxim**. Acelaşi **Maxim** a pus mâna pe putere şi în a treia lună de tiranie a fost sfârtecat la Roma bucată cu bucată de către romani. Genseric, regele vandalilor (...) a intrat în Roma, venind din Africa, acest oraş fiind jefuit de toate bunurile sale. (XLV. 235)

136) cf. **Marcellinus** ad a. 461: **Maiorianus** *Caesar apud Dertonam iuxta fluvium qui Hira dicitur interemptus est: locum eius* **Severus** *invasit. cf. Roman. c. 335. ubi in sequentibus auctor ex Geticis hausit, sed alia aliunde adsumpsit.*/ **Maiorianus** Caesar a fost ucis la Dertona, lângă fluviul ce se numeşte Hira. **Severus** i-a luat locul. (XLV. 236)/

137) cf. **Marcellinus** ad a. 467: **Leo** *imperator* **Anthemium** *patricium Roman misit imperatoremque constituit.*/ Împăratul **Leo** l-a trimis la Roma pe patricianul **Anthemius** şi l-a declarat împărat. (XLV. 236)/

138) cf. **Marcellinus** ad a. 472: VIII id. Nov. **Anthemius** *imp. Romae a* **Ricimere** *genero suo occiditur. Loco eius Olybrius substitutus.*/ Împăratul **Anthemius** este ucis de ginerele său **Ricimer**. În locul lui a venit **Olibriu** la Roma. (XLV. 239)/

139) cf. **Marcellinus** ad a. 471: **Aspar** *primus patriciorum cum* **Ardabure** *et* **Patriciolo** *filiis illo quidem olim patricio, hoc autem Caesare generoque* **Leonis** *principis appellato,* **Arrianus** *cum* **Arriana** *prole spadonum ensibus in palatio vulneratus interiit.* **Iordanes** *in Romanis c. 336 pendet ex Getici.*/ **Aspar** cel

dintâi dintre patricieni a fost ucis în palat de săbiile eunucilor laolaltă cu fiii săi **Ardaburos** şi **Patriciolus**, primul fiind pe vremuri patrician iar celălalt fiind numit Cezar şi ginere al împăratului **Leo**, şi a fost ucis şi **Arrianus** cu odrasla sa **Arriana**. (XLV. 239)/

140) cf. **Marcellinus** ad a. 472 post supra relata not. 138: *septimo mense imperii sui vita defunctus est./* În a şaptea lună de domnie a răposat din viaţă. (XLV. 239)/

141) cf. **Marcellinus** ad a. 473: **Glycerius** *apud Ravennam plus praesumptione quam electione Caesar factus est./* **Glycerius** a fost făcut Cezar la Ravenna, mai degrabă în urma unui angajament decât prin alegere. (XLV. 239)/

142) cf. **Marcellinus** ad a. 474: **Glycerius** *a Nepole* **Marcellini** *quondam patricii sororis filio imperio expulsus in Portu urbis Romae ex Caesare episcopus ordinatus est. cf. Roman. c. 338/* **Glycerius** alungat de la putere de nepotul fostului patrician **Marcellinus,** (adică) de fiul surorii lui, a fost orânduit din Cezar episcop în Portul Romei. (XLV. 239)/

143) cf. **Marcellinus** ad a. 475: *Nepote* **Orestes** *protinus effugato* **Augustulum** *filium suum in imperium collocavit. In Romanis c. 344 auctor non ex Geticis pendet, sed ex ipsis chronicis./* **Oreste**, imediat după fuga nepotului său, l-a luat ca părtaş la domnie pe **Augustulus,** fiul său. (XLV. 241)/

144) cf. **Marcellinus** ad a. 476: **Odovacer** *rex Gothorum Romam obtinuit,* **Orestem Odovacer** *ilico truncidavit.* **Augustulum** *filium* **Orestis Odovacer** *in Lucullano Campaniae castello exilii poena damnavit. cf. Romana* c. 344/ **Odoacru**, regele goţilor a pus mâna pe oraşul Roma. **Odoacru** l-a ucis pe **Oreste** (...) **Odoacru** l-a condamnat la exil în castelul Lucullanus din Campania pe **Augustulus,** fiul lui **Oreste**. (XLVI. 242)/

145) *haec redeunt apud* **Marcellinum** *ad a. 476 ad verbum: Hesperium – decessorum regni – cf. Romana* c. 345./ Acestea se găsesc la Marcellin, la anul 476, la cuvântul: Apusul – imperiului celor decedaţi. (XLVI. 243)/

146) cf. **Marcellinus** ad a. 477: **Bracilam** *comitem* **Odovacer** *rex apud Ravennam occidit./* Regele **Odoacru** l-a ucis pe comitele **Bracila** (însoţitor în suită) la Ravenna. (XLVI .243)/

147) apud **Orosium** 7, 43 *rex Vesegotharum* **Vallia** *imp.* **Honorio** *haec mandat: tu cum omnibus pacem habe omniumque obsides accipe: nos nobis conflicimus, nobis perimus, tibi vicimus: immortalis vero quaestus erit rei publicae tuae, si utrique pereamus./* Tu păstrează pacea cu toţi şi primeşte

ostaticii tuturor (garanţiile): noi purtăm lupte şi pierim pentru scopurile noastre dar învingem pentru tine (în numele tău): însă etern va fi plânsul statului tău dacă ar fi să pierim în dezavantajul amândurora. (LVII. 291)/

148) cf. **Anonymus Valesianus** 49: **Zeno** *recompensans beneficiis* **Theodericum** *quem fecit patricium et consulem, donans ei multum et mittens eum ad italiam.*/ **Zeno** care l-a recompensat prin servicii pe **Theodoric** pe care l-a făcut patrician şi consul, dăruindu-l din belşug şi trimiţându-l în Italia. (LVII. 292)/

149) cf. *annales Ravennates* ad a. 490: *his consulibus ingressus est rex* **Thoderic** *in fossato pontis Sontis et fugit* **Odoacar** *rex de fossato et abiit in Beronam.*/ Regele **Theodoric** a pătruns în vremea acestor consuli în adăpostul podului Sons şi regele Odoacru fuge de acolo şi merge la Berona. (LVII. 293)/

150) cf. **Anonymus Valesianus** 54: *hoc consule* (a. 491) *exiit* ***Odoachar*** *rex de Ravenna nocte cum Herulis ingressus in Pineta in fossato patricii* **Theoderici** *et victus* **Odoachar** *fugit Ravenna idibus Iuliis.*/ Pe vremea acestui consul regele **Odoacru** a ieşit din Ravenna pe timp de noapte cu herulii pătrunzând în Pineta, în adăpostul patricianului **Theodoric** (...) şi, înfrânt, **Odoacru** a fugit din Ravenna la Idele lui iulie. (LVII. 293)/

151) cf. Continuator Prosperi Havniensis ad a. 493: **Odoachar** *pacem ab* **Theudorico** *postulans accepit, qua non diu potitus est* **Theodoricus** *cum pacem cum* **Odoachar** *fecisset, ingressus est Classem IIII k. Mart ac deinde ingressus est Ravennam, pacis specie Odoachrem interfecit.*/ **Odoacru** cerând pace de la **Theodoric** a primit o pace de care nu s-a folosit multă vreme. **Theodoric** după ce a făcut pace cu **Odoacru**, a pătruns în Classis în ziua a IV-a de la Calendele lunii martie şi apoi a pătruns în Ravenna şi l-a ucis pe **Odoacru** în urma unei păci înşelătoare. (LVII. 294)/

152) cf. Continuator **Marcellini** ad a. 534: **Theodahadus** *rex Gothorum* **Amalasuentham** *reginam creatricem suam de regno pulsam in insula laci Bulsiniensis occidit. Cuius mortem imp.* **Iustinianus** *ut doluit, sic et ultus est.*/ **Theodat**, regele goţilor, a ucis-o pe regina **Amalasuentha**, care l-a făcut rege, pe insula de pe lacul Bulsiensis, după ce a alungat-o din domnie. Împăratul **Iustinian** i-a răzbunat moartea pe măsura durerii sale. (LX. 307)/

153) cf. Continuator **Marcellini** ad a. 536: *Gothorum exercitus* **Theodahadum** *regem habens suspectum* **Vitigis** *in regnum adsciscit. Qui mox in campo Barbarico regnum pervasit, expeditione soluta Romam ingreditur... ibique residens dirigit Ravennam,* **Theodahadum** occidit./ **Vitigis** şi-l asociază în conducerea armatei goţilor pe regele **Theodat** pe care-l bănuia. El a preluat

conducerea în curând, pe câmpul Barbaricus, pătrunde în Roma după sfârşitul expediţiei şi stând acolo guvernează Ravenna şi-l ucide pe **Theodat.** (LX. 310)/

154) cf. Continuator **Marcellini** ad a. 536: *Ravennamque ingressus* **Matesuentham** *neptem* **Theodorici** *sibi sociam in regno plus vi copulat quam amore, item Romana c. 373/* Pătrunzând în Ravenna şi-o alătură ca aliată la domnie pe **Matesuentha**, nepoata lui **Theodoric**, mai mult cu forţa decât din dragoste. (LX. 311)/

Tiparul executat la ***S.C. LUMINA TIPO s.r.l.***
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
tel./fax 021.211.32.60; tel. 0741/040.408
E-mail: **office@luminatipo.com**
www.luminatipo.com